Kako začeti z Ubuntujem 12.10

Ekipa Ubuntu Manual

Avtorske pravice © 2010–2012 ekipa Ubuntu Manual. Nekatere pravice so pridržane.

To delo je licencirano pod licenco Creative Commons priznanje avtorstva –deljenje pod enakimi pogoji 3.0. Za ogled kopije te licence si oglejte Dodatek A, obiščite http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/, ali pošljite pismo na Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Kako začeti z Ubuntujem 12.10 lahko brezplačno prejmete s http://ubuntu-manual.org/ ali kupite s http://ubuntu-manual.org/buy/gswu1210/sl. Natisnjeno kopijo te knjige lahko naročite za stroške tiska in dostave. Dovoljujemo in celo spodbujamo distribucijo kopij te knjige vašim prijateljem, družini, sodelavcem in vsem drugim, ki jih to delo morda zanima.

http://ubuntu-manual.org

Številka predelave: 165 Datum predelave: 2012-11-16 22:29:53 +0100

Kazalo

Uvod 5
Dobrodošli 5
Filozofija Ubuntu 5
Kratka zgodovina Ubuntuja 6
Je Ubuntu pravi za vas? 7
Podrobnosti o vzpostavitvi stika z nami 7
O ekipi 8
Pravila, uporabljena v tej knjigi 8

1 Namestitev 9
Kako dobiti Ubuntu 9
Preizkus Ubuntuja 10
Namestitev Ubuntuja—kako začeti 11
Končanje namestitve 16
Namestilnik Ubuntu za Windows 17

2 Namizje Ubuntu 19
Razumevanje namizja Ubuntu 19
Unity 19
Uporaba zaganjalnika 21
Pregledna plošča 21
Delovne površine 23
Upravljanje oken 24
Brskanje med datotekami na računalniku 25
Upravljalnik datotek Nautilus 26
Iskanje datotek in map na računalniku 28
Prilagoditev vašega namizja 29
Dostopnost 30
Možnosti seje 31
Pridobivanje pomoči 31

3 Delo z Ubuntujem 33
Vsi programi, ki jih potrebujete 33
Povezava z Internetom 35
Brskanje po spletu 41
Branje in sestavljanje e-pošte 50
Uporaba hipnega sporočanja 54
Mikrobloganje 58
Ogled in urejanje fotografij 61
Ogled filmov in videov 64
Poslušanje zvoka in glasbe 65
Zapisovanje CD-jev in DVD-jev 70
Delo z dokumenti, preglednicami in predstavitvami 72
Ubuntu One 73

4 Strojna oprema 83
Uporaba vaših naprav 83
Določitev strojne opreme 83
Zasloni 83
Povezovanje in uporaba tiskalnika 84

Zvok 86
Uporaba spletne kamere 87
Optično branje slik in besedila 87
Druge naprave 88

5 Upravljanje s programi 91
Upravljanje programov v Ubuntuju 91
Uporaba Programskega središča Ubuntu 91
Upravljanje dodatnih programov 95
Ročna namestitev programov 98
Posodobitve in nadgradnje 99

6 Napredne teme 101
Ubuntu za napredne uporabnike 101
Uvod v terminal 101
Struktura datotečnega sistema Ubuntu 102
Kako zavarovati Ubuntu 104
Zakaj je Ubuntu varen 104
Osnovni koncepti varnosti 104
Uporabniški računi 105
Posodobitve sistema 107
Požarni zid 107
Šifriranje 108

7 Odpravljanje težav 109
Razreševanje težav 109
Vodnik odpravljanja težav 109
Dobite več pomoči 114

8 Izvedite več 115
Kaj še lahko počnem z Ubuntujem? 115
Odprtokodni programi 115
Družine distribucij 115
Izbira med Ubuntujem in njegovimi izpeljankami 116
Iskanje dodatne pomoči in podpore 117
Skupnost Ubuntu 119
Prispevanje 120

A Dovoljenje 121
Creative Commons Attribution–ShareAlike 3.0 Legal Code 121
Creative Commons Notice 127

Glosar 129

Zasluge 131

Stvarno kazalo 133

Uvod

Dobrodošli

Dobrodošli v *Kako začeti z Ubuntujem*, uvodnim vodnikom, ki je bil napisan, da bi novim uporabnikom pomagali začeti uporabljati Ubuntu.

Naš cilj je pokriti osnove Ubuntuja (kot je namestitev in delo z namizjem) kot tudi upravljanje s strojno in programsko opremo, delo z ukazno vrstico in varnost. Ta vodnik je zasnovan, da mu je mogoče enostavno slediti z navodili korak za korakom in številnimi zaslonskimi slikami. Z njim boste odkrili potencial vašega novega sistema Ubuntu.

Ubuntu 12.10 je običajna izdaja, ki jo Canonical s popravki in posodobitvami podpira 18 mesecev. Ubutnu 12.04 je najbolj nedavna različica LTS in ima podporo za 5 let. Ob vsaki novi izdaji Ubuntuja bomo posodobitve in spremembe vključili v naš vodnik in naredili novo različico na voljo na http://www.ubuntu-manual-org.

Kako začeti z Ubuntujem 12.10 ni namenjen kot izčrpna navodila za Ubuntu. Bolj je podoben vodniku za hiter začetek, ki vam bo pomagal narediti stvari, ki jih želite narediti z računalnikom, hitro in enostavno, ne da bi vas obremenjeval s tehničnimi podrobnostmi. Tako kot prejšnje različice Ubuntu 12.10 vključno z novim jedrom, ki podpira novejše grafične kartice, posodobitve Upravljalnika posodobitev in šifriranje celotnega diska.

Za podrobnejše podatke o Unity in namizju Ubuntu si oglejte "Namizni vodnik Ubuntu," ki ga lahko dobite na enega od naslednjih načinov:

- v Pregledno ploščo vnesite **`help`**.
- v menijski vrstici namizje kliknite **Pomoč ▸ Pomoč Ubuntu**.
- pojdite na https://help.ubuntu.com, **Ubuntu 12.10 ▸ Namizna pomoč Ubuntu**.

Tudi Internet je odličen vir. Pomoč v slovenščini lahko najdete na https://www.ubuntu.si/. Na https://help.ubuntu.com boste našli dokumentacijo o namestitvi in uporabi Ubuntuja. Na forumih Ubuntu http://ubuntuforums.org in Ask Ubuntu http://askubuntu.com lahko najdete odgovore v angleščini, ki odgovarjajo na veliko vprašanj, povezanih z Ubuntujem.

Več podrobnosti o Ubuntujevi spletni in sistemski dokumentaciji lahko najdete v Poglavje 8: Izvedite več.

Če kaj v tem vodniku ni obravnavano, boste morda podatke, ki jih iščete, našli na enem od teh mest. Potrudili se bomo, da bomo vključili povezave do bolj podrobne pomoči.

Filozofija Ubuntu

Izraz "Ubuntu" je tradicionalni afriški koncept, ki izvira iz jezikov Bantu iz južne Afrike. Opisati ga je mogoče kot način povezave z drugimi, ki živijo v globalni skupnosti, kjer vaša dejanja vplivajo na celotno človeštvo. Ubuntu je več kot samo operacijski sistem: je skupnost ljudi, ki prostovoljno sodelujejo pri mednarodnem programskem projektu, ki poskuša zagotoviti najboljšo mogočo uporabniško izkušnjo.

Ljudje se včasih sprašujejo, kako naglasiti besedo *Ubuntu*. Vsak "u" se naglasi enako kot v besedi *put*, razen zadnjega *u*, ki se naglasi enako kot v besedi *due*.

Obljuba Ubuntu

- Ubuntu bo vedno brezplačen, skupaj z rednimi izdajami za podjetja in varnostnimi posodobitvami.

- Ubuntu ima komercialno podporo podjetja Canonical in stotine podjetij s celega sveta.
- Ubuntu zagotavlja najboljše prevode in zmožnosti dostopnosti, ki jih zagotavlja odprtokodna skupnost.
- Jedrni programi Ubuntuja so vsi prosti in odprtokodni. Želimo, da uporabljate proste in odprtokodne programe, jih izboljšate in podate naprej.

Kratka zgodovina Ubuntuja

Ubuntu sta leta 2004 ustanovila Mark Shuttleworth, uspešen podjetnik iz Južne Afrike, in njegovo podjetje Canonical. Shuttleworth je prepoznal moč Linuxa in odprte kode, vendar se je zavedal tudi njegovih šibkosti, ki so preprečevale porast njegove razširjenosti.

Canonical je podjetje, ki zagotavlja finančno in tehnično podporo za Ubuntu. Njegovi zaposleni s celega sveta delajo na razvoju in izboljšavah operacijskega sistema kot tudi pregledujejo delo, ki ga pošljejo sodelavci prostovoljci. Za več o podjetju Canonical pojdite na http://www.canonical.com.

Shuttleworth je želel te slabosti odpraviti in ustvariti sistem, ki je enostaven za uporabo, popolnoma prost (za bolj podrobno definicijo besede "prost" si oglejte Poglavje 8: Izvedite več) in zmožen tekmovati z drugimi priljubljenimi operacijskimi sistemi. Shuttleworth je začel graditi Ubuntu s sistemom Debian kot osnovo. Na začetku je s svojimi sredstvi plačal zapis in pošiljanje CD-jev po svetu, da so bili za prejemnike brezplačni. Ubuntu se je hitro razširil, njegova skupnost je hitro zrasla in kmalu je Ubuntu postal najpriljubljenejša distribucija Linuxa.

Debian je operacijski sistem Linux, na katerem je osnovan Ubuntu. Za več podrobnosti obiščite http://www.debian.org/.

Ker na projektu dela več ljudi kot kadarkoli prej, se njegove zmožnosti in podpora strojne opreme še naprej izboljšujeta. Zato je Ubuntu pridobil pozornost velikih organizacij po svetu. En od IBM-ovih odprtokodnih sistemov je osnovan na Ubuntuju. Leta 2005 je francoska policija začela prehod celotne računalniške infrastrukture na različico Ubuntuja. To jim je prihranilo "milijone evrov" v licenčninah za Microsoft Windows. Francoska policija pričakuje, da bodo do konca leta 2012 vsi njihovi računalniki poganjali Ubuntu. Canonical v tem primeru zasluži z zagotavljanjem tehnične podpore in programi, izgrajenimi po meri.

Velike organizacije pogosto plačajo za storitve podpore, vendar pa je Shuttleworth obljubil, da bo namizni sistem Ubuntu vedno brezplačen. Leta 2012 je Ubuntu nameščen na ocenjenih 2% svetovnih računalnikov. To ustreza desetinam milijonom uporabnikom po vsem svetu in raste vsako leto. Ker ni obvezne registracije, je treba odstotek uporabnikov Ubuntuja obravnavati kot oceno.

Za več podrobnosti o Ubuntu Server Edition in o tem, kako ga lahko uporabite v svojem podjetju, obiščite http://www.ubuntu.com/business/server/overview.

Kaj je Linux?

Ubuntu je izgrajen na temeljih Linuxa, ki je član družine Unix. Unix je ena od najstarejših vrst operacijskih sistemov, ki skupaj z Linuxom zagotavlja zanesljivost in varnost v profesionalnih programih že skoraj pol stoletja. Veliko strežnikov po svetu, ki shranjujejo podatke za priljubljena spletišča (kot sta YouTube in Google) poganjajo različice sistema Unix. Priljubljeni sistem za pametne telefone Android je različica Linuxa. Moderni računalniki v avtomobilih običajno poganjajo Linux. Celo Mac OS X je osnovan na Unixu. Jedro Linux je najboljše opisano kot možgani operacijskega sistema.

Jedro Linux je nadzornik operacijskega sistema. Odgovorno je za dodeljevanje pomnilnika in procesorskega časa. O njem lahko razmišljate kot o programu, ki upravlja z vsemi programi na računalniku.

Linux je bil od začetka zasnovan z varnostjo in združljivostjo s strojno opremo v mislih. Trenutno je en od najpriljubljenejših operacijskih sistemov, osnovanih na sistemu Unix. Ena od prednosti Linuxa je njegova neverjetna prilagodljivost. Mogoče ga je nastaviti, da deluje na skoraj ka-

Čeprav so moderna grafična namizna okolja v splošnem zamenjala zgodnje vmesnike ukazne vrstice, je ukazna vrstica še vedno lahko hiter in učinkovit način izvajanja številnih nalog. Oglejte si Poglavje 6: Napredne teme za več podrobnosti in Poglavje 2: Namizje Ubuntu za več o GNOME in drugih namiznih okoljih.

terikoli napravi, od najmanjših mikro-računalnikov in mobilnih telefonov do največjih super računalnikov. Unix je bil popolnoma osnovan na vmesniku ukazne vrstice dokler se niso začeli pojavljati grafični uporabniški vmesniki. Prvi grafični uporabniški vmesnik se je pojavil leta 1973 (za primerjavo, Apple je izdal Mac OS deset let pozneje in Microsoft je izdal Windows 1.0 leta 1985).

Prvi grafični uporabniški vmesniki so bili težko nastavljivi in nerodni, zato so jih običajno uporabljali računalniški programerji. V zadnjem desetletju so se grafični uporabniški vmesniki močno izboljšali v uporabnosti, zanesljivosti in videzu. Ubuntu je le ena od številnih *distribucij* Linuxa, ki uporablja eno od najpriljubljenejših grafičnih namiznih okolij GNOME.

Za več o distribucijah Linuxa si oglejte Poglavje 8: Izvedite več.

Je Ubuntu pravi za vas?

Novi uporabniki Ubuntuja bodo morda potrebovali nekaj časa, preden se bodo v novem operacijskem sistemu počutili udobno. Zagotovo boste opazili veliko podobnosti tako z Microsoft Windows kot Mac OS X, pa tudi razlike. Uporabniki, ki prihajajo z Mac OS X, bodo verjetno opazili več podobnosti, saj tako Mac OS X in Ubuntu izvirata iz Unix-a. Lupina Unity, ki je v Ubuntuju privzeta, je popolnoma nov koncept, ki zahteva nekaj raziskovanja, preden se ga navadite. Za več podrobnosti o lupini Unity si oglejte Poglavje 2: Namizje Ubuntu.

Preden se odločite, ali je Ubuntu pravi za vas ali ne, vam predlagamo, da si pustite nekaj časa, da se navadite, kako so stvari narejene v Ubuntuju. Pričakujte, da bodo nekatere stvari drugačne, kot ste navajeni. Predlagamo vam, da v račun vzamete tudi naslednje:

Ubuntu je osnovan na skupnosti. To pomeni, da Ubuntu razvija, dokumentira in vzdržuje skupnost. Zato podpora verjetno ni na voljo v najbližji računalniški trgovini. Na srečo je tukaj skupnost Ubuntu. Obstaja veliko člankov, vodnikov in priročnikov pa tudi uporabnikov na različnih Internetnih forumih in klepetalnicah IRC, ki so pripravljeni pomagati začetnikom. Poleg tega na koncu tega vodnika vključujemo poglavje o odpravljanju težav: Poglavje 7: Odpravljanje težav.

Veliko programov, zasnovanih za Microsoft Windows ali Mac OS X na Ubuntuju ne bo delovalo. Za veliko večino vsakodnevnih računalniških nalog boste našli ustrezne druge programe, ki so na voljo za Ubuntu. Vendar pa veliko komercialnih programov (kot je Adobe Creative Suite) niso razviti, da bi delovali z Ubuntujem. Če se zanašate na komercialni program, ki z Ubuntujem ni združljiv in želite Ubuntu še vedno preizkusiti, razmislite o možnosti dvojni zagon. Nekateri programi, razviti za Windows, bodo delovali v Ubuntuju s programom Wine. Za več podrobnosti o Wine pojdite na http://www.winehq.org.

Za več o možnosti dvojni zagon (izvajanju Ubuntuja poleg drugega operacijskega sistema) si oglejte Poglavje 1: Namestitev.

Veliko komercialnih iger na Ubuntuju ne deluje. Če igrate veliko računalniških iger, potem Ubuntu morda ni za vas. Razvijalci iger le te običajno razvijajo za največji trg. Ker Ubuntujev tržni delež ni tolikšen kot tržni delež Microsoft Windows ali Apple Mac OS X, večina razvijalcev ne dodeljuje sredstev, da bi naredili svoje igre združljive z Linuxom. Če igre igrate le občasno, bi morale številne kakovostne igre, ki jih je mogoče namestiti iz Programskega središča Ubuntu, zadovoljiti vaše potrebe.

Oglejte si Poglavje 5: Upravljanje s programi za več podrobnosti o Programskem središču Ubuntu.

Podrobnosti o vzpostavitvi stika z nami

Veliko ljudi je prispevalo svoj čas k temu projektu. Če opazite katerekoli napake ali mislite, da smo karkoli izpustili, stopite v stik z nami. Naredili

bomo vse, da bo ta priročnik posodobljen, informativen in profesionalen. Podrobnosti za stik z nami so naslednje:

- Spletišče: http://www.ubuntu-manual.org/
- Odziv bralcev: feedback@ubuntu-manual.org
- IRC: #ubuntu-manual na irc.freenode.net
- Poročila hroščev: https://bugs.launchpad.net/ubuntu-manual/+filebug
- Dopisni seznam: ubuntu-manual@lists.launchpad.net

O ekipi

Naš projekt je odprtokoden plod truda prostovoljcev, ki ustvarjajo in vzdržujejo kakovostno dokumentacijo za Ubuntu in njegove izpeljanke.

Želite pomagati?

Vedno iščemo talentirane ljudi za sodelovanje. Zaradi velikosti projekta lahko sodelujete preko različnih vlog:

- Avtorji in uredniki
- Programerji (Python ali TEX)
- Oblikovalci uporabniškega vmesnika
- Oblikovalci ikon in naslovne streni
- Organizatorji dogodkov in ljudje z idejami
- Preizkuševalci
- Oblikovalci spletnih strani in razvijalci
- Prevajalci in snemalci zaslonskih slik
- Poročevalci in triažisti hroščev

Da bi izvedeli, kako začeti pomagati, obiščite http://ubuntu-manual.org/getinvolved.

Pravila, uporabljena v tej knjigi

V tej knjigi so uporabljena naslednja tipografska pravila:

- Imena gumbov, predmeti menijev in drugi predmeti grafičnega uporabniškega vmesnika so prikazani v **krepkem tisku**.
- Zaporedja menijev so včasih napisana kot **Datoteka ▸ Shrani kot** ..., kar pomeni, "Izberite meni **Datoteka** in nato izberite **Shrani kot** ...."
- `Vrsta z enakomernim presledkom` se uporablja za besedilo, ki ga vnesete v računalnik, besedilo, ki ga računalnik izpiše (kot v terminalu), in za tipkovne bližnjice.

1 Namestitev

Kako dobiti Ubuntu

Preden lahko začnete z nameščanjem Ubuntuja, morate dobiti kopijo namestitvenega odtisa Ubuntu za DVD ali USB. Nekatere možnosti so opisane spodaj.

Veliko podjetij (kot sta Dell in System76) prodaja računalnike s prednameščenim Ubuntujem. Če imate Ubuntu že nameščen, lahko skočite na poglavje Poglavje 2: Namizje Ubuntu.

Najmanjše sistemske zahteve

Ubuntu dobro deluje na večini računalniških sistemov. Če niste prepričani, ali bo deloval na vašem računalniku, je živi DVD odličen način za preizkus delovanja. Spodaj je seznam specifikacij strojne opreme, ki jim mora vaš računalnik zadostiti kot najmanjšim zahtevam.

Večina računalnikov, ki so v uporabi danes, bo ustrezala tukaj navedenim zahtevam. Za več podrobnosti si oglejte računalnikovo dokumentacijo ali spletišče proizvajalca.

- 1 GHz x86 processor (Pentium 4 ali boljši)
- 1 GB sistemskega pomnilnika (RAM)
- 5 GB prostora na disku (priporočamo vsaj 15 GB)
- Video podpora je zmožna ločljivosti 1024x768
- Zvočna podpora
- Internetna povezava (ni zahtevano, a močno priporočeno)

Prejem Ubuntuja

Najlažji in najbolj pogost način dobivanja Ubuntuja je prejem odtisa DVD neposredno s http://www.ubuntu.com/download. Izberite, kako boste namestili Ubuntu:

- Prejem in namestitev
- Preizkus z CD-ja ali ključa USB
- Poganjanje poleg sistema Windows

Prejem in namestitev / preizkus z DVD-ja ali ključka USB

Za možnosti *Prejmi in namesti*, ali *Preizkus z DVD-ja ali ključa USB* izberite, ali potrebujete 32-bitno ali 64-bitno različico (32-bitna je priporočena za večino uporabnikov) ter kliknite “Začni prejem.”

Namestitev in izvajanje poleg Windows

Za možnost *Poganjanje z Windows* izberite “Začni prejem” in nato sledite navodilom za Namestilnik Ubuntu za Windows.

32-bitni ali 64-bitni Ubuntu?

Ubuntu in njegove izpeljanke so na voljo v dveh različicah: 32-bitni in 64-bitni.

32-bitna in *64-bitna* sta dve vrsti arhitektur procesorjev. Večina novih namiznih računalnikov vsebuje procesor, ki podpira 64-bitov.

- Če ima vaš računalnik 64-bitni procesor, namestite 64-bitno različico.
- Če je vaš računalnik starejši, je ti. netbook, ali če ne veste, katere vrste procesor je v vašem računalniku, namestite 32-bitno različico.

Če ima vaš računalnik 64-bitni procesor, kliknite na možnost ”64-bitni”, preden kliknete na ”Začni prejem”.

Prejem Ubuntuja kot torrent

Ko izide nova različica Ubuntuja, so strežniki pogosto preobremenjeni, saj veliko ljudi istočasno poskusi prejeti ali nadgraditi Ubuntu. Če vam je uporaba torrentov znana, lahko datoteko torrent prejmete s klikom na "Drugi prejemi," in nato "Prejem BitTorrent." Prejem preko torrenta lahko izboljša hitrost vašega prejema in bo hkrati pomagal razširiti Ubuntu drugim uporabnikom po svetu.

Torrenti so način deljenja datotek in podatkov na Internetu preko izmenjave med soležniki. Datoteko s pripono `.torrent` uporabniki odprejo z združljivim programom, kot je uTorrent, Deluge ali Transmission. Ti programi prejmejo dele datotek od drugih ljudi po svetu.

Zapisovanje odtisa DVD

Ko je vaš prejem končan, boste imeli datoteko z imenom *ubuntu-12.10-desktop-i386.iso* ali podobnim (*i386* v imenu datoteke se nanaša na 32-bitno različico. Če ste prejeli 64-bitno različico, bo ime datoteke vsebovalo *amd64*). Ta datoteka je odtis DVD-ja—posnetek vsebine DVD-ja, ki ga morate zapisati na DVD.

Čeprav se 64-bitna različica Ubuntuja imenuje različica "AMD64", deluje na Intelovih, AMD-jevih in drugih združljivih 64-bitnih procesorjih.

Ustvarjanje zagonskega pogona USB

Če se vaš PC lahko zažene s ključa USB, si boste morda namesto zapisovanja DVD-ja želeli ustvariti spominski ključ USB. Premaknite se navzdol na "Zapišite svoj DVD ali ustvarite pogon USB", izberite *DVD* ali *ključek USB*, izberite operacijski sistem, ki ga uporabljate za ustvarjanje pogona USB, in kliknite *Pokaži mi kako*. Če ste izbrali možnost "ključ USB", bo vaša namestitev zagnana s spominskega ključka USB. V tem primeru bodo omenjanja živega DVD-ja veljala za ključek USB.

Preizkus Ubuntuja

Ubuntu DVD in ključ USB ne delujeta samo kot namestitvena medija, ampak vam omogočata tudi preizkus Ubuntuja, ne da bi naredili kakršnekoli trajne spremembe na vašem računalniku, saj se celoten operacijski sistem zažene s DVD-ja ali ključa USB.

Vaš računalnik bere podatke z DVD-ja veliko počasneje, kot lahko bere podatke s trdega diska. Poganjanje Ubuntuja z živega DVD-ja zavzame tudi velik del pomnilnika vašega računalnika, ki bi bil v primeru, da bi se Ubuntu izvajal s trdega diska, na voljo za vaše programe. Izkušnja živega DVD/USB-ja bo zato nekoliko počasnejša kot takrat, ko bo Ubuntu nameščen na računalnik. Poganjanje Ubuntuja s DVD/USB-ja je odličen način za preizkus stvari in vam omogoča preizkus programov, brskanje po spletu in pridobitev občutka o operacijskem sistemu. Uporabno je tudi za preverjanje, ali strojna oprema vašega računalnika v Ubuntuju pravilno deluje in da nimate večjih težav z združljivostjo.

Če želite preizkusiti Ubuntu z živega DVD-ja/ključa USB, vstavite Ubuntu DVD v svoj pogon DVD ali priklopite pogon USB in znova zaženite računalnik.

Ko vaš računalnik najde živi DVD / ključ USB, se bo prikazal zaslon "Dobrodošli". Z miško izberite jezik s seznama na levi in nato kliknite gumb **Preizkusi Ubuntu**. Ubuntu se bo nato zagnal neposredno z živega DVD-ja / ključa USB.

Ko je Ubuntu zagnan, boste videli privzeto namizje. Več o uporabi Ubuntuja si lahko preberete v Poglavje 2: Namizje Ubuntu. Zdaj lahko preizkusite stvari. Odprite nekaj programov, spremenite nastavitve in raziščite Ubuntu. Vaše morebitne spremembe ob končanju ne bodo shranjene, zato vam ni treba skrbeti, da bi kaj pokvarili.

V nekaterih primerih vaš računalnik ne bo prepoznal, da je prisoten Ubuntu DVD ali USB in bo zagnal vaš obstoječi operacijski sistem. Ponavadi to pomeni, da je treba spremeni prednost *zagonskih naprav* ob zagonu računalnika. Vaš računalnik je morda na primer nastavljen, da išče podatke z vašega trdega diska in nato z DVD-ja ali USB-ja. Za poganjanje Ubuntuja z živega DVD-ja ali USB-ja mora računalnik najprej poiskati podatke z ustrezne naprave. Spremembo *prednosti zagona* običajno upravljajo nastavitve BIOS. To presega obseg tega vodnika. Če potrebujete pomoč s spremembo prednosti zagona, si za več podrobnosti oglejte dokumentacijo proizvajalca vašega računalnika.

Ko končate z raziskovanjem, ponovno zaženite svoj računalnik s kli-

Namesto tega lahko z miško dvokliknete ikono "Namesti Ubuntu 12.04", ki je vidna na namizju, ko uporabljate živi CD. To bo zagnalo namestilnik Ubuntu.

Slika 1.1: Zaslon "Dobrodošli" vam omogoča izbiro jezika.

kom na gumb za "Vklop" v zgornjem desnem kotu (krog, ki ima na vrhu črto) in nato izberite **Ponovno zaženi**. Sledite pozivom, ki se pojavijo na zaslonu, vključno z odstranitvijo živega DVD-ja in pritiskom na `Enter`. Nato se bo računalnik ponovno zagnal. Če ste živi DVD odstranili iz pogona, se bo vaš računalnik vrnil v izvirno stanje, kot da se ni zgodilo nič.

Namestitev Ubuntuja—kako začeti

Za namestitev Ubuntuja potrebujete vsaj 5 GB razpoložljivega prostora na trdem disku, vendar je priporočenih 15 GB ali več. S tem boste zagotovili, da boste imeli pozneje dovolj prostora za nameščanje dodatnih programov, kot tudi shranjevanje svojih dokumentov, glasbe in slik. Za začetek vstavite DVD Ubuntu v svoj pogon DVD in ponovno zaženite računalnik. Vaš računalnik bi moral naložiti Ubuntu z DVD-ja. Ob prvem zagonu z DVD-ja se bo pojavil zaslon, ki vas bo vprašal, ali želite Ubuntu najprej preizkusiti ali namestiti. Izberite jezik, v katerim želite videti namestilnik in kliknite na gumb **Namesti Ubuntu**. To bo začelo opravilo namestitive.

Klik na podčrtano povezavo "opombe ob izdaji" bo odprl spletno stran, ki vsebuje morebitne pomembne informacije o trenutni različici Ubuntuja.

Če imate Internetno povezavo, vas bo namestilnik vprašal, ali želite "Prejeti posodobitve med namestitvijo". Priporočamo vam, da to storite. Druga možnost "Namesti te programe tretjih oseb" namesti Fluendo kodek MP3 in programe, zahtevane za nekatero brezžično strojno opremo. Če niste povezani z Internetom, vam bo namestilnik pomagal nastaviti brezžično povezavo.

Zaslon "Pripravljanje na namestitev Ubuntuja" vam bo tudi sporočil, če imate dovolj prostora na disku in če ste povezani z električnim omrežjem (v primeru, da nameščate Ubuntu na prenosnik, ki se napaja iz baterije). Ko ste izbrali želene možnosti, kliknite **Naprej**.

Internetna povezava

Če niste povezani z Internetom, vam bo namestilnik ponudil izbiro brezžičnega omrežja (če je na voljo).

Priporočamo, da ste med namestitvijo sistema povezani, čeprav lahko posodobitve in programsko opremo tretjih oseb namestite po končani namestitvi sistema.

1. Izberite **Poveži z omrežjem** in izberite omrežje s seznama.
2. Če se seznam ne prikaže takoj, počakajte, dokler se ne prikaže trikotnik/puščica poleg omrežnega vmesnika in nato kliknite puščico za prikaz razpoložljivih omrežij.
3. V polje **Geslo** vnesite omrežni ključ WEP ali WPA (če je to potrebno).
4. Kliknite **Poveži** za nadaljevanje.

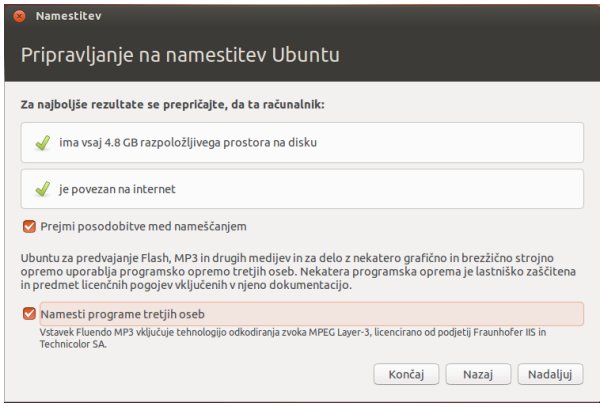

Slika 1.2: Pripravljanje na namestitev.

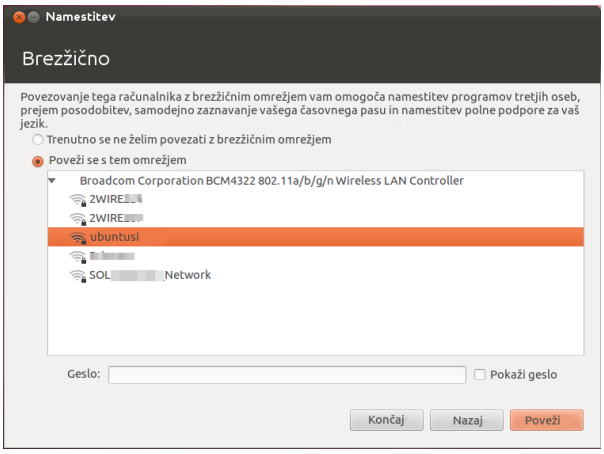

Slika 1.3: Nastavitev brezžične povezave.

Dodelitev prostora na disku

Naslednji korak se pogosto imenuje razdeljevanje. Razdeljevanje diska je opravilo dodeljevanja delov diska za določen namen. Ko ustvarite razdelek, svoj trdi disk razdelite na dele, ki bodo uporabljeni za različne vrste podatkov. Razdeljevanje se včasih novemu uporabniku zdi zapleteno, vendar ni treba, da je. Ubuntu zagotavlja nekaj možnosti, ki to opravilo močno poenostavijo. Namestilnik Ubuntu bo samodejno zaznal morebitni obstoječi operacijski sistem na vašem računalniku in predstavil možnosti primerne za vaš sistem. Možnosti spodaj so odvisne od vašega sistema in morda vse ne bodo na voljo:

Če Ubuntu nameščate na nov računalnik brez operacijskega sistema, prve možnosti ne boste videli. Možnost nadgradnje je na voljo le, če nadgrajujete iz prehodne različice Ubuntuja.

- Namesti poleg drugih operacijskih sistemov
- Namesti znotraj Windows
- Nadgradi Ubuntu ... na 12.10
- Izbriši ... in namesti Ubuntu
- Nekaj drugega

Namesti poleg drugih operacijskih sistemov.

Če ste uporabnik sistema Windows ali Mac in Ubuntu poskušate namestiti prvič, vam priporočamo možnost **Namesti poleg drugega operacijskega sistema**. Ta možnost omogoča izbiro operacijskega sistema ob vsakem zagonu računalnika. Ubuntu bo samodejno zaznal drug operacijski sistem in se namestil poleg njega.

Ubuntu vam ponuja možnost *zamenjave* vašega obstoječega operacijskega sistema ali namestitev Ubuntuja poleg vašega obstoječega sistema. Slednja možnost se imenuje *dvojni-zagon*. Kadarkoli vklopite ali ponovno zaženete računalnik, boste lahko izbrali, kateri operacijski sistem želite uporabiti za to sejo.

Za bolj zapletene nastavitve možnosti dvojni zagon boste morali nastaviti razdelke ročno.

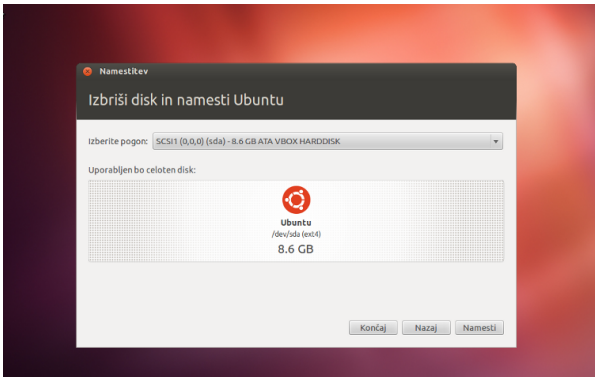

Slika 1.4: Izberite, kje želite namestiti Ubuntu.

Nadgradi Ubuntu ... na 12.10

Ta možnost bo ohranila vaše dokumente, glasbo, slike in druge osebne datoteke. Nameščena programska oprema bo ohranjena, če bo mogoče (ni nujno, da je trenutno nameščena programska oprema podprta v novi različici). Sistemske nastavitve bodo počiščene.

Izbriši disk in namesti Ubuntu

Izberite to možnost, če želite izbrisati celoten disk. Vsi operacijski sistemi, ki so nameščeni na disku, bodo izbrisani in Ubuntu bo nameščen namesto njih. Ta možnost je priročna, če imate prazen trdi disk, saj bo Ubuntu za vas samodejno ustvaril zahtevane razdelke.

Izbris razdelka bo uničil vse podatke, ki so trenutno na disku. Prepričajte se, da ste pred formatiranjem ustvarili varnostno kopijo podatkov, ki jih želite shraniti.

Nekaj drugega

Ta možnost je za napredne uporabnike in se uporablja za ustvarjanje posebnih razdelkov ali formatiranje trdega diska v ne privzet datotečni sistem.

Ko ste izbrali vrsto namestitve, kliknite **Nadaljuj** ali **Namesti zdaj**.

Ubuntu namesti *domačo mapo*, kjer so privzeto shranjene vaše osebne datoteke in nastavitve. Če izberete, da je domača mapa na ločenem razdelku, v primeru ponovne namestitve ali sveže nadgradnje na najnovejšo različico vaše osebne datoteke in nastavitve ne bodo izgubljene.

Več podrobnosti in podrobna navodila za ustvarjanje razdelkov so na voljo na: https://help.ubuntu.com/community/HowtoPartition.

Potrditev izbir razdelkov in začetek namestitve

Če ste izbrali **Nekaj drugega**, nastavite razdelke kot želite. Ko ste zadovoljni z nastavitvijo razdelkov, kliknite gumb **Namesti zdaj** na spodnji desni strani.

Za zmanjšanje časa, zahtevanega za namestitev, bo Ubuntu nadaljeval z opravilom namestitve v ozadju, medtem ko lahko nastavite pomembne uporabniške podrobnosti, kot so vaše uporabniško ime, geslo, nastavitve tipkovnice in privzeti časovni pas.

Kje se nahajate?

Naslednji zaslon bo prikazal zemljevid sveta. Z miško kliknite na področje na zemljevidu, kjer se nahajate. Namesto klika lahko uporabite **spustna seznama** pod zemljevidom. To Ubuntuju omogoča nastavitev vaše sistemske ure in drugih zmožnosti, ki so odvisne od vašega mesta. Kliknite **Naprej**, ko ste pripravljeni za premik naprej.

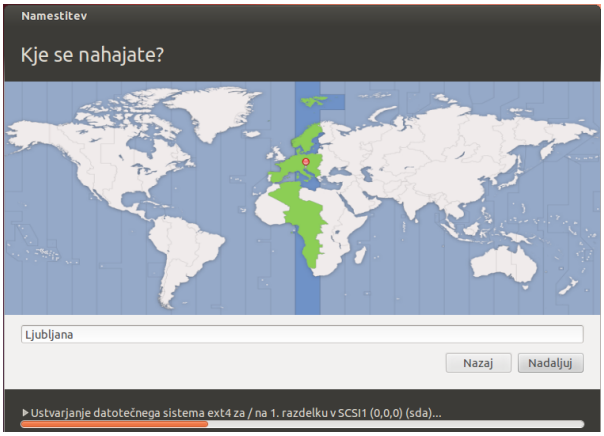

Slika 1.5: Povejte Ubuntuju, kje se nahajate.

Razporeditev tipk tipkovnice

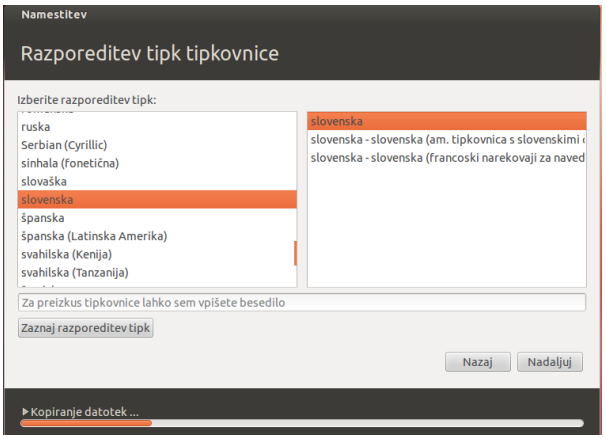

Slika 1.6: Preverite, da je razporeditev tipk na tipkovnici pravilna.

Sedaj morate Ubuntuju povedati, kakšne vrste tipkovnico uporabljate. V večini primerov bo predlagana možnost ustrezna. Če niste prepričani, katero tipkovnico izbrati, lahko kliknite na gumb **Zaznaj razporeditev tipk tipkovnice**, da Ubuntu določi pravo tipkovnico s pozivom, da pritisnete zaporedje tipk. Razporeditev tipk lahko izberete tudi ročno s seznama tipkovnic. V polje na dnu okna lahko vnesete besedilo in se prepričate, da je razporeditev prava. Nato kliknite **Nadaljuj**.

Kdo ste?

Ubuntu potrebuje nekaj podatkov o vas, da lahko nastavi glavni uporabniški račun na računalniku. Ko bo nastavljen, se bo vaše ime pojavilo na prijavnem zaslonu kot tudi v uporabniškem meniju, o katerem je več napisanega v Poglavje 2: Namizje Ubuntu.

Pri tem koraku morate Ubuntuju povedati:

- svoje ime
- kako želite klicati svoj računalnik
- svoje želeno uporabniško ime
- svoje želeno geslo
- kako se želite prijaviti v Ubuntu

Pod **Vaše ime** vnesite svoje ime in priimek. Naslednje besedilno polje je ime, ki ga računalnik uporabi za terminale in omrežja. Spremenite ga

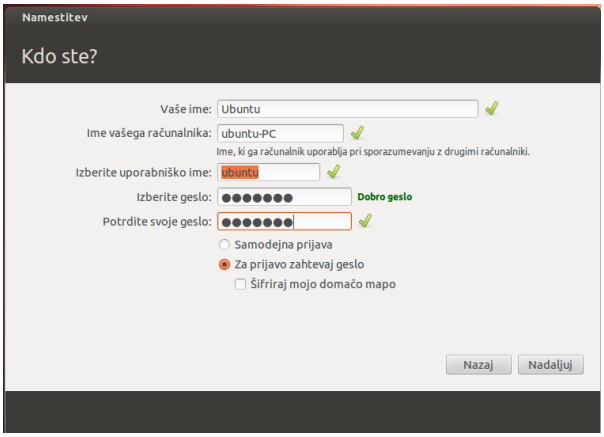

Slika 1.7: Nastavite svoj uporabniški račun.

lahko v kar želite ali obdržite predhodno določeno ime. Naslednje je vaše uporabniško ime, ki se uporablja za vaš uporabniški meni, vašo domačo mapo in drugod. Samodejno se zapolni z vašim imenom. Za večino ljudi je to najlažja možnost, vendar ga lahko spremenite, če želite.

Nato izberite geslo in ga vnesite v polje gesla zgoraj in vnesite isto geslo v polje potrditve gesla spodaj. Ko se obe gesli ujemata, se bo desno od gesla pojavila ocena njegove moči, ki vam bo povedala, ali je geslo "prekratko", "šibko", "dobro" ali "močno". Namestitev boste lahko nadaljevali ne glede na moč vašega gesla, vendar je zaradi varnostnih vzrokov najboljše izbrati močnega. To dosežete tako, da imate geslo, ki je dolgo vsaj 6 črk in je mešanica malih/velikih črk, števil in simbolov. Izognite se očitnim geslom, kot so vaš rojstni datum, ime vašega partnerja ali ime vašega ljubljenčka.

Možnosti prijave

Na dnu zaslona tega zaslona so tri možnosti, kjer lahko izberete, kako se želite prijaviti v Ubuntu.

- Prijavi me samodejno
- Za prijavo zahtevaj geslo
- Šifriraj mojo domačo mapo

Prijavi me samodejno

Ubuntu se bo ob zagonu računalnika samodejno prijavil v vaš glavni račun, zato da vam ni treba vnesti uporabniškega imena in gesla. To naredi izkušnjo vaše prijave hitrejšo in priročnejšo, vendar te možnosti ne priporočamo, če sta vam zasebnost ali varnost pomembni. Vsak, ki ima fizičen dostop do računalnika, ga bo lahko vklopil in dostopal do vaših datotek.

Za prijavo zahtevaj geslo

Ta možnost je privzeto izbrana, saj bo nepooblaščenim osebam, ki ne poznajo vašega gesla, preprečila dostop do vašega računalnika. To je dobra možnost za na primer tiste, ki si računalnik delijo z drugimi družinskimi člani. Ko se namestitev konča, lahko za vsakega člana družine ustvarite dodaten prijavni račun. Vsaka oseba bo imela svoje prijavno ime in geslo, možnosti računa, internetne zaznamke in prostor za osebno shrambo.

Šifriraj mojo domačo mapo

Ta možnost vam zagotavlja dodatno plast varnosti. V vaši domači mapi so shranjene vaše osebne datoteke. Če izberete to možnost, bo Ubuntu samodejno omogočil šifriranje vaše domače mape, kar pomeni, da je treba datoteke in mape za dostop odšifrirati. To pomeni, da oseba s fizičnim dostopom do vašega trdega diska (na primer, če je bil vaš računalnik ukraden in trdi disk odstranjen) ne bo mogla videti vaših datotek, če ne bo poznala vašega gesla.

Če izberete to možnost, kasneje ne omogočite samodejne prijave. To lahko povzroči težave z vašo šifrirano domačo mapo in lahko morebiti zaklene vaše pomembne datoteke.

Končanje namestitve

Ubuntu bo sedaj končal z nameščanjem na trdi disk. Medtem ko namestitev poteka, vam bo predstavitev ponudila uvod v nekatere privzete programe, ki so vključeni v Ubuntu. Ti programi so podrobneje opisani v Poglavje 3: Delo z Ubuntujem. Predstavitev vsebuje tudi predstavitev možnosti podpore Ubuntuja.

Slika 1.8: Možnosti podpore skupnosti Ubuntu. Kje dobiti pomoč za Ubuntu.

Po približno dvajsetih minutah se bo namestitev končala in lahko boste kliknili **Ponovno zaženi** za ponoven zagon računalnika in zagon Ubuntuja. DVD bo izvržen, zato ga odstranite iz pogona DVD in za nadaljevanje pritisnite `Enter`.

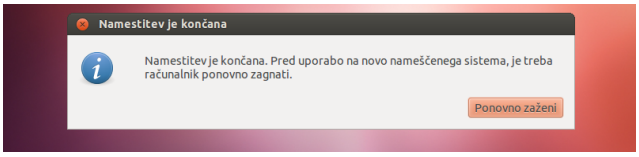

Slika 1.9: Sedaj lahko ponovno zaženete svoj računalnik.

Počakajte, da se vaš računalnik ponovno zažene. Videli boste prijavno okno (razen če ste izbrali samodejno prijavo).

Prijavni zaslon

Potem ko se bo namestitev končala ter se bo vaš računalnik znova zagnal, vas bo pozdravil prijavni zaslon Ubuntuja. Prijavni zaslon vam bo predstavil vaše uporabniško ime. Kliknite nanj in vnesite svoje geslo. Ko končate, kliknite puščico ali pritisnete `Enter`, da pridete v namizje Ubuntu. Ubuntujev prijavni zaslon podpira več uporabnikov, prav tako podpira različna ozadja za različne uporabnike. Ubuntu bo samodejno izbral vašo trenutno sliko ozadja in jo nastavil kot vaše prijavno ozadje. Ubuntujev prijavni zaslon omogoča tudi izbiro drugega okolja za prijavo.

Prijavni zaslon vam pred prijavo v namizje omogoča spremembo jezika tipkovnice, glasnosti in preklop nastavitev dostopnosti. Prikazuje tudi datum in čas ter polnost baterije za prenosnike. Iz prijavnega zaslona lahko računalnik tudi izklopite ali ponovno zaženete.

V prijavnem zaslonu je na voljo tudi seja za goste. Sejo za goste lahko omogočite za prenosnik ali namizni računalnik.

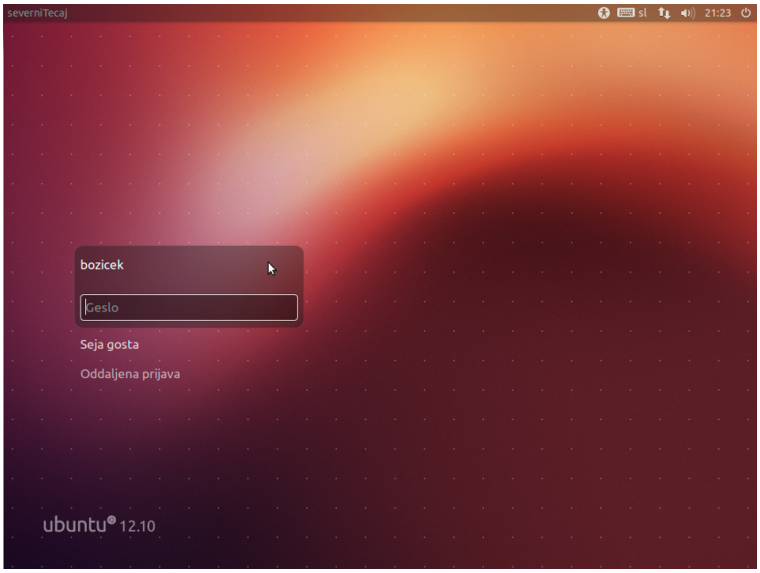

Slika 1.10: Prijavni zaslon.

Namestilnik Ubuntu za Windows

Ubuntu lahko namestite in zaženete poleg vaše trenutne namestitve Windows:

1. Prejmite namestilnik Ubuntu za Windows http://www.ubuntu.com/download/ubuntu/windows-installer
2. Zaženite prejeto datoteko
3. Namestite Ubuntu

Prejme in zaganjanje namestilnika

Ko je datoteka *wubi.exe* prejeta, jo zaženite za začetek namestitve. Če se pojavi varnostno sporočilo, kliknite **Nadaljuj**, za nadaljevanje z namestitvijo:

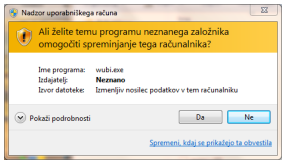

Slika 1.11: Pogovorno okno nadzora uporabniških računov

Namestitev

Začel se bo namestilnik Ubuntu. Izberite in vnesite “Uporabniško ime” in “Geslo”. Geslo morate vnesti dvakrat, da s tem zagotovite njegovo pravilnost. Po izbiri gesla kliknite **Namesti**. Namestilnik Ubuntu bo prejel in namestil Ubuntu. To opravilo bo trajalo nekaj časa. Velikost prejete datoteke je približno 750 MB. Ko je namestitev končana, kliknite **Končaj** v zaslonu ‘ ‘Dokončevanje namestitve Ubuntuja” za ponoven zagon računalnika.

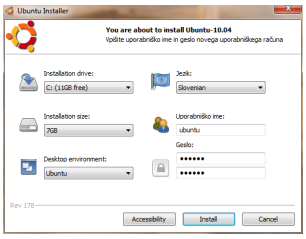

Slika 1.12: Namestilnik Ubuntu za Windows

Namestitev je končana

Po ponovnem zagonu računalnika lahko v zagonskem meniju izberete “Ubuntu”. Nato se boste prijavili v Ubuntu in seznanili s svojim novim namizjem!

2 Namizje Ubuntu

Razumevanje namizja Ubuntu

Na začetku boste morda opazili veliko podobnosti med Ubuntujem in drugimi operacijskimi sistemi, kot sta Microsoft Windows ali Mac OS X. To je zato, ker so vsi osnovani na konceptu grafičnega uporabniškega vmesnika, saj za krmarjenje po namizju, odpiranje programov, premik datotek in izvajanje večine drugih nalog uporabljate miško. To poglavje je zasnovano, da bi vam pomagalo pri seznanitvi z različnimi programi in meniji v Ubuntuju, da boste lahko samozavestno uporabljali Ubuntujev grafični vmesnik.

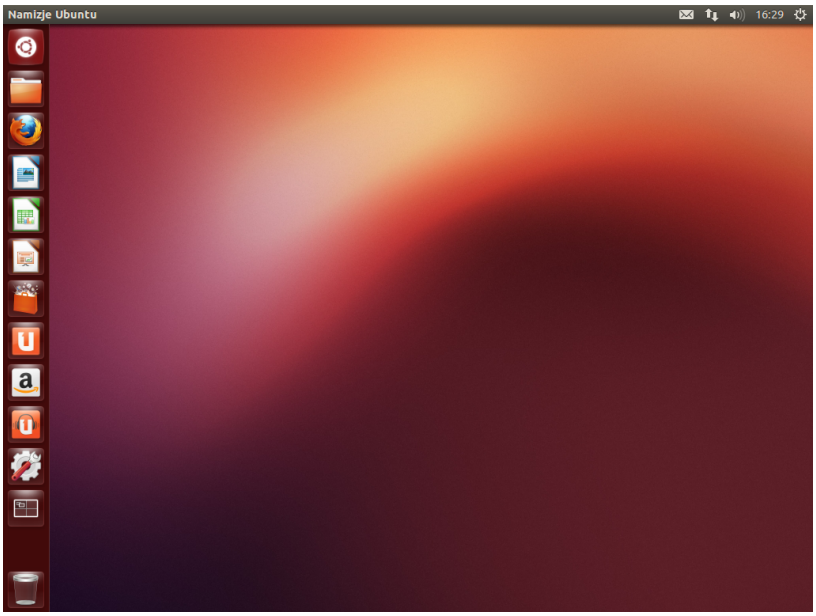

Slika 2.1: Privzeto namizje Ubuntu 12.10.

Unity

Vsi operacijski sistemi, osnovani na grafičnem uporabniškem vmesniku, uporabljajo *namizno okolje*. Namizna okolja vsebujejo veliko stvari, kot so:

- Videz in občutek vašega sistema
- Način razporeditve namizja
- Kako uporabnik krmari po namizju

Za distribucije Linux (kot je Ubuntu) so na voljo številna namizna okolja. Ubuntu kot privzeto namizno okolje uporablja Unity. Po namestitvi in prijavi v Ubuntu boste videli namizje Unity. Začetni pogled sestavljajo ozadje namizja in dve vrstici, ena je vodoravna in na vrhu vašega namizja, poimenovana menijska vrstica. Druga vrstica je navpična in se nahaja skrajno levo. Imenuje se zaganjalnik.

Za več podrobnosti o drugih različicah Ubuntuja si oglejte Poglavje 8: Izvedite več.

Unity je včasih vseboval dve različici—Unity 2D*, ki je bil napisan za počasnejše sisteme in* Unity 3D*, ki je bil napisan za hitrejše sisteme. Zaradi nedavnega napredka v* Unity 3D*, Ubuntu 12.10* Unity 2D *ne uporablja več in sedaj vključuje le* Unity 3D. Unity 3D *se lahko sedaj izvaja tako na počasnejših kot hitrejših sistemih.*

Ozadje namizja

Pod menijsko vrstico je slika, ki prekriva celotno namizje. To je privzeto ozadje namizja, ki pripada privzeti temi Ubuntu 12.10, *Ambiance.* Za več o tem kako prilagoditi svoje namizje (vključno s spremembo ozadja namizja) si oglejte odsek Prilagoditev vašega namizja, ki se nahaja spodaj.

Menijska vrstica

Menijska vrstica vključuje veliko zmožnosti, ki se v Ubuntuju 12.10 pogosto uporabljajo. Desni del vrstice se imenuje *področje kazalnikov.* Namestitev Ubuntuja lahko vsebuje rahlo različno število in vrsto ikon glede na vrsto strojne opreme in razpoložljivih pripomočkov. Najbolj pogosti kazalniki so (od leve proti desni):

Kazalnik tipkovnice vam omogoča izbiro želene razporeditve tipk in spremembo možnosti tipkovnice.

Kazalnik sporočanja vključuje vse vaše družabne programe. Od tu lahko dostopate do svojega hipnega sporočilnika, odjemalca e-pošte, programa mikrobloganja in celo Ubuntu One, vašega osebnega oblaka!

Kazalnik omrežja vam omogoča upravljanje omrežnih povezav, prav tako pa hitro in enostavno povezavo z žičnimi ali brezžičnimi omrežji.

Kazalnik zvoka zagotavlja enostaven način za prilagoditev glasnosti kot tudi dostop do vašega predvajalnika glasbe in nastavitev zvoka.

Ura prikazuje trenutni čas in zagotavlja enostaven način za dostop do koledarja in nastavitev časa in datuma.

Uporabniški meni vam omogoča enostaven preklop med uporabniki in dostop do vaših spletnih in uporabniških računov.

Kazalnik seje zagotavlja enostaven dostop do sistemskih nastavitev, posodobitev programov, tiskalnikov in možnosti seje, kot so zaklep vašega računalnika, odjava iz seje, ponoven zagon ali popoln izklop.

Za več o:

- kazalniku sporočanja si oglejte Mikrobloganje;
- kazalniku omrežja si oglejte Povezava z Internetom;
- kazalniku seje si oglejte Možnosti seje.

Kazalnik tipkovnice je prikazan le, če ste med namestitvijo v nastavitvah tipkovnice izbrali več kot eno razporeditev tipk.

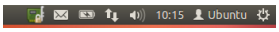

Slika 2.2: Kazalniki menijske vrstice.

Vsak program ima sistem menijev, kjer se lahko izvedejo različna dejanja (kot je **Datoteka**, **Urejanje**, **Pogled**, itd.). Sistem menijev v programu se imenuje **meni programa**. V Unity *meni programa* ni v nazivni vrstici programa, kar je pogosto v drugih grafičnih okoljih. Namesto tega je v levem delu menijske vrstice. Za prikaz menija programa premaknite miško v menijsko vrstico. Ko bo vaša miška tam, se bodo meniji programa pojavili v menijski vrstici namizja Ubuntu. Odmaknite miško iz menijske vrstice in ponovno se bo pojavila menijska vrstica namizja Ubuntu. Zmožnost, da Unity pokaže meni programa le, ko je to potrebno, je še posebno uporabna za uporabnike prenosnikov in mini prenosnikov, saj vam zagotovi več delovnega prostora.

Zaganjalnik

Navpična vrstica ikon na levi strani zaslona se imenuje zaganjalnik. Zaganjalnik zagotavlja enostaven dostop do programov, priklopljenih naprav in **Smeti**. Vsi izvajajoči se programi na sistemu bodo med izvajanjem imeli ikono na zaganjalniku. Prva ikona na vrhu zaganjalnika je pregledna

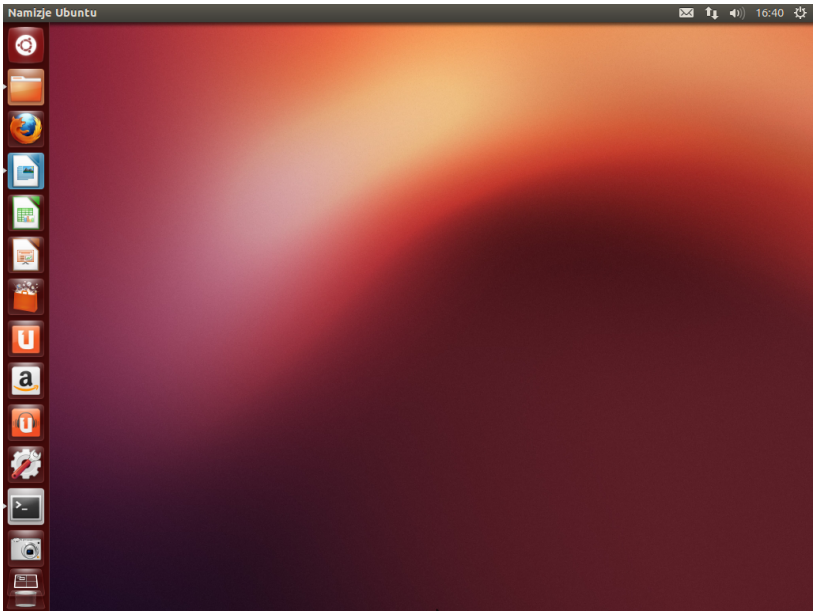

Slika 2.3: Na levi je zaganjalnik Ubuntu 12.10 z nekaj programi.

plošča, osnovni sestavni del Unity, o katerem bo več napisanega pozneje v tem poglavju. Privzeto se v zaganjalniku pojavijo tudi drugi programi, vključno z LibreOffice in Firefox, lečo **preklopnik delovnih površin**, morebitnimi priklopljenimi napravami in seveda lečo **Smeti** na dnu zaganjalnika.

Preklopnik delovnih površin vam pomaga izbrati želeno delovno površino ali okno. **Smeti** vsebuje izbrisane datoteke.

Namig: pritisk `Super`+S bo prikazal Delovne površine. Tipka Super je znana tudi kot tipka Windows (tipka Win). Nahaja se med levo tipko `Ctrl` in `Alt`.

Če držite tipko Super, se bo na prvih desetih programih pojavilo število skupaj s prelivnim oknom z uporabnimi bližnjicami. Program s številom *n* lahko zaženete s pritiskom `Super`+*n*.

Uporaba zaganjalnika

Poganjanje programov

Za zagon programa iz zaganjalnika (ali povzročiti, da se že izvajajoči se program pojavi) kliknite na ikono programa. Izvajajoči se programi bodo imeli na levi strani ikone enega ali več trikotnikov, ki nakazujejo število odprtih oken za ta program. Program v ospredju (program na vrhu vseh drugih oken programov) ima na desni strani svoje ikone bel trikotnik, ki nakazuje število odprtih oken za ta program. Program v ospredju (na vrhu vseh drugih oken programov) je nakazan z belim trikotnikom na desni strani ikone. Več o pregledni plošči je napisanega v odseku Pregledna plošča.

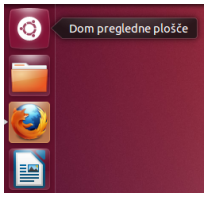

Slika 2.4: Tik pod ikono domače mape boste videli ikono Firefox. Oglejte si trikotnik na desni strani, ki nakazuje, da je program v ospredju (na vrhu vseh drugih programov) in trikotnik na levi strani, ki nakazuje, da je s Firefoxom trenutno povezano le eno okno.

Dodajanje in odstranjevanje programov iz zaganjalnika

Obstajata dva načina za dodajanje programa na zaganjalnik:

- Odprite pregledno ploščo, najdite program, ki ga želite dodati, in ga povlecite in spustite v zaganjalnik.
- Poženite program, ki ga želite dodati zaganjalniku, desno kliknite na ikono programa v zaganjalniku in izberite **Zakleni na zaganjalnik**

Za odstranitev programa iz zaganjalnika, desno kliknite ikono programa in izberite **Odkleni iz zaganjalnika**.

Pregledna plošča

Pregledna plošča je orodje, ki vam pomaga dostopati do in hitro iskati

Pregledna plošča vam omogoča iskanje informacij tako krajevno (nameščeni programi, nedavne datoteke, zaznamki, itd.) kot tudi oddaljeno (Twitter, Google Docs, itd.). To dosežete z uporabo ene ali več leč, vsaka je odgovorna za kategorijo iskalnih rezultatov pregledne plošče. Za več podrobnosti o pregledni plošči in njenih lečah si oglejte: https://wiki.ubuntu.com/Unity

programe in datoteke na vašem računalniku. Če ste uporabnik Windows, se vam bo pregledna plošča zdela podobna naprednejšemu *meniju Start*. Če ste uporabnik Mac, je pregledna plošča podobna programu Launchpad v sidrišču. Če ste navajeni prejšnje različice Ubuntuja ali druge distribucije Linux z GNOME, pregledna plošča zamenja menije GNOME 2. Za raziskovanje pregledne plošče kliknite na zgornjo ikono zaganjalnika. Na tej ikoni je logotip Ubuntu. Po izbiri ikone pregledne plošče se bo pojavilo novo okno z iskalno vrstico na vrhu in nedavno dostopanimi programi, datotekami in prejemi. Iskalna vrstica zagotavlja dinamične rezultate, medtem ko vnašate iskalne nize. Osem leč na dnu so povezave do vaše leče *Domov*, leče *Programi*, leče *Wikipedia*, leče *Datoteke*, leče *Družabno*, leče *Glasba*, leče *Fotografije* in leče *Video*. Leče se obnašajo kot specializirane kategorije iskanja v pregledni plošči.

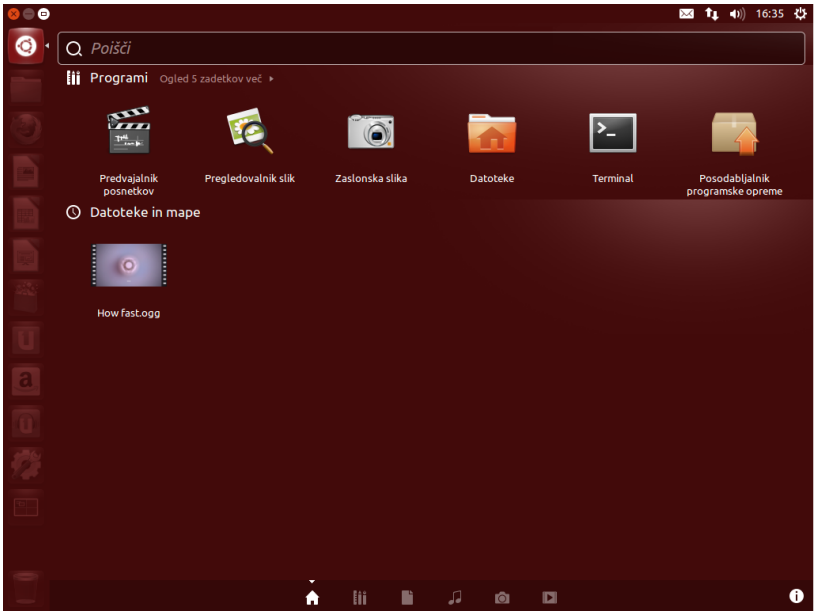

Slika 2.5: Pregledna plošča

Iskanje datotek in programov v Pregledni plošči

Pregledna plošča je zelo zmogljivo orodje, ki vam na vašem celotnem sistemu omogoča iskanje programov in datotek glede na vaše iskalne poizvedbe.

Iskanje datotek/map

Pregledna plošča vam lahko pomaga poiskati imena datotek ali map. Preprosto vpišite del imena datoteke ali mape, ki se ga spomnite in medtem ko pišete, se bodo rezultati pojavili na pregledni plošči. Pri iskanju datotek ali map vam lahko pomaga tudi leča za *Datoteke*. Leča za *Datoteke* vam prikaže nedavno dostopane datoteke kot tudi nedavne prejeme. V zgornjem desnem kotu pregledne plošče lahko uporabite gumb *filtriraj rezultate* za filtriranje rezultatov, ki ustrezajo vašim zahtevam glede časa zadnjih sprememb datoteke ali mape, vrste datoteke (.odt, .pdf, .doc, .tex., itd.) ali velikosti.

Iskanje programov

Običajna namestitev Ubuntuja vključuje pester nabor programov. Uporabniki lahko prejmejo na tisoče programov iz Programskega središča Ubuntu. Ko povečate svojo zbirko odličnih programov, lahko pomnjenje imena programa postane težavno. Preprosto uporabite *Lečo programi* na pregledni plošči. Ta leča bo samodejno razvrstila nameščene programe pod "Nedavno uporabljeno," "Nameščeni programi" ali "Programi na voljo za prejem". Ime programa (ali del imena) lahko vnesete v iskalno vrstico na pregledni plošči, nato se bodo prikazala imena programov, ki se ujemajo z vašim kriterijem iskanja. Tudi če se ne spomnite imena programa, vpišite ključno besedo, ki ustreza temu programu in pregledna plošča jo bo našla. Na primer, vpišite **`glasba`** in pregledna plošča vam bo prikazala privzet predvajalnik glasbe in katerikoli predvajalnik glasbe, ki ste ga kdaj uporabili)

Programsko središče Ubuntu in upravljanje programske opreme bosta podrobno obravnavana v poglavju Poglavje 5: Upravljanje s programi.

Če ste začetnik v svetu Ubuntuja, ne pozabite prebrati poglavja Poglavje 3: Delo z Ubuntujem. Pomagalo vam bo pri izbiri programov, ki ustrezajo vašim potrebam.

Slika 2.6: Privzete rezultate lahko vidite, ko pritisnete lečo Programi. Na desni strani lahko vidite kriterije.

Zunanji rezultati iskanja

Poleg iskanja programov in datotek na krajevnem računalniku z iskalno vrstico Pregledne plošče so kriteriji iskanja poslani tudi na Internet. Rezultati povezani z vašimi kriteriji iskanja so prikazani v Pregledni plošči. To je nova zmožnost v Ubuntuju 12.10. Če vas skrbi, da bodo krajevna iskanja poslana zunanjim virom, lahko vse spletne rezultate iskanja onemogočite s stikalom v odseku zasebnost v Sistemskih nastavitvah.

Rezultati spletnega iskanja v Pregledni plošči so privzeto omogočeni. Če rezultatov zunanjega iskanja ne želite, pojdite v ***Sistemske nastavitve*** ▸ ***Zasebnost*** ▸ ***Rezultati iskanja*** *in* izklopite *stikalo "vključi rezultate spletnega iskanja.*

Delovne površine

Delovne površine so znane tudi kot navidezna namizja. Ti razdeljeni pogledi vašega namizja vam omogočajo združevanje programov v skupine,

to pa pomaga k zmanjšanju nereda in izboljša krmarjenje po namizju. Na primer, na eni delovni površini lahko odprete vse svoje programe za predstavnostno vsebino; na drugi pisarniško zbirko in na tretji površini svoj internetni brskalnik. Ubuntu ima privzeto štiri delovne površine.

Preklop med delovnimi površinami

Za preklop med delovnimi površinami kliknite na preklopnik delovnih površin, ki se nahaja na zaganjalniku. Ta pripomoček vam omogoča, da preklapljate med delovnimi površinami (če vsebujejo odprte programe ali ne) in izberete tisto, ki jo želite uporabiti.

Upravljanje oken

Ko odpirate program (kot je internetni brskalnik ali urejevalnik besedila —za več podrobnosti o uporabi programov si oglejte Poglavje 3: Delo z Ubuntujem) v Ubuntuju, se bo na namizju prikazalo *okno*. Okna v Ubuntuju so zelo podobna tistim v Microsoft Windows ali Mac OS X. Preprosto povedano, okno je kvadrat, ki se pojavi na vašem zaslonu, kadar zaženete program. V Ubuntuju bo zgornji levi del okna, (*nazivna vrstica*), vseboval naziv programa (najpogosteje bo naziv ime programa). Okno v zgornjem levem kotu bo imelo tri gumbe. Z leve proti desni ti gumbi predstavljajo *zapiranje*, *skrčitev* in *razpenjanje* okna. Ostale možnosti upravljanja oken so na voljo z desnim klikom kjerkoli na nazivni vrstici.

Zapiranje, razpenjanje, obnavljanje in skrčitev oken

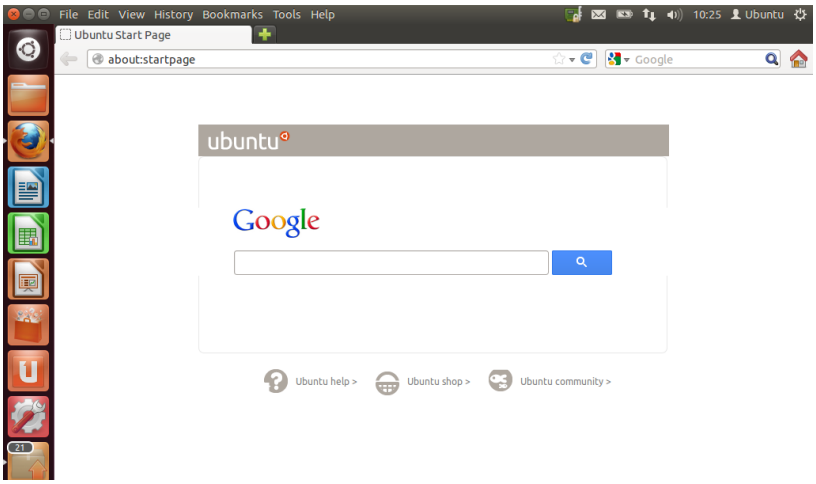

Slika 2.7: To je vrhnja vrstica okna, ki se imenuje *nazivna vrstica*. Gumbi zapri, skrči in razpni so v zgornjem levem kotu okna.

Za zaprtje okna kliknite na ● v zgornjem levem kotu okna (prvem gumbu z leve strani). Gumb desno poleg ● je gumb skrčitev (●), ki okno odstrani z zaslona in ga postavi v zaganjalnik. Ta gumb programa ne zapre, ampak ga samo skrije iz pogleda. Ko je program skrčen v zaganjalnik, bo na levi strani ikone v zaganjalniku prikazan trikotnik, ki vam pokaže, da se program še vedno izvaja. Klik na ikono skrčenega programa bo obnovil okno na njegov izvirni položaj. Desni gumb (●) je gumb *razpenjanje*, ki okno programa razpne čez celoten zaslon. Ponoven klik gumba *razpenjanje* bo povrnil okno na njegovo izvirno velikost. Če je okno razpeto, so gumbi zgoraj levo samodejno skriti. Da se pojavijo, premaknite miško na levo stran menijske vrstice.

Premikanje in spreminjanje velikosti oken

Okno lahko premaknete z držanjem tipke `Alt` in vlečenjem okna z miško.

Za premik okna po delovni površini postavite miškin kazalec nad nazivno vrstico okna, kliknite na levi miškin gumb ter povlecite okno, medtem ko še vedno držite levi miškin gumb. Za spremembo velikosti okna postavite kazalec na rob ali v kot okna tako, da se kazalec spremeni v večjo, dvosmerno puščico (znana pod imenom ikona za spreminjanje velikosti). Nato za spremembo velikosti okna kliknite in vlecite.

Slika 2.8: *Preklopnik delovnih površin* na zaganjalniku.

Preklapljanje med odprtimi okni

Pritisnite `Super+D` za skritje vseh oken in prikaz namizja. Ponoven pritisk na `Ctrl+D` obnovi vsa okna.

V Ubuntuju obstajajo številni načini za preklop med odprtimi okni.

1. Če je okno vidno na vašem zaslonu, lahko za njegov dvig nad druga okna kliknete kjerkoli v oknu.
2. Uporabite `Alt+Tab` za izbiro okna, s katerim želite delati. Držite tipko `Alt` in pritiskajte `Tab`, dokler se okno, ki ga iščete, ne pojavi v pojavnem oknu.
3. Kliknite na ustrezno ikono v zaganjalniku. Premaknite miško na levo stran zaslona za prikaz zaganjalnika in desno kliknite na ikono programa. Če ima program odprtih več oken, za izbiro želenega okna dvokliknite na ikono.

Premik okna na drugo delovno površino

Za premik okna na drugo delovno površino se prepričajte, da okno ni razpeto. Če je razpeto, kliknite na najbolj desni gumb na levi strani nazivne vrstice in ga s tem obnovite na njegovo izvirno velikost. Nato desno kliknite na nazivno vrstico okna in izberite:

- **Premakni na levo delovno površino** za premik okna na levo delovno površino
- **Premakni na desno delovno površino** za premik okna na desno delovno površino
- **Premakni na drugo delovno površino** in nato izberite delovno površino na katero želite premakniti okno.

Okno je vedno na vrhu ali na vidni delovni površini

Občasno boste morda želeli imeti *okno vedno na vrhu*, da ga lahko vidite ali nadzirate, medtem ko delate z drugimi programi. Morda boste na primer želeli brskati po spletu in hkrati videti in odgovoriti na morebitna dohodna sporočila hipnega sporočanja. Da okno ostane na vrhu, desno kliknite na nazivno vrstico okna in izberite **Vedno na vrhu**. To okno bo na vrhu vseh oken, ki so odprta na trenutni delovni površini. Če želite, da je okno vedno na vrhu ne glede na delovno površino, desno kliknite na nazivno vrstico okna in nato izberite **Vedno na vidni delovni površini**. Izbrano okno bo sedaj na vrhu drugih oken na vseh delovnih površinah.

Brskanje med datotekami na računalniku

Domačo mapo lahko odprete iz zaganjalnika.

Obstajata dva načina za iskanje datotek na računalniku: lahko jih poiščete ali pa do njih dostopate neposredno iz njihove mape. Datoteko lahko najdete preko pregledne plošče ali **Datoteke in mape** v zagnjalniku. Orodje

Datoteke in mape lahko uporabite za dostop do pogosto uporabljenih map (kot so **Dokumenti**, **Glasba**, **Prejemi**), kot tudi najbolj nedavno dostopanih datotek.

Pojdi

Za dostop do menija **Pojdi** premaknite miško nad vrhnjo vrstico in izberite **Pojdi**. Meni **Pojdi** vsebuje seznam pogosto uporabljenih map (kot so **Dokumenti**, **Glasba**, **Prejemi** in **Domača mapa**). Po datotekah na računalniku lahko brskate s klikom na **Računalnik** v tem meniju. Če nastavite domače omrežje, boste našli predmet menija za dostop do datotek ali map v souporabi.

Če namiznega menija ne vidite, kliknite na namizje, da se meni pojavi.

Vaša domača mapa

Domača mapa se uporablja za shranjevanje vaših osebnih datotek. Vaša domača mapa se ujema z vašim prijavnim imenom. Ko odprete svojo osebno mapo, boste v njej videli več map, vključno z Namizje (ki vsebuje morebitne datoteke, ki so vidne na namizju), Dokumenti, Glasba, Slike, Javno, Predlogi in Video. Te mape so samodejno ustvarjene med namestitvijo. Če želite, lahko v domačo mapo dodate več map in datotek.

Upravljalnik datotek Nautilus

Tako kot za brskanje po datotekah in mapah Windows vsebuje Windows Explorer in Mac OS X vsebuje Finder, Ubuntu privzeto uporablja upravljalnik datotek Nautilus.

Okno upravljalnika datotek Nautilus

Ko izberete bližnjico **Domača mapa** v zaganjalniku ali kliknete na mapo v pregledni plošči ali dvokliknite na mapo na namizju, se bo odprl upravljalnik datotek Nautilus. Privzeto okno vsebuje naslednje zmožnosti:

menijska vrstica Menijska vrstica je na vrhu zaslona. Ti meniji vam omogočajo spreminjanje razporeditve brskalnika, krmarjenja, ustvarjanje zaznamkov do pogosto uporabljenih datotek in map in ogled skritih datotek in map.

Če ustvarite zaznamek mape, se bo pojavil v meniju **Zaznamki** in v levem pladnju.

nazivna vrstica Nazivna vrstica prikazuje ime trenutno izbrane mape. Prav tako vsebuje gumbe **Zapri**, **Skrči** in **Razpni**.

orodna vrstica Orodna vrstica vsebuje orodja za krmarjenje. Na desni je ikona iskanja (ki je videti kot povečevalno steklo). Klik na ikono odpre polje s katerim lahko iščete datoteke ali mape po imenu. Tik pod orodno vrstico boste videli predstavitev vašega trenutnega brskanja. To je podobno zmožnosti zgodovine v večini brskalnikov, ki sledi kje ste in vam omogoča korake nazaj, če je to potrebno. Za krmarjenje nazaj v brskalniku datotek kliknite na želena mesta.

Če začnete vnašati mesto v orodni vrstici z znakom /, bo Nautilus gumbe krmarjenja samodejno spremenil v besedilno polje *Mesto*. Gumbe krmarjenja lahko pretvorite v besedilno polje tudi s pritiskom na `Ctrl+L`.

leva stran Levi pladenj brskalnika datotek vsebuje bližnjice do pogosto uporabljenih map. Ko je ustvarjen zaznamek mape, se pojavi v levem pladnju. Ne glede na to, katera mapa je odprta, bo levi pladenj vedno vseboval iste mape. Levi pladenj lahko spremenite, da prikaže različne zmožnosti (kot so Podrobnosti, Drevo, Zgodovina, itd.) s klikom na puščico navzdol poleg "Mesta" blizu vrha.

osrednji pladenj Največji pladenj prikazuje datoteke in mape v mapi, v kateri trenutno brskate.

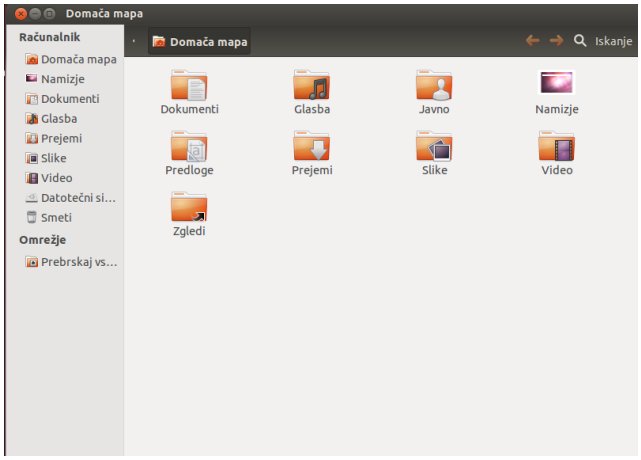

Slika 2.9: Upravljalnik datotek Nautilus, ki prikazuje vašo domačo mapo.

Krmarjenje v Nautilusu

Za krmarjenje med mapami uporabite zaznamke v levem pladnju upravljalnika datotek Nautilus. Svojim korakom lahko sledite s klikom na ime mape v vrstici poti. Z dvoklikom na vidno mapo boste krmarili nanjo.

Odpiranje datotek

Datoteka je skupek podatkov. Podatki lahko predstavljajo besedilni dokument, podatke o zbirki podatkov ali podatke, ki bodo uporabljeni za proizvajanje glasbe ali videa. Za odprtje datoteke lahko dvokliknete na njeno ikono ali desno kliknete na ikono in izberete **Odpri z**. Ubuntu poskuša določiti, kateri program naj se uporabi za odprtje datoteke. Večino časa Ubuntu izbere pravilno. Če želite odpreti datoteko z drugim programom, izberite **Odpri z drugim programom**. Pojavila se bo možnost izbire med nameščenimi programi. Izberite program in datoteka se bo odprla z izbranim programom.

Ustvarjanje novih map

Za ustvarjanje nove datoteke v Nautilusu kliknite **Datoteka ▸ Ustvari novo mapo**. Nato poimenujte mapo, ki se pojavi, tako da zamenjate privzeto "Neimenovana mapa" z želeno oznako (*e.g.*, "Osebne finance"). Novo mapo lahko ustvarite tudi s pritiskom na `Ctrl+Shift+N` ali z desnim klikom v oknu brskalnika datotek in izbiro **Ustvari novo mapo** v pojavnem meniju (to deluje tudi na namizju).

Skrite datoteke in mape

Če želite določene mape ali datoteke skriti, postavite pred ime piko (.) (*e.g.*, ".Osebne Finance"). V nekaterih primerih datotek in map z začetno piko ni mogoče skriti. V Nautilusu lahko te mape skrijete z ustvarjanjem datotek .hidden. To dosežete tako, da odprete datoteko in vnesete ime datoteke ali mape, ki jo želite skriti. Prepričajte se, da je vsaka datoteka ali mapa v svoji vrstici. Ko odprete Nautilus, mapa ne bo več vidna.

Skrite datoteke si lahko enostavno ogledate s klikom na **Pogled ▸ Pokaži skrite datoteke** ali s pritiskom `Ctrl+H`. Skrivanje datotek s piko (.) *ni* varnostni ukrep—je le način za zagotavljanje organiziranosti map.

Kopiranje in premikanje datotek in map

Datoteke in mape lahko v Nautilusu kopirate s klikom **Uredi ▸ Kopiraj** ali z desnim klikom na predmet in izbiro **Kopiraj** v pojavnem meniju. Pred uporabo menija **Uredi** v Nautilusu se prepričajte, da ste najprej izbrali

Za izrez, kopiranje in lepljenje datotek in map lahko uporabite tudi tipkovne bližnjice `Ctrl+X`, `Ctrl+C` in `Ctrl+V`.

datoteko ali mapo, ki jo želite kopirati (to storite tako, da nanjo enkrat kliknete z levim miškinim gumbom). Več datotek lahko izberete tako, da levo kliknete na prazen prostor (torej ne na datoteko ali mapo), držite miškin gumb in povlečete kazalec čez želene datoteke ali mape. Poteza "klikni-in-povleci" je uporabna, ko izbirate predmete, ki so blizu skupaj. Za izbiro več datotek ali map, ki niso blizu skupaj, držite tipko `Ctrl` in kliknite na vsako datoteko, ki jo želite izbrati. Ko je izbranih več datotek in/ali map, lahko uporabite meni **Uredi** na enak način, kot bi to storili za eno datoteko. Ko je en ali več predmetov bilo "kopiranih," se premaknite na želeno mesto in kliknite **Uredi ▸ Prilepi** (ali desno kliknite na prazno področje v oknu in izberite **Prilepi**) za njihovo kopiranje na novo mesto. Ukaz *kopiraj* lahko uporabite za ustvarjanje dvojnika datoteke ali mape na novem mestu, ukaz *izreži* lahko uporabite za premik datotek in map. To pomeni, da bo kopija postavljena na novo mesto, original pa bo odstranjen z izvirnega mesta. Za premik datoteke ali mape izberite predmet, ki ga želite premakniti, in kliknite **Uredi ▸ Izreži**. Premaknite se na želeno mesto in nato kliknite **Uredi ▸ Prilepi**. Tako kot z ukazom *kopiraj* zgoraj lahko to dejanje izvedete tudi z menijem desnega klika in deluje tudi za več datotek ali map hkrati. Drug način za premik datoteke ali mape je klik na predmet in vleka na njegovo novo mesto.

Ko datoteko ali mapo "izrežete" ali "kopirate", se ne bo zgodilo nič, dokler je nekam ne "prilepite". Lepljenje bo vplivalo le na predmet, ki je bil najbolj nedavno izrezan ali kopiran.

V Nautilusovem meniju **Uredi** boste našli tudi gumba **Kopiraj v** in **Premakni v**. Uporabite ju lahko za kopiranje ali premik predmetov na pogosta mesta in sta lahko uporabna, če uporabljate pladnje (glejte spodaj). Če uporabite ti dve možnosti, vam gumba **Prilepi** ni treba uporabiti.

Če kliknete na datoteko ali mapo, jo povlecite in nato držite tipko `Alt` in jo spustite na ciljno mapo. Pojavil se bom meni, ki vas bo vprašal ali želite predmet *kopirati*, *premakniti* ali *povezati*. Simbol miškinega kazalca se iz puščice spremeni v vprašaj takoj, ko pritisnete tipko `Alt`.

Uporaba več zavihkov in oken Nautilus

Odpiranje več oken Nautilus je lahko uporabno za vleko datotek in map med mesti. V Nautilusu so na voljo tudi *zavihki* (kot tudi *pladnji*). Za odprtje drugega okna, medtem ko brskate v Nautilusu, izberite **Datoteka ▸ Novo okno** ali pritisnite `Ctrl+N`. To bo odprlo novo okno, kar vam omogoča vleko datotek in/ali map med dvema mestoma. Za odprtje novega zavihka kliknite **Datoteka ▸ Nov zavihek** ali pritisnite `Ctrl+T`. Nad prostorom, uporabljenim za brskanje, se bo pojavila nova vrstica, ki vsebuje dva zavihka. Oba bosta prikazala mapo, v kateri ste izvirno brskali. Za preklop med zavihki kliknite na njih. Datoteke in mape lahko kliknite in povlečete med zavihki na enak način kot med okni. V Nautilusu lahko odprete tudi drugi pladenj, da lahko vidite dve mesti hkrati, ne da bi morali preklapljati med okni ali zavihki. Za odprtje drugega pladnja kliknite **Pogled ▸ Dodaten pladenj**, ali pritisnite `F3` na tipkovnici. Datoteke in mape lahko ponovno vlečete na enak način.

Ko vlečete predmete med okni, zavihki ali pladnji, se bo nad miškinim kazalcem pojavil majhen simbol, ki vam bo povedal, katero dejanje bo izvedeno, ko miškin gumb izpustite. Znak (+) nakazuje, da bo predmet kopiran, majhna puščica pa pomeni, da bo predmet premaknjen. Privzeto dejanje bo odvisno od map, ki jih uporabljate.

Iskanje datotek in map na računalniku

Datoteke in mape lahko najdete s pregledno ploščo ali Nautilusom.

Datoteke in mape lahko hitro iščete s pritiskom `Ctrl+F` v Nautilusu in nato vnosom stvari, ki jo želite najti.

Iskanje s pregledno ploščo

V iskalno vrstico na vrhu pregledne plošče vnesite iskani niz.

Namesto tega lahko uporabite lečo **Iskanje datotek in map**. Tukaj lahko uporabite filter za zožitev iskanja. Odprite spustni meni na desni strani iskalne vrstice. Izberite *Nazadnje spremenjeno*, *Vrsta*, *e.g.*, Dokumenti ali *Velikost*. Dovolj je, če vnesete prvih nekaj črk datoteke ali mape, ki jo iščete.

Iskanje z Nautilusom

V Nautilusu kliknite **Pojdi ▸ Iskanje datotek** ali pritisnite `Ctrl+F`. To odpre iskalno polje, kamor lahko vnesete ime datoteke ali mape, ki jo želite najti.

Prilagoditev vašega namizja

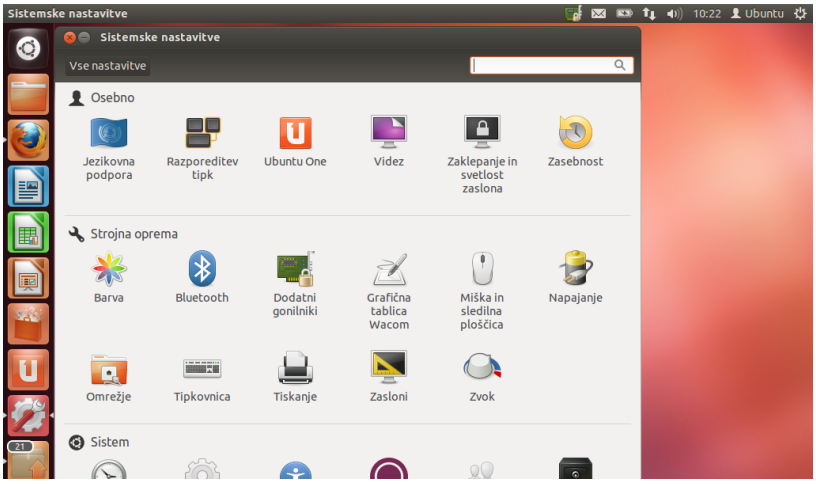

Slika 2.10: Tukaj lahko spremenite sistemske nastavitve.

Ena od prednosti okenskega okolja z Unity je zmožnost spremembe videza in občutka namizja. Vam ni všeč privzeta Ubuntujeva tema? Ali imate sliko čivave, nečaka, tete, strica, vašega tretjega bratranca, ki jo želite nastaviti kot ozadje namizja? Vse to (in več) lahko dosežete s prilagajanjem namizja v Unity. Večino prilagoditev lahko dosežete preko Kazalnika seje in nato izbire **Nastavitve sistema** za odprtje okna programa Nastavitve sistema. Tukaj so na voljo nastavitve pregledne plošče, videza namizja, tem, ozadij namizja, dostopnosti in druge. Za več podrobnosti si oglejte Možnosti seje.

Videz

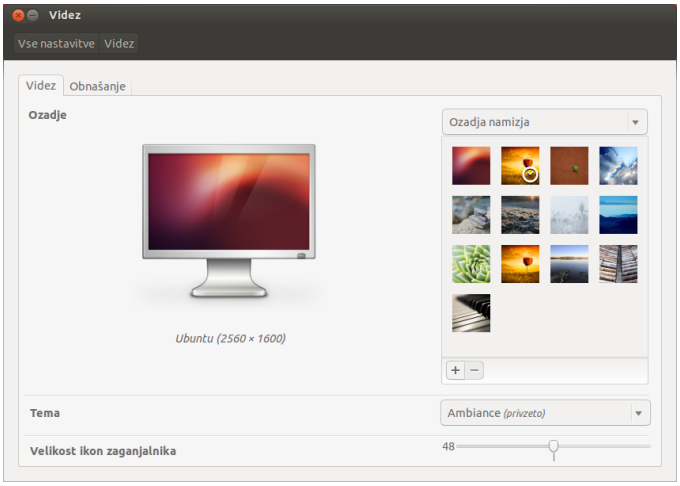

Slika 2.11: Temo lahko spremenite v zavihku **Videz** okna „Videz“.

Spremenite lahko ozadje, pisave in temo okna. Za začetek odprite Videz z desnim klikom na ozadje namizja in izbiro **Spremeni ozadje namizja** ali izberite **Kazalnik seje ▸ Nastavitve sistema ▸ Videz**.

Tema

Okno „Videz“ bo prikazalo trenutno izbrano sliko ozadja in temo. Teme nadzirajo videz vaših oken, gumbov, drsnikov, pultov, ikon in drugih delov

namizja. Privzeto je uporabljena tema *Ambiance* , vendar pa so na voljo tudi druge teme, med katerimi lahko izbirate. Kliknite na eno od tem za njen preizkus. Videz namizja se bo spremenil nemudoma.

Ozadje namizja

Pod **Ozadje** lahko izbirate med **Ozadja namizja**, **Mapa slik** in **Barve in prelivi**. Ko je izbrana možnost **Ozadja namizja**, boste videli Ubuntujevo privzeto zbirko ozadij. Za spremembo ozadja kliknite na sliko, ki jo želite uporabiti. Vendar pa niste omejeni na to izbiro. Za uporabo ene od svojih slik kliknite na gumb +... in krmarite do slike, ki jo želite uporabiti, jo dvokliknite in sprememba bo nemudoma imela učinek. Ta slika bo nato dodana na vaš seznam razpoložljivih ozadij. Če želite izbirati med večjo izbiro ozadij namizja, kliknite povezavo "Dobi več ozadij namizja na spletu" na dnu okna „Možnosti namizja"'. Ta povezava bo odprla vaš spletni brskalnik in vas usmerila na spletišče http://art.gnome.org/backgrounds.

Dostopnost

Ubuntu ima vgrajena orodja, ki naredijo uporabo računalnika za ljudi z določenimi omejitvami lažjo. Ta orodja lahko najdete tako, da odprete pregledno ploščo in iščete "Splošni dostop." V zavihku **Izrisovanje** lahko spreminjate velikost besedila, kontrast vmesnikov, omogočite orodje približanja in bralnik zaslona. Izbira tem z visokim kontrastom in večja pisava na zaslonu lahko pomagata uporabnikom, ki imajo težave z vidom. Če imate težave s sluhom, lahko v zavihku **Poslušanje** omogočite "Vidna opozorila". V zavihkih **Tipkanje** in **Kazanje in klikanje** lahko prilagodite nastavitve tipkovnice in miške.

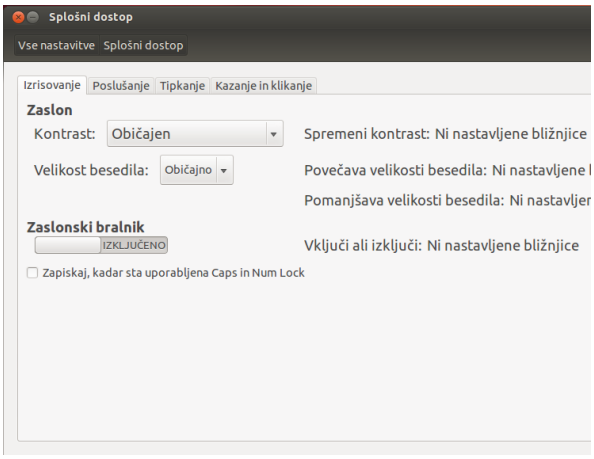

Slika 2.12: S splošnim dostopom lahko omogočite dodatne zmožnosti, ki vam olajšajo uporabo računalnika.

Bralnik zaslona Orca

Orka je uporabno orodje za ljudi s težavami z vidom. Program Orka je prednameščen na Ubuntuju. Za zagon programa Orka kliknite na pregledno ploščo, vnesite **`Orka`** in kliknite na prikazan rezultat. Orka je "Bralnik zaslona" v nastavitvah Splošnega dostopa. Zaženete ga lahko, ko je "Bralnik zaslona" omogočen. Zagnal se bo Orkin sintetizator zvoka, ki vam bo pomagal skozi različne možnosti, kot so vrsta zvoka, jezik zvoka, Braillova pisava in povečava zaslona. Ko ste končali z izbiro nastavitev, se boste morali odjaviti z računalnika (Orka vam bo to možnost ponudila). Ko se

prijavite nazaj, bodo izbrane nastavitve Orke samodejno izbrane ob vsaki vaši prijavi.

Možnosti seje

Ko ste končali z delom za računalnikom, se lahko odjavite, pošljete računalnik v pripravljenost, ga ponovno zaženete ali izklopite s **Kazalnikom seje** skrajno desno na vrhnjem pultu.

Odjava

Če se odjavite, bo računalnik še vedno deloval, vendar se boste vrnili na prijavni zaslon. To je uporabno za preklop med uporabniki, ko se na primer želi v računalnik prijaviti druga oseba, ali če dobite navodilo "odjavite se ter se ponovno prijavite".

Odjavite se lahko tudi s pritiskom na tipke `Ctrl+Alt+Del`.

Pred odjavo vedno preverite, da je vaše delo v morebitnih odprtih programih shranjeno.

V pripravljenost

Za varčevanje z energijo lahko svoj računalnik postavite v *način pripravljenosti*, kar bo njegovo trenutno stanje shranilo v notranji pomnilnik, izklopilo vse naprave in vam omogočilo hiter ponoven zagon. Medtem ko je računalnik v pripravljenosti, bo računalnik porabil zelo malo energije, ker je seja shranjena v notranji pomnilnik. Če notranji pomnilnik ne dobi energije, bodo podatki izgubljeni.

Ponovni zagon

Za ponoven zagon računalnika izberite **Izklop** … iz "Kazalnika seje" in kliknite na **Ponovno zaženi**.

Izklop

Za izklop računalnika izberite **Izklop** … iz "Kazalnika seje" in kliknite na **Izklopi**.

Druge možnosti

Iz kazalnika seje lahko izberete **Zakleni zaslon**, kar pred ponovno uporabo računalnika zahteva geslo. To je uporabno, če morate računalnik za nekaj časa zapustiti. **Kazalnik seje** lahko uporabite tudi za ustvarjanje računa za goste za prijatelja ali za *preklop uporabnikov* za prijavo v drug račun brez zaprtja vaših programov.

Zaslon lahko hitro zaklenete s tipkovno bližnjico `Ctrl+Alt+L`. Zaklep zaslona je priporočen, če greste stran od računalnika za kratek čas.

Pridobivanje pomoči

Splošna pomoč

Ubuntu ima vgrajeno pomoč, ki se imenuje Namizni vodnik Ubuntu. Za dostop do njega kliknite na pregledno ploščo in vnesite **`Pomoč`**. Namesto tega lahko pritisnete `F1`, medtem ko ste na namizju ali kliknete **Pomoč Ubuntu** v meniju **Pomoč** v menijski vrstici.

Veliko programov ima svoj lasten odsek pomoči, do katerega dostopate s klikom na meni **Pomoč** v oknu programa.

Pomoč iskalnega menija

Iskalni meni (z angleško kratico HUD) je nova zmožnost, ki je na voljo od Ubuntu 12.04 naprej. To je tipkovnici prijazen pripomoček, ki vam pomaga iskati ukaze, zmožnosti in možnosti, skrite globoko v strukturi menijev

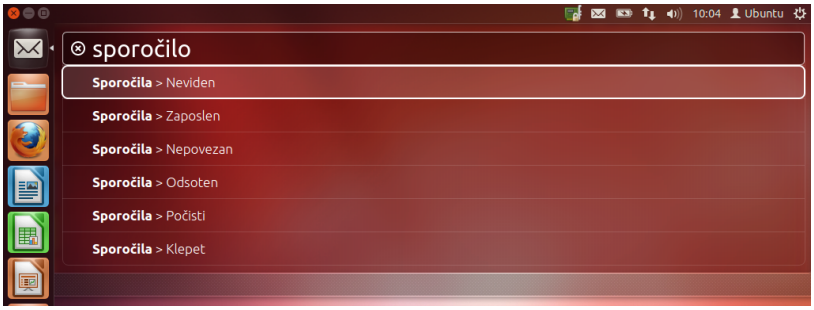

Slika 2.13: Iskalni meni (HUD) pokaže za program določene teme pomoči glede na vaš vnos.

programa. Iskalni meni omogočite s pritiskom na levo tipko `Alt`. Če želite iskati predmet menija, kot je na primer ustvarjanje novega sporočila v Thunderbirdu vnesite *sporočilo* v iskalni meni in možnost za sestavljanje novega sporočila e-pošte se bo pojavila na seznamu ujemajočih rezultatov. Za omogočitev ukaza pritisnite tipko `Enter`. Iskalni meni deluje skoraj za vse programe, ki jih je mogoče namestiti v Ubuntuju. Deluje tudi za nekatere programe, ki jih poganjate preko programa wine.

Zmožnost iskalnega menija morda ne bo na voljo v vseh programih, saj je to nova zmožnost v Ubuntuju 12.04.

WINE je akronim za *Wine ni emulator*. Omogoča vam izvajanje nekaterih programov za Windows na Ubuntuju. Pomoč za uporabo WINE je izven obsega tega vodnika, vendar jo je vredno preveriti, če morate v Ubuntuju izvajati programe za Windows.

Spletna pomoč

Slika 2.14: Vgrajen sistem pomoči zagotavlja na temah osnovano pomoč za Ubuntu.

Če v tem vodniku ali v Namiznem priročniku Ubuntu ne morete najti odgovora na svoje vprašanje, lahko stopite v stik s skupnostjo Ubuntu preko forumov Ubuntu (http://ubuntuforums.org). Slovenski forum o Ubuntuju lahko najdete na https://www.ubuntu.si/forum/. Veliko uporabnikov Ubuntuja odpre račun na forumu, da dobijo pomoč in pomagajo drugim, ko dobijo več znanja. Drug uporaben vir je Ubuntu Wiki (https://wiki.ubuntu.com), spletišče, ki ga vzdržuje skupnost Ubuntu.

Spodbujamo vas k iskanju informacij, ki jih najdete na drugih spletiščih, če je le mogoče informacije podprite z več viri. Vendar navodilom sledite le, če jih popolnoma razumete.

3 Delo z Ubuntujem

Vsi programi, ki jih potrebujete

Če se selite z okolja Windows ali Mac, se morda sprašujete, če so programi, ki ste jih uporabljali, na voljo za Ubuntu. Nekateri programi, ki jih že uporabljate, imajo lastne različice za Linux. Za tiste, ki jih nimajo, so na voljo brezplačni in odprtokodni programi, ki bodo zadostili vašim potrebam. V tem odseku bodo priporočene nekatere nadomestitve, ki bodo dobro delovale na Ubuntuju. Večina programov, prikazanih v tem odseku, je na voljo v Programskem središču. Programe, ki so označeni z zvezdico (*), je mogoče prejeti neposredno z njihovih uradnih spletnih strani.

Več programov lahko poiščete v Programskem središču Ubuntu na podlagi kategorij, ki vas zanimajo.

Pisarniške zbirke

- Windows: Microsoft Office, LibreOffice
- Mac OS X: iWork, Microsoft Office, LibreOffice
- Linux: LibreOffice, KOffice, GNOME Office, Kexi (program podatkovnih zbirk)

V Ubuntuju lahko izbirate med številnimi pisarniškimi zbirkami. Najpriljubljenejša je LibreOffice (bivši OpenOffice). V zbirko so vključeni:

- Writer—urejevalnik besedila
- Calc—preglednice
- Impress—upravljalnik predstavitev
- Draw—program za risanje
- Base—podatkovne zbirke
- Math—urejevalnik enačb

Zbirka LibreOffice je privzeto nameščena. Program Base privzeto ni nameščen in ga lahko namestite s Programskim središčem Ubuntu.

Programi za e-pošto

- Windows: Microsoft Outlook, Mozilla Thunderbird
- Mac OS X: Mail.app, Microsoft Outlook, Mozilla Thunderbird
- Linux: Mozilla Thunderbird, Evolution, KMail

Tako kot pri pisarniških zbirkah, je tudi tu na voljo več možnosti programov za e-pošto. Zelo priljubljen program za e-pošto je Mozilla Thunderbird, ki je na voljo tudi za Windows. Thunderbird je privzet program za e-pošto v Ubuntuju. Druga možnost je Evolution, ki, tako kot Microsoft Outlook, ponuja koledar.

Spletni brskalniki

- Windows: Microsoft Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera, Chromium, Google Chrome
- Mac OS X: Safari, Mozilla Firefox, Opera, Chromium, Google Chrome
- Linux: Mozilla Firefox, Opera*, Chromium, Google Chrome*, Epiphany

Najpriljubljenejše spletne brskalnike je mogoče namestiti neposredno iz Programskega središča Ubuntu.

Opera je na voljo za prejem s spletne strani http://www.opera.com/browser/download/. Google Chrome je na voljo za prejem s spletne strani https://www.google.com/chrome/.

Bralniki PDF

- Windows: Adobe Reader
- Mac OS X: Adobe Reader
- Linux: Evince, Adobe Reader, Okular

Evince je uporabniku prijazen, minimalističen bralnik in je privzet bralnik PDF. Če Evince ne zadostuje vašim potrebam, je za Ubuntu na voljo tudi Adobe Reader.

Predvajalniki predstavnosti

- Windows: Windows Media Player, VLC
- Mac OS X: Quicktime, VLC
- Linux: Totem, VLC, MPlayer, Kaffeine

Za predstavnost imajo uporabniki Ubuntuja širok izbor možnosti kakovostnih predvajalnikov. Dva priljubljena in zmogljiva predvajalnika predstavnosti sta VLC in Mplayer. Privzeti in uporabniku prijazni predvajalnik predstavnosti v Ubuntuju je Totem.

Predvajalniki glasbe in podcastov

- Windows: Windows Media Player, iTunes, Winamp
- Mac OS X: iTunes
- Linux: Rhythmbox, Banshee, Amarok, Audacity, Miro

Za poslušanje glasbe na Ubuntuju je na voljo več možnosti: Rhythmbox (privzeto nameščen), Banshee, Amarok ter številni drugi. S temi lahko poslušate glasbo in svoje najljubše podcaste. Audacity je podoben programu Winamp. Program Miro je za tiste, ki gledajo video podcaste in TV nadaljevanke s spleta.

Zapisovanje CD-jev/DVD-jev

- Windows: Nero Burning ROM, InfraRecorder
- Mac OS X: Burn, Toast Titanium
- Linux: Brasero, K3b, Gnome-baker

Na voljo je več priljubljenih programov za zapisovanje diskov, kot so Gnome-baker, Brasero, privzeti Ubuntujev program za zapisovanje CD-jev, in K3b. Ti zapisovalniki so zmogljiva orodja, ki ponujajo uporabniku prijazne vmesnike, veliko zmožnosti in so vsi odprtokodni ter brezplačni!

Upravljanje fotografij

- Windows: Microsoft Office Picture Manager, Picasa
- Mac OS X: Aperture, Picasa
- Linux: Shotwell, gThumb, Gwenview, F-Spot

Svoje najljubše fotografije si lahko ogledate in upravljate s Shotwellom, Ubuntujevim privzetim upravljalnikom fotografij ali s programi gThumb, Gwenview in F-Spot.

Urejanje grafike

- Windows: Adobe Photoshop, GIMP
- Mac OS X: Adobe Photoshop, GIMP

- Linux: GIMP, Inkscape

GIMP je zelo zmogljiv urejevalnik grafike. Ustvarite lahko svojo lastno grafiko ter izboljšate in spreminjate svoje fotografije ali slike. GIMP je zmogljiv nadomestek programa Photoshop, ki pokriva potrebe začetnikov, profesionalnih fotografov in oblikovalcev.

GIMP privzeto ni nameščen, vendar ga lahko namestite s Programskim središčem.

Hipno sporočanje

- Windows: Windows Live Messenger, AIM, Yahoo! Messenger, Google Talk
- Mac OS X: Windows Live Messenger, AIM, Yahoo! Messenger, Adium, iChat
- Linux: Empathy, Pidgin, Kopete, aMSN

Noben od uradnih odjemalcev hipnega sporočanja nima različic za Linux. Vendar lahko za sporazumevanje preko večine protokolov vključno z AIM, MSN, Google Talk (Jabber/XMPP), Facebook, Yahoo! in ICQ uporabite programe Pidgin, Empathy ali Kopete. To pomeni, da za sporazumevanje z vsemi svojimi prijatelji potrebujete le en program. Slabost je, da imajo nekateri od teh odjemalcev omejeno podporo videa. Če uporabljate le MSN, je morda vredno preizkusiti program aMSN.

Programi VoIP

- Windows: Skype, Google video klepet
- Mac OS X: Skype, Google video klepet
- Linux: Ekiga, Skype, Google video klepet

Tehnologija VoIP vam omogoča pogovore z ljudmi preko Interneta. Najbolj priljubljen program te vrste je Skype, ki je na voljo za Linux. Odprtokodni nadomestek Ekiga podpira zvočno sporazumevanje preko protokola SIP. Ekiga ni združljiv s Skype.

Odjemalci BitTorrent

- Windows: µTorrent, Azureus
- Mac OS X: Transmission, Azureus
- Linux: Transmission, Deluge, Azureus, KTorrent, Flush, Vuze, BitStorm Lite

Za Ubuntu so na voljo številni odjemalci BitTorrent: Transmission, Ubuntujev privzeti odjemalec je enostaven in porabi malo sredstev, Deluge, Azureus in KTorrent ponujajo številne zmožnosti in lahko zadovoljijo najbolj zahtevne uporabnike.

Povezava z Internetom

Ta odsek vodnika vam bo pomagal preveriti vašo povezavo z Internetom in vam jo pomagal nastaviti, kjer je to potrebno. Ubuntu se lahko poveže z Internetom z uporabo žične, brezžične ali klicne povezave. Ubuntu podpira tudi naprednejše načine povezovanja, ki bodo na kratko omenjeni na koncu tega odseka.

žična povezava je prisotna, kadar je računalnik povezan z Internetom s kablom Eternet. Ta je običajno povezan z omrežnim vtičem ali omrežno napravo, kot je stikalo ali usmerjevalnik.

brezžična povezava je prisotna, kadar se vaš računalnik poveže z Internetom preko brezžičnega omrežja, poznanega pod imenom Wi-Fi. Večina novejših usmerjevalnikov ter prenosnikov podpira brezžične zmožnosti. Zato je Wi-Fi najbolj pogosta vrsta povezave za te vrste naprav. Brezžična povezljivost naredi prenosnike bolj prenosljive za premikanje med sobami v hiši ali za potovanje.

klicna povezava je prisotna, ko vaš računalnik za povezavo z Internetom preko telefonske povezave uporablja *modem*.

Za vzpostavitev brezžične povezave morate biti na mestu z delujočim brezžičnim omrežjem. Za nastavitev brezžičnega omrežja boste morali kupiti in namestiti brezžični usmerjevalnik ali dostopno točko. Na nekaterih mestih so morda na voljo javno dostopna brezžična omrežja. Če niste prepričani, ali ima vaš računalnik brezžično kartico, preverite pri izvajalcu.

(a) (b) (c)

Slika 3.1: Stanja omrežne povezave so: (a) prekinjena povezava, (b) žična povezava in (c) brezžična povezava.

Upravljalnik omrežja

Za povezavo z internetom z Ubuntujem uporabite program Upravljalnik omrežja. Upravljalnik omrežja vam omogoča vklop in izklop povezav, upravljanje žičnih in brezžičnih omrežij in ustvarjanje drugih omrežnih povezav kot so klicna, mobilna širokopasovna povezava in VPN-ji.

Do programa Upravljalnik omrežja lahko dostopate s klikom na njegovo ikono v vrhnjem pultu. Ta ikona je morda videti drugače glede na trenutno stanje vaše povezave. Klik na ikono bo razkril seznam razpoložljivih omrežnih povezav. Pod trenutno povezavo (če obstaja) bo pisalo "prekini povezavo". Za ročno prekinitev povezave lahko kliknete na "prekini povezavo".

Ta meni vam omogoča tudi ogled tehničnih podrobnosti o vaši trenutni povezavi ali urejanje nastavitev vseh povezav. V sliki na desni boste videli kljukico poleg "Omogoči omrežje". Kliknite na kljukico za onemogočitev vseh omrežnih povezav. Ponovno kliknite na "Omogoči omrežj" za ponovno omogočitev omrežja. To je lahko zelo uporabno, če morate izklopiti vse brezžično sporazumevanje, kot na primer na letalu.

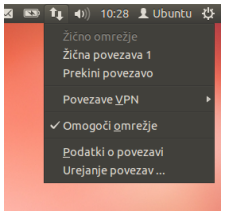

Slika 3.2: Tukaj lahko vidite, da je trenutno dejavna povezava "Žična povezava 1."

Vzpostavitev žične povezave

Če uporabljate kabel *Eternet* iz omrežnega vtiča ali omrežne naprave kot je stikalo ali usmerjevalnik, boste morali v Ubuntuju nastaviti žično povezavo.

Za povezavo z Internetom preko žične povezave boste morali vedeti ali vaše omrežje podpira DHCP *(Protokol dinamične nastavitve gostitelja)*. DHCP je način s katerim se računalnik samodejno nastavi za dostop do vašega omrežja in/ali Internetne povezave. DHCP je običajno samodejno nastavljen na vašem usmerjevalniku. To je običajno najhitrejši in najenostavnejši način vzpostavitve povezave z Internetom. Če niste prepričani ali je vaš usmerjevalnik nastavljen za uporabo DHCP, boste morda želeli stopiti v stik s svojim ponudnikom internetnih storitev. Če vaš usmerjevalnik ni nastavljen za uporabo DHCP, vam bodo povedali, katere nastavitve uporabiti za povezavo.

Ali ste že povezani? Če ikona Upravljalnik omrežja v zgornjem pultu prikazuje povezavo, potem ste se morda uspešno povezali že med nameščanjem Ubuntuja. Odprite brskalnik in preverite, če imate dostop do Interneta. V tem primeru vam ni treba storiti ničesar napisanega v nadaljevanju tega odseka.

Samodejne povezave z DHCP

Če vaše omrežje podpira DHCP, potem imate morda pripravljeno že vse za spletni dostop. Za preverjanje kliknite na ikono Upravljalnika omrežja. V meniju bi moral biti naslov "Žično omrežje". Če je pod njim napisano " Žična povezava 1", potem je vaš računalnik trenutno povezan in verjetno nastavljen za DHCP. Če se v sivi pod odsekom žičnega omrežja pojavi "Povezava je bila prekinjena", poglejte, če na seznamu spodaj vidite "Žična povezava 1". Če jo, kliknite nanjo in poskusite vzpostaviti žično povezavo.

Slika 3.3: To okno prikazuje vaš naslov IP in druge podatke o povezavi.

Za preverjanje ali ste povezani, kliknite na ikono Upravljalnik omrežja v vrhnjem pultu in izberite možnost Podatki o povezavi. Videti bi morali okno, ki prikazuje podrobnosti vaše povezave. Če je vaš naslov IP prikazan kot 0.0.0.0 ali se začne z 169.254, potem vašemu računalniku naslov z DHCP ni bil pravilno dodeljen. Če je prikazan drug naslov, kot na primer 192.168.219.133, potem je bila verjetno vaša povezava DHCP z usmerjevalnikom uspešna. Za preizkus Internetne povezave odprite spletni brskalnik Firefox in poskusite naložiti spletno stran. Več o uporabi Firefoxa si lahko preberete pozneje v tem poglavju.

Naslov IP (Internetni protokol) je edinstveno število, ki je dodeljeno vašemu računalniku, da vas lahko usmerjevalnik identificira na omrežju. O naslovu IP razmišljajte kot o telefonski številki svojega računalnika. Edinstven naslov usmerjevalniku omogoča sporazumevanje z vašim računalnikom in s tem pošiljanje/prejemanje podatkov. Če po sledenju tem korakom še vedno ne boste povezani, morate morda omrežno povezavo nastaviti ročno z uporabo statičnega naslova IP.

Ročna nastavitev s statičnimi naslovi

Če vaše omrežje ne podpira DHCP, potem morate za vzpostavitev povezave poznati nekaj podatkov. Če teh podatkov ne poznate, pokličite svojega ponudnika internetnih storitev.

- *Naslov IP*—To je edinstven naslov za identifikacijo vašega računalnika na omrežju. Naslov IP je vedno podan s štirimi skupinami števil, ločenimi s pikami, na primer 192.168.100.10. V primeru uporabe DHCP, se bo ta naslov občasno spremenil (od tu ime "dinamični"). Če imate nastavljen statičen naslov IP, se naslov IP ne bo nikoli spremenil.
- *Omrežna maska*—to vašemu računalniku pove velikost omrežja s katerim se povezuje. Oblikovana je na enak način kot naslov IP, vendar je običajno videti približno kot 255.255.255.0.
- *Prehod*—To je naslov IP naprave, ki jo vaš računalnik išče za dostop do Interneta. Običajno je to naslov IP usmerjevalnika.
- *Strežnik DNS*—To je naslov IP strežnika DNS *(storitve imen domen)*. DNS vaš računalnik uporabi za razreševanje naslovov IP v imena domen. Na primer http://www.ubuntu.com ustreza naslovu 91.189.94.156. To je naslov IP spletišča Ubuntu na Internetu. DNS se uporablja zato, da se vam ni treba zapomniti naslovov IP. Imena domen (kot je ubuntu.com) si je veliko lažje zapomniti. Vnesti morate vsaj en naslov strežnika DNS, vendar lahko vnesete do tri naslove za primer, če je kateri od strežnikov nedosegljiv.

Če ne poznate naslovov DNS svojega ponudnika Internetnih storitev, lahko uporabite strežnike DNS podjetja Google, ki jih lahko kdorkoli na svetu uporabi brezplačno. Naslova teh strežnikov sta: glavni – 8.8.8.8 pomožni – 8.8.4.4

Za ročno nastavitev žične povezave kliknite na ikono Upravljalnika omrežja in izberite **Urejanje povezav**. Prepričajte se, da ste v oknu „Omrežne povezave" izbrali zavihek "Žično omrežje". Seznam morda že vsebuje vnos kot je "Žično omrežje 1" ali podobno ime. Če je povezava na seznamu, jo izberite in kliknite na gumb **Uredi**. Če povezava ni na seznamu, kliknite na gumb **Dodaj**.

Če dodajate povezavo, morate navesti njeno ime. To jo bo ločilo od povezav dodanih v prihodnje. V polju "Ime povezave" izberite ime kot je "Žično doma".

Za nastavitev povezave:

1. Prepričajte se, da je možnost **Poveži samodejno** pod imenom povezave izbrana.
2. Preklopite na zavihek **Nastavitve IPv4**
3. Spremenite **Način** v "Ročno."
4. Kliknite na gumb **Dodaj** poleg praznega seznama naslovov.
5. Vnesite svoj naslov IP v polje pod glavo **Naslov**.
6. Kliknite desno od naslova IP neposredno pod glavo **Omrežna maska** in vnesite svojo omrežno masko. Če niste prepričani, vnesite "255.255.255.0", saj je to najbolj pogosta vrednost.
7. Kliknite desno od omrežne maske neposredno pod glavo **Prehod** in vnesite naslov prehoda.

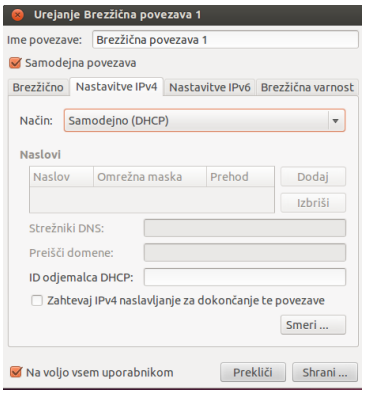

Slika 3.4: V tem oknu lahko ročno uredite povezavo.

8. V polje **strežniki DNS** vnesite naslov strežnikov DNS. Če vnesete več kot enega, jih ločite z vejicami, na primer "8.8.8.8, 8.8.4.4".
9. Kliknite **Shrani** za shranitev sprememb.

Ko ste se vrnili na zaslon Omrežne povezave, bodo izpisane vaše novo dodane povezave. Kliknite **Zapri** za vrnitev na namizje. Če je bila vaša povezava pravilno nastavljena, se bo ikona Upravljalnika omrežja spremenila in prikazala dejavno povezavo. Za preizkus, če je vaša povezava pravilno nastavljena, odprite spletni brskalnik. Če lahko dostopate do Interneta, ste povezani!

*Naslov MAC je strojni naslov omrežne kartice vašega računalnika. Vnos teh podatkov je včasih pomemben pri povezavi s kabelskim modemom. Če poznate naslov MAC svoje omrežne kartice, ga lahko vnesete v ustrezno besedilno polje v zavihku **Žično** okna urejanja povezave. Za poizvedbo naslova MAC za vse nameščene omrežne naprave odprite okno terminala in v poziv ukazne vrstice vnesite **`ifconfig`**. To bo prikazalo veliko podatkov o vsaki od omrežnih naprav nameščenih na računalnik. Žične naprave bodo označene **LAN0**, **LAN1**, itd. Brezžične povezave bodo označene **WLAN0**, **WLAN1**, itd.*

Brezžično

Če vaš računalnik vsebuje brezžično (Wi-Fi) kartico in je v bližini brezžično omrežje, potem lahko v Ubuntuju ustvarite brezžično povezavo.

Prva povezava z brezžičnim omrežjem

Če ima vaš računalnik brezžično omrežno kartico, potem se lahko povežete z brezžičnim omrežjem. Brezžično omrežno kartico ima vgrajena večina prenosnikov.

Ubuntu lahko običajno zazna brezžična omrežja v dosegu vašega računalnika. Za ogled seznama brezžičnih omrežij kliknite na ikono Upravljalnika omrežja. Pod glavo "Brezžična omrežja" bi morali videti seznam razpoložljivih brezžičnih omrežij. Vsako omrežje bo prikazano z imenom in merilnikom signala na levi, ki prikazuje njegovo relativno moč signala. Merilnik signala je videti podobno kot ikona za moč signala na mobilnih telefonih. Več črtic kot vidite, močnejši je signal.

Brezžično omrežje je lahko odprto za vse ali pa je zaščiteno z geslom. Če je brezžično omrežje zaščiteno z geslom, bo poleg merilnika signala prikazana majhna ključavnica. Za povezavo z zavarovanimi brezžičnimi omrežji boste morali poznati geslo.

Za povezavo z brezžičnim omrežjem izberite želeno omrežje s klikom na njegovo ime na seznamu. To bo ime, ki je bilo uporabljeno med namestitvijo brezžičnega usmerjevalnika ali dostopne točke. Večina ponudnikov Internetnih storitev zagotavlja prednastavljene usmerjevalnike z nalepkami, ki vsebujejo ime in geslo brezžičnega omrežja. Večino javno dostopnih brezžičnih omrežij je mogoče enostavno najti po imenu brezžičnega omrežja, na primer "Letališče-brezžično".

Če omrežje ni zaščiteno (merilnik signala ne pokaže ključavnice), bi se morala povezava vzpostaviti v nekaj sekundah brez zahtevanega gesla. Ikona Upravljalnika omrežja v vrhnjem pultu bo animirana medtem ko se Ubuntu poskuša povezati z omrežjem. Če je povezava uspešno vzpostavljena, se bo ikona spremenila v merilnik signala. Na zaslonu se bo pojavilo sporočilo, ki vas bo obvestilo, da je bila povezava uspešno vzpostavljena.

Če je omrežje zaščiteno z geslom, bo Ubuntu prikaza okno „Zahtevana je overitev brezžičnega omrežja". To pomeni, da je za vzpostavitev povezave zahtevano veljavno geslo. Zaslon bi moral biti videti takole:

Če geslo poznate, ga vnesite v polje **Geslo** in nato kliknite na gumb **Poveži**. Medtem ko vnašate geslo, bo zakrito, da kdo drug ne bi mogel prebrati gesla, medtem ko ga vnašate. Ko je geslo vneseno, kliknite na gumb **Poveži**. Ikona Upravljalnika omrežja bo prikazala animacijo, medtem ko se Ubuntu poskuša povezati z omrežjem. Če je bila povezava uspešno vzpostavljena, se bo ikona spremenila v merilnik signala. Pojavilo se bo

Za izboljšanje hitrosti in zanesljivosti brezžične povezave se poskusite premakniti bližje k usmerjevalniku ali brezžični dostopni točki.

Za preverjanje, da so znaki, ki jih vnašate, geslo, si lahko geslo ogledate z izbiro izbirnega polja **Pokaži geslo**. Nato lahko geslo ponovno zakrijete s ponovno izbiro izbirnega polja **Pokaži geslo**.

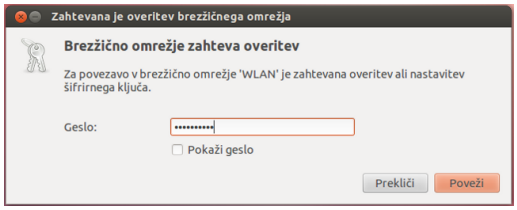

Slika 3.5: Vnesite geslo svojega brezžičnega omrežja.

tudi obvestilo na zaslonu, ki vas bo obvestilo, da je bila povezava uspešno vzpostavljena.

Če ste geslo vnesli nepravilno ali se ne ujema s pravim geslom (na primer, če je bilo nedavno spremenjeno in ste ga pozabili), se bo Upravljalnik omrežja poskusil povezati z omrežjem. Ponovno se bo pojavilo okno „Zahtevana je overitev brezžičnega omrežja“, da boste lahko ponovno vnesli geslo. Za preklic povezave pritisnite gumb **Prekliči**. Če pravega gesla ne poznate, boste morda morali poklicati podporo ponudnika dostopa do Interneta ali stopiti v stik s skrbnikom omrežja.

Ko ste uspešno vzpostavili brezžično povezavo, bo Ubuntu te nastavitve (vključno z geslom) shranil, da bi se bilo v prihodnje enostavneje povezati z istim brezžičnim omrežjem. Pozvani boste k izbiri gesla *zbirke ključev*. Zbirka ključev shrani gesla na enem mestu tako, da lahko do njih v prihodnje dostopate tako, da si zapomnite le geslo zbirke ključev.

Povezava s shranjenim brezžičnim omrežjem

Ubuntu se bo samodejno poskusil povezati z omrežjem v dosegu, če so njegove nastavitve shranjene. To deluje tako na odprtih in zavarovanih brezžičnih omrežjih.

Če so v vašem dosegu številna shranjena brezžična omrežja, se bo morda Ubuntu povezal z enim omrežjem, vi pa se boste želeli povezati z drugim omrežjem. To lahko popravite tako, da kliknete na ikono Upravljalnika omrežja. Pojavil se bo seznam omrežij skupaj z merilniki signala. Kliknite na omrežje s katerim se želite povezati in Ubuntu bo prekinil povezavo s trenutnim omrežjem in se povezal z izbranim omrežjem.

Če je omrežje zavarovano in ima Ubuntu podrobnosti omrežja shranjene, se bo samodejno povezal. Če podrobnosti te omrežne povezave niso shranjene ali so nepravilne, boste pozvani k ponovnemu vnosu gesla. Če je omrežje odprto (geslo ni zahtevano), se bo to zgodilo samodejno in povezava bo vzpostavljena.

Povezava s skritim brezžičnim omrežjem

V nekaterih okoljih se boste morda morali povezati s skritim brezžičnim omrežjem. Skrita omrežja svojih imen ne objavljajo in zato njihova imena niso vidna na seznamu brezžičnih omrežij, tudi če so v dosegu. Za povezavo s skritim brezžičnim omrežjem boste morali njegovo ime in varnostne podrobnosti dobiti od skrbnika omrežja ali ponudnika omrežnih storitev.

Za povezavo s skritim omrežjem:

1. Kliknite na Upravljalnik omrežja v vrhnjem pultu.
2. Izberite **Povezava s skritim brezžičnim omrežjem**. Ubuntu bo odprl okno „Povezava s skritim brezžičnim omrežjem“.
3. V polje **Ime omrežja** vnesite ime omrežja. To je znano tudi kot *SSID (Določilo zbirke storitve)*. Ime morate vnesti natanko tako kot je bilo podano. Če je ime “Ubuntu-Brezžično”, vnos “ubuntu-brezžično” ne bo deloval, saj sta v pravem imenu črki “U” in “B” veliki črki.

4. V polju **Brezžična varnost** izberite eno od možnosti. Če je omrežje odprto, pustite polje nastavljeno na "Brez". Če pravilne nastavitve za to polje ne poznate, se s skritim omrežjem ne boste mogli povezati.
5. Kliknite na gumb **Poveži**. Če je omrežje zavarovano, boste pozvani k vnosu gesla. Če ste pravilno vnesli vse podrobnosti, se boste povezali z omrežjem in prejeli boste obvestilo na zaslonu, ki vas bo o tem obvestilo.

Tako kot z vidnimi brezžičnimi omrežji, se bodo tudi nastavitve skritega brezžičnega omrežja ob vzpostavitvi povezave shranile in brezžično omrežje se bo prikazalo na seznamu shranjenih povezav.

Onemogočanje in omogočanje brezžične kartice

Veliko sodobnih prenosnikov ima tudi fizično stikalo/gumb, vgrajen v ohišje, ki zagotavlja način za hiter vklop/izklop brezžične mrežne kartice.

Privzeto je brezžičen dostop omogočen, če imate na svojem računalniku nameščeno brezžično mrežno kartico. V določenih okoljih (na primer v letalih) boste morda morali brezžično mrežno kartico začasno onemogočiti.

Za izklop brezžične kartice kliknite na ikono Upravljalnika omrežij in odstranite izbiro možnosti **Omogoči brezžično omrežje**. Vaš brezžični radio bo izključen in vaš računalnik ne bo več iskal brezžičnih omrežij.

Če želite ponovno omogočiti brezžično mrežno kartico izberite možnost **Omogoči brezžično omrežje**. Ubuntu bo tedaj samodejno pričel z iskanjem brezžičnih omrežij. Če ste v obsegu shranjenega omrežja, boste samodejno povezani.

Spreminjanje obstoječega brezžičnega omrežja

Občasno boste morda želeli spremeniti nastavitve shranjenega brezžičnega omrežja—na primer, ko se brezžično omrežje spremeni.

Za urejanje shranjene brezžične povezave:

1. Kliknite na ikono Upravljalnika omrežja in izberite **Urejanje povezav ...**
2. Odprlo se bo okno „Omrežne povezave". Kliknite na zavihek **Brezžično**.
3. Privzeto so shranjena omrežja prikazana v kronološkem redu z omrežji s katerimi ste se povezali najbolj nedavno na vrhu. Najdite omrežje, ki ga želite urediti, kliknite nanj in kliknite na gumb **Uredi**.
4. Ubuntu bo sedaj odprl okno „Urejanje ‹*ime povezave*›", kjer je ‹*ime povezave*› ime povezave, ki jo urejate. Okno bo prikazalo številne zavihke.
5. Nad zavihki je polje **Ime povezave**, kjer lahko spremenite ime povezave in ji date bolj prepoznavno ime.
6. Če možnost **Poveži samodejno** ni izbrana, bo Ubuntu zaznal brezžično povezavo, vendar se ne bo poskusil povezati dokler ni izbrana iz menija Upravljalnika ormežja. Izberite ali odstranite izbiro te možnosti kot želite.
7. V zavihku **Brezžično** boste morda morali urediti polje SSID. SSID je omrežno ime brezžične povezave. Če to polje ni pravilno nastavljeno, se Ubuntu ne bo mogel povezati z brezžičnim omrežjem.
8. Pod SSID je polje **Način**. Način "Infrastruktura" pomeni, da se povezujete z brezžičnim usmerjevalnikom ali dostopno točko. Način "ad-hoc" je za povezavo z računalnika do računalnika (kjer en računalnik souporablja povezavo drugega) in se pogosto uporablja v naprednih primerih.
9. V zavihku **Brezžična varnost** lahko spremenite polje **Varnost**. Izbira "Brez"pomeni, da uporabljate odprto omrežje, ki ne zahteva gesla. Druga izbira v tem zavihku morda zahteva dodatne podatke:

WEP 40/128-bitni ključ je stara varnostna nastavitev, ki jo uporabljajo nekatere starejše brezžične naprave. Če vaše omrežje uporablja ta način varnosti, boste morali vnesti ključ v polje **Ključ**, ki se pojavilo, ko je ta način izbran.

WEP 128-bitna šifirna fraza je enaka starejša varnost kot zgornja. Vendar pa namesto ključa za povezavo uporabite šifrirno frazo.

WPA in WPA2 Personal je najpogostejši način za brezžično mreženje. Ko enkrat izberete ta način, boste morali vnesti geslo v polje **Geslo**.

Če vaš skrbnik omrežja zahteva LEAP, dinamični WEP ali podjetniški WPA in WPA2, boste za te načine povezave potrebovali njegovo pomoč.

10. V zavihku **Nastavitve IPv4** lahko spremenite polje **Način** iz "Samodejno (DHCP)" v "Ročno" ali enega od ostalih načinov. Za nastavitev ročnih možnosti (znano tudi kot stalni naslov) si poglejte zgornji odsek o ročni nastavitvi žične omrežne povezave.
11. Ko ste končali s spreminjanjem povezave, kliknite **Shrani** za shranitev sprememb in zaprite okno. Če želite zapreti okno brez shranjevanja sprememb, lahko kadarkoli kliknete gumb **Prekliči**.
12. Nato kliknite **Zapri** v oknu „Omrežne povezave“ za vrnitev na namizje.

Po kliku **Uveljavi** bodo morebitne spremembe omrežne povezave imele učinek nemudoma.

Drugi načini povezave

Obstajajo tudi drugi načini za povezavo z Ubuntujem:

- Z Upravljalnikom omrežij lahko nastavite mobilne širokopasovne povezave za povezavo z Internetom preko ponudnika mobilne telefonije.
- Povežete se lahko z omrežji DSL, načinom povezovanja z internetom preko vaše telefonske linije skozi modem.
- Prav tako je z Upravljalnikom omrežij mogoče vzpostaviti povezavo VPN. Te se najpogosteje uporabljajo za ustvarjanje varne povezave s službenim omrežjem.

Navodila za ustvarjanje povezav z uporabo mobilnega širokopasovnega dostopa, DSL ali VPN so izven obsega tega vodnika.

Brskanje po spletu

Ko ste povezani z Internetom, boste lahko brskali po spletu. Mozilla Firefox je privzeti brskalnik v Ubuntuju.

Začenjanje Firefoxa

Obstaja več načinov za zagon Firefoxa. Privzeto ima Ubuntu ikono Firefox v zaganjalniku (navpična vrstica na levi strani zaslona). Izberite to ikono za odprje Firefoxa. Ali odprite pregledno ploščo (vrhnja ikona v zaganjalniku) in iščite `firefox` v iskalnem polju. Če ima vaša tipkovnica gumb "www", ga lahko pritisnete za zagon Firefoxa.

Krmarjenje po spletnih straneh

Ogled vaše domače strani

Ko zaženete Firefox, boste videli svojo domačo stran. Privzeto je to začetna stran Ubuntu.

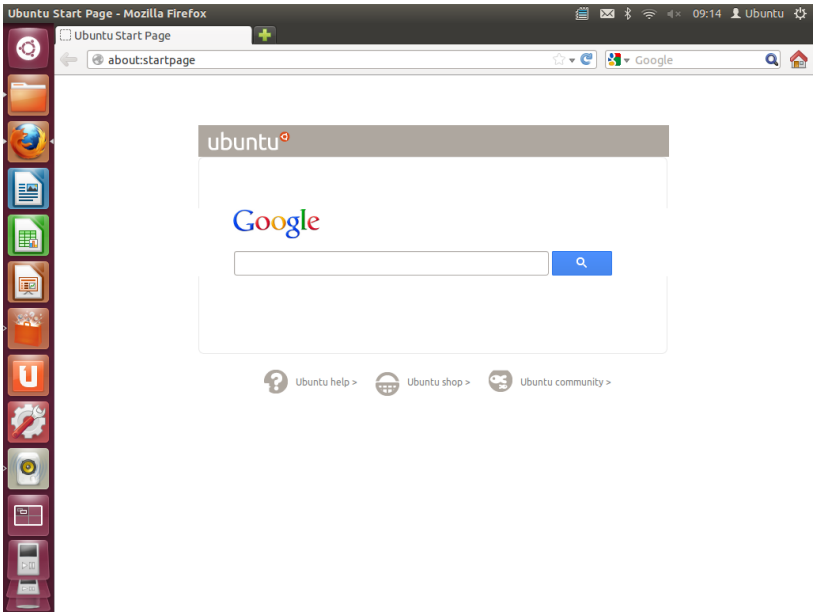

Slika 3.6: Ubuntujeva privzeta domača stran za spletni brskalnik Firefox.

Za hiter obisk domače strani pritisnite `Alt+Home` na tipkovnici ali kliknite na ikono domov v Firefoxu.

Krmarjenje na drugo stran

Za krmarjenje na novo spletno stran morate vnesti njen Internetni naslov (znan tudi kot URL) v vrstico mesta. URL-ji se običajno začnejo s "http://", ki mu sledi eno ali več imen, ki določajo naslove. En primer je "http://www.ubuntu.com/." (Običajno lahko del "http://" izpustite, saj ga bo za vas izpolnil Firefox.)

URL računalniku pove kako nekaj, kot na primer dokument, spletno stran ali naslov e-pošte najti na internetu. WWW pomeni svetovni splet, kar pomeni spletne strani, kar je najpogostejši način uporabe Interneta.

Slika 3.7: S tipkanjem v vrstico mesta lahko vnesete spletne naslove ali iščete po Internetu.

Za krmarjenje:

1. Dvokliknite na vrstico mesta ali pritisnite `Ctrl+L` za poudarjanje URL-ja, ki je že tam.
2. Vnesite URL strani, ki jo želite obiskati. Vneseni URL zamenja morebitno besedilo, ki je že v vrstici mesta.
3. Pritisnite tipko `Enter`.

Če ne poznate URL-ja, ki ga potrebujete, vnesite iskalni niz v iskalno vrstico desno od vrstice mesta. Vaš prednostni iskalnik (privzeto Google) bo vrnil seznam spletišč, med katerimi lahko izbirate (svojo poizvedbo lahko vnesete tudi neposredno v vrstico mesta).

Izbira povezave

Večina spletišč vsebuje povezave, ki jih lahko izberete. Poznane so pod imenom "hiperpovezave". Hiperpovezava vam lahko omogoči premik na drugo stran, prejem dokumenta, spremeni vsebino strani in več.

Za izbiro povezave:

1. Premaknite miškin kazalec dokler se ne spremeni v roko z iztegnjenim kazalcem. To se zgodi, ko je kazalec nad povezavo. Večina povezav je podčrtano besedilo, vendar pa so lahko povezave tudi v gumbih in slikah na spletnih straneh.

2. Enkrat kliknite na povezavo. Medtem ko Firefox nalaga stran povezave, se bodo na dnu okna pojavila sporočila stanja.

Sledenje vašim korakom

Za premik nazaj in naprej lahko uporabite tudi `Alt+Left` in `Alt+Right`.

Če želite obiskati stran, ki ste jo v preteklosti že obiskali, obstaja več načinov za to.

- Za korak nazaj ali naprej ene strani pritisnite gumb **Nazaj** ali **Naprej** na levi strani vrstice mesta.
- Za pomik nazaj ali naprej za več kot eno stran, kliknite in držite ustrezni gumb. Videli boste seznam nedavno obiskanih strani. Za vrnitev na stran jo izberite s seznama.
- Za seznam URL-jev, ki ste jih vnesli v vrstico mesta, pritisnite puščico navzdol na desnem koncu vrstice mesta. Izberite stran s seznama.
- Za izbiro med stranmi, ki ste jih obiskali med trenutno sejo, odprite meni **Zgodovina** in izberite s seznama v spodnjem odseku menija.
- Za izbiro med stranmi, ki ste jih obiskali v zadnjih nekaj mesecih, odprite **Zgodovina ▸ Pokaži vso zgodovino** (ali pritisnite `Ctrl+Shift+H`). Firefox odpre okno „Knjižnica“, ki prikazuje seznam map. Prva med njimi je “Zgodovina.” Za iskanje strani izberite ustrezno podmapo ali v iskalno vrstico (zgoraj desno) vnesite iskalni izraz. Dvokliknite rezultat za odprtje strani.

Zaustavljanje in ponovno nalaganje

Gumb **Ponovno naloži** je na desnem koncu vrstice mesta.

Če se stran nalaga prepočasi ali je ne želite več gledati, pritisnite `Esc` za preklic nalaganja. Za ponovno nalaganje trenutne strani, če se je morda od zadnjega nalaganja spremenila, pritisnite gumb **Ponovno naloži** ali pritisnite `Ctrl+R`.

Odpiranje novih oken

Občasno boste želeli imeti odprto več kot eno okno brskalnika. To vam lahko pomaga bolje organizirati vašo sejo brskanja ali ločiti spletne strani, med katerimi brskate.

Novo okno lahko odprete na štiri načine:

- V vrhnji vrstici izberite **Datoteka ▸ Novo okno**.
- Pritisnite `Ctrl+N`.
- Z desnim gumbom kliknite na ikono programa Firefox v zaganjalniku in iz menija izberite **Odpri novo okno**.
- Kliknite na Firefoxovo ikono na zaganjalniku s srednjim miškinim gumbom.

Ko se odpre novo okno, ga lahko uporabite popolnoma enako kot prvo okno, vključno s krmarjenjem in odpiranjem zavihkov. Odprete lahko več oken.

Odpiranje povezave v novem oknu

Včasih boste morda želeli klikniti na povezavo in oditi na drugo spletno stran, a ne boste želeli odpreti izvirnika. To lahko storite tako, da povezavo odprete v svojem oknu.

Povezavo lahko odprete v novem oknu na dva načina:

- Z desnim gumbom kliknite na povezavo in iz menija izberite **Odpri povezavo v novem oknu**.
- Pritisnite in držite tipko `Shift`, ko kliknete na povezavo.

Brskanje z zavihki

Namesto odpiranja novih oken lahko uporabljate *Brskanje z zavihki*.

Brskanje z zavihki vam omogoča odprtje več spletnih strani v enem oknu Firefox, ki so drug od drugega neodvisni. To sprosti prostor na vašem namizju, saj vam ni treba odpreti ločenega okna za vsako novo spletno stran. Strani lahko odprete, zaprete in ponovno naložite, ne da bi morali preklopiti na drugo okno.

Nov zavihek je neodvisen od drugih zavihkov na enak način, kot je novo okno neodvisno od drugih oken. Zavihke in okna lahko enostavno mešate med seboj - eno okno lahko na primer vsebuje zavihke z vašo e-pošto, drugo okno pa ima zavihke za vaše delo.

Med zavihki lahko hitro preklapljate s tipkovno bližnjico `Ctrl+Tab`.

Odpiranje praznega zavihka

Obstajajo trije načini za ustvarjanje praznega zavihka:

- Kliknite ne gumb **Odpri nov zavihek** (zeleni znak plus) na desni strani zadnjega zavihka.
- V vrhnji vrstici odprite **Datoteka ▸ Nov zavihek**.
- Pritisnite `Ctrl+T`.

Ko ustvarite nov zavihek, bo ta vseboval prazno stran z vrstico mesta v žarišču. Vnos spletnega naslova ali drugega iskalnega niza bo odprl spletišče v novem zavihku.

Odpiranje povezave v novem zavihku

Včasih boste morda želeli klikniti povezavo in odpreti novo spletno stran, a ne boste želeli zapreti izvirnika. To lahko storite tako, da odprete povezavo v novem zavihku.

Obstaja več načinov za odprtje povezave v svojem zavihku.

Zavihek se vedno odpre "v ozadju", saj ostane prikazan trenutni zavihek. Zadnji način (`Ctrl+Shift`) je izjema, saj nemudoma prikaže nov zavihek.

- Z desnim gumbom kliknite na povezavo in iz menija izberite **Odpri povezavo v novem zavihku**.
- Pritisnite in držite `Ctrl`, ko kliknete povezavo.
- Kliknite povezavo s srednjim miškinim gumbov ali z levim in desnim miškinim gumbom hkrati.
- Povlecite povezavo na prazen prostor v vrstici zavihkov ali na gumb **Odpri nov zavihek**.
- Pritisnite in držite `Ctrl+Shift`, ko kliknete povezavo.

Zapiranje zavihka

Ko ste končali z ogledom spletne strani v zavihku, ga lahko zaprete na različne načine:

- Kliknite na gumb **Zapri** na desni strani zavihka.
- Kliknite zavihek s srednjim miškinim gumbom ali miškinim koleščkom.
- Pritisnite `Ctrl+W`.
- Desno kliknite na zavihek in izberite **Zapri zavihek**.

Obnovitev zaprtega zavihka

Včasih lahko po nesreči zaprete napačen zavihek ali želite povrniti nedavno zaprt zavihek. Zavihek lahko povrnete nazaj na enega od naslednjih dveh načinov:

- Pritisnite `Ctrl+Shift+T` za ponovno odprtje najbolj nedavno zaprtega zavihka.
- Izberite **Zgodovina ▸ Nedavno zaprti zavihki** in izberite ime zavihka za obnovitev.

Spreminjanje vrstnega reda zavihkov

Premaknite zavihek na drugo mesto v vrstici zavihkov z vlečenjem na drugo mesto z miško. Medtem ko vlečete zavihek, Firefox prikazuje majhen kazalnik za prikaz novega mesta zavihka.

Premikanje zavihka med okni

Zavihek lahko premaknete v novo okno Firefox ali, če je že odprto, v drugo okno Firefox.

Povlecite zavihek iz vrstice zavihkov in odprl se bo v novem oknu. Povlecite ga iz vrstice zavihkov v vrstico zavihkov drugega okna Firefox in premaknjen bo tja.

Iskanje

Po spletu lahko v Firefoxu iščete brez obiska domače strani iskalnika. Privzeto bo Firefox iskal po spletu z iskalnikom Google.

Iskanje po spletu.

Za iskanje po spletu v Firefoxu vpišite nekaj besed v iskalno vrstico Firefox. Če želite na primer najti podatke o *Ubuntuju*:

1. Premaknite kazalec v **iskalno vrstico** z miško ali pritiskom na `Ctrl+K`.
2. Vpišite frazo **Ubuntu**. Vaš vnos zamenja morebitno besedilo, ki je trenutno v iskalni vrstici.
3. Pritisnite na povečevalno steklo ali `Enter` za iskanje.

Rezultati iskanja podjetja Google za “Ubuntu” se bodo pojavili v oknu Firefox.

Izbira iskalnikov

Če iskalnika Google ne želite uporabiti kot svojega iskalnika v iskalni vrstici, lahko spremenite iskalnik, ki ga uporablja Firefox.

Za spremembo prednostnega iskalnika pritisnite iskalni logotip (na levi iskalne vrstice—privzeto je to Google) in izberite želeni iskalnik. Nekateri iskalniki, kot so Bing, Google in Yahoo iščejo po celotnem spletu. Drugi, kot so Amazon in Wikipedia, iščejo samo po določenih spletiščih.

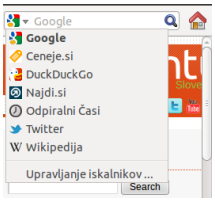

Slika 3.8: To so drugi iskalniki, ki jih lahko privzeto uporabite iz iskalne vrstice Firefox.

Iskanje besed izbranih na spletni strani

Včasih boste morda želeli iskati frazo, ki jo vidite na spletni strani. Frazo lahko kopirate in prilepite v iskalno vrstico, vendar obstaja hitrejši način.

1. Poudarite besedo ali frazo na spletni strani z levim miškinim gumbom.
2. Desno kliknite poudarjeno besedilo in izberite **Išči [Iskalnik] za [vaše izbrane besede]**.

Firefox poudarjeno besedilo poda iskalniku in odpre nov zavihek z rezultati.

Iskanje znotraj strani

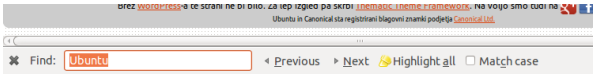

Slika 3.9: Z **orodno vrstico iskanja** lahko iščete znotraj spletnih strani.

Morda boste želeli najdi določeno besedilo v spletni strani, ki si jo ogledujete. Za iskanje besedila znotraj trenutne strani v Firefoxu:

1. Izberite **Uredi ▸ Najdi** ali pritisnite `Ctrl+F` za odprtje **orodne vrstice iskanja** na dnu Firefoxa.
2. Vnesite svojo iskalno poizvedbo v polje **Najdi** v orodno vrstico iskanja. Iskanje se začne samodejno takoj, ko vnesete nekaj v polje.
3. Ko se najde ujemanje nekega besedila na spletni strani, lahko:
   - kliknete na **Pojdi naprej** za iskanje besedila, ki je pod trenutnim mestom kazalke.
   - kliknete na **Pojdi nazaj** za iskanje besedila, ki je nad trenutnim mestom kazalke.
   - kliknete na **Označi vse** za poudarjanje vseh pojavitev vaših iskanih besed na trenutni strani.
   - izberete možnost **Razlikuj velike/male črke** za omejitev iskanja na besedilo, ki ima enako velikost črk kot vaše iskane besede.

   Za ponovno hitro iskanje enake besede ali fraze pritisnite `F3`.
   Lahko povsem preskočite odprtje **orodne vrstice iskanja**.

1. Vklopite ustrezno možnost dostopnosti z **Uredi ▸ Možnosti ▸ Napredno ▸ Splošno ▸ Dostopnost ▸ Iskanje besedila, ko začnem tipkati ▸ Zapri**.
2. Sedaj se bo iskanje samodejno začelo, če vaš kazalec ni v polju besedila.

Celozaslonski ogled spletnih strani

Za prikaz več spletne vsebine na zaslonu lahko uporabite *Celozaslonski način*. Celozaslonski način skrije vse, razen glavne vsebine. Za omogočitev Celozaslonskega načina izberite **Pogled ▸ Celozaslonski način** ali pritisnite `F11`. Medtem ko ste v celozaslonskem načinu, premaknite miško na vrh zaslona za prikaz URL-ja in iskalnih vrstic.

Pritisnite `F11` za vrnitev v običajni način.

Kopiranje in shranjevanje spletnih strani

S Firefoxom lahko kopirate del strani zato, da ga lahko prilepite drugje ali shranite stran ali del strani kot datoteko na svoj računalnik.

Kopiranje dela strani

Za kopiranje besedila, povezav ali slik s strani:

1. Poudarite besedilo in slike z miško.
2. Desno kliknite na poudarjeno besedilo in kliknite **Kopiraj** ali pritisnite `Ctrl+C`.

Za kopiranje ene same slike je ni treba poudariti. Samo desno kliknite na sliko in izberite **Kopiraj**.

Rezultate lahko prilepite v drug program, kot je LibreOffice.

Kopiranje povezave

Za kopiranje povezave (URL) slike ali besedila s strani:

1. Postavite kazalec nad besedilo, povezavo ali sliko. Vaš miškin kazalec se spremeni v iztegnjeni kazalec.
2. Desno kliknite povezavo ali sliko za odprtje pojavnega menija.
3. Izberite **Kopiraj povezavo mesta**.

Povezavo lahko prilepite v druge programe ali v Firefoxovo vrstico mesta.

Shranjevanje cele ali dela strani

Za shranitev cele strani v Firefoxu:

1. V vrhnji vrstici Izberite **Datoteka ▸ Shrani stran kot** ali pritisnite `Ctrl+S`. Firefox odpre okno „Shrani kot“.
2. Izberite mesto za shranjeno stran.
3. Vnesite ime datoteke spletne strani.
4. Pritisnite gumb **Shrani**.

Za shranitev slike s strani:

1. Postavite miškin kazalec nad sliko.
2. Desno kliknite sliko in izberite **Shrani sliko kot**. Firefox odpre okno „Shranjevanje slike“.
3. Izberite mesto shranjene slike.
4. Vnesite ime datoteke slike.
5. Pritisnite gumb **Shrani**.

Sprememba domače strani

Firefox ob odprtju prikaže *domačo stran*. Privzeto je to začetna stran Ubuntu. Privzeto stran lahko spremenite na drugo ali celo več drugih strani.

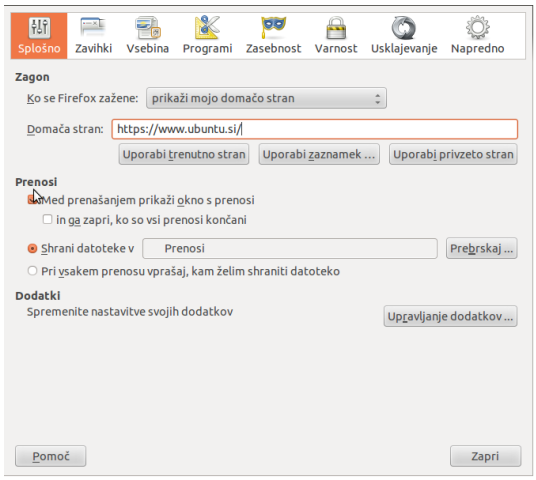

Slika 3.10: Nastavitve Firefox lahko spremenite v tem oknu.

Za spremembo domače strani:

1. Obiščite stran, ki jo želite nastaviti za svojo novo domačo stran. Če želite da Firefox ob zagonu odpre več kot en zavihek, odprite nov zavihek in obiščite dodatno stran tolikokrat kolikor želite.
2. Izberite **Uredi ▸ Možnosti ▸ Splošno ▸ Zagon ▸ Uporabi trenutne strani ▸ Zapri**.

Domačo stran lahko nastavite tudi z vnosom naslovov, ki se naj odprejo v **Domača stran**. Strani, ki naj bodo odprte v ločenih zavihkih, ločite z znakom “|”.

Nastavitve prejemanja

V **Uredi ▸ Možnosti ▸ Splošno ▸ Prejemi**, lahko skrijete ali prikažete okno Prejemi, poveste Firefoxu, kam naj shrani prejete datoteke in ali naj vas ob vsakem prejemu vpraša za potrditev.

Okno *Prejemi* prikazuje napredek trenutnih datotek, ki se trenutno prejemajo in izpiše seznam datotek, ki so bile prejete v preteklosti. Uporabite ga lahko za odpiranje ali ponoven prejem datotek.

Zaznamki

Morda se boste med brskanjem po spletu želeli vrniti na določene spletne strani, ne da bi si morali zapomniti URL. To storite tako, da ustvarite *zaznamek* strani. Zaznamki so shranjeni v brskalniku in jih lahko uporabite za poznejše ponovno odpiranje spletnih strani.

Ustvarjanje zaznamka strani

Ko obiščete spletno stran, lahko njeno mesto shranite tako, da ustvarite njen zaznamek. Obstajata dva načina za ustvarjanje zaznamka strani:

- V vrhnji vrstici izberite **Zaznamki ▸ Ustvari zaznamek te strani** ali pritisnite `Ctrl+D`. Odpre se okno, ki vam omogoča vnos opisnega imena zaznamka in mesto za shranjevanje (med zaznamki brskalnika). Pritisnite na gumb **Shrani**.
- Pritisnite na *zvezdico* na desni strani vrstice mesta. Obarvala se bo rumeno. To shrani zaznamek v mapo *Nerazvrščeni zaznamki*.

Odpiranje strani s pomočjo zaznamkov

Za odpiranje strani s pomočjo zaznamkov kliknite **Zaznamki** v vrhnji vrstici in izberite zaznamek. Zaznamek bo odprt v trenutnem zavihku.

*Zaznamke, vključno z nerazvrščenimi zaznamki, lahko prikažete v stranski vrstici levo od okna brskalnika. Izberite **Pogled ▸ Stranska vrstica ▸ Zaznamki** ali pritisnite `Ctrl+B`. Za zaprtje stranske vrstice ponovite dejanje za njen prikaz ali pritisnite **gumb zapri** na njenem vrhu.*

Izbris ali urejanje zaznamka

Za izbris ali urejanje zaznamka naredite nekaj od naslednjega:

- Če si stran že ogledujete, bo zvezdica v vrstici mesta rumena. Pritisnite nanjo. Firefox odpre majhno pojavno okno, kjer lahko **Odstranite zaznamek** ali pa ga uredite.
- Izberite **Zaznamki ▸ Pokaži vse zaznamke** ali pritisnite `Shift+Ctrl+O`. V oknu, ki se odpre, lahko krmarite do zaznamkov. Izberite zaznamek, ki ga želite spremeniti. Za izbris desno kliknite in izberite **Izbriši** ali pritisnite tipko `Delete` na tipkovnici. Za urejanje spremenite podrobnosti, ki so prikazane na dnu okna.

Zgodovina

Kadarkoli brskate po spletu, Firefox shrani vašo zgodovino brskanja. To vam omogoča vrnitev na spletno stran, ki ste jo nedavno obiskali brez potrebe po pomnjenju ali ustvarjanju zaznamka do URL-ja strani.

Za ogled najbolj nedavne zgodovine iz vrhnje vrstice odprite meni **Zgodovina**. Meni prikazuje več spletnih strani, ki ste si jih najbolj nedavno ogledali. Izberite eno od strani za vrnitev nanjo.

Za ogled celotne zgodovine:

- Izberite **Pogled ▸ Zgodovina** ali pritisnite `Ctrl+H` za ogled zgodovine v stranski vrstici (to zamenja orodno vrstico zaznamkov, če je odprta). (Ponovite ali pritisnite **gumb zapri** na vrhu stranske vrstice za njeno skritje.)
- Za ogled zgodovine v pojavnem oknu izberite **Zgodovina ▸ Pokaži vso zgodovino** ali pritisnite `Shift+Ctrl+H`.

Vaša zgodovina brskanja je kategorizirana kot “Danes”, “Včeraj”, “Zadnjih 7 dni”, “Ta mesec”, zadnjih pet mesecev po imenu in “Starejše kot 6 mesecev”. Če zgodovina za kategorijo ne obstaja, ne bo na seznamu. Izberite eno od kategorij datumov za njeno razširitev in prikaz strani, ki ste jih obiskali v tistem času. Ko najdete želeno stran, kliknite nanjo za ponoven prikaz.

Stran lahko iščete po njenem naslovu ali URL-ju. Vnesite nekaj črk iz ene ali več besed ali URL v polje **Iskanje** na vrhu stranske vrstice zgodovine. Stranska vrstica prikazuje seznam spletnih strani, ki se ujemajo z iskanimi besedami. Izberite želeno stran. (To lahko naredite celo v vrstici mesta, kar vam prihrani odpiranje stranske vrstice ali pojavnega okna zgodovina.)

Čiščenje zasebnih podatkov

Firefox shrani podatke le na vašem računalniku. Morda boste ne glede na to, če si s kom delite računalnik, želeli občasno pobrisati vse zasebne podatke.

Izberite **Orodja ▸ Počisti nedavno zgodovino** ali pritisnite `Shift+Ctrl+Delete`. Izberite **Časovni obseg za čiščenje** in pod **Podrobnosti**, katere predmete želite počistiti in pritisnite **Počisti zdaj**.

Preprečevanje shranjevanja zasebnih podatkov Firefoxu

Začnete lahko “zasebno brskanje”, kjer Firefox ničesar ne bo trajno shranil. To traja tako dolgo, dokler zasebnega brskanja ne izklopite ali ponovno ne zaženete Firefoxa.

Izberite **Orodja ▸ Začni zasebno brskanje** ali pritisnite `Shift+Ctrl+P`. Pritisnite gumb **Začni zasebno brskanje** za potrditev. Dokler ostanete v tem načinu, Firefox ne bo shranjeval zgodovine brskanja, prejemov, obrazcev ali iskanja, piškotkov ali datotek. Ustvarjeni zaznamki in prejete datoteke bodo ohranjene.

Za končanje zasebnega brskanja ponovite **Orodja ▸ Začni zasebno brskanje** ali `Shift+Ctrl+P`

Uporaba drugega spletnega brskalnika

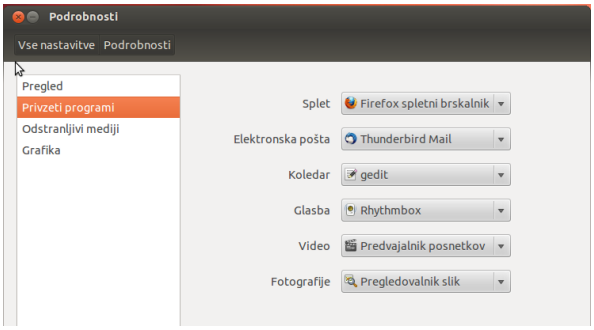

Slika 3.11: V Privzeti programi lahko spremenite privzeti brskalnik.

Če boste namestili drug spletni brskalnik, ga boste morda želeli uporabiti kot privzeti brskalnik, ko kliknete na povezave v e-pošti, hipnih sporočilih in drugih mestih. Canonical podpira Firefox in Chromium (Googlova različica Chrome za Linux), vendar lahko izbirate tudi med številnimi drugimi brskalniki.

Za spremembo prednostnega brskalnika iz vrhnjega pulta odprite

Kazalnik seje in odprite **Sistemske nastavitve ▸ Podrobnosti ▸ Privzeti programi**. Iz spustnega menija **Splet** izberite prednosti brskalnik.

Branje in sestavljanje e-pošte

Uvod v Thunderbird

Thunderbird je odjemalec e-pošte, ki ga razvija Mozilla in je enostaven za nastavitev in uporabo. Je brezplačen, hiter in vsebuje ogromno uporabnih zmožnosti. Tudi če ste novi v Ubuntuju in Thunderbirdu, boste v zelo kratkem času lahko preverili pošto in ostali v stiku s prijatelji in družino.

Nastavitev Thunderbird

V zgornjem desnem kotu namizja Ubuntu boste v obvestilnem področju videli ikono ovojnice. To je *meni sporočanja*. Od tu lahko zaženete Thunderbird s klikom na **nastavi pošto**. Namesto tega lahko kliknete gumb Ubuntu v zgornjem levem kotu zaslona na vrhu zaganjalnika ter s tem prikličete pregledno ploščo in v iskalno polje vpišete **`thunderbird`**. Ko se Thunderbird odpre, vas bo pozdravil s pojavnim oknom, ki vas bo pozvalo k nastavitvi računa e-pošte.

Slika 3.12: Nastavitev Thunderbird

Če v Thunderbirdu veljaven račun e-pošte ni nastavljen, se bo na prvem zaslonu pojavilo uvodno sporočilo iz Mozille, ki vsa vabi k nastavitvi računa e-pošte pri bližnjem krajevnem ponudniku storitev. Za namene teh navodil predpostavljamo, da že imate naslov e-pošte, zato lahko kliknete na gumb **Preskoči to in uporabi moj obstoječi naslove e-pošte** v spodnjem desnem kotu zaslona.

Na naslednjem zaslonu z naslovom **Nastavitev računa pošte** vnesite svoje ime v prvo besedilno polje, naslov e-pošte v drugo besedilno polje (na primer uporabnik@domena.com) in svoje geslo e-pošte v tretje besedilno polje.

Po končanju kliknite na gumb **nadaljuj**. Thunderbird bo za vas samodejno nastavil račun e-pošte. Ko Thunderbird konča z zaznavanjem nastavitev e-pošte, kliknite **ustvari račun** in Thunderbird bo postoril ostalo. Prav tako lahko nastavite Thunderbird kot vaš privzet bralnik novic in RSS z označenjem polj v pojavnem oknu, ki se prikaže po kliku na ustvari račun. Če nočete videti tega sporočilnega polja vsakič, ko začnete Thunderbird, preprosto odstranite izbiro **Vedno izvedi to preverjanje med začenjanjem Thunderbirda**. Sedaj ste pripravljeni na uporabo programa Thunderbird.

Delovna površina Thunderbird

Sedaj, ko imate račun e-pošte nastavljen, spoznajte delovno površino Thunderbird. Thunderbird je zasnovan, da bi bil uporabniku prijazen in enostaven za krmarjenje. Ko odprete program, boste videli glavno delovno površino z mapami vaše e-pošte (okno vseh map) na levi. Na desni strani zaslona boste videli dve okni. Zgornje desno okno prikazuje seznam vaše prejete pošte in spodnje desno okno prikazuje e-pošto, ki jo trenutno gledate. Velikost teh oken lahko enostavno spremenite, kot vam ustreza. Za spremembo velikosti oken levo kliknite in držite ločilno vrstico, ki loči dve okni in povlecite vrstico navzgor ali navzdol na želeno mesto. V oknu *Vse mape* lahko vidite poštne mape. Ta okno lahko vključuje tudi:

Prejeto Kjer je vaša e-pošta shranjena in dostopana
Mapa naslovov e-pošte Eno od teh map boste videli za vsakega od nastavljenih računov
Osnutki Tukaj so shranjeni osnutki e-pošte
Poslana pošta Tukaj je shranjena e-pošta, ki ste jo poslali
Neželena pošta Tukaj je shranjena e-pošta, za katero Thunderbird sumi, da je neželena. Lahko jo preverite in se prepričate, da niste izgubili pomembne e-pošte.
Smeti Tukaj so shranjena sporočila, ki jih pobrišete, zato da lahko še enkrat preverite, da niste po nesreči izbrisali pomembne e-pošte (tudi ena od krajevnih map).
Pomembno Tukaj je shranjena e-pošta, ki ste jo označili kot pomembno.
Označeno z zvezdico Tukaj je shranjena e-pošta, ki ste jo označili z zvezdico.
Osebno Tukaj je shranjena e-pošta, ki ste jo označili kot osebno.
Potrdila Sem lahko premaknete pomembna potrdila.
Potovanje To mapo lahko uporabite za shranjevanje e-pošte potovanja, kot so časi letov in rezervacije
Delo Tukaj lahko shranite delovno e-pošto, da ostane ločena od osebne e-pošte.
Odhodna pošta Tukaj je shranjena e-pošta, ki je v opravilu pošiljanja (tudi ena od krajevnih map)

Čez vrh delovnega prostora programa Thunderbird lahko vidite štiri nadzorne gumbe, **Prejmi pošto**, **Sestavi**, **Imenik**, in **Oznaka**. Ti so uporabljeni za pridobitev vaše pošte, sestavljanje vaše pošte, dostop do imenika in označevanje vaših sporočil e-pošte.

V zgornjem desnem kotu okna *Vse mape* boste videli nabor gumbov za hitri filter, **Neprebrano**, **Označeno z zvezdico**, **Stik**, **Oznake**, in **Priloga**. Te gumbe lahko uporabite za filtriranje svojih sporočil e-pošte, tako da lahko vidite samo neprebrano pošto, priljubljeno pošto (Označeno z zvezdico), pošto od ljudi, ki so v vašem imeniku, pošto, ki ste jo označili, in pošto, ki vsebuje priloge.

Če ste navajeni na bolj tradicionalno namizje in imate Thunderbird razpet čez cel zaslon, se morda sprašujete, kje se nahajajo meniji. Še vedno so prisotni in če želite dostopati do njih, premaknite miško na vrh zaslona in videli boste poznane menije: **Datoteka**, **Uredi**, **Pogled**, **Pojdi**, **Sporočilo**, **Orodja** in **Pomoč**.

Na vrhu okna, ki prikazuje vašo e-pošto, lahko vidite pet gumbov dejanj, **odgovori**, **posreduj**, **arhiviraj**, **neželeno**, in **izbriši**. Ti gumbi so zelo priročni za hitro odgovarjanje na e-pošto, posredovanje tretji osebi, arhiviranje (ustvarjanje varnostne kopije) e-pošte, označevanje e-pošte kot neželene in hiter izbris e-pošte. Levo od teh gumbov hitrih dejanj

boste videli podrobnosti o e-pošti, ki si jo ogledujete, kar vključuje ime pošiljatelja, zadevo e-pošte, naslov odgovora in prejemnika e-pošte.

Uporaba imenika

Na vrhu osrednjega delovnega prostora boste videli gumb **Imenik**. Kliknite na ta gumb za dostop do svojega imenika. Ko se imenik odpre, boste videli okno imenika. Od tukaj lahko enostavno organizirate svoje stike. Na vrhu okna imenika boste videli pet gumbov, **Nov stik**, **Nov seznam**, **Lastnosti**, **Sestavi**, in **Izbriši**. Ti delujejo na naslednje načine:

Nov stik Ta gumb vam omogoča dodajanje novega stika in dodajanje toliko podrobnosti, kolikor želite, vključno z imenom, vzdevkom, naslovom, e-pošto, dodatno e-pošto, imenom zaslona, službeno številko, domačo številko, faksom, pozivnikom in številko mobilnega telefona.

Nov seznam Ta gumb vam omogoča dodajanje seznamov za vaše stike, kot so družina, prijatelji, znanci, itd.

Lastnosti Ta gumb vam omogoča preimenovanje imena vašega imenika. Privzeto ime je *osebni imenik*, toda preimenujete ga lahko, kakor ustreza vam.

Napiši Ta gumb vam omogoča hitro pošiljanje e-pošte izbranim stikom brez potrebe po vračanju nazaj v osrednji delovni prostor programa Thunderbird. Preprosto izberite stik iz svojega seznama stikov in za pisanje e-pošte stiku kliknite **napiši**.

Izbriši Ta gumb vam omogoča hiter izbris stika iz imenika. Preprosto izberite stik, ki ga želite izbrisati in pritisnite **izbriši** za odstranitev stika iz vašega imenika.

Preverjanje in branje sporočil

Thunderbird bo samodejno vsakih deset minut preveril vaš račun e-pošte za nova sporočila, toda če morate kadarkoli ročno preveriti za nova sporočila, kliknite levo kliknite na **Prejmi pošto** v zgornjem levem kotu delovnega površine. Thunderbird bo nato preveril za nova sporočila in jih prejel. Ko bodo prejeta, boste opazili, da se bo nova pošta pojavila v oknu sporočil na desni strani delovne površine. Ko kliknete na eno od sporočil e-pošte, se bo pojavilo v oknu pod vašim seznamom e-pošte. Če bi si e-pošto radi ogledali v polnem oknu, z dvojnim levim klikom izberite izbrano e-pošto in Thunderbird bo prikazal e-pošto v polnem oknu v svojem zavihku. Na vrhu odprte pošte boste videli podrobnosti o e-pošti in pet gumbov hitrih dejanj, **odgovori**, **posreduj**, **arhiviraj**, **neželeno** in **izbriši**, kot je bilo predhodno opisano. Če ima e-pošta oddaljeno vsebino, boste videli sporočilo, ki vas sprašuje, če želite prikazati vsebino ali ne. Morda boste od časa do časa želeli filtrirati svojo pošto. S programom Thunderbird je to zelo enostavno. Kadar imate e-pošto izbrano in bi želeli le to označiti, preprosto kliknite na gumb **Oznake** in prikazan bo spustni seznam. V tem spustnem seznamu imate možnosti **Odstaniti vse oznake** ali pa **Označiti kot** ..., **Pomembno**, **Služba**, **Osebno**, **Opravki** in **Pozneje**. Lahko tudi **ustvarite novo oznako**, ki je bolj primerna vašim osebnim zahtevam.

Oddaljena vsebina predstavlja dele e-pošte, ki jih morda gostujejo drugod. Oddaljena vsebina morda vsebuje video ali zvokovne posnetke, toda pogosto je to grafika ali vsebina HTML. Iz varnostnih razlogov vas bo Thunderbird vprašal, če si želite ogledati to oddaljeno vsebino.

Sestavljanje in odgovarjanje na sporočila

Za sestavljanje novega sporočila e-pošte kliknite na gumb **napiši** v zgornjem levem delu delovne površine. To bo priklicalo novo okno, kjer lahko sestavite novo e-pošto. V polje **Za**: vnesite naslove e-pošte cilja—stik, kateremu pošiljate e-pošto. Če pišete več kot enemu stiku, ločite posamezne

prejemnike z vejicami. Če je stik, ki mu pišete, v vašem imeniku, lahko vnesete njegovo ime. Začnite vnašati ime stika. Thunderbird bo pod vašim besedilom prikazal seznam stikov. Ko vidite stik, ki mu nameravate poslati pošto, za njihovo izbiro kliknite na naslov e-pošte ali uporabite puščico navzdol in pritisnite **Enter**. Če želite stikom poslati kopijo, kliknite na polje **Za:** in izberete **Kp:**. Stiki, ki so izpisani v vrsticah **Za:** in **Kp:**, bodo prejeli e-pošto in videli, katerim drugim stikom je bila e-pošta poslana. Če želite e-pošto poslati nekaterim stikom, ne da bi razkrili, komu je bila poslana e-pošta, lahko pošljete skrito kopijo ali **SKp:**. Za omogočitev **SKp:** kliknite na **Za:** in izberite **SKp:**. Stiki, vneseni v polje **SKp:** bodo prejeli sporočilo, vendar ne bodo videli imen ali naslovov e-pošte stikov v vrstici **SKp:**. Namesto vnosa naslovov ali imen stikov, ki jim pošiljate sporočilo, lahko stike izberete iz imenika. Začnite z vnašanjem nekaj črk imena ali priimka v polje **Za:**. Ko najdete stik, ki mu želite poslati sporočilo, kliknite na njihovo ime na seznamu. Če ste stik dodali po pomoti, izbrišite njihov naslov in vnesite pravilni naslov. Zadevo za e-pošto lahko vnesete v polje *Zadeva*. Sporočila imajo zadevo, da lahko prejemnik določi splošno vsebino e-pošte, ko pogleda na seznam sporočil. Vsebino sporočila vnesite v veliko besedilno polje pod zadevo. Količina besedila, ki jo lahko vnesete, je praktično neomejena. Privzeto bo Thunderbird samodejno zaznal pravilno obliko za vašo e-pošto, vendar jo lahko spremenite s klikom na gumb **Možnosti** in ponovnim klikom na **Oblika**, nato pa s seznama izberete želeno možnost. Izbirate lahko med *Samodejno zaznaj*, *Le običajno besedilo*, *Le obogateno besedilo (HTML)* in *Običajno in obogateno besedilo (HTML)*. Ko ste končali s sestavljanjem e-pošte, kliknite na gumb **Pošlji** v orodni vrstici okna. Vaše sporočilo bo postavljeno v Izhodni predal in poslano želenim prejemnikom.

Če v e-pošto ne želite vključiti zadeve, vas bo Thunderbird obvestil o njeni izpustitvi.

Prilaganje datotek

Včasih morda želite poslati datoteke svojim stikom. Če jih boste želeli poslati, jih boste morali priložiti svojemu sporočilu e-pošte. Za priložitev datoteke e-pošti, ki jo sestavljate, kliknite na gumb **Pripni**. Ko se odpre novo okno, izberite datoteko, ki jo želite poslati in kliknite **odpri**. Ko boste kliknili pošlji, bo izbrana datoteka priložena e-pošti.

E-pošti lahko priložite kar nekaj različnih vrst datotek, toda bodite previdni glede velikosti priloge! Če so prevelike, bodo nekateri sistemi zavrnili e-pošto in prejemnik je ne bo nikdar dobil!

Odgovarjanja na sporočila

Poleg sestavljanja novih sporočil lahko tudi odgovarjate na sporočila, ki jih prejmete. Obstajajo tri vrste odgovorov e-pošte:

Odgovori ali *Odgovori pošiljatelju* pošlje vaš odgovor samo pošiljatelju sporočila, kateremu odgovarjate.
Odgovori vsem pošlje vaš odgovor pošiljatelju sporočila in vsem naslovnikom v poljih **Za:** in **Kp:**.
Naprej vam dovoli pošiljanje sporočila drugim stikom z vsemi dodatnimi komentarji, ki jih želite dodati.

Če želite uporabiti katerega koli od teh načinov, kliknite na sporočilo, na katerega želite odgovoriti in kliknite na gumb **Odgovori**, **Odgovori vsem** ali **Posreduj** v orodni vrstici sporočila. Thunderbird bo odprl okno za odgovor. To okno bi moralo izgledati enako kot okno za sestavo novih sporočil, toda **Za:**, **Kp:**, **Zadeva:** in osrednja polja vsebine sporočila morajo biti izpolnjena iz sporočila, kateremu odgovarjate. Uredite **Za:**, **Kp:**, **SKp:**, **Zadeva:** ali osrednje telo sporočila, kot se vam zdi primerno. Ko je vaš odgovor končan, kliknite na gumb **Pošlji** v orodni vrstici. Vaše sporočilo bo postavljeno v *Odhodni predal* in bo poslano.

Uporaba hipnega sporočanja

Slika 3.13: To je ikona, ki jo Empathy prikazuje v zaganjalniku.

Hipno sporočanje vam omogoča, da se na spletu pogovarjate z ljudmi v realnem času. Ubuntu vključuje program Empathy, ki vam omogoča uporabo zmožnosti hipnega sporočanja, da ostanete povezani s svojimi stiki. Za začenjanje programa Empathy odprite **Meni sporočanja** (ikona ovojnice v menijski vrstici), nato izberite **Klepet**.

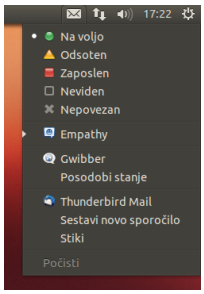

Slika 3.14: Dostopajte do Empathya preko menija sporočanja v menijski vrstici.

Empathy vam omogoča povezavo z veliko omrežji hipnega sporočanja. Povežete se lahko z: računi Google, Windows Live, Salut, Yahoo!, Jabber in AIM.

Prvi zagon programa Empathy

Ko boste prvič zagnali Empathy, boste videli zaslon podoben tistemu na sliki 3.15. Ob prvem zagonu Empathy ne pozna vaših računov hipnega sporočanja.

Slika 3.15: Ko prvič odprete Empathy, bi morali videti okno, podobno temu oknu.

Dodajanje računov

Imeti morate obstoječe račune klepeta, ki so združljivi z Empathy. Če nimate obstoječega računa, ga boste morali pred nadaljevanjem ustvariti.

Račune lahko dodate s klikom na gumb **Nastavitve računa**, kot je prikazano na sliki 3.15 ali z uporabo menijske vrstice za krmarjenje do **Empathy ▸ Računi**. Videli boste pogovorno okno podobno tistemu na sliki 3.16. To je upravljalnik Spletni računi.

Zavedajte se, da ob dodajanju ali odstranitvi stikov z upravljalnikom Spletni računi dodate ali odstranite te račune iz *vseh* programov, ki se vključujejo z njimi, ne le Empathy.

Kliknite na gumb **Dodaj račun**... na levi strani okna, če še ni izbran. Na vrhu okna, kjer piše *Pokaži račune, ki se vključujejo z:*, iz spustnega menija izberite *Empathy*. Sedaj kliknite na ime storitve klepeta, kjer imate račun. Na sliki 3.17 je izbran račun Google. Sedaj morate vnesti prijavna poverila in overiti Empathy za dostop do vašega računa.

Potem ko ste dodali svoje račune, lahko uporabite Empathy, da klepetate z vsemi svojimi prijatelji kar s svojega namizja Ubuntu.

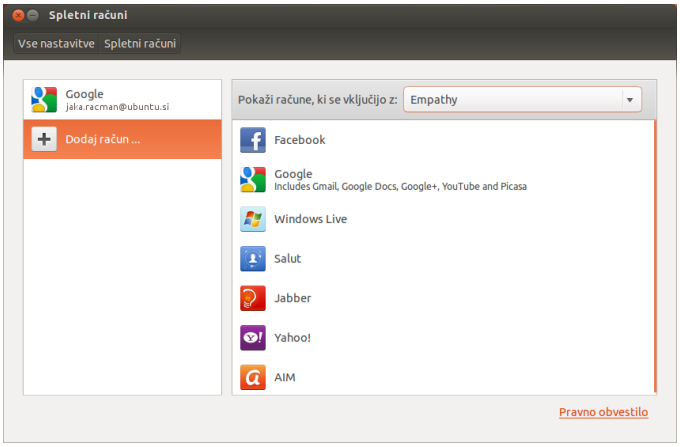

Slika 3.16: Dodajte svoje obstoječe račune klepeta v Empathy z upravljalnikom Spletni računi.

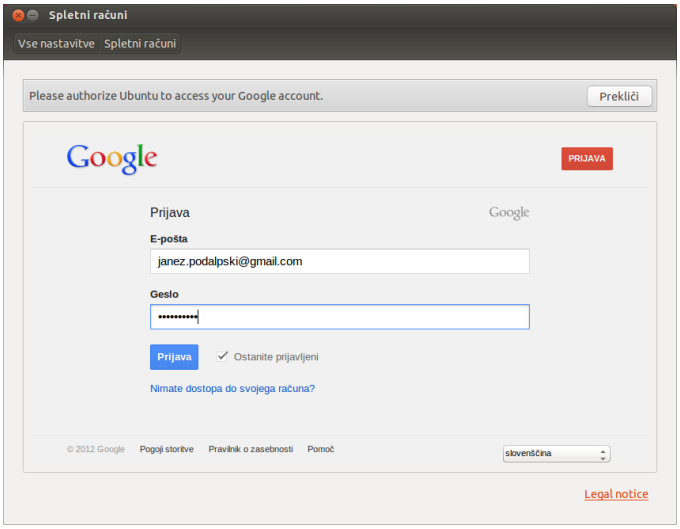

Slika 3.17: Za pooblastitev Empathy za rabo vašega računa morate vnesti poverila svojega računa.

Sporazumevanje s stiki

Besedilo

Za sporazumevanje s stikom izberite stik v glavnem oknu Empathy in dvokliknite na njegovo ime. Empathy bi moral odpreti novo okno, kjer lahko vnesete sporočila svojemu stiku in vidite pretekla izmenjana sporočila.

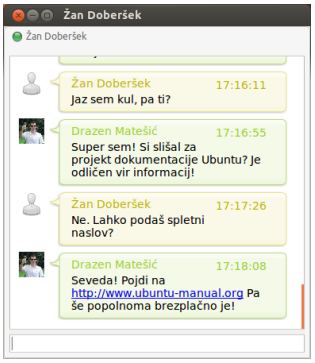

Slika 3.18: Klepetanje s prijatelji v Empathy.

Za pošiljanje sporočila stiku vnesite sporočilo v besedilno polje pod zgodovino pogovora. Ko ste vnesti sporočilo, pritisnite tipko `Enter` za

pošiljanje sporočila stiku. Če oseba s katero klepetate tipka vam, se bo poleg njihovega imena v oknu klepeta pojavaila majhna ikona tipkovnice.

Če se sporazumevate z več kot eno osebo, bodo vsi vaši pogovori prikazani v vašem oknu Empathy.

Zvočni in video klici

Empathy lahko uporabite tudi za zvočni in video klepet s prijatelji. Za začetek zvočnega ali video klica desno kliknite na ime stika in nato izberite **Zvočni klic** ali **Video klic**, kot je prikazano na sliki 3.19. To bo obvestilo osebo, ki jo poskušate poklicati in jo vprašalo ali želi odgovoriti.

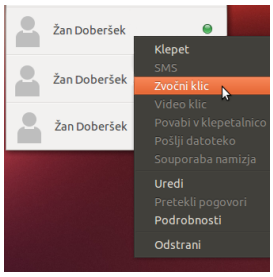

Slika 3.19: Desni klik na stik prikaže veliko načinov za sporazumevanje.

Če oseba, ki jo kličete, sprejme vašo zahtevo za klic, boste bili povezani in lahko začnete govoriti. Če vas oseba, ki jo kličete, ne sliši ali ne vidi, morda vaša spletna kamera ali mikrofon nista pravilno nastavljena. Oglejte si odseka Uporaba spletne kamere in Zvok. Klic lahko končate s klikom na gumb rdečega telefona v oknu klepeta.

Pošiljanje in prejemanje datotek

Pošiljanje datotek

Ko se pogovarjate s stikom in mu želite poslati datoteko, desno kliknite na stik v seznamu stikov kot je prikazano na sliki 3.19 in izberite **Pošlji datoteko**. Empathy bi odprl okno „Izbor datoteke“. Poiščite datoteko, ki jo želite poslati, in kliknite na gumb **Pošlji**. Odprlo se bo okno „Prenosi datotek“, ki bo prikazovalo datoteko in njen napredek prenosa. Ko je prenos datoteke končan, lahko okno „Prenosi datotek“ zaprete.

Sprememba vašega stanja

Svoje stanje lahko uporabite, da stikom pokažete, kako zaposleni ste ali kaj počnete. Vaši stiki bodo med klepetom vaše stanje videli poleg vašega imena. Uporabite lahko običajna stanja, ki so:

- Na voljo
- Odsotno
- Zaposleno
- Nevidno
- Nepovezano

Dve od teh stanj imata dodatno zmožnost. Stanje *Nevidno* vam omogoča, da vidite, kateri stiki so povezani, vaši stiki pa vas ne morejo videti. Stanje *Nepovezano* vas popolnoma odjavi. Ne boste mogli videti kateri stiki so povezani. Tudi vaši stiki vas ne bodo mogli videti in klepetati z vami.

Svoje stanje lahko spremenite na enega od dveh načinov. Prvi način je uporaba glavnega okna programa Empathy iz spustnega seznama na vrhu okna.

Isti spustni seznam vam omogoča nastavitev stanja po meri z izbiro "Sporočilo po meri ..." poleg ikone, ki se ujema z vašim stanjem. Vnesite, kar želite, da vaše stanje sporoča in kliknite na zeleno oznako.

Drugi način je klik na **Ikono sporočanja** v menijski vrstici kot je prikazano na sliki 3.14. V tem meniju boste videli enake možnosti, kot jih ponuja Empathy, vendar so dostopne ne da bi morali odpreti okno programa.

Souporaba namizja

Souporaba namizja je zelo lepa zmožnost, ki je na voljo v Ubuntuju. Uporabite ga lahko za številne namene, kot so odpravljanje težav, spletni sestanki ali da pokažete svoje lepo namizje prijatelju. Vzpostavitev oddaljene souporabe namizja med dvema računalnikoma z Ubuntujem je zelo enostavno.

Za souporabo zaslona boste morali nastaviti Souporabo namizja. Odprite program Souporaba namizja iz zaganjalnika. Izberite **Dovoli drugim uporabnikom ogled mojega namizja**. Morda boste želeli odstraniti izbiro **Dovoli drugim uporabnikom nadzor mojega namizja**.

Ko ste Souporabo namizja nastavili, odprite Empathy. Za začetek souporabe namizja desno kliknite na stik s katerim želite deliti svoje namizje in izberite **Souporaba mojega namizja**.

Drug uporabnik bo lahko videl podatke, ki so prikazani na vašem zaslonu. Imejte to v mislih, če imate na namizju zasebne dokumente ali datoteke.

Sprememba nastavitev računa

Če morate po prvem zagonu Empathy dodati več računov, odprite meni **Uredi** in nato izberite **Računi**. Empathy bo prikazal okno upravljalnika Spletni Računi.

Urejanje računa

Morda boste morali urediti podrobnosti računa. Na levi strani okna „Spletni računi" izberite račun, ki ga želite spremeniti in kliknite **Možnosti**. Upravljalnik Spletni računi bi nato moral prikazati trenutne podatke računa. Ko ste končali s spremembami, kliknite **Shrani**.

Odstranitev računa

Za odstranitev računa izberite račun na levi strani okna in kliknite na gumb **Odstrani račun**. Upravljalnik Spletni računi bo odprl okno „Ali ste prepričani, da želite odstraniti ta spletni račun Ubuntu?". Kliknite na gumb **Odstrani** za potrditev, da želite račun odstraniti, ali **Prekliči**, da račun obdržite.

Zavedajte se, da ob dodajanju ali odstranitvi stikov z upravljalnikom Spletni računi dodate ali odstranite te račune iz *vseh* programov, ki se vključujejo z njimi, ne le Empathy.

Urejanje stikov

Dodajanje stika

Za dodajanje stika odprite meni **Klepet** in nato izberite **Dodaj stik**. Empathy bo odprl okno „Nov stik".

V spustnem seznamu **Račun** izberite račun, kateremu želite dodati stik. Ko ustvarjate stik, morate izbrati storitev, ki se ujema s storitvijo, ki jo uporablja vaš stik.

Če se na primer naslov vašega stika konča z “@gmail.com”, ga boste morali dodati k računu, ki se konča z “@gmail.com”. Podobno boste morali, če se račun e-pošte stika konča z “@hotmail.com”, stik dodati računu, ki se konča z “@hotmail.com”.

Po izbiri računa, kateremu želite dodati stik, v besedilno polje **Določilo** vnesite njihov prijavni ID, njihovo uporabniško ime, njihovo zaslonsko ime ali njihov naslov e-pošte. Nato v besedilno polje **Vzdevek** vnesite ime, ki ga želite videti na svojem seznamu stikov . Kliknite **Dodaj** za dodajanje stika na seznam stikov.

Odstranjevanje stika

Kliknite na stik, ki ga želite odstraniti, in nato na vrstico Unity na vrhu zaslona. Odprite meni **Uredi**, izberite **Stik** in nato **Odstrani**. To bo odprlo okno „Odstrani stik“.

Kliknite na gumb **Odstrani** za potrditev, da želite ta stik odstraniti ali kliknite **Prekliči**, da stik obdržite.

Mikrobloganje

Gwibber je privzet program za mikrobloganje, ki vam omogoča dostop do več računov družabnih omrežij, ne da bi vam bilo treba odpreti spletni brskalnik. Gwibber lahko uporabite za dostop in objavo na omrežjih Twitter, Facebook, Identi.ca, Ping.fm, Flickr, Digg, Status.net, Fourquare, Qaiku in FriendFeed.

Nadgradnje in dodatki

Če želite dodatke za Ping.fm, Flickr, Digg, Status.net, Foursquare, Qaiku in FriendFeed, jih boste morali namestiti preden začnete uporabljati Gwibber. Pojdite v Programsko središče Ubuntu in iščite Gwibber. Izberite Gwibber, pritisnite **Več podrobnosti**, da dobite okno kot je tiso na sliki 3.20. Izberite želene dodatke in pritisnite **Uveljavi spremembe**. Počakajte, da se namestitev konča. Za omogočitev dodatkov se morate odjaviti in ponovno prijaviti.

Slika 3.20: Za namestitev dodatkov Gwibber uporabite Programsko središče Ubuntu.

Delo z računi družabnega omrežja na Gwibberju

Povlecite meni sporočanja iz zgornje vrstice kot je prikazano na sliki 3.21 in izberite **Gwibber**. To bo zagnalo program.

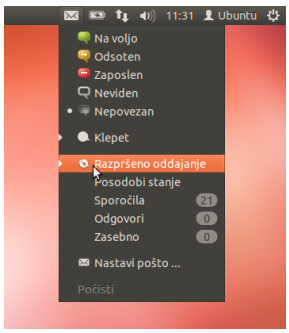

Slika 3.21: Spustni meni programa Gwibber prikazuje hiter pregled vaših virov.

Če še niste vnesli računa, se bo upravljalnik Spletni računi odprl samodejno. V nasprotnem primeru izberite **Uredi ▸ Računi** za njegovo odprtje.

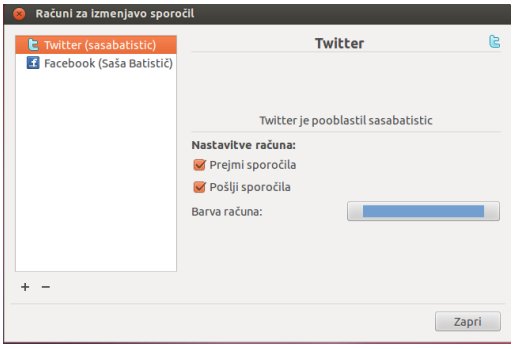

Slika 3.22: S pomočjo upravljalnika Spletnih računov dodajte račun za uporabo s programom Gwibber.

Za dodajane novega računa kliknite +. Na vrhu okna kjer piše *Pokaži račune, ki se vključijo z:* s spustnega menija izberite *Gwibber*. Sedaj kliknite na ime storitve pri kateri imate račun in sledite morebitnim navodilom za pooblastitev računa.

Za vsako vrsto storitve lahko dodate več kot en račun.

Tudi odstranjevanje računov iz programa Gwibber je enostavno. Pojdite v okno upravljalnika Spletni računi in izberite račun za odstranitev. Kliknite na gumb **Odstrani račun** za odstranitev računa.

Ko dodajate ali odstranite račune z upravljalnikom Spletni računi, boste te račune dodali ali odstranili iz *vseh* programov s katerimi se vključujejo, ne le iz programa Gwibber.

Uporaba programa Gwibber za sledenje pretokom

Gwibber prikaže vire vsakega ponudnika storitev kot *pretoke*. Navedete jih lahko v bodisi naraščujočem bodisi padajočem vrstnem redu z izbiro **Pogled ▸ Razvrsti**. Vire lahko ločite kot sporočila, odgovore in zasebna sporočila. Poleg tega so priloge virov razvrščene kot slike, povezave in video posnetki. Klik na sliko, povezavo ali video posnetek vas bo vodil do spletišča v novem zavihku vašega privzetega internetnega brskalnika. Predogled slik je mogoč znotraj programa Gwibber.

Obvestila

V nastavitvah (**Uredi ▸ Nastavitve**) lahko prilagodite način, kako so prikazani viri v obvestilnem balončku in frekvenca, s katero se Gwibber osvežuje.

Slika 3.23: Pretok v programu Gwibber. Klik na sliko bi moral v brskalniku odpreti stran Facebook.

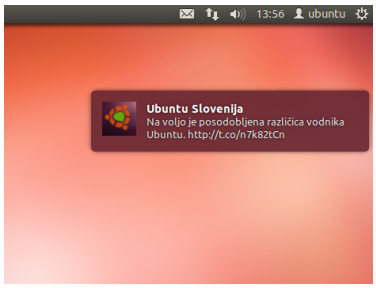

Slika 3.24: Obvestilo programa Gwibber. Obvestila lahko prilagodite v meniju možnosti programa Gwibber.

Odgovarjanje, všečkanje in ponovno tvitanje

Vsak tweet je mogoče všečkati, ponovno ”tvitati” ali odgovoriti znotraj okna programa Gwibber s klikom na ikono Twitterja v zgornjem desnem kotu vsake objave. To prikaže meni dejanj, ki so na voljo za ta vir. Slika 3.25 prikazuje meni za vir Twitter.

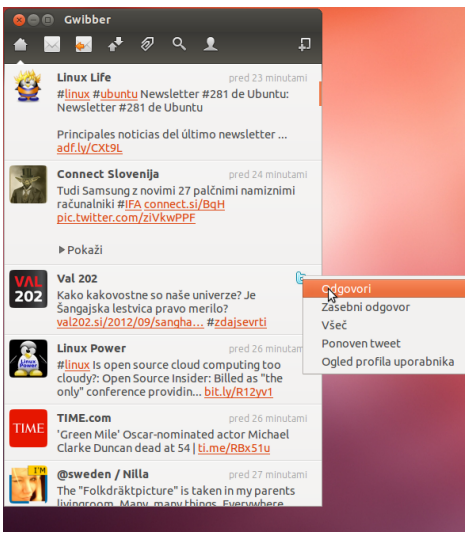

Slika 3.25: Podobno lahko “všečkate” ali komentirate o posodobitvah znotraj programa Gwibber.

Posodobitev vašega stanja

Za posodobitev svojega stanja s pomočjo programa Gwibber izberite **Posodobi stanje** iz menija sporočanja na vrhnjem pultu. To odpre novo okno. Vpišite svoje sporočilo stanja in ga objavite na vseh svojih računih z enim klikom. Za preklic pritisnite **Esc**.

Naslove URL lahko, medtem ko objavljate iz programa Gwibber, skrajšate s pomočjo številnih storitev krajšanja naslovov URL. Igrajte se s programom Gwibber in odkrivajte ostale super stvari, ki jih je mogoče početi z njim. Za več podrobnosti si oglejte http://gwibber.com/docs/user-guide/current/master_social_networking_with_gwibber.pdf.

Ogled in urejanje fotografij

Upravljalnik fotografij Shotwell je privzet program fotografij v Ubuntuju. Ta program vam omogoča ogled, označevanje, urejanje in deljenje svojih fotografij z drugimi. Če želite začeti Shotwell, kliknite na **ikono Ubuntu** blizu zgornjega levega kota zaslona, nato izberite ikono Shotwell, označeno kot **Upravljalnik fotografij**. Če programa Shotwell ne vidite, v iskalno vrstico na vrhu pregledne plošče vnesite **Shotwell** in rezultat Shotwell se bo kmalu pojavil.

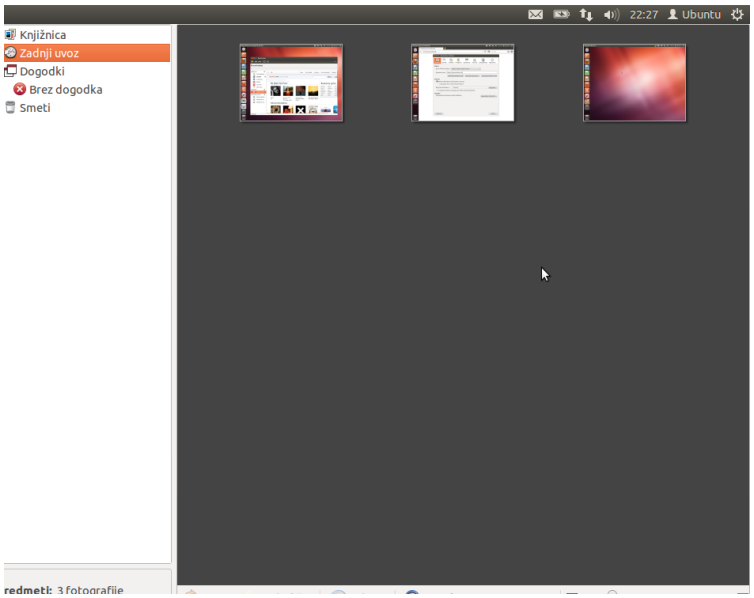

Slika 3.26: Upravljajte s svojo zbirko fotografij, izboljšujte svoje fotografije s hkratnim ohranjanjem izvirnikov in delite svoje spomine na spletu z Upravljalnikom fotografij Shotwell.

Uvažanje fotografij

Ko prvič zaženete Shotwell, vas bo pozdravilo okno „Dobrodošli!“, ki vsebuje navodila za uvoz fotografij. Kliknite **V redu**. Sedaj lahko uvozite fotografije z vlečenjem le-teh v okno programa Shotwell alis povezavo fotoaparata ali zunanje naprave za hrambo podatkov z računalnikom.

Iz digitalnega fotoaparata Povežite svoj fotoaparat z računalnikom z uporabo podatkovnega kabla in ga vklopite. Če je vaš fotoaparat zaznan pravilno, boste opazili novo okno, ki vas poziva k zagonu programa. S spustnega menija izberite **Shotwell**, nato pa kliknite **V redu**. Vaš fotoaparat bo naveden v stranski vrstici programa Shotwell. Izberite svoj

fotoaparat v stranski vrstici. Videli boste predogled vsebine fotoaparata. Posamezno fotografijo izberite s pritiskom in držanjem gumba `Ctrl` in klikom na vsako fotografijo, ki jo želite uvoziti. Nato v spodnji vrstici okna kliknite **Uvozi izbrano**. Če želite uvoziti vse fotografije, kliknite **Uvozi vse**.

Z vašega računalnika Fotografije lahko uvozite v Shotwell z vleko le-teh iz vašega brskalnika datotek v okno programa Shotwell. Drugotna možnost je ta, da izberete **Uvoz datotek iz mape**, ▸ izberite mapo, ki vsebuje fotografije, ki jih želite uvoziti.

Iz zunanjega trdega diska, bliskovnega pogona USB ali CD-ja / DVD-ja Uvoz fotografij iz zunanje shrambe podatkov je podoben uvozu iz vašega računalnika. Vaša zunanja naprava za shranjevanje podatkov se bo prav tako pojavila pod oznako **Fotoaparat** v stranski vrstici programa Shotwell. Sledite navodilom za uvažanje s fotoaparata na računalnik.

Izbira mesta, kjer bo Shotwell shranjeval fotografije

Privzeto mesto za knjižnico Shotwell je vaša mapa `Slike`. Kadar boste uvažali fotografije v oknu „Uvoz“, vam bo dana možnost kopirati datoteke v vašo knjižnico ali pa jih pustiti kjer so.

Če imate fotografije shranjene na svojem računalniku, bo primerna možnost **Uvozi na mesto**, tako da fotografije ne bodo podvojene. Če uvažate fotografije iz zunanjega vira, kot je na primer prenosni trdi disk, ključek USB ali CD/DVD, morate izbrati **Kopiraj v knjižnico**, da so fotografije kopirane na vaš računalnik. Če tega ne boste storili, po odstranitvi zunanjega vira fotografij ne bodo več vidne.

Ogled fotografij

Izberite **Knjižnica** ali katerokoli zbirko v stranski vrstici za prikaz fotografij iz vašega izbora. Uporabite drsnik v spodnji vrstici za prilagoditev velikosti sličice. Za ogled slike čez celotno okno dvakrat kliknite na fotografijo. V pogledu čez celotno okno lahko krmarite skozi zbirko z uporabo smernih tipk za naprej in nazaj, približujete/oddaljujete sliko z drsnikom, premikate s klikom in vlečenjem slike, pogled celotnega okna pa končate z dvojnim klikom na sliko.

Če si želite ogledati zbirko v celozaslonskem načinu, pritisnite `F11` ali izberite **Pogled ▸ Celozaslonski način**. Skozi zbirko lahko krmarite z uporabo orodne vrstice, ki se bo pojavila, če premaknete miško na dno zaslona. Za ogled zbirke v načinu predstavitve pritisnite `F5` ali pa izberite **Pogled ▸ Predstavitev**. Za končanje pogleda v načinu *Celozaslonski način* ali *Predstavitev* pritisnite tipko `Esc`.

Organizacija fotografij

Shotwell naredi iskanje fotografij iste vrste enostavno z uporabo *oznak*. Fotografijo lahko označite s toliko oznakami, kolikor želite. Če želite dodati oznake k fotografijam, najprej le-te izberite. Nato z desnim miškinim gumbom kliknite na fotografije in izberite **Dodaj oznake**. Želene oznake, ločene s vejicami, vnesite v besedilno polje. Če dodajate nove oznake, se bodo prikazale v stranski vrstici na desni strani, pod oznako **Oznake**.

Urejanje slik

Morda bi želeli urediti nekatere fotografije, ki ste jih uvozili v Shotwell. Na primer, da želite odstraniti nekaj pri robu, prilagoditi barvo, zmanjšati učinek rdečih oči ali pa poravnati sliko. Če želite urejati fotografijo, kliknite nanjo, nato pa kliknite na naslednje gumbe:

Zavrti

Kliknite **Zavrti**, da zavrtite sliko za 90° v smeri urinega kazalca. Gumb lahko kliknete večkrat in slika se bo zavrtela v smeri urinega kazalca v korakih po 90°.

Obreži

Kliknite **Obreži** za spremembo velikosti fotografije. Slika bo potemnila in pojavil se bo izbor. Prilagodite izbor želenemu obrezu z vleko kota ali stranice. Če želite izbrati določeno razmerje, uporabite spustni meni in izberite eno od predlog ali pa vnesite svoje razmerje po meri. Na voljo je gumb za vrtenje, če bi želeli spremeniti izbor iz ležečega v pokončnega ali obratno. Ko ste zadovoljni z izborom, kliknite **V redu** za uveljavitev obreza ali **Prekliči**, če se želite vrniti k trenutnim meram.

Zmanjšanje rdečih oči

Če ste posneli fotografijo in je bliskavica povzročila pojav rdečih oči, lahko to v programu Shotwell popravite.

Kliknite na gumb **Rdeče oči**. Pojavil se bo krog.

Povlecite ta krog čez oči, nato pa uporabite drsnik za prilagoditev velikosti kroga.

Ko se krog nahaja na mestu oči, kliknite **Uveljavi** za popravek rdečih oči. Ta postopek boste morali ponoviti za vsako oko posebej. Bodite pazljivi, kadar prilagajate velikost kroga. Prevelik krog, ki prekriva kožo, lahko ob zmanjšanju rdečih oči povzroči spremembo barve.

Prilagodi

Klik na gumb **Prilagodi** bo odprl okno, ki vam omogoča urejanje nekaterih stvari:

Raven Podobno kontrastu
Izpostavljenost Kako svetla je slika
Nasičenost Kako barvita je slika
Odtenek Celotna barva
Temperatura Ali je slika toplejša (bolj rumena) ali hladnejša (bolj modra)
Sence Kako temne so sence

Če želite spremeniti te vrednosti, vlecite drsnike, dokler ne boste zadovoljni s sliko. Za uveljavitev sprememb kliknite gumb **V redu**, za razveljavitev sprememb in ponoven začetek kliknite gumb **Ponastavi**, če želite zavreči spremembe pa kliknite gumb **Prekliči**, .

Samodejna prilagoditev z *Izboljšaj*

Kliknite **Izboljšaj**, če želite pustiti programu Shotwell, da samodejno prilagodi barvo, ravni, izpostavljenost, kontrast in temperaturo za bolj prijetno sliko.

Povrnitev urejane fotografije na izvirnik

Kadar urejate fotografijo v programu Shotwell, vaša izvirna slika ostane nedotaknjena. Vse spremembe lahko razveljavite in se povrnete k izvirniku z desnim klikom na fotografijo in izbiro **Povrni na izvirnik**. Ta možnost je na voljo samo za fotografije, ki ste jih urejali.

Souporaba vaših fotografij

Svoje fotografije lahko enostavno izmenjujete na spletu z uporabo zmožnosti Objavi v programu Shotwell. Izberite fotografije, ki jih želite dati v souporabo, nato kliknite gumb **Objavi**, ki se nahaja v spodnji vrstici. S spustnega menija izberite Facebook, Flickr, ali Spletne albume Picasa in se prijavite s svojimi poverili. Nekatere storitve lahko zahtevajo pooblastitev programa Shotwell, preden bo imel dovoljenja za objavo fotografij. Sledite navodilom v oknu, izberite želeno možnost in kliknite **Objavi** za pošiljanje svojih fotografij na splet.

Več podrobnosti

Zmožnosti in odlik programa Shotwell je še veliko več. Če želite več pomoči, izberite **Pomoč ▸ Vsebina**. To bo naložilo spletni priročnik, kjer boste našli bolj podrobna navodila, kako učinkoviteje uporabiti Shotwell.

Ogled filmov in videov

Če si želite ogledati videoposnetke ali DVD-je v Ubuntuju, lahko uporabite program Predvajalnik posnetkov. Za začenjanje Predvajalnika posnetkov kliknite na pregledno ploščo, nato pa poiščite "predvajalnik posnetkov" in ga izberite. To bo odprlo okno „Predvajalnik posnetkov".

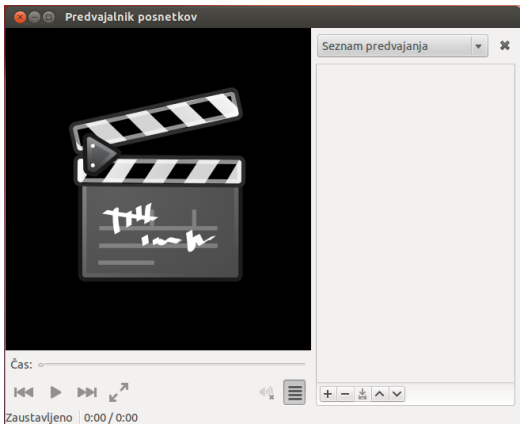

Slika 3.27: Predvajalnik posnetkov (Totem) predvaja glasbo in video posnetke.

Kodeki

Ogled DVD-jev lahko od Ubuntuja zahteva namestitev "kodeka". Kodek je programska oprema, ki omogoča računalniku, da razume vsebino DVD-ja in predvaja video.

Pravno obvestilo: zakoni o patentih in avtorskih pravicah so različni glede na to, v kateri državi se nahajate. Če ste negotovi, pridobite pravni nasvet ali določen patent ali omejitev za predstavno vrsto, ki jo želite uporabljati, za vašo državo velja.

Da lahko predvajate vse videoposnetke in DVD-je, morate namestiti kodeke. Za namestitev kodekov odprite Programsko središče Ubuntu, bodisi z uporabo pregledne plošče bodisi zaganjalnika. Ko se bo odprlo okno „Programskega središča Ubuntu“, uporabite iskalno polje v zgornjem desnem kotu in poiščite naslednje:

- ubuntu-restricted-extras
- libdvdread4
- libdvdnav4

Ko najdete ustrezen paket, ga izberite z dvojnim klikom in kliknite na gumb **Namesti**. To lahko odpre okno „Overitev“. Če je temu tako, vnesite svoje geslo ter kliknite **Overi** za začetek opravila namestitve.

Predvajanje videov iz datoteke

Odprite meni **Film**, nato izberite **Odpri** .... To bo odprlo okno „Izbor filma ali seznama predvajanja“. Poiščite datoteko(e), ki jih želite predvajati in kliknite na gumb **Dodaj**. Video se bo nato predvajal.

Predvajanje DVD-jev

Ko vstavite DVD v računalnik, bi Ubuntu moral odpreti okno „Vstavljen je bil video DVD. Izberite, kateri program naj se zažene.“. Prepričajte se, da je s spustnega menija izbran **Predvajalnik posnetkov**, nato pa kliknite na gumb **V redu**. Odprlo se bo okno „Predvajalnika posnetkov“ in posnetek se bo predvajal.

Če je okno „Predvajalnika posnetkov“ že odprto, odprite meni **Film**, nato izberite **Predvajaj disk** ... in film se bo predvajal.

Poslušanje zvoka in glasbe

Ubuntu ima privzeto že nameščen predvajalnik glasbe Rhythmbox za poslušanje glasbe, pretakanje spletnega radia in upravljanje seznamov predvajanja in podcastov. Rhythmbox vam prav tako lahko pomaga poiskati in kupiti glasbo, skupaj z upravljanjem naročnin na vaše priljubljene vire RSS.

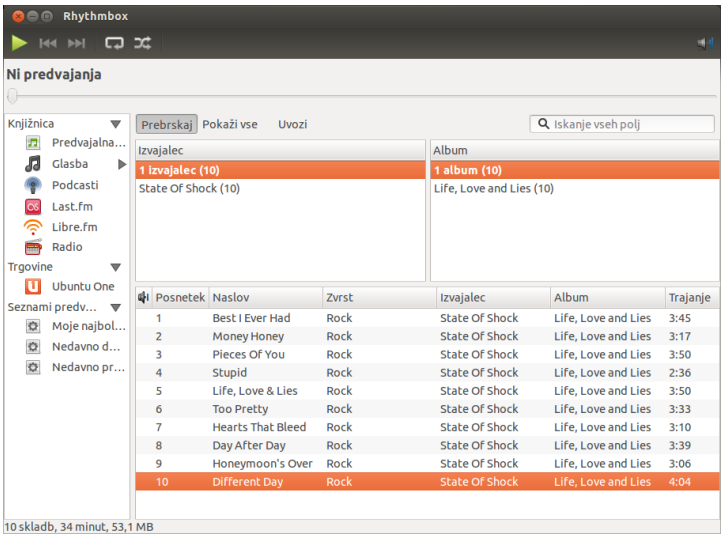

Slika 3.28: Predvajalnik glasbe Rhythmbox

Začenjanje Rhythmbox

Program Rhythmbox lahko zaženete na več načinov.

- Odprite pregledno ploščo, izberite **Poslušanje glasbe** in izberite katerokoli prikazano glasbeno datoteko (če jih imate).
- Odprite pregledno ploščo, vpišite *Rhythmbox* in kliknite na ikono predvajalnika glasbe Rhythmbox.
- Ubuntu 12.04 ima v zgornji vrstici meni kazalnika za programe in naprave, povezane z zvokom. Ta meni vključuje povezavo za začenjanje programa Rhythmbox in osnovne tipke za predvajanje in glasnost.

Če Rhythmbox zaprete s pritiskom na `Alt+F4` ali klikom na rdeči gumb za zaprtje (⊗), bo izginil iz pogleda, vendar bo nadaljeval s predvajanjem v ozadju. Svojo glasbo lahko nadzirate v kazalniku zvoka, kjer lahko tudi ponovno odprete Rhythmbox. Za popolno zaprtje programa Rhythmbox pritisnite `Ctrl+Q` ali izberite **Glasba ▸ Končaj** iz menijske vrstice.

Predvajanje glasbe

Za predvajanje glasbe jo morate najprej uvoziti v svojo knjižnico. Za uvoz mape predstavnosti, posamezne datoteke, nakupa Amazon MP3-ja ali predstavnosti z naprave iOS ali Android izberite **Glasba ▸ Uvozi mapo** …. Orodna vrstica Rhythmbox vsebuje večino nadzornikov, ki jih boste potrebovali za brskanje in predvajanje glasbe. Če želite predvajati skladbo, dvokliknite nanjo ali kliknite nanjo in pritisnite gumb **Predvajaj** v orodni vrstici (izberete lahko tudi **Nadzor ▸ Predvajaj** v menijski vrstici ali pritisnete `Ctrl+Preslednica`). Ko se skladba predvaja, se bo gumb **Predvajaj** spremenil v gumb **Premor**. Klik nanj bo naredil premor predvajanja. Gumba **Naslednja** in **Predhodna** sta poleg gumba Predvajanje/Premor. Na ta gumba kliknite za predvajanje naslednje in predhodne skladbe v vaši knjižnici ali seznamu predvajanja. Rhythmbox vsebuje tudi možnosti za preklop načinov **Ponavljanje** ali **Premešaj**. Rhythmbox ponuja tudi možnosti za preklop ponavljanja (**Ponavljaj**, **Nadzor ▸ Ponavljaj ali `Ctrl+R` in način mešanja (Premešaj**, **Nadzor ▸ Premešaj ali {Ctrl+U**).

Predvajanje zvočnih cd-jev

Za predvajanje CD-ja ga vstavite v enega svojih pogonov CD. Samodejno se bo prikazal znotraj programa Rhythmbox v *Stranskem pladnju* pod vašo glasbeno knjižnico. Kliknete na CD (poimenovan zvočni CD ali z imenom albuma) in dvakrat kliknite na skladbo za predvajanje vseh skladb na CD-ju.

Uvažanje (zajemanje) zvočnih cd-jev

Začnite z vstavljanjem CD-ja. Rhythmbox ga bo samodejno zaznal in dodal v stranski meni. Če imate dejavno spletno povezavo, bo Rhythmbox poskušal najti podatke o albumu na spletu. Kliknite na CD. Odstranite oznako morebitnih skladb, ki jih ne želite uvoziti. Pritisnite na gumb **Pretvori**, ki se nahaja blizu *zgornjega levega* kota programa Rhythmbox. Rhythmbox bo začel uvažati CD. Ko bo posamezna skladba uvožena, se bo pojavila v vaši glasbeni knjižnici.

Poslušanje pretakajočega zvoka

Rhythmbox vam omogoča pretakanje zvoka iz različnih virov, vključno s postajami, ki vsesmerno oddajajo preko spleta (**Radio** s stranskega

Pretakajoče zvočne postaje so "radijske postaje", ki vsesmerno oddajajo preko spleta. Nekatere od teh so prave radijske postaje, ki program pretakajo tudi preko spleta, druge pa oddajajo vsesmerno samo preko spleta.

pladnja), **Last.fm** in **Libre.fm**. Za poslušanje spletne radijske postaje kliknite na ikono radia v *stranskem pladnju* za seznam prednastavljenih postaj. Uporabite lahko filter zvrsti v *srednjem pladnju*. Če želite dodati novo radijsko postajo, izberite **Dodaj** in vnesite URL radijske postaje.

Seznam radijskih postaj lahko na najdete na strani http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Internet_stations ali pa za iskanje "spletnih radijskih postaj" uporabite svoj brskalnik.

Povezava z digitalnimi predvajalniki glasbe

Rhythmbox se lahko poveže s številnimi priljubljenimi digitalnimi predvajalniki predstavnih vsebin. Povezani predvajalniki se bodo pojavili na *seznamu naprav*. Zmožnosti se bodo razlikovale glede na predvajalnik (in pogosto tudi glede na priljubljenost predvajalnika), toda pogoste naloge, kot so prenašanje skladb in seznamov predvajanja, bi morale biti podprte na vseh.

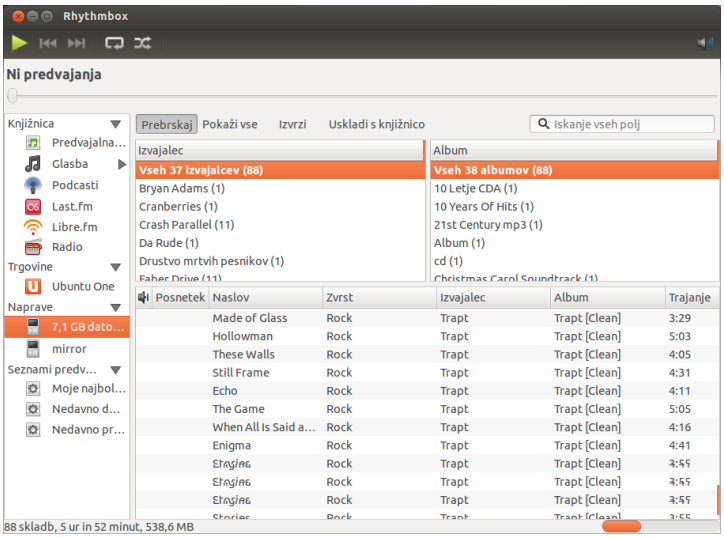

Slika 3.29: Rhythmbox, povezan z napravo Android

Poslušanje glasbe v souporabi

Če ste v istem omrežju kot drugi uporabniki programa Rhythmbox (ali večine drugih predvajalnikov glasbe), lahko izmenjujete svojo glasbo in poslušate glasbo drugih ljudi. To storite tako, da kliknete na **Glasba ▸ Povezava s souporabo DAAP** …. Vnesite naslov IP in številko vrat. Potem kliknite na gumb **V redu**. Klik na knjižnico v souporabi vam bo omogočil brskanje in predvajanje skladb z drugih računalnikov.

DAAP pomeni "Digital Audio Access Protocol". To je način, ki programom omogoča souporabo predstavnih vsebin preko omrežja.

Upravljanje podcastov

Rhythmbox lahko upravlja z vašimi priljubljenimi podcasti. S stranskega pladnja izberite *Podcasti* za ogled vseh dodanih podcastov. Orodna vrstica bo prikazala dodatne možnosti *Brskaj*, *Pokaži vse*, *Dodaj* in *Posodobi*. V orodni vrstici izberite **Dodaj** in vnesite naslov URL podcastov, ki jih želite shraniti v Rhythmbox. Podcasti bodo samodejno prejeti v rednih časovnih razmikih, vire pa lahko tudi ročno posodobite. Izberite epizodo in kliknite **Predvajaj**. Ko epizodo pogledate, jo lahko izbrišete.

Pogled zabave

Rhytmbox vsebuje ' 'pogled zabave". Za vstop v pogled zabave uporabite tipko F11 ali uporabite menijsko vrstico (**Pogled ▸ Pogled zabave**). Za končanje pogleda zabave ponovno pritisnite F11. Rhythmbox vsebuje tudi

vrstico brskalnika, ki je privzeto omogočena (to področje je zgornji desni del okna programa). Ponuja vam možnost iskanja glasbe po izvajalcu ali albumu.

Nastavitve programa Rhythmbox

Privzeta nastavitev Rhythmbox morda ne bo popolnoma ustrezala vašim potrebam. Izberite **Uredi ▸ Možnosti** za spremembo nastavitev programa. Orodje Možnosti je razdeljeno na štiri glavne dele: splošno, predvajanje, glasba in podcasti.

Splošno vključuje, kako naj Rhythmbox prikaže podatke o izvajalcu in skladbi. Prilagodite lahko tudi število vidnih stolpcev, ki so vidni v vaši knjižnici, in kako so prikazane ikone orodne vrstice.

Predvajanje tu lahko omogočite in spremenite trajanje prestopnega prehoda.

Glasba vključuje, kam želite postaviti glasbene datoteke v strukturi knjižnice za nove skladbe, ki so dodane v Rhythmbox. Nastavite lahko tudi prednostni zapis zvoka.

Podcasti določi, kje na vašem računalniku so podcasti shranjeni, skupaj z zmožnostjo spreminjanja, kako pogosto se podatki o podcastih posodabljajo.

Vstavki

Rhythmbox podpira širok nabor vstavkov, ki mu dodajajo zmožnosti. Veliko vstavkov zagotavlja osnovno predvajanje zvoka, z dodatnimi pa lahko na primer dostopate do trgovine Megnatune. Za ogled ali spremembo omogočenih vstavkov uporabite menijsko vrstico (**Uredi ▸ Vstavki**).

Upravljanje vaše glasbe

Rhythmbox podpira ustvarjanje seznamov predvajanja. *Seznami predvajanja* so statični seznami skladb ali pa pametni seznami skladb, ki so osnovani na kriterijih filtra. Seznami predvajanja vsebujejo sklice do skladb v vaši knjižnici. Ne vsebujejo dejanskih skladb, le sklice na njih. Če skladbo odstranite s seznama predvajanja (**desni klik na skladbo ▸ Odstrani s seznama predvajanja**), bo skladba ostala v knjižnici in na trdem disku.

Za ustvarjanje seznama predvajanja izberite **Glasba ▸ Seznam predvajanja ▸ Nov seznam predvajanja**, pritisnite `Ctrl+N` ali desno kliknite na spodnje prazno področje v stranski vrstici in izberite **Nov seznam predvajanja**. Pojavil se bo v stranski vrstici pod imenom "Nov seznam predvajanja". Desno kliknite nanj in izberite **Preimenuj** za določitev imena po svoji izbiri. Povlecite skladbe iz knjižnice na nov seznam predvajanja v stranskem pladnju ali desno kliknite na skladbe, izberite **Dodaj na seznam predvajanja** in izberite seznam predvajanja.

Pametne sezname predvajanja lahko ustvarite na podoben način. Izberite **Glasba ▸ Seznam predvajanja ▸ Nov samodejni seznam predvajanja**. Določite kriterije filtra. Dodate lahko več pravil filtra in izberete ime. Shranite seznam predvajanja. Katerikoli seznam predvajanja (vključno s predhodno določenimi) lahko posodobite z desnim klikom na ime in izbiro Uredi.

Rhythmbox podpira ocene skladb. **Desno kliknite na skladbo v knjižnici ▸ Lastnosti ▸ Podrobnosti** in izberite število zvezdic. Za odstranitev ocene izberite nič zvezdic. Spremenite lahko tudi druge podrobnosti skladbe kot so naslov, izvajalec in album. **Desno kliknite na skladbo v knjižnici ▸ Lastnosti ▸ Osnovno**.

Za odstranitev skladbe **desno kliknite na skladbo ▸ Odstrani**. Za popoln izbris skladbe s trdega diska **desno kliknite ▸ Premakni v smeti**. Če želite kadarkoli premakniti skladbo, poudarite skladbo (ali skupino skladb) v knjižnici in jo povlecite v mapo ali na namizje. To bo naredilo kopijo zvočne datoteke na novem mestu.

Glasbene trgovine

Rhythmbox ima vgrajeno trgovino, ki vam omogoča dostop do ogromnega kataloga glasbe s številnimi možnostmi dovoljenj. *Glasbena trgovina Ubuntu One* (glejte sliko spodaj) prodaja glasbo večjih in manjših glasbenih založb. Trgovina ponuja skladbe brez zaščite DRM (brez zaščite kopiranja), ki so kodirane v visoko kakovostnem zapisu MP3. Po katalogu glasbene trgovine Ubuntu One lahko brskate, predvajate predoglede in kupujete skladbe. Kot že nakazuje ime, se glasbena trgovina Ubuntu One vključuje v storitev Ubuntu One. Vsi nakupi so preneseni v vašo osebno shrambo podatkov v oblaku in so samodejno kopirani na vse vaše računalnike. Za to potrebujete račun Ubuntu One (je brezplačen in ustvarjanje je enostavno). Katalog glasbe, ki je na voljo za nakup, je odvisen od tega, kje živite. Več podatkov o glasbeni trgovini Ubuntu One lahko najdete na naslovu https://one.ubuntu.com/music/.

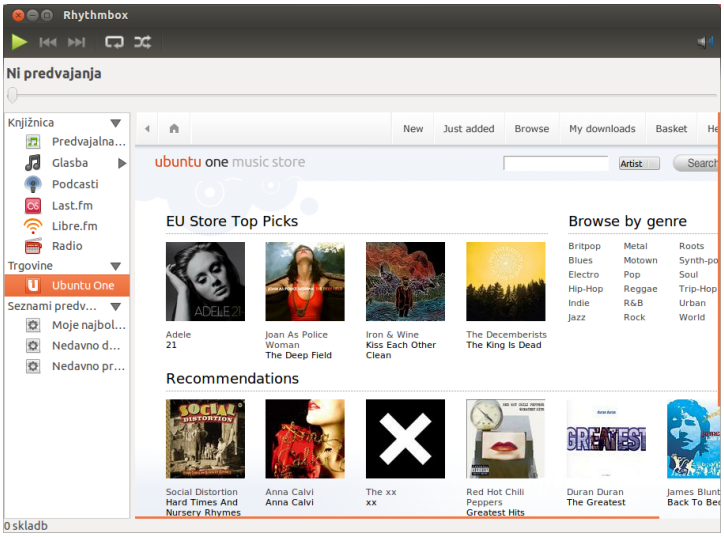

Slika 3.30: Glasbena trgovina Ubuntu One

Zvočni kodeki

Različne zvočne datoteke (MP3, WAV, AAC, OGG, itd.) zahtevajo edinstvena orodja za odkodiranje in predvajanje vsebine. Ta orodja se imenujejo *kodeki*. Rhythmbox poskuša zaznati vse manjkajoče kodeke na vašem sistemu, da lahko predvajate vse svoje zvočne datoteke. Če kodek manjka, ga bo poskušal samodejno najti na spletu in vas vodil skozi njegovo namestitev.

Podpora Rhythmbox

Rhythmbox uporablja veliko ljudi po celem svetu. Obstaja veliko virov podpore, ki so na voljo v številnih jezikih.

- **Pomoč ▸ Vsebina** ali F1 za osrednjo pomoč.

- Če imate vprašanja ali želite poročati hrošča, izberite **Pomoč ▸ Pomoč na spletu**.
- Spletišče programa Rhythmbox http://www.rhythmbox.org/.
- Kategorija Težave s programi na forumu Ubuntu.si: https://www.ubuntu.si/punbb/forum/4/

Zapisovanje CD-jev in DVD-jev

Za zapis CD-ja ali DVD-ja odprite pregledno ploščo in poiščite **`Zapisovalnik diskov Brasero`**, nato odprite Brasero. To bo odprlo program Brasero, ki vam ponuja pet možnosti zapisovanja. Vsaka od teh je obrazložena spodaj.

Slika 3.31: Brasero zapisuje glasbene, video in podatkovne DVD-je in CD-je.

Kako začeti

Preden začnete uporabljati Brasero, kliknite **Ustvari nov projekt**. Na voljo so tri vrste projektov: zvočni projekt, podatkovni projekt in video projekt. Izberite ga glede na vaše potrebe.

Trenutno Brasero ne podpira medija Blu-Ray.

Naslednje možnosti veljajo za vse projekte, razen **Kopiraj disk** in **Zapiši odtis**.

Dodajanje datotek v projekt

Za dodanje datotek na seznam kliknite gumb **Zeleni +**, ki odpre okno „Izbor datotek“. Nato krmarite do datoteke, ki jo želite dodati, jo izberite in kliknite gumb **Dodaj**. Ta korak ponovite za vsako datoteko, dokler niso vse želene datoteke dodane.

Odstranjevanje datotek

Če želite iz projekta odstraniti datoteko, kliknite nanjo v seznamu in kliknite gumb **Rdeči -**. Za odstranitev vseh datotek s seznama kliknite na gumb v obliki **metle**.

Ikone metle so v Ubuntuju pogosto uporabljene za predstavljanje počiščenja polja besedila ali pa vrnitev nečesa v privzeto stanje.

Shranjevanje projekta

Za shranitev nedokončanega projekta izberite **Projekt ▸ Shrani**. Odprlo se bo okno „Shrani trenutni projekt“. Izberite, kje želite shraniti projekt. Nato v polje besedila **Ime:** vnesite ime projekta. Zatem kliknite na gumb **Shrani**. Ko shranite projekt, shranite le parametre projekta. Ob shranjevanju projekta na disk ni zapisano nič.

Zapisovanje diska

Ko kliknete na gumb **Zapiši** ..., boste videli okno „Lastnosti ...".

Hitrost zapisovanja lahko določite v spustnem seznamu **Hitrost zapisovanja**. Najboljše je izbrati najvišjo hitrost.

Za zapis projekta neposredno na disk izberite možnost **Neposreden zapis odtisa brez shranjevanja na disk**. Če je možnost izbrana, ne bo ustvarjena nobena datoteka odtisa in nobena datoteka ne bo shranjena na trdi disk. Vsi podatki bodo shranjeni na prazen CD ali DVD.

Možnost **Pred zapisovanjem zapiši navidezno** je uporabna, če naletite na težave pri zapisovanju diskov. Izbor te možnosti vam omogoča simuliranje opravila zapisovanja diska brez dejanskega zapisa podatkov na disk. Zapis podatkov na disk je potratno opravilo, če vaš računalnik podatkov ne zapisuje pravilno. Če je simulacija uspešna, bo Brasero zapisal disk po deset sekundnem premoru. V času teh desetih sekund imate možnost preklicati opravilo zapisovanja.

Začasne datoteke so privzeto shranjene v mapi `/tmp`. Če bi želeli shraniti te datoteke na drugo mesto, boste morali spremeniti nastavitev v spustnem meniju **Začasne datoteke**. Običajno vam te nastavitve ni treba spreminjati.

Praznjenje diska

Če uporabljate disk, ki ima oznako RW in ste ga že uporabili, potem lahko podatke na njem počistite, da ga je mogoče ponovno uporabiti. To bo izbrisalo vse podatke, ki so trenutno na disku. Za izbris podatkov na disku odprite meni **Orodja**, nato izberite **Izprazni**. Odprlo se bo okno „Praznjenje diska". V spustnem meniju **Izbor diska** izberite disk, ki ga želite izprazniti.

RW pomeni *Re-Writable - prepisljiv*, kar pomeni, da je disk mogoče uporabiti večkrat.

Če želite skrajšati trajanje praznjenja diska, lahko omogočite možnost **Hitro praznjenje**. Vendar pa izbor te možnosti ne bo popolnoma odstranil datotek. Če imate na disku shranjene občutljive podatke, vam možnosti **Hitro praznjenje** ne priporočamo.

Ko so podatki na disku izbrisani (izpraznjeni), boste videli sporočilo *Disk je bil uspešno izpraznjen.* Kliknite na gumb **Zapri** za končanje.

Zvočni projekt

Če snemate svojo glasbo, boste morda želeli prenesti to glasbo na zvočni CD, da jo lahko poslušajo vaši prijatelji in sorodniki. Zvočni projekt lahko začnete s klikom na **Projekt ▸ Nov projekt ▸ Nov zvočni projekt**.

Med zapisovanjem glasbenega CD-ja se zavedajte, da imajo komercialni glasbeni CD-ji med skladbami dve sekundi dolg premor. Da ima vaša glasba enak premor med skladbami, kliknite na datoteko, nato pa kliknite na gumb **premor**.

Datoteke lahko razrežete na dele s klikom na gumb **Nož**. To bo odprlo okno „Razdeli sled". Spustni meni **Način** vam ponuja štiri možnosti, vsaka od teh pa vam omogoča razdelitev sledi na drugačen način. Ko ste sled razdelili, kliknite gumb **V redu**.

Prepričajte se, da ste iz spustnega menija osrednjega okna „Brasero" izbrali disk, kamor želite zapisati podatke. Nato kliknite na gumb **Zapiši**.

Podatkovni projekt

Če želite narediti varnostno kopijo svojih dokumentov ali fotografij, bi bilo najbolje, da naredite podatkovni projekt. Podatkovni projekt lahko začnete s klikom na **Projekt ▸ Nov projekt ▸ Nov podatkovni projekt**.

Če želite dodati mapo, lahko kliknete na sliko **Mapa**, nato pa vnesete ime mape.

Prepričajte se, da ste iz spustnega menija na dnu glavnega okna „Bra-

sero“ izbrali disk, kamor želite zapisati podatke. Nato kliknite na gumb **Zapiši**.

Video projekt

Če želite narediti DVD svojih družinskih video posnetkov, je najbolje, da naredite video projekt.

Video projekt lahko začnete s klikom na **Projekt ▸ Nov projekt ▸ Nov video projekt**.

Prepričajte se, da ste iz spustnega menija na dnu glavnega okna „Brasero“ izbrali disk, kamor želite zapisati podatke. Nato kliknite na gumb **Zapiši**.

Kopiraj disk

Disk lahko kopirate s klikom na **Projekt ▸ Nov projekt ▸ Kopiraj disk**. To odpre okno „Kopiranje nosilcev CD in DVD“.

Če imate dva pogona CD/DVD, lahko kopirate disk z enega na drugega. Disk, na katerega želite kopirati, mora biti v pogonu CD-RW/DVD-RW. Če imate le en pogon, boste morali ustvariti odtis diska in ga nato zapisati na nov disk. V spustnem meniju **Izberite disk za kopiranje** izberite disk, ki ga želite kopirati. V spustnem meniju **Izberite pogon za zapisovanje** izberite datoteko odtisa ali disk, na katerega želite kopirati.

Odtis je predstavitev diska v eni datoteki. Datoteka ima običajno pripono `.iso` ali `.img`. Datoteka odtisa je podobna zbirki datotek zip.

Datoteka odtisa

Mesto za shranjevanje datoteke odtisa lahko spremenite s klikom na **Lastnosti**. To pokaže „Mesto datoteke odtisa“. Ime datoteke lahko spremenite v besedilnem polju **Ime:**.

Privzeto mesto shranjevanja je vaša domača mapa, vendar lahko to spremenite s klikom na gumb **+** poleg **Brskanje za druge mape**. Ko ste izbrali mesto shranitve odtisa, kliknite **Zapri**.

V oknu „Kopiranje nosilcev CD in DVD“ kliknite **Ustvari odtis**. Brasero bo odprl okno „Ustvarjanje odtisa“ in prikazal potek opravila. Ko je opravilo končano, kliknite **Zapri**.

Zapis odtisa

Za zapis odtisa odprite **Projekt ▸ Nov Projekt ▸ Zapiši odtis**. Brasero bo odprl okno „Nastavitve zapisovanja odtisov“. Kliknite na spustni meni **Izberite odtis za zapisovanje** in pojavilo se bo okno „Izbor odtisa diska“. Krmarite do odtisa, ki ga želite zapisati, kliknite nanj in kliknite **Odpri**.

V spustnem meniju **Izberite disk za zapisovanje** kliknite na disk, na katerega želite zapisovati in kliknite **Ustvari odtis**

Delo z dokumenti, preglednicami in predstavitvami

Zbirka LibreOffice je privzeta pisarniška zbirka za delo z besedilnimi dokumenti, preglednicami in predstavitvami.

Delo z dokumenti

Če želite delati z dokumenti, lahko uporabite urejevalnik besedila LibreOffice. Za zagon urejevalnika besedila odprite **dom pregledne plošče** na zaganjalniku, iščite **`LibreOffice Writer`** in ga izberite. Ubuntu bo odprl glavno okno urejevalnika besedil.

Urejevalnik besedila LibreOffice je znan tudi kot LibreOffice Writer. Urejevalnik preglednic je poznan pod imenom Calc in urejevalnik predstavitev je poznan kot Impress.

Delo s preglednicami

Če želite delati s preglednicami, lahko uporabite urejevalnik preglednic LibreOffice. Za njegov zagon kliknite na **dom pregledne plošče**, vnesite **`LibreOffice Calc`** in izberite **LibreOffice Calc**.

Delo s predstavitvami

Če želite ustvariti prosojnice za predstavitev, lahko uporabite LibreOffice Impress. Za odprtje programa odprite **dom pregledne plošče**, vnesite **`LibreOffice Impress`** in kliknite nanj.

Dobite več pomoči

Vsak od teh programov vsebuje izčrpno pomoč. Če potrebujete več pomoči s temi programi, po zagonu programa pritisnite `F1`.

Ubuntu One

Kaj je Ubuntu One?

Ubuntu One je storitev za shranjevanje datotek na spletu v vašem *osebnem oblaku* Ubuntu One. Osebni oblak Ubuntu One je vaš osebni prostor za shranjevanje na spletu. Do njega lahko dostopate preko kateregakoli spletnega brskalnika ali s programom Ubuntu One, ki je na voljo za Ubuntu, Windows, iPhone in Android. Ker Ubuntu One vaše datoteke shrani na spletu, je idealen način za ustvarjanje varnostne kopije vaših datotek in preprečitev izgube podatkov. Ubuntu One lahko uporabite tudi za souporabo datotek z drugimi. To naredi Ubuntu One odlično orodje za prijatelje, družine in ekipe sodelavcev. Ubuntu One zagotavlja tudi storitve za ustvarjanje varnostne kopije vaših stikov in pretakanje glasbe na mobilne naprave. Storitev Ubuntu One ponuja podjetje Canonical.

Kako varen je Ubuntu One?

Pred uporabo Ubuntu One imejte v mislih naslednje:

- Pošiljanje, prejemanje in usklajevanje vaših podatkov z Ubuntu One poteka preko šifrirane povezave, ki drugim prepreči, da bi prisluškovali vašim podatkom, medtem ko se prenašajo.
- Canonical datotek ne shranjuje v šifrirani obliki. Pomembno je, da se tega zavedate, ko se odločate, katere podatke boste poslali v Ubuntu One. Za šifriranje podatkov lahko uporabite druge načine, kot je šifrirana datoteka zip.
- Do podatkov, poslanih v Ubuntu One, lahko Canonical potencialno dostopa. Kot pri podobnih spletnih storitvah in spletiščih jim posredno zaupate s svojo zasebnostjo. Če se vam zdi, da jim z določenimi podatki ne morete zaupati, jih ne pošiljajte v Ubuntu One.
- Če kršite pogoje uporabe Ubuntu One in shranjujete nezakonito vsebino, bo morda Canonical predal te podatke policiji oziroma ustreznim agencijam za pregon kriminala brez vaše privolitve.
- Do vaših spletnih podatkov lahko dostopa vsak, ki pozna (ali lahko ugane) ime in geslo vašega računa. Zato izberite dobro geslo in ga ne delite z nikomer.

Kako začeti z Ubuntu One

Za uporabo Ubuntu One boste morali ustvariti brezplačni račun Ubuntu

5 GB je dovolj za shranjevanje približno 1500 glasbenih datotek ali 5000 fotografij (odvisno od velikosti).

One s pomočjo naslova e-pošte. Brezplačni račun vam daje dostop do 5 GB spletne shrambe in storitve usklajevanja stikov. Dostop do več shrambe podatkov ali storitve pretoka glasbe zahteva plačljivo naročnino.

Račun Ubuntu One lahko ustvarite na dva načina. Lahko ga ustvarite z Nadzorno ploščo Ubuntu One (prednameščena v Ubuntuju) ali na spletišču Ubuntu One https://one.ubuntu.com s klikom na povezavo **Sign Up**.

Slika 3.32: Ta ikona zaganjalnika odpre Nadzorno ploščo Ubuntu One.

Ustvarjanje računa Ubuntu One z Nadzorno ploščo Ubuntu One

Kliknite na ikono **Ubuntu One** v zaganjalniku, kot je prikazano na sliki 3.32. To bo odprlo pogovorno okno, prikazano na sliki 3.33.

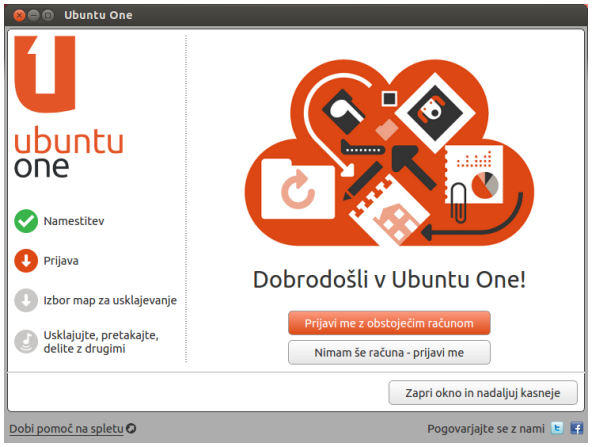

Slika 3.33: Stran dobrodošli v nadzorni plošči Ubuntu One.

Kliknite na gumb **Nimam še računa – ustvarjanje računa**.

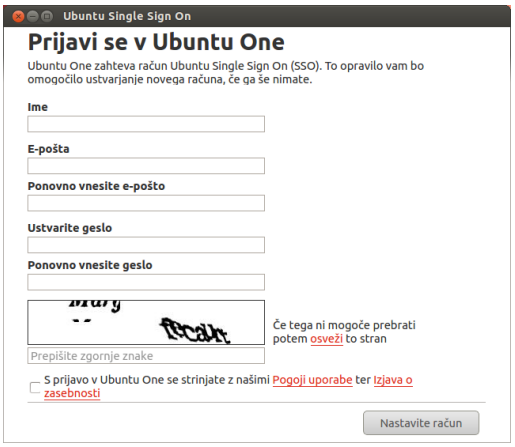

Slika 3.34: Za ustvarjanje računa Ubuntu One izpolnite vsa polja s svojimi podatki.

Izpolnite zahtevane podrobnosti, kot je to prikazano na sliki 3.34. Prepričajte se, da uporabljate veljaven naslov e-pošte, do katerega imate dostop samo vi.

Če nimate naslova e-pošte, lahko brezplačen račun e-pošte dobite na gmail.com.

Pred ustvarjanjem računa si preberite **Pogoje storitve** in **Pravila zasebnosti**. Ko ste zadovoljni, kliknite **Ustvari račun**.

CAPTCHA preveri, da obrazec izpolnjuje oseba in ne računalnik (saj računalnik ne zna prebrati besedila CAPTCHA).

V nekaj minutah boste prejeli e-pošto s potrditveno kodo. Potrditveno kodo vnesite v polje, kot je prikazano na sliki 3.35 in kliknite **Naprej**.

Če bo vse v redu, boste videli okno: "Zdaj ste prijavljeni v Ubuntu One." V tem oknu kliknite na gumb **Končaj**. Prejeli boste še eno e-pošto, ki vas bo pozdravila v Ubuntu One. Sedaj, ko ste prijavljeni v Ubuntu One, lahko svoj računalnik nastavite za usklajevanje datotek z Ubuntu One.

Slika 3.35: V polje vnesite potrditveno kodo.

Nastavite svoj računalnik Ubuntu za usklajevanje datotek

Namizni program Ubuntu One datoteke na krajevnem datotečnem sistemu *uskladi* z vašim osebnim oblakom Ubuntu One. Po prijavi v namizni program Ubuntu One bi se moralo pojaviti naslednje pogovorno okno (slika 3.36), ki vam omogoča izbiro katere datoteke želite uskladiti s svojo osebno shrambo Ubuntu One.

Usklajevanje pomeni, da bo vsebina krajevnega datotečnega sistema Ubuntu One in vaše osebne shrambe v oblaku vedno enaka.

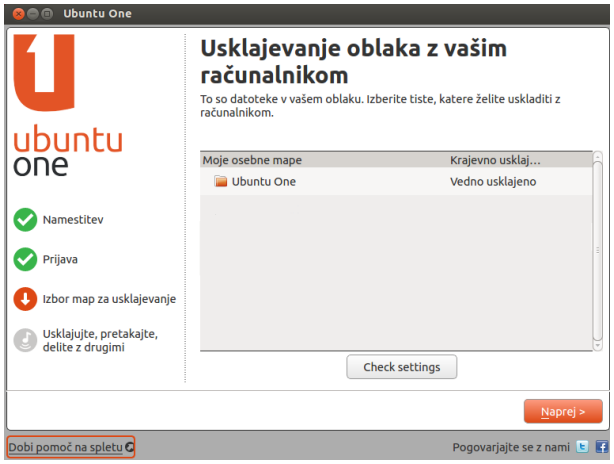

Slika 3.36: Pogovorno okno nastavitev vam omogoča izbiro, katere obstoječe mape Ubuntu One naj se usklajujejo z vašim računalnikom.

Če ste svoj račun Ubuntu One že uporabili, boste morda v tem pogledu imeli več map (Figure 3.36). Izberete lahko, katere mape oblaka Ubuntu One želite uskladiti s krajevnim datotečnim sistemom. Če Ubuntu One uporabljate prvič, kliknite na gumb **Naprej**.

*Tukaj lahko spremenite tudi nastavitve povezave usklajevanja Ubuntu One s klikom na gumb **Preveri nastavitve**. Spremenite lahko stvari, kot sta največja in najmanjša hitrost pošiljanja in prejemanja in ali naj bodo obvestila prikazana.*

V tem pogovornem oknu (Slika 3.37) lahko izberete, katero od map na krajevnem datotečnem sistemu želite uskladiti s svojo shrambo Ubuntu One v oblaku. Mapa *Ubuntu One* se vedno usklajuje, vendar lahko izberete dodatne mape, ki jih želite usklajevati, na primer svoje slike. Ko ste končali z izbiro map, kliknite na gumb **Končaj** za dokončanje opravila namestitve. Sedaj ste pripravljeni za uporabo Ubuntu One!

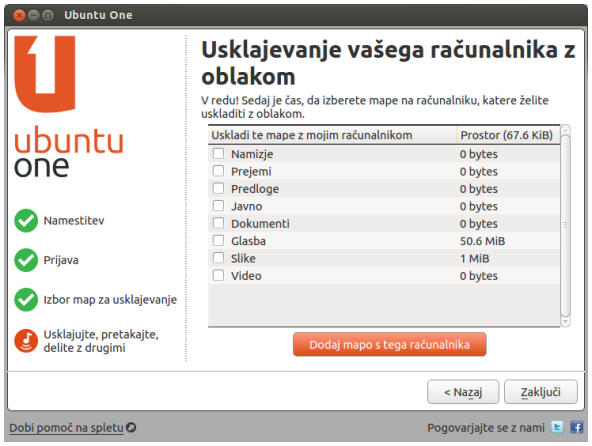

Slika 3.37: Pogovorno okno namestitve vam omogoča izbiro, katere mape na krajevnem datotečnem sistemu bi radi uskladili s shrambo Ubuntu One v oblaku.

Uporaba Ubuntu One z upravljalnikom datotek Nautilus

Ubuntu One se vključi v program Nautilus, ki ga uporabljate za ogled datotečnega sistema. Datoteke lahko dodate, uskladite in jih date v souporabo neposredno iz programa Nautilus.

Dodajanje in spreminjanje datotek

Slika 3.38: Ti simboli nakazujejo stanje usklajevanja datoteke ali mape. Kljukica nakazuje, da je datoteka ali mapa usklajena, krožni puščici nakazujeta, da se datoteka ali mapa usklajuje.

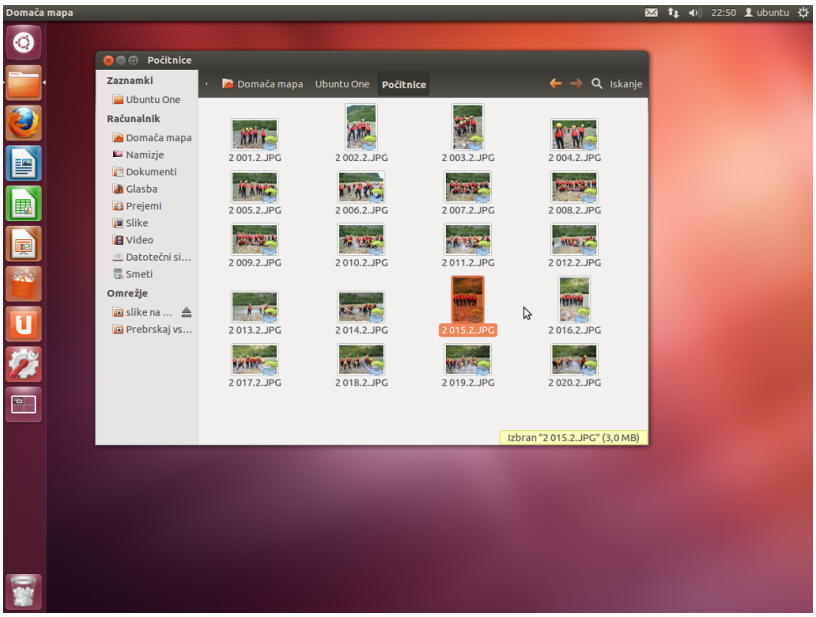

Slika 3.39: Ko v mapo usklajevano z Ubuntu One dodate nove datoteke, so samodejno usklajene z vašim osebnim oblakom.

Datoteke lahko dodate v mapo Ubuntu One (ali katerokoli drugo mapo, ki ste jo izbrali za usklajevanje) tako, kot bi to storili običajno in Ubuntu One jih bo samodejno uskladil z vašim osebnim oblakom. Če na primer dodate fotografije s počitnic, bi morali videti zaslon, podoben sliki 3.39.

Po premiku datotek v usklajeno mapo Ubuntu One bi morali prejeti obvestilo, ki vas obvešča, da se je usklajevanje začelo. Vidite lahko tudi, da vsaka datoteka prikazuje ikono s krožnima puščicama, kar nakazuje, da se trenutno usklajuje z vašim osebnim oblakom. Ko se usklajevanje konča, bo krožni puščici zamenjala kljukica.

Kadarkoli dodate ali spremenite datoteke, ki so v mapah, ki so usklajene z Ubuntu One, bodo bile samodejno usklajene z vašim osebnim oblakom. Ko je usklajevanje končano, lahko datoteke vidite preko spletnega vmesnika Ubuntu One. Vidne bodo tudi na drugih računalnikih in mobilnih napravah, na katerih uporabljate Ubuntu One.

Dodajanje map v usklajevanje

Za usklajevanje s svojim osebnim oblakom Ubuntu One lahko dodate druge mape, ne le mapo *Ubuntu One*. Mape za usklajevanje lahko dodate z Nautilusom z desnim klikom na mapo, ki jo želite uskladiti. V meniju desnega klika izberite **Ubuntu One ▸ Uskladi to mapo**, kot je to prikazano na sliki 3.40. V istem meniju desnega klika lahko usklajevanje mape tudi zaustavite.

Za ogled, katere datoteke na vašem sistemu se trenutno usklajujejo z Ubuntu One, odprite Nadzorno ploščo Ubuntu One s klikom na ikono zaganjalnika **Ubuntu One** kot je to prikazano na sliki 3.32. Pojaviti bi se moralo pogovorno okno, ki je podobno tistemu na sliki 3.41.

V Nadzorni plošči Ubuntu One lahko vidite, katere mape so usklajene z vašim osebnim oblakom Ubuntu One. Od tu lahko tudi dodate datoteke s klikom na gumb **Dodaj mapo s tega računalnika**.

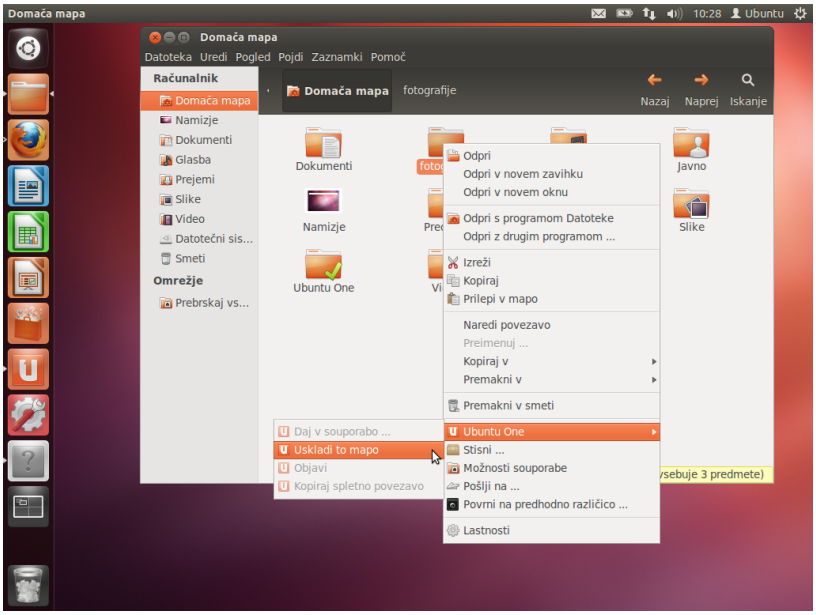

Slika 3.40: Uporabite meni desnega klika mape za usklajevanje ali neusklajevanje mape iz vašega osebnega oblaka Ubuntu One.

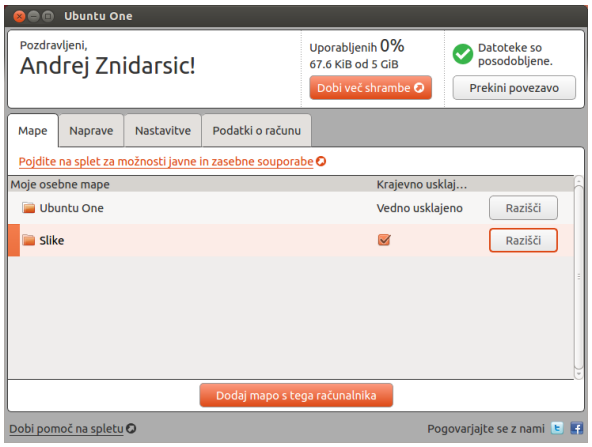

Slika 3.41: Nadzorna plošča Ubuntu One prikazuje, katere mape na vašem datotečnem sistemu so usklajene z vašim osebnim oblakom Ubuntu One.

Uporaba Ubuntu One s spletnim uporabniškim vmesnikom Ubuntu One

Spletni uporabniški vmesnik je spletišče, na katerem lahko storite iste stvari kot na svojem računalniku. Preko spletnega vmesnika na primer pogosto dostopamo do e-pošte.

Do svojih datotek lahko vedno dostopate preko spletnega vmesnika Ubuntu One na https://one.ubuntu.com. Ko prvič odprete spletno stran, se boste morali prijaviti s klikom na **Log in or Sign up** v zgornjem desnem kotu strani. Na naslednji strani izpolnite naslov e-pošte in geslo Ubuntu One in kliknite na gumb **Continue**.

Ko boste prijavljeni, boste videl *Dashboard*. Dashboard (pregledna plošča) vam prikazuje povzetek porabe podatkov in vas obvesti o novih zmožnostih v Ubuntu One.

Za ogled datotek kliknite na povezavo **Files** v vrstici krmarjenja v zgornjem delu strani.

Prejemanje in pošiljanje datotek

Za dostop do datotek iz spletnega vmesnika Ubuntu One jih lahko enostavno prejmete iz osebnega oblaka. Za prejem kliknite na **More** desno od datoteke, nato kliknite na **Download file**, kot je prikazano na sliki 3.42. To bo začelo prejem datoteke z vašim brskalnikom.

Če datoteko spremenite ali želite v svoj osebni oblak dodati novo da-

toteko, kliknite na gumb **Pošlji datoteko** v zgornjem delu strani. To bo datoteko poslalo v trenutno mapo in prepisalo morebitne stare različice datoteke. Ko bo datoteka poslana, bo na voljo v vašem osebnem oblaku in se bo uskladila s krajevnimi datotečnimi sistemi računalnikov z Ubuntujem.

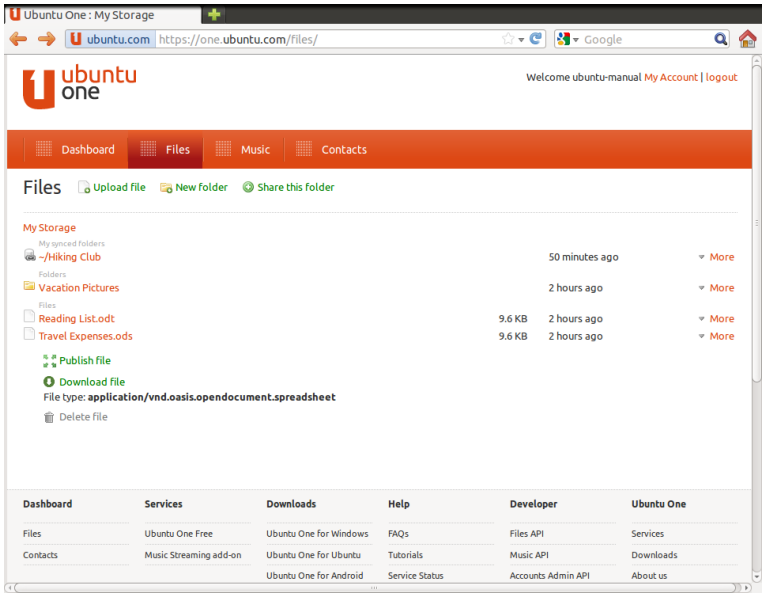

Slika 3.42: Datotekin gumb **More** v spletnem vmesniku vam ponuja veliko možnosti.

Kako narediti datoteke javno dostopne

Datoteko lahko naredite javno na spletu s klikom na **More** in izbiro gumba **Publish file**. To je prikazano tudi na sliki 3.42. Po kliku na gumb **Publish file** bo spletni vmesnik ustvaril *Javni URL*. Ta URL lahko delite s komerkoli. Če v brskalniku odprete javni URL datoteke, bo brskalnik začel prejem datoteke ali pa jo bo prikazal, odvisno od tega kakšne vrste je datoteka.

Datoteko lahko ponovno naredite zasebno s klikom na gumb **Stop publishing**, ki je na levi strani javnega URL-ja. Ko kliknete na gumb **Stop publishing**, bo polje javni URL izginilo in URL bo nehal delovati. Če nekdo poskuša uporabiti javni URL za datoteko, ki je bila nastavljena kot zasebna, bodo prejeli sporočilo o napaki in datoteka ne bo bila prejeta ali prikazana.

Nadzorna plošča Ubuntu One izpiše vse vaše javne datoteke na enem mestu v zavihku **Povezave souporab**. To je priročen način za nadzor datotek, ki so objavljene in za enostavno kopiranje povezav s klikom na gumb **Kopiraj povezavo** poleg vsake javne datoteke.

Izmenjava datotek

Ubuntu One vam dovoljuje izmenjavo datotek z drugimi uporabniki, kar omogoča enostavno sodelovanje. Ko uporabnik shrani spremembe v datoteki, se spremembe samodejno uskladijo z oblakom drugih uporabnikov in njihovim datotečnim sistemom, tako da imajo tudi drugi uporabniki najnovejšo različico datoteke.

Če želite dati datoteke v souporabo z Ubuntu One, morate dati v souporabo celotno vsebino mape, zato se prepričajte, da so v mapi le tiste datoteke, ki jih želite dati v souporabo z drugimi uporabniki. Mapo date v souporabo tako, da v spletnem vmesniku Ubuntu One kliknete na

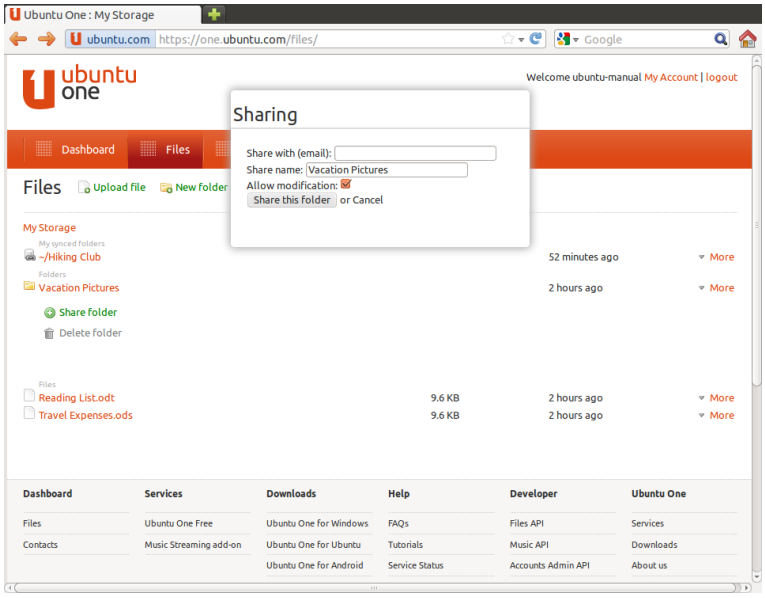

Slika 3.43: Izmenjava datotek in map z drugimi uporabniki omogoča enostavno sodelovanje.

gumb **More**, ki se nahaja poleg imena mape. V meniju **More** nato izberite možnost **Share folder**. Prikazalo se bo pogovorno okno, podobno tistemu, prikazanemu na sliki 3.43. Izpolnite vsa polja v pogovornem oknu in kliknite na gumb **Share this folder**.

Ko mapo date v souporabo, bo uporabnik, s katerim poskušate mapo dati v souporabo, prejel e-pošto, ki ga bo obvestila, da želite mapo dati v souporabo. Nato bo moral sprejeti zahtevo po souporabi. Če naslov e-pošte še nima računa Ubuntu One, bo moral uporabnik ustvariti račun Ubuntu One, preden lahko dostopa do mape v souporabi.

Če mape ne želite več izmenjevati, kliknite na gumb **More** in nato na **Stop sharing**.

Če drug uporabnik da mapo v souporabo z vami, boste prejeli e-pošto, ki vas bo obvestila o souporabi in povezavo, s klikom na katero boste sprejeli zahtevo po souporabi. Mape, ki so jih z vami v souporabo dali drugi uporabniki, se bodo pojavile v mapi *V souporabi z mano* v vaši mapi Ubuntu One. (`~/Ubuntu One/Shared With Me/`).

Za zaustavitev usklajevanja datotek, ki so v souporabi z vami, krmarite do mape v spletnem vmesniku Ubuntu One, kliknite na gumb **More** in nato kliknite na gumb **Delete this share**.

Preseganje omejitve shrambe Ubuntu One

Če presežete omejitev shrambe računa Ubuntu One (omejitev brezplačnega računa je 5 GB), bo Ubuntu One prenehal z usklajevanjem datotek z vašim osebnim oblakom Ubuntu One.

Odpravljanje prekoračene omejitve shrambe

Za odpravilo težav s preseženo omejitvijo shrambe lahko storite več stvari. Med njimi so:

- Izbrišite datoteke, ki jih ne potrebujete več.
- Premaknite datoteke, ki vam jih ni treba več usklajevati, na drugo mesto, ki ni usklajeno z Ubuntu One.
- Kupite dodatno shrambo. Dodatno shrambo lahko kupujete v blokih po 20 GB.

Nakup dodatnega prostora shrambe

Dodatni prostor shrambe lahko kupite s klikom na **Dobi več shrambe** v Nadzorni plošči Ubuntu One ali na https://one.ubuntu.com/services/. Dodatna shramba je na voljo v 20 GB blokih, ki stanejo 2,99 ameriškega dolarja na mesec ali 29,99 ameriškega dolarja na leto.

Slika 3.44: Dodaten prostor za shrambo lahko kupite na spletišču Ubuntu One. Cene prikazane tukaj so bile veljavne v času objave tega vodnika

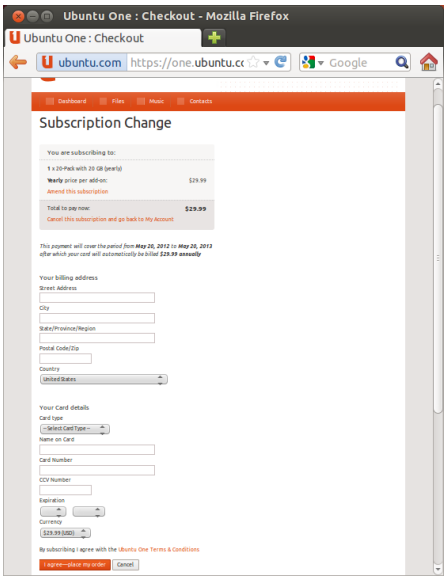

Slika 3.45: Ubuntu One sprejema kreditne kartice ter PayPal, za nakup dodatne količine prostora.

Kako dobiti mobilne programe Ubuntu One

Slika 3.46: To je ikona programov Ubuntu One za Android in iPhone.

Ubuntu One vsebuje mobilna programa za mobilne naprave Android in iPhone. Ta programa vam omogočata dostop do vaših datotek, kjerkoli že ste. Več podrobnosti o programih za Android in iPhone najdete na https://one.ubuntu.com/downloads/android/ in https://one.ubuntu.com/downloads/iphone/.

Kako dobiti Ubuntu One za Windows

Ubuntu One podpira tudi program za Windows, ki lahko uskladi datoteke iz vašega osebnega oblaka Ubuntu One z operacijskim sistemom Windows. Več podrobnosti lahko najdete na https://one.ubuntu.com/downloads/windows/.

Dodatne storitve Ubuntu One

Poleg usklajevanja datotek Ubuntu One ponuja usklajevanje stikov in pretakanje glasbe. O teh storitvah v tej knjigi ne razpravljamo, vendar lahko dodatne podrobnosti najdete na https://one.ubuntu.com/help/tutorial/contact-sync-for-ubuntu-1004-lts/ in https://one.ubuntu.com/services/music/. Storitev pretakanja glasbe zahteva plačano naročnino 3,99 ameriških dolarjev na mesec in ima 30 dnevno brezplačno preizkusno obdobje, vendar ponuja 30 dnevno brezplačno preizkusno obdobje, ki ga lahko brez kakršnegakoli plačila prekličete. Za ceno storitve pretakanja glasbe si oglejte https://one.ubuntu.com/services/.

4 Strojna oprema

Uporaba vaših naprav

Ubuntu podpira širok nabor strojne opreme. Podpora za novo strojno opremo se izboljša z vsako izdajo.

Določitev strojne opreme

Obstaja več načinov za določitev vaše strojne opreme v Ubuntuju. Najlažji način je namestitev programa Sysinfo iz **Programskega središča Ubuntu**.

Odprite „Programsko središče Ubuntu“ in nato uporabite iskalno polje v zgornjem desnem kotu za iskanje **`sysinfo`**. Izberite program in kliknite **Namesti**. Za namestitev programa ob pozivu vnesite geslo.

Za poganjanje programa iščite Sysinfo v pregledni plošči. Kliknite na ikono programa. Program Sysinfo bo prikazal okno s podatki o strojni opremi vašega računalnika.

Zasloni

Gonilniki strojne opreme

Gonilnik je program, ki računalniku pove, kako se sporazumevati z določenim kosom strojne opreme. Vsak sestavni del računalnika (kot so na primer tiskalnik, predvajalnik DVD, trdi disk ali grafična kartica)potrebuje za delovanje gonilnik.

Grafična kartica je sestavni del vašega računalnika, ki izriše vsebino zaslona. Ko gledate filmčke na YouTube, gledate DVD-je ali uživate v gladkih učinkih, ko razpnete/pomanjšate okna, grafična kartica izrisuje vse, kar vidite.

Večino grafičnih kartic proizvedejo tri dobro znana podjetja: Intel, AMD/ATI in NVIDIA Corp. Proizvajalca vaše grafične kartice lahko najdete v priročniku vašega računalnika, ogledom specifikacij računalnika na spletu ali uporabo ukaza **`lspci`** v terminalu. Programsko središče Ubuntu vsebuje več programov, ki vam lahko povedo podrobne sistemske podatke. Sysinfo je eden od programov, ki ga lahko uporabite za iskanje pomembnih podatkov o sistemskih napravah. Ubuntu vsebuje podporo za grafične naprave zgornjih in številnih drugih podjetij. To pomeni, da vam gonilnika ni treba iskati in nameščati, Ubuntu poskrbi za vse.

V skladu z Ubuntujevo filozofijo so privzeto uporabljeni grafični gonilniki odprtokodni. To pomeni, da lahko razvijalci Ubuntuja gonilnike spreminjajo in popravijo z njimi povezane težave. V nekaterih primerih lahko lastniški gonilnik (omejeni gonilnik), ki ga zagotavlja proizvajalec grafične kartice, ponuja boljšo zmogljivost ali zmožnosti, ki niso na voljo v odprtokodnem gonilniku. V drugih primerih morda vaše naprave ne podpira še noben odprtokodni gonilnik. V teh primerih boste morda želeli namestiti omejeni gonilnik, ki ga zagotavlja proizvajalec.

Zaradi filozofskih in praktičnih razlogov Ubuntu lastniških gonilnikov privzeto ne namesti, vendar uporabniku dovoli informirano odločitev. Zapomnite si, da omejenih gonilnikov, za razliko od odprtokodnih gonilnikov, Ubuntu ne vzdržuje. Težave, ki jih povzroča ta gonilnik, bodo razrešene šele, ko se jih bo proizvajalec odločil popraviti. Za ogled, če so omejeni gonilniki na voljo za vaš sistem, pritisnite tipko `Super/Windows` za prikaz pregledne plošče ali kliknite ikono Ubuntu v zaganjalniku Unity in iščite **`Dodatni gonilniki`**. Če je za katero od vaših naprav na voljo omejen gonilnik, bo izpisan v oknu, ki se bo pojavilo. Za omogočitev gonilnika kliknite **Omogoči**. To opravilo zahteva delujočo Internetno povezavo

in vas bo vprašalo za geslo. Ko je namestitev končana, boste morda za končanje omogočitve gonilnika morali ponovno zagnati računalnik.

Razvijalci Ubuntuja imajo raje odprtokodne gonilnike, ker lahko katerokoli težavo odkrije in popravi kdorkoli iz skupnosti z zadostnim znanjem. Razvoj Ubuntuja je izjemno hiter, zato bodo vašo napravo verjetno odprtokodni gonilniki podpirali. Za preverjanje združljivosti vaše naprave z Ubuntujem pred nameščanjem lahko uporabite živi DVD Ubuntu ali obiščete forume Ubuntu ali http://www.askubuntu.com za vprašanja o svoji napravi.

Še en uporaben vir je uradna spletna dokumentacija (http://help.ubuntu.com), ki vsebuje podrobne podatke o različnih grafičnih gonilnikih in znanih težavah. Enako dokumentacijo lahko najdete z iskanjem **`Yelp`** v pregledni plošči ali pritiskom na F1 na tipkovnici.

Nastavitev ločljivosti zaslona

Ena od najpogostejših nalog povezanih z zaslonom je nastavitev pravilne ločljivosti zaslona za vaš prenosnik ali zaslon.

Ubuntu večinoma pravilno zazna lastno ločljivost vašega zaslona in jo nastavi za vas. Vendar zaradi širokega obsega razpoložljivih naprav včasih ne more pravilno določiti vaše ločljivosti.

Za nastavitev ločljivosti zaslona pojdite v **Nastavitve sistema ▸ Zasloni**. Okno „Zasloni“ samodejno zazna vrsto zaslona in prikaže ime in velikost vašega zaslona. Ločljivost zaslona in hitrost osveževanja Ubuntu nastavi na priporočeno vrednost. Če vam priporočene nastavitve niso všeč, lahko s spustnim menijem **Ločljivost** izberete želeno ločljivost.

Zasloni so narejeni iz tisoče drobcenih točk. Vsaka točka prikaže drugačno barvo in skupaj prikažejo sliko, ki jo vidite. Lastna ločljivost zaslona pove, iz koliko dejanskih točk je vaš zaslon sestavljen.

Dodajanje dodatnega zaslona

Včasih boste morda želeli s svojim računalnikom povezati več kot eno napravo zaslona ali svojemu prenosniku dodati zunanji zaslon. To je precej enostavno, saj Ubuntu privzeto prepozna skoraj vse najnovejše zaslone, LCD TV-je in projektorje. Včasih se bo morda zgodilo, da vaš dodatni zaslon ob povezavi z računalnikom ni zaznan. Za razrešitev te težave pojdite v **Sistemske nastavitve ▸ Zasloni** in kliknite na **Zaznaj zaslone**. To bo zaznalo vse zaslone, povezane z računalnikom. Ta meni lahko najdete tudi v meniju **Izklop** v zgornjem pultu. Obstajata dva načina, na katera lahko uporabljate več zaslonov. Prva možnost je razširitev namizja čez dva ali več zaslonov. To je še posebno uporabno, če delate na več projektih in jih morate videti hkrati. Druga možnost je zrcaljenje namizja na vsakega od zaslonov. To je še posebno uporabno, če uporabljate prenosnik za prikaz nečesa na večjem zaslonu ali projektorju. Za omogočitev te možnosti izberite polje poleg **Zrcali zaslone** in kliknite **Uveljavi** za shranitev nastavitev. Pojavilo se bo pojavno obvestilo, ki vas bo vprašalo, ali želite obdržati trenutne nastavitve ali povrniti stanje na predhodne nastavitve. Kliknite za obdržanje trenutnih nastavitev. Od Ubuntuja 12.04 naprej lahko izberete tudi, ali naj bo zaganjalnik Unity na obeh zaslonih ali le na glavnem zaslonu.

Povezovanje in uporaba tiskalnika

Ubuntu podpira večino novih tiskalnikov. Tiskalnike lahko dodate, odstranite ali pa spremenite njihove lastnosti v **Sistemske nastavitve ▸ Tiskanje**. Tiskanje lahko najdete tudi v iskalni vrstici pregledne plošče. Ko odprete Tiskanje, se bo prikazalo okno „Tiskanje-localhost“.

Ko želite dodati tiskalnik, se boste morali prepričati, da je vklopljen in povezan z računalnikom s kablom USB ali povezan z vašim omrežjem.

Dodajanje krajevnega tiskalnika

Če je tiskalnik z računalnikom povezan s kablom USB, je to *krajevni tiskalnik*. Tiskalnik lahko dodate s klikom na gumb **Dodaj tiskalnik**.

V levem pladnju okna „Nov tiskalnik“ bodo izpisani morebitni tiskalniki, ki jih lahko namestite. Izberite tiskalnik, ki ga želite namesiti in kliknite **Naprej**.

Sedaj lahko določite ime, opis in mesto tiskalnika. Vsako od teh naj vas spominja na ta tiskalnik, zato da lahko pri tiskanju izberete pravega. Na koncu kliknite **Uveljavi**.

Če lahko vaš tiskalnik samodejno izvaja dvostransko tiskanje, bo verjetno imel enoto za dvostranski tisk. Če o tem niste prepričani, si oglejte navodila za svoj tiskalnik. Če imate tiskalnik z enoto za dvostranski tisk, se prepričajte, da je možnost **Dvostransko tiskanje** izbrana in nato kliknite gumb **Naprej**.

Dodajanje omrežnega tiskalnika

Prepričajte se, da je vaš tiskalnik povezan z omrežjem preko kabla Eternet ali preko brezžičnega omrežja in je vklopljen. Tiskalnik lahko dodate s klikom na **Dodaj tiskalnik**. Odprlo se bo okno „Nov tiskalnik“. Kliknite na znak “+” poleg *Omrežni tiskalnik*.

Če je vaš tiskalnik samodejno najden, se bo pojavil pod *Omrežni tiskalnik*. Kliknite na ime tiskalnika in nato kliknite **Naprej**. V besedilnih poljih lahko sedaj navedete ime, opis in mesto tiskalnika. Vsako od teh naj bi vas spomnilo na določen tiskalnik, da lahko pri tiskanju izberete pravega. Kliknite **Uveljavi**.

Svoj omrežni tiskalnik lahko dodate tudi z vnosom naslova IP tiskalnika. Izberite “Najdi omrežni tiskalnik”, vnesite naslov IP v polje **Gostitelj:** in pritisnite gumb **Najdi**. Ubuntu bo tiskalnik našel in ga dodal. Večino tiskalnikov Ubuntu samodejno zazna. Če Ubuntu tiskalnika ne more samodejno zaznati, vas bo vprašal za vnos proizvajalca in modela tiskalnika.

Privzeti tiskalnik je tisti, ki je samodejno izbran ob tiskanju datoteke. Za nastavitev tiskalnika kot privzetega desno kliknite na tiskalnik, ki ga želite nastaviti kot privzetega, in kliknite **Nastavi kot privzeto**.

Spreminjanje možnosti tiskalnika

Možnosti tiskalnika vam omogočajo spreminjanje kakovosti tiska, velikosti papirja in vrste medija. Lahko jih spremenite z desnim klikom na tiskalnik in izbiro **Lastnosti**. Prikazalo se bo okno „Lastnosti tiskalnika“. V levem pladju izberite *Možnosti tiskalnika*.

Sedaj lahko določite nastavitve s spreminjanjem spustnih vnosov. Nekatere od možnosti, ki jih boste morda videli, so razložene.

Velikost medija

To je velikost papirja, ki ga postavite v pladenj tiskalnika.

Vir medija

To je pladenj, iz katerega prihaja papir.

Izbira barv

To je zelo uporabno, če želite tiskati v **sivinah** za varčevanje s črnilom ali za tiskanje v **barvah** ali **obrnjenih sivinah**.

Vrsta medija

Odvisno od tiskalnika lahko izbirate med:

- Običajen papir
- Samodejno
- Foto papir

- Film za prosojnice
- Medij CD ali DVD

Kakovost tiska

To določi, koliko barve je uporabljeno pri tiskanju, **hiter osnutek** porabi najmanj črnika in **visokoločljivostna fotografija** porabi največ črnila.

Zvok

Ubuntu običajno med namestitvijo samodejno zazna zvočno strojno opremo. Zvok v Ubuntuju zagotavlja zvočni strežnik PulseAudio. Možnosti zvoka lahko enostavno nastavite z grafičnim vmesnikom, ki je del Ubuntuja.

Ikona glasnosti in možnosti zvoka

Ubuntu občajno med namestitvijo samodejno zazna zvočno strojno opremo. Zvok v Ubutuju zagotavlja zvočni strežnik PulseAudio. Ko levo kliknete na ikono glasnosti, vas pozdravijo štiri možnosti: ikona utišanja povsem na vrhu, sledijo drsnik, ki ga lahko za povečanje/zmanjšanje glasnosti premaknete vodoravno, bližnjica do privzetega predvajalnika zvoka, Rhythmbox in možnost za dostop do nastavitev zvoka. Izbira *Nastavitve zvoka* odpre drugo okno, kjer lahko spremenite glasnost za vsak program posebej. Nastavitve zvoka lahko najdete tudi v **Sistemskih nastavitvah** pod *Zvok*.

Izhod Zavihek *Izhod* vsebuje seznam vseh zvočnih kartic, ki so na voljo vašemu sistemu. Običajno je izpisana le ena, vendar se bo prikazala tudi vaša grafična kartica, ki podpira zvok HDMI. Zavihek *Izhod* se uporablja za nastavljanje izhoda zvoka. Tam lahko povečate/zmanjšate in utišate/povrnete glasnost izhoda in izberete prednostno izhodno napravo. Če imate več kot eno izhodno napravo, bo izpisana v odseku "Izbor naprave za zvočni izhod." Izbrana bo privzeta izhodna strojna oprema, ki jo je Ubuntu samodejno zaznal med namestitvijo. Ta odsek vam omogoča tudi spreminjanje ravnotežja zvoka na levih in desnih zvočnikih vašega stacionarnega/prenosnega računalnika.

Mikrofon se uporablja za izvajanje zvočnih/video klicov, ki jih podpirajo programi kot sta Skype ali Empathy. Uporabiti ga je mogoče tudi za snemanje zvoka.

Če spremenite izhodno zvočno napravo, bo postala privzeta.

Vhod Drugi zavihek je za nastavljanje zvočnega *Vhoda.* Ta odsek lahko uporabite, če imate na svojem sistemu vgrajen mikrofon ali če ste vklopili zunanji mikrofon. Na seznam svojih vhodnih naprav lahko dodate tudi naglavne slušalke Bluetooth, ki lahko služijo kot mikrofon. V tem zavihku lahko povečate/zmanjšate in utišate/povrnete glasnost. Če obstaja več kot ena vhodna naprava, jih boste videli izpisane v belem polju *Izbor naprave za zvočni izhod.*

Privzeto je v Ubuntuju vhodni zvok utišan. Za uporabo mikrofona za snemanje zvoka ali uporabo v zvočnih/video klicih boste morali ročno povrniti njegovo glasnost.

Privzeto je v Ubuntuju med namestitvijo glasnost nastavljena na največjo.

Zvočni učinki Tretji zavihek je *Zvočni učinki.* Tu lahko omogočite, onemogočite ali spremenite obstoječo zvočno temo. Spremenite lahko tudi opozorilne zvoke za različne dogodke.

Nove zvočne teme lahko dodate z namestitvijo iz Programskega središča (npr. GNOME zvočna tema Ubuntu Studio.) Med nameščenimi zvočnimi temami lahko izbirate iz spustnega menija. Omogočite lahko tudi zvoke oken in gumbov.

Programi Zavihek *Programi* ponuja spreminjanje glasnosti izvajajočih se programov. To je priročno, če se izvaja več zvočnih programov, na primer če se hkrati izvajajo Rhythmbox, Predvajalnik Totem in spletno predvajanje videa. V tem primeru boste lahko zmanjšali/povečali, utišali/povrnili glasnost za vsak program, ki se nahaja v tem zavihku.

Ekipa Ubuntu Design je po Ubuntuju 11.10 izvedla nekaj sprememb ikone glasnosti.

Več zmožnosti

Ikona lahko nadzira različne vidike sistema, glasnost programov in predvajalnike glasbe kot so Rhythmbox, Banshee, Clementine in Spotify. Drugo ime za kazalnik glasnosti je zvočni meni. Nadzorniki predstavnosti vključujejo predvajaj/premor, prehodna skladba in naslednja skladba. S pomočjo možnosti *Izbor seznama predvajanja* lahko preklopite med različnimi seznami predvajanja. Na voljo je tudi iskalna vrstica, ki jo lahko povlečete za preskok delov skladbe. Če trenutno predvajajoča se skladba vsebuje naslovnico albuma, bo prikazana poleg imena trenutne skladbe. V nasprotnem primeru boste videli le podrobnosti skladbe. Prikazani so ime skladbe, ime izvajalca in ime albuma trenutne skladbe.

Privzeti predvajalnik glasbe, Rhythmbox, lahko zaženete z levim klikom na zvočni meni in izbiro Rhythmbox s seznama. Predvajalnik zažene tudi klik na gumb **predvajanje**.

Uporaba spletne kamere

Spletne kamere so pogosto vgrajene v prenosnike. Nekateri namizni računalniki, kot je Apple iMac, imajo spletne kamere vgrajene v njihove zaslone. Če kupujete spletno kamero, ker je vaš računalnik nima, bo zelo verjetno uporabljala povezavo USB. Za uporabo spletne kamere USB jo vklopite v katerakoli prazna vrata USB na računalniku.

Skoraj vse nove spletne kamere Ubuntu samodejno zazna. Spletne kamere lahko nastavite za uporabo s posameznimi programi, kot sta Skype in Empathy. Za pomoč s spletnimi kamerami, ki z Ubuntujem ne delujejo, obiščite https://wiki.ubuntu.com/Webcam.

Obstaja več programov, ki so uporabni, če imate spletno kamero. Cheese lahko zajame slike z vašo spletno kamero, VLC pa lahko z vašo spletno kamero zajame video. Namestite ju lahko iz Programskega središča Ubuntu.

Optično branje slik in besedila

Optično branje dokumenta ali slike je v Ubuntuju zelo enostavno. Z optičnim branjem upravlja program Enostavno optično branje. Večino časa bo Ubuntu zaznal vaš optični bralnik in ga boste lahko nemudoma uporabili. Za optično branje dokumenta sledite tem korakom:

1. Vsebino, ki jo želite optično prebrati, postavite na optični bralnik.
2. Kliknite za odprtje pregledne plošče in vnesite **scan**.
3. Kliknite na Enostavno optično branje.
4. Kliknite za izbiro med **Besedilo** ali **Fotografija** iz **Dokument ▸ Optično branje ▸ Besedilo**.
5. Kliknite **Optično beri**.
6. Kliknite na **ikono Papir** za dodajanje druge strani.
7. Kliknite **Shrani** za shranjevanje.

Optično prebrane dokumente in slike lahko shranite v JPEG. Shranite jih lahko tudi v obliki PDF in s tem omogočite odpiranje s programom Acrobat Reader. Za to na konec imena datoteke dodajte pripono `.pdf`.

Odpravljanje težav z optičnim bralnikom

Če vaš optični bralnik ni zaznan, vam bo Ubuntu morda ob poskusu optičnega branja podal sporočilo “Naprave niso na voljo”. Morda obstaja razlog, zakaj Ubuntu ne more najti vašega optičnega bralnika.

- Enostavno odklopite optični bralnik in ga ponovno priklopite. Če imate novejši optični bralnik USB, bo verjetno nemudoma deloval.
- Gonilnik za vaš optični bralnik ni bil samodejno naložen. Ponovno zaženite sistem. Morda bo pomagalo!

- Vaš optični bralnik ni podprt v Ubuntuju. Najbolj pogosta vrsta nepodprtih optičnih bralnikov so stari Lexmark vse-v-enem tiskalniki/optični bralniki/faksi, ki so povezani preko vzporednih vrat.
- Projekt SANE vsebuje seznam podprtih optičnih bralnikov. Projekt SANE (Dostop do optičnih bralnikov je zdaj enostaven) programom optičnega branja na Ubuntuju zagotavlja večino zaledij.
- Če želite ugotoviti, kateri optični bralniki delujejo z Ubuntujem, preverite https://wiki.ubuntu.com/HardwareSupportComponentsScanners

Druge naprave

USB

Vrata USB so na voljo na skoraj vseh danes razpoložljivih računalnikih. Uporabljajo se za povezavo računalnika s številnimi napravami. Te vključujejo trde diske, ključke USB, odstranljive pogone CD/DVD/Blu-ray, tiskalnike, optične bralnike in mobilne telefone. Ko so povezani, so bliskovni pogoni in prenosni trdi diski samodejno zaznani—upravljalnik datotek bo odprl in prikazal vsebino pogona. Pogone lahko nato uporabite za kopiranje podatkov na in z računalnika. Vse nove fotoaparate, kamere in kartice SD na mobilnih telefonih Ubuntu samodejno zazna. Te kartice SD vsebujejo različne vrste podatkov, zato se bo odprlo okno s spustnim menijem za izbiro med uvozom videa, zvoka in upravljalnikom datotek. V spustnem meniju lahko izberete želeno dejanje.

Firewire

Firewire je povezava na nekaterih računalnikih, ki vam omogoča prenos podatkov z naprav. Ta vrata običajno uporabljajo kamere in digitalni fotoaparati.

Firewire je uradno poznan kot IEEE 1394. Poznan je tudi kot Sony i.LINK in Texas Instruments Lynx.

Če želite uvoziti video iz kamere, lahko to storite tako, da kamero povežete preko vrat Firewire. Namestiti boste morali program Kino, ki je na voljo v Programskem središču Ubuntu.

Za več podrobnosti o programu Kino si oglejte http://www.kinodv.org/.

Bluetooth

Bluetooth je brezžična tehnologija, ki jo različne vrste naprav uporabljajo za povezovanje med sabo. Pogosto lahko vidite miško ali tipkovnico, ki podpira Bluetooth. Najdete lahko naprave GPS, mobilne telefone, naglavne slušalke, predvajalnike glasbe in veliko drugih naprav, ki se lahko povežejo z vašim namizjem ali prenosnikom in vam omogočajo prenos podatkov, poslušanje glasbe, predvajanje iger in podobno.

Če ima vaš računalnik podporo Bluetooth, potem bi morali v vrhnjem pultu, ponavadi blizu ikone glasnosti, videti ikono Bluetooth. Kliknite na ikono Bluetooth za odpiranje pojavnega menija z več izbirami, kot je možnost **Izklop Bluetootha**.

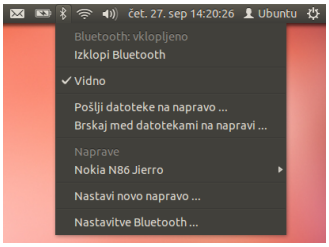

Slika 4.1: Meni apleta Bluetooth.

Do možnosti Bluetooth lahko dostopate iz **Sistemske nastavitve ▸ Bluetooth**. Če se želite povezati z novo napravo, na primer, da želite s telefona poslati slike ali video na računalnik, izberite **Nastavi novo napravo** ....

Ubuntu bo odprl okno za nastavitev nove naprave. Ko kliknete **Naprej**, vam bo Ubuntu pokazal, koliko naprav Bluetooth je prisotnih blizu vašega računalnika. Da se seznam razpoložljivih naprav pojavi na vašem zaslonu, lahko traja približno minuto. Vsaka naprava bo prikazana takoj, ko jo Ubuntu najde. Ko se naprava, s katero bi se želeli povezati, pojavi na seznamu, kliknite nanjo. Nato izberite število PIN z izbiro **možnosti PIN**.

Na voljo so tri predhodno določena števila PIN, vendar lahko ustvarite tudi PIN po meri. Ta PIN boste morali vnesti na napravi, ki jo boste povezovali z Ubuntujem.

Ko je naprava povezana, bo Ubuntu odprl okno "Nastavitev je končana". V Ubuntuju je zaradi varnostnih razlogov vaš računalnik privzeto skrit. To pomeni, da lahko sistem Ubuntu išče druge naprave Bluetooth, vendar drugi računalnika z Ubuntujem ne bodo mogli najti. Če želite, da druge naprave lahko najdejo vaš računalnik, boste morali to eksplicitno dovoliti. To storite tako, da v možnostih Bluetooth izberete "Naredi računalnik viden". Da vaš računalnik postane viden, lahko tudi kliknete na ikono Bluetooth in izberete **Vidno**.

Lepo ime za sistem Ubuntu z omogočenim Bluetooth lahko dodate s spreminjanjem besedila **Prijazno ime**.

Druga zmožnost, prisotna v ikonskem meniju Bluetooth, je "Pošlji datoteke na napravo." To možnost uporabite za pošiljanje datoteke na mobilni telefon brez povezovanja z računalnikom.

Ko *povežete* dve napravi Bluetooth, pustite, da ena naprava zaupa drugi. Ko dve napravi povežete, se bosta v prihodnosti samodejno povezali, ne da bi zahtevali PIN.

Naprave Android morajo biti vedno povezane, tudi kadar prenašate datoteke.

5 Upravljanje s programi

Upravljanje programov v Ubuntuju

Kot je opisano v Poglavje 3: Delo z Ubuntujem, Ubuntu ponuja širok obseg programov za vaše vsakodnevno delo. Ubuntu vsebuje osnovno zbirko programov za pogoste naloge, kot so brskanje po Internetu, preverjanje e-pošte, poslušanje glasbe in organiziranje vaših fotografij in videov. Včasih boste morda potrebovali dodatno raven specializacije: morda boste želeli popraviti fotografijo, izvajati program za vaše podjetje ali igrati nekatere nove igre. V vsakem od teh primerov lahko najdete program, ga namestite in uporabite, običajno brezplačno.

Programi v Ubuntuju so dostavljeni kot *paketi*, kar poenostavi nameščanje na en klik. Paket je stisnjena datoteka arhiva, ki vsebuje vse, kar je zahtevano za zagon programa. Paketi lahko vsebujejo tudi podatke, ki opisujejo, kateri drugi programi, imenovani *odvisnosti* ali *knjižnice* so zahtevane. Linux je zasnovan na način, da se lahko katerakoli *knjižnica* posodobi, ne da bi morali ponovno nameščati celoten program. To zmanjša porabo prostora na disku, saj drugi programi lahko uporabijo isto *knjižnico*.

Večina drugih operacijskih sistemov zahteva, da uporabnik komercialne programe kupi (na spletu ali preko fizične trgovine) ali na spletu išče brezplačen nadomestek (če obstaja). Pravo namestitveno datoteko je treba preveriti za enovitost, prejeti in najti na računalniku, nato pa slediti številnim namestitvenim pozivom in možnostim. Privzeto Ubuntu zagotavlja osrednjo točko z dvema različnima načinoma za brskanje po *skladiščih* za iskanje, nameščanje in odstranitev programov.

- Programsko središče Ubuntu
- Ukazna vrstica `apt-get`

Iskanje, nameščanje in/ali odstranjevanje programov s Programskim središčem Ubuntu je najlažji in najudobnejši način. Priporočamo ga za vse vrste uporabnikov Ubuntuja, od začetnikov do najbolj izkušenih.

Slika 5.1: Ikona Programsko središče

Za iskanje, nameščanje ali odstranitev programov priporočamo Programsko središče Ubuntu, čeprav imate na voljo tudi program ukazne vrstice `apt-get` ali pa namestitev in uporabo naprednega programa Upravljalnik paketov Synaptic.

Uporaba Programskega središča Ubuntu

V Ubuntuju je najhitrejši in najlažji način za namestitev novih programov uporaba Programskega središča Ubuntu.

Za zagon programa kliknite na ikono Programsko središče Ubuntu v zaganjalniku ali kliknite na pregledno ploščo in iščite Programsko središče Ubuntu.

Programsko središče Ubuntu lahko uporabite za namestitev programov, ki so na voljo v uradnih skladiščih Ubuntu. Okno Programskega središča ima štiri dele: seznam kategorij na levi, vrstico na vrhu, pult priporočeno za vas na dnu in področji “kaj je novega” in “priporočeno za vas” na desni. Klik na kategorijo vas bo vodil na seznam povezanih programov. Kategorija Internet na primer vsebuje Spletni brskalnik Firefox. Področji predstavljenih programov poudarjata Kaj je novo in Najboljše ocenjeni programi. Vsako področje prikazuje ikone različnih programov. Kliknite na ikono za več podrobnosti o programu ali njegovo namestitev. Za ogled vseh programov, ki jih področje vsebuje, kliknite **Več**.

Trije odseki na vrhu predstavljajo trenuten pogled kataloga Programskega središča. Kliknite na gumb **Vsi programi** za ogled programov, ki

Slika 5.2: S Programskim središčem lahko namestite in odstranite programe.

so na voljo za namestitev. Kliknite **Nameščeno** za ogled seznama programov, ki so že nameščeni na računalniku ali kliknite **Zgodovina** za ogled preteklih namestitev in izbrisov, organiziranih po datumu.

Najdite svoj program

Programsko središče Ubuntu v odseku "Namestitev programov" prikaže različne vire. Klik na puščico poleg "Vsi programi" bo prikazal seznam posameznih odsekov. Izbira "Zagotavlja Ubuntu" bo prikazala brezplačne uradne programe, odsek "Za nakup" bo prikazal programe za nakup in "Partnerji Canonicala" bo prikazal programe partnerjev Canonicala, kot je Adobe.

Če iščete program, morda že poznate njegovo ime (na primer predvajalnik VLC) ali pa imate morda v mislih splošno kategorijo (na primer kategorija Zvok in Video vključuje številne različne programe, kot so video pretvorniki, urejevalniki zvoka in glasbeni predvajalniki).

Za iskanje pravega programa lahko brskate po katalogu Programskega središča s klikom na kategorijo, ki odraža vrsto iskanega programa ali pa uporabite iskalno polje v zgornjem desnem delu okna za iskanje določenih imen ali ključnih besed.

Ko izberete kategorijo, bo prikazan seznam programov. Nekatere kategorije imajo podkategorije. Na primer kategorija Igre ima podkategoriji Simulacija in Igre s kartami. Za premik med kategorijami lahko uporabite gumba **nazaj** in **naprej** na vrhu okna.

Nameščanje programov

Ko ste našli program, ki ga želite preizkusiti, je njegova namestitev le en klik stran.

Za namestitev programov:

1. Kliknite gumb **Namesti** desno od izbranega paketa za njegovo namestitev. Če želite pred nameščanjem prebrati več o programskem paketu, najprej kliknite na "Več podrobnosti." To vas bo odpeljalo na kratek opis programa kot tudi zaslonske slike in spletne povezave, če je na voljo. Povezani dodatki bodo izpisani pod opisom programa. Iz tega za-

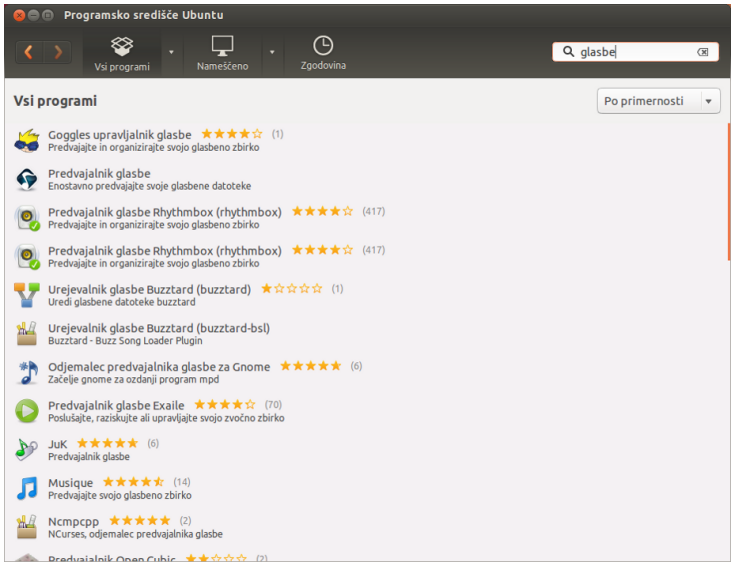

Slika 5.3: Iskanje programa v Programskem središču Ubuntu.

slona lahko kliknete **Namesti**. Poleg tega lahko, če uporabljate program mikrobloganja Gwibber, kliknete povezavo "Souporaba ..." pod opisom programa in prijatelje obvestite o njem.

Da bo Programsko središče delovalo, morate imeti skrbniška dovoljenja in biti povezani s spletom. Za več o nastavitvah Internetne povezave si oglejte Povezava z Internetom.

2. Po kliku **Namesti** vnesite svoje geslo v okno overitve. To je enako geslo kot tisto, ki ga uporabljate za prijavo v svoj račun. Vnesti ga morate kadar odstranjujete ali nameščate programe. S tem preprečite izvajanje nepooblaščenih sprememb osebi brez skrbniškega dostopa. Če po vnosu gesla prejmete sporočilo Overitev je spodletela, preverite, da ste ga vnesli pravilno in poskusite znova.

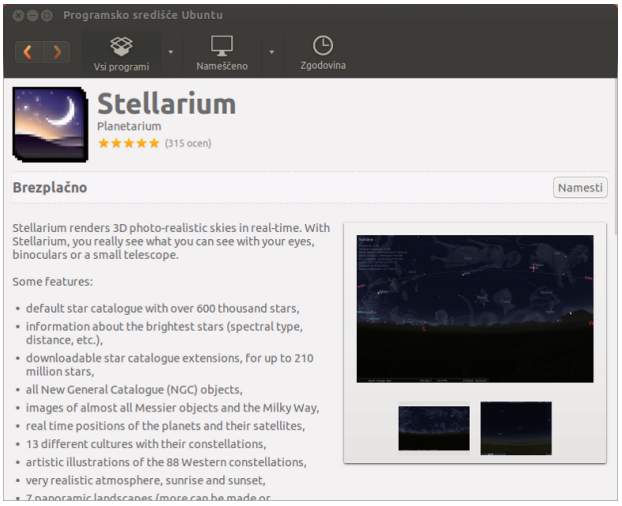

Slika 5.4: Tukaj bo klik na "Namesti" prejel in namestil paket "Stellarium."

3. Počakajte, dokler se namestitev paketa ne konča. Med namestitvijo (ali odstranitvijo) programov boste videli animirano ikono vrtečih puščic levo od gumba **Trenutno poteka** v stranski vrstici. Če želite, lahko greste sedaj nazaj v glavno okno brskanja in izberete dodatne programe za namestitev s sledenjem korakom zgoraj. Kadarkoli vas bo klik na gumb **Napredek** na vrhu odpeljal na povzetek vseh trenutno se izvajajočih se opravil. Tukaj lahko tudi kliknete ikono **X** za preklic kateregakoli opravila.

Ko je Programsko središče končalo z nameščanjem programa, je pri-

pravljeno za uporabo. Novo nameščene programe lahko zaženete tako, da greste v pregledno ploščo in v iskalno vrstico vnesete ime programa. Privzeto je program dodan v zaganjalnik. To obnašanje lahko spremenite z odstranitvijo izbire **Pogled ▸ Novi programi v zaganjalniku**.

Odstranjevanje programov

Odstranitev programov je zelo podobna njihovemu nameščanju. Najprej v Programskem središču Ubuntu najdite nameščeni program. Kliknite na gumb **Nameščeno**, ki bo pokazal vse nameščene programe, izpisane v različnih kategorijah. Drsajte navzdol do programa, ki ga želite odstraniti. Če kliknete na puščico poleg gumba **Nameščeno**, boste našli seznam ponudnikov programov, ki vam lahko pomaga zožati vaše iskanje. Poleg tega lahko v polje Iskanje vnesete ključne besede za hitro iskanje nameščenih programov ali pa lahko iščete po datumu v zavihku Zgodovina (več o zgodovini spodaj).

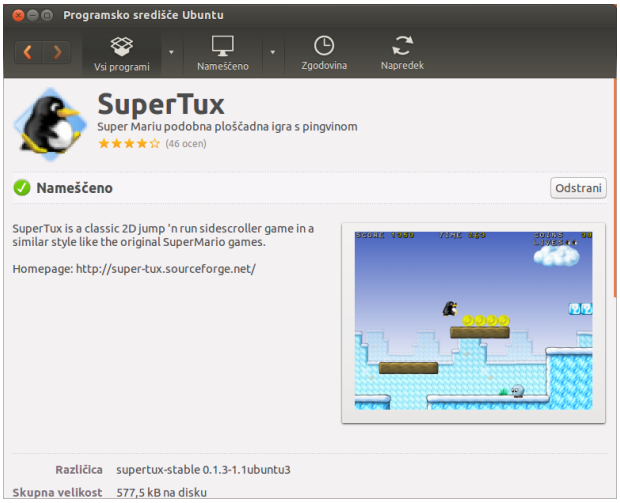

Slika 5.5: Tukaj bo klik na “Odstrani” odstranil paket “SuperTux”.

Za odstranitev programov:

1. Kliknite gumb **Odstrani** desno od izbranega programa.
2. Vnesite svoje geslo v okno overitve, ki se pojavi. Tudi odstranitev programov zahteva vnos gesla in s tem pomaga vaš računalnik zaščititi pred neoverjenimi spremembami. Paket bo postavljen v vrsto za odstranitev in se bo pojavil v odseku napredka na vrhu.

   Odstranitev paketa bo posodobila tudi vaše menije.

Zgodovina programov

Programsko središče Ubuntu sledi zgodovini preteklih upravljanj v odseku Zgodovina. To je uporabo, če želite povrniti namestitve ali odstranitve in se ne spomnite imena programa.

V odseku zgodovina so štirje gumbi—**Vse spremembe**, **Namestitve**, **Posodobitve** in **Odstranitve**. Klik na enega od njih bo prikazal seznam dni, ko se je dejanje zgodilo. Če kliknete na puščico poleg dneva, bo prikazan seznam posameznih paketov skupaj s tem, kaj je bilo narejeno in ob katerem času. Odsek Zgodovina pokaže celotno zgodovino namestitev programov, ne samo spremembe, narejene s Programskim središčem. Prikazani bodo na primer tudi paketi, ki so bili posodobljeni s Posodobilnikom programov.

Priporočila programov

Programsko središče Ubuntu ponuja dve vrsti priporočil, osnovanih na uporabnikih in na programih. Kliknite gumb **Vklopi priporočila** na dnu Programskega središča Ubuntu za vklop na uporabniku osnovanih priporočil. Prijaviti se boste morali s svojim računom Programskega središča Ubuntu. Ta je enak računu za Ubuntu One ali Launchpad. Ko priporočila omogočite, bo vaš seznam nameščenih programov občasno poslan strežniku podjetja Canonical. Priporočila se bodo pojavila v spodnjem pultu. Če želite ta priporočila onemogočiti, pojdite v **Pogled ▸ Izklopi priporočila**.

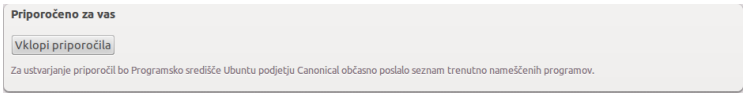

Slika 5.6: Priporočila programov lahko vklopite s klikom na gumb **Vklopi priporočila**.

Na programih osnovana priporočila ne zahtevajo prijave. Označena so tudi kot "Ljudje so namestili tudi." To so programi, ki so jih namestili uporabniki, ki so namestili tudi program, ki ga nameravate namestiti vi. Ta priporočila so prikazana na strani podrobnosti določenega programa.

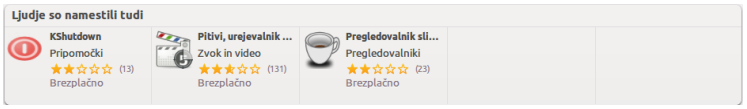

Slika 5.7: Odsek "Ljudje so namestili tudi" pokaže programe, ki so jih namestili uporabniki, ki so namestili tudi program, ki ga nameravate namestiti vi.

Upravljanje dodatnih programov

Čeprav Programsko središče Ubuntu zagotavlja veliko knjižnico programov, med katerimi lahko izbirate, so na začetku izpisani le paketi, ki so na voljo v uradnih skladiščih Ubuntu. Občasno vas bo morda zanimal določen program, ki v teh skladiščih ni na voljo. Če se to zgodi, je pomembno, da razumete nekaj drugih načinov za dostop in nameščanje programske opreme v Ubuntuju, kot je prejemanje namestitvene datoteke ročno z Interneta ali dodajanje dodatnih skladišč. Najprej si bomo ogledali, kako upravljati vaša skladišča s Programskimi viri.

Programski viri

Programsko središče Ubuntu izpiše le programe, ki so na voljo v vaših omogočenih skladiščih. Skladišča lahko dodate ali odstranite s programom Programski viri, ki ga lahko odprete iz Programskega središča Ubuntu. Pojdite v **Uredi ▸ Programski viri** ali odprite HUD (tipka `Alt`) in iščite "viri."

Upravljanje uradnih skladišč

Ko odprete Programske vire, se prikaže zavihek **Programi Ubuntu**, kjer so prve štiri možnosti privzeto omogočene.

Zavihek **Programi Ubuntu** vsebuje uradna skladišča Ubuntu. Vsako vsebuje druge vrste paketov.

Odprtokodni programi, ki jih podpira Canonical (main) To skladišče vsebuje vse odprtokodne pakete, ki jih vzdržuje Canonical.

Odprtokodni programi, ki jih vzdržuje skupnost (universe) To skladišče vsebuje vse odprtokodne pakete, ki jih razvija in vzdržuje skupnost Ubuntu.

Lastniški gonilniki za naprave (omejeno) To skladišče vsebuje gonilnike, ki so lastniški programi, vendar so morda zahtevani za izkoristek polnih zmožnosti nekaterih vaših naprav ali strojne opreme.

Zaprtokodni paketi se včasih imenujejo *neprosti*. To se nanaša na svobodo govora in ne na brezplačnost. Za uporabo teh paketov plačilo ni zahtevano.

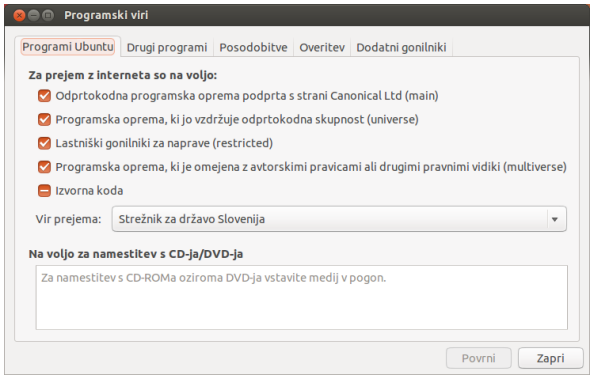

Slika 5.8: Program Programski viri vam omogoča dodajanje, odstranjevanje in upravljanje skladišč paketov.

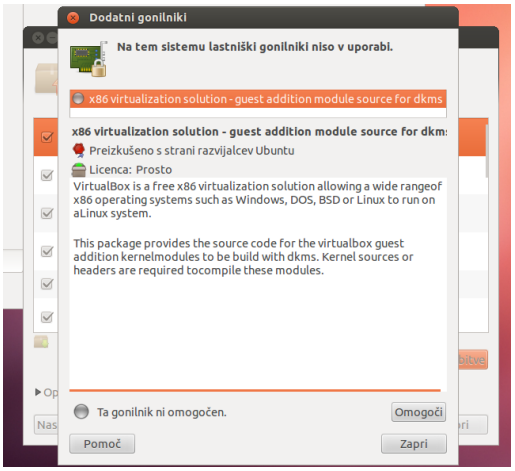

Slika 5.9: Gonilnike lahko namestite ali odstranite s programom Dodatni gonilniki.

Programi, omejeni s pravno problematiko ali avtorskimi pravicami (multiverse) To skladišče vsebuje programe, katerih uporabo morda v nekaterih državah omejujejo avtorske pravice ali licenčni zakoni. Z uporabo tega skladišča prevzemate odgovornost za uporabo paketov, ki jih namestite.

Izvorna koda To skladišče vsebuje izvorno kodo, ki se uporablja za izgradnjo programskih paketov iz nekaterih drugih skladišč. Možnost **Izvorna koda** naj ne bo izbrana, razen če imate izkušnje z izgradnjo paketov iz izvorne kode.

Izgradnja programov iz izvorne kode je napreden način za ustvarjanje paketov in je običajno zanimiv le za razvijalce. Morda boste izvorne datoteke potrebovali, če boste uporabljali jedro po meri ali če poskušate uporabiti najnovejšo različico programa, preden je izdan za Ubuntu. Ker je to naprednejše področje, v tem vodniku ne bo obravnavano.

Izbira najboljšega strežnika programov

Veliko strežnikov po svetu omogoča možnost zrcaljenja paketov Ubuntu, ki so izpisani pod "Upravljanje uradnih skladišč."

Pri izbiri strežnika boste morda želeli upoštevati naslednje:

Številni strežniki po svetu so *zrcalni strežniki* Ubuntu. To pomeni, da gostujejo natančno kopijo vseh datotek, ki so na voljo v uradnih skladiščih Ubuntu.

Razdalja do strežnika. To bo vplivalo na hitrost, ki jo lahko dosežete z datotečnim strežnikom. Bližje kot je strežnik vašemu mestu, hitrejša bi lahko bila povezava.

Ponudnik Internetnih storitev. Nekateri ponudniki Internetnih storitev ponujajo cenejše ali celo neomejene brezplačne prejeme s svojih strežnikov.

Kakovost strežnika. Nekateri strežniki morda ponujajo prejeme z omejeno hitrostjo in s tem znižujejo hitrost, s katero lahko nameščate in posodobite programe na računalniku.

Ubuntu bo med namestitvijo samodejno izbral ustrezen strežnik. Zato

nastavitev ne spreminjajte, če se vaša fizična lokacija drastično ne spremeni ali menite, da bi morali s svojo Internetno povezavo doseči bistveno višjo hitrost. Vodnik spodaj vam bo pomagal pri izbiri optimalnega strežnika.

Ubuntu zagotavlja orodje za izbiro strežnika, ki zagotavlja najhitrejšo povezavo z vašim računalnikom.

1. Kliknite na spustno polje poleg "Prejmi z:" v oknu Programski viri.
2. S seznama izberite "Drugo ...".
3. V oknu "Izbor strežnika", ki se pojavi, kliknite **Izberi najboljši strežnik** zgoraj desno. Vaš računalnik bo sedaj poskusil vzpostaviti povezavo z vsemi razpoložljivimi strežniki in nato izbral tistega z najvišjo hitrostjo.

Če ste zadovoljni s samodejno izbiro, kliknite **Izberi strežnik** za vrnitev v okno Programski viri.

Če niste zadovoljni s samodejno izbiro ali raje orodja ne bi uporabili, je najhitrejši strežnik pogosto tisti, ki vam je geografsko najbližje. V tem primeru enostavno izberite "Drugo" in najdite mesto najbližje vašemu računalniku. Ko ste zadovoljni z nastavitvami, kliknite **Izberi strežnik** za vrnitev v okno Programski viri.

Če nimate delujoče Internetne povezave, je mogoče posodobitve in programe namestiti z namestitvenega medija z vstavitvijo vašega medija in klikom na polje pod "Na voljo za namestitev s CD-ja/DVD-ja." Ko je to polje izbrano, bo medij v pogonu CD/DVD deloval kot spletno skladišče in programe z medija boste lahko namestili iz Programskega središča Ubuntu.

Dodajanje več programskih skladišč

Ubuntu omogoča enostavno dodajanje dodatnih skladišč tretjih oseb na vaš seznam programskih virov. Najbolj pogosta skladišča, ki so dodana v Ubuntu, se imenujejo PPA-ji. Ti vam omogočajo namestitev programskih paketov, ki niso na voljo v uradnih skladiščih in samodejno obveščanje, ko so posodobitve za te pakete na voljo.

PPA je *Osebni arhiv paketov*. To so spletna skladišča, ki se uporabljajo za gostovanje najnovejših različic programskih paketov, digitalnih projektov in drugih programov.

Če poznate spletni naslov PPA-jevega spletišča Launchpad, je dodajanje na seznam programskih virov relativno enostavno. Za to boste morali uporabiti zavihek **Drugi programi** v oknu „Programski viri".

Na spletišču Launchpad za PPA boste na levi videli glavo "Dodajanje tega PPA-ja na vaš sistem." Spodaj bo kratek odstavek, ki vsebuje edinstven URL v obliki ppa:test-ppa/primer. Ta URL izberite z miško in nato desno kliknite in izberite **Kopiraj**.

Vrnite se v okno „Programski viri" in v zavihku **Drugi programi** kliknite **Dodaj** ... na dnu. Pojavilo se bo okno in videli boste besede "Vrstica Apt:", ki ji sledi besedilno polje. Desno kliknite na prazen prostor v tem besedilnem polju in izberite **Prilepi**. Videli bi morati URL, ki ste ga pred tem kopirali iz PPA-jevega spletišča Launchpad. Kliknite **Dodaj vir** za vrnitev v okno „Programski viri". Videli boste, da je bil na seznam virov v tem oknu dodan nov vir pred katerim je izbrano izbirno polje (to pomeni, da je omogočen).

Če kliknete **Zapri** v spodnjem desnem kotu tega okna, se bo pojavilo sporočilo, ki vas bo obvestilo da so "Podatki o razpoložljivih programih zastareli." Sporočilo se pojavi, ker ste v Ubuntu pravkar dodali novo skladišče. Zato se mora Ubuntu povezati s tem skladiščem in prejeti seznam paketov, ki jih skladišče zagotavlja. Kliknite **Ponovno naloži** in počakajte, medtem ko Ubuntu osvežuje vsa vaša omogočena skladišča (vključno s tem, ki ste ga pravkar dodali). Ko bo končal, se bo okno samodejno zaprlo.

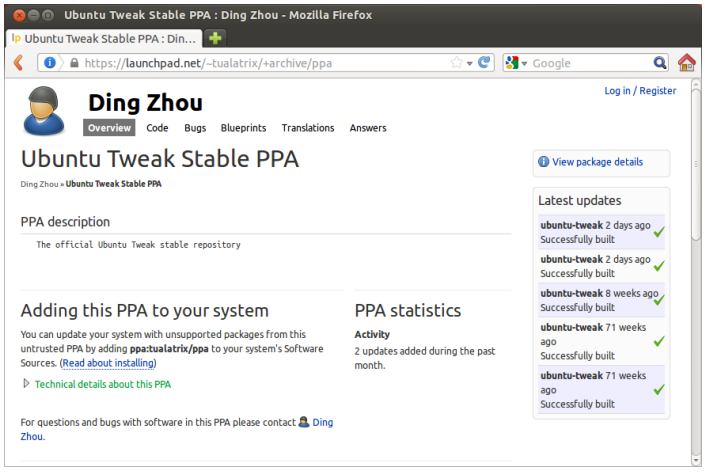

Slika 5.10: To je primer strani Launchpad za PPA Ubuntu Tweak. Ubuntu Tweak je program, ki ni na voljo v uradnih skladiščih Ubuntu. Vendar lahko dodate ta PPA na svoj seznam programskih virov. Potem boste lahko ta program lahko enostavno namestili in posodobili s Programskim središčem.

Čestitamo, pravkar ste na svoj seznam programskih virov dodali PPA. Sedaj lahko odprete Programsko središče Ubuntu in namestite programe iz tega PPA-ja na enak način kot nameščate programe iz privzetih skladišč Ubuntu.

Ročna namestitev programov

Čeprav ima Ubuntu na voljo obširne programe, boste morda občasno želeli ročno namestiti programski paketi, ki ni na voljo v skladiščih. Če za program PPA ni na voljo, ga boste morali namestiti ročno. Preden to storite, se prepričajte, da zaupate paketu in njegovemu vzdrževalcu.

Paketi v Ubuntuju imajo pripono `.deb`. Dvoklik na paket bo odprl stran pregleda v Programskem središču Ubuntu, kar vam bo dalo več podatkov o tem paketu.

Pregled podaja nekaj tehničnih podatkov o tem paketu, povezavo do spletišča (če obstaja) in možnost namestitve. Klik na **Namesti** bo namestil paket tako kot katerakoli druga namestitev v Programskem središču Ubuntu.

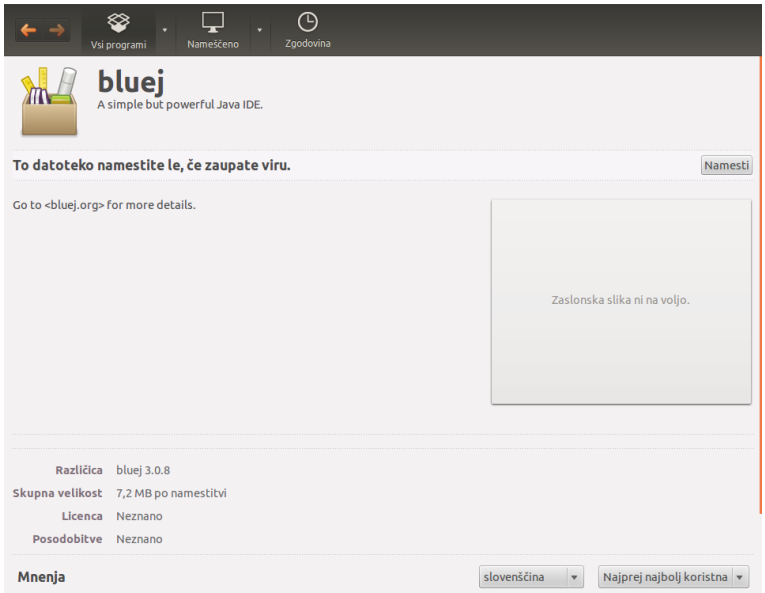

Slika 5.11: Ročno nameščanje datotek `.deb` s programskim središčem.

Posodobitve in nadgradnje

Ubuntu vam omogoča odločitev, kako upravljati posodobitve paketov z zavihkom **Posodobitve** v oknu Programski viri.

Posodobitve Ubuntuja

V tem odseku lahko določite vrste posodobitev, ki jih želite namestiti na sistem. To je običajno odvisno od vaših želja glede stabilnosti in dostopa do zadnjih različic.

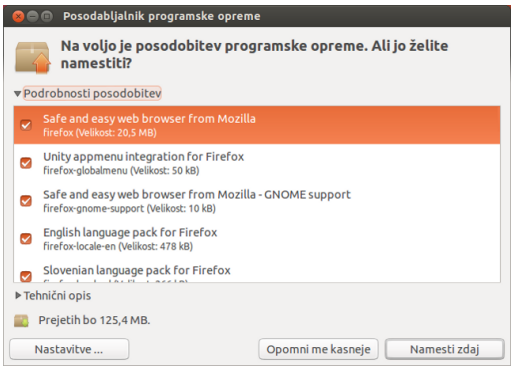

Slika 5.12: Nameščene programe v Ubuntuju lahko posodobite s Posodobilnikom programov.

Pomembne varnostne posodobitve Te posodobitve so močno priporočene, da zagotovite, da vaš sistem ostane tako varen, kot je le mogoče. Te posodobitve so privzeto omogočene.

Priporočene posodobitve Te posodobitve niso tako pomembne, da bi vaš sistem ostal varen, vendar vsebujejo najbolj nedavna popravila hroščov ali manjše posodobitve, ki so bile preizkušene in potrjene. Tudi ta možnost je privzeto omogočena.

Predhodno izdane posodobitve Ta možnost je za tiste, ki želijo dobiti popolnoma najnovejše izdaje programov in s tem tvegati posodobitve, ki vsebujejo nerazrešene hrošče ali spore. Ker obstaja možnost, da boste imeli s temi posodobljenimi programi težave, ta možnost privzeto ni omogočena.

Nepodprte posodobitve To so posodobitve, ki jih Canonical še ni polno preizkusil in preveril. Pri uporabi teh posodobitev lahko pride do manjšega števila hroščov, zato ta možnost privzeto ni omogočena.

Samodejno posodabljanje

Srednji odsek tega okna vam omogoča prilagoditev, kako vaš sistem upravlja posodobitve, kot so pogostost preverjanj za nove pakete in ali naj namesti pomembne posodobitve takoj (brez spraševanja za dovoljenje), naj jih le prejme ali vas naj le obvesti o njih.

Nagradnja izdaje

Tukaj se lahko odločite, o katerih nadgradnjah sistema želite biti obveščeni.

Nikoli Izberite to, če ne želite biti obveščeni o novih izdajah Ubuntuja.

Za katerokoli novo različico Izberite to, če želite vedno imeti zadnjo izdajo Ubuntu, ne glede na to, ali je izdaja z dolgoročno podporo, ali ne. Ta možnost je priporočena za običajne domače uporabnike.

Vsakih šest mesecev Canonical izda novo različico operacijskega sistema Ubuntu. Te izdaje se imenujejo *običajne izdaje*. Vsaka štiri običajne izdaje—ali 24 mesecev—Canonical izda izdajo z *dolgoročno podporo* (LTS). Izdaje z dolgoročno podporo naj bi bile najbolj stabilne razpoložljive izdaje, ki so podprte za daljše časovno obdobje.

Za različice z dolgoročno podporo Izberite to možnost, če potrebujete izdajo, ki bo bolj stabila in bo imela na voljo dolgotrajnejšo podporo. Če Ubuntu uporabljate v podjetju, je morda pametno razmisliti o tej možnosti.

6 Napredne teme

Ubuntu za napredne uporabnike

Do tu smo vam zagotavljali podrobna navodila, kako uporabiti večino osnovnejših zmožnosti Ubuntuja. V tem poglavju bomo podrobneje opisali nekatere naprednejše zmožnosti Ubuntuja, kot je terminal, zmogljiv pripomoček, ki vam lahko pomaga izvesti naloge brez potrebe po grafičnem uporabniškem vmesniku. Opisani bodo tudi nekateri naprednejši varnostni ukrepi, ki naredijo vaš računalnik še varnejši. To poglavje je bilo napisano z naprednejšimi uporabniki v mislih. Če ste novi v Ubuntuju, vam teh tem ni treba obvladati, da bi lahko Ubuntu udobno uporabljali (naslednje poglavje lahko enostavno preskočite brez slabega vpliva na vašo izkušnjo z Ubuntujem). Če pa želite svoje znanje o Ubuntuju razširiti, vam priporočamo, da nadaljujete z branjem.

Uvod v terminal

Skozi ta vodnik smo se osredotočali predvsem na grafični uporabniški vmesnik namizja. Da bi se popolnoma zavedali zmogljivosti Ubuntuja, se boste morda želeli naučiti, kako uporabiti terminal.

Kaj je terminal?

Večina operacijskih sistemov, vključno z Ubuntujem, ima dve vrsti uporabniških vmesnikov. Prvi je grafični uporabniški vmesnik ((GUI.) To so namizje, okna, meniji in orodne vrstice, na katere klikate, da izvedete različna opravila. Druga in veliko starejša vrsta vmesnika je vmesnik ukazne vrstice (CLI.)

Terminal je Ubuntujev vmesnik ukazne vrstice. Je način nadziranja nekaterih vidikov Ubuntuja le z uporabo ukazov, ki jih vnesete s tipkovnico.

Zakaj bi želel/a uporabljati terminal?

Večino dnevnih dejavnosti lahko izvajate brez potrebe po odpiranju terminala. Vendar je terminal zmogljivo in neprecenljivo orodje, ki ga je mogoče uporabiti za izvajanje številnih uporabnih nalog, ki jih morda z grafičnim uporabniškim vmesnikom ni mogoče opraviti. Na primer:

- Odpravljanje težav, ki se morda pojavijo med uporabo Ubuntuja, včasih zahteva uporabo terminala.
- Ukazna vrstica je včasih hitrejši način za doseganje naloge. Pogosto je v terminalu lažje izvesti opravila na več datotekah sočasno.
- Učenje uporabe ukazne vrstice je prvi korak k naprednejšemu odpravljanju težav, skrbništvu sistema in programerskim sposobnostim. Če bi radi postali razvijalec ali napredni uporabnik Ubuntuja, bo poznavanje ukazne vrstice nujno.

Odpiranje terminala

Terminal lahko odprete s klikom **Pregledna plošča** ▸ **Programi** ▸ **Terminal**.

Ko se odpre okno terminala, bo večinoma prazno, razen besedila v zgornjem levem kotu zaslona, ki mu sledi utripajoči blok. To besedilo je vaš poziv. Privzeto prikaže vaše prijavno ime in ime vašega računalnika,

Terminal vam omogoča dostop do *lupine*. Ko v terminal vnesete ukaz, lupina ta ukaz tolmači in izvede želeno dejanje. Različne vrste lupin sprejemajo rahlo različne ukaze. Najpriljubljenajša se imenuje "bash," ki je privzeta lupina v Ubuntuju.

ki mu sledi trenuten imenik. Zaviti pomišljaj (~) pomeni, da je trenutna mapa vaša domača mapa. Utripajoči blok je vrivnik, ki označuje mesto, kjer bo vneseno vaše besedilo.

Za preizkus ukaza terminala vnesite **`pwd`** in pritisnite `Enter`. Terminal bi moral prikazati `/home/`*`vaše-uporabniško-ime`*. To besedilo se imenuje "izpis." Pravkar se uporabili ukaz `pwd` (izpiši trenutno mapo), ki izpiše (prikaže) trenutno mapo.

V grafičnih okoljih se za opis mesta, kjer so shranjene datoteke, pogosto uporablja izraz "mapa". V okoljih ukazne vrstice se za isto stvar uporablja izraz "imenik". Ta metafora je izražena v številnih ukazih (v tem poglavju na primer `cd` ali `pwd`).

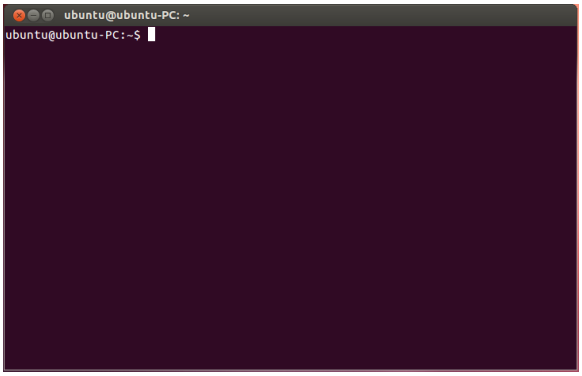

Slika 6.1: Privzeto okno terminala vam omogoča izvajanje stotine uporabnih ukazov.

Vsi ukazi v terminalu sledijo enakemu pristopu: vnesite ukaz, ki mu morda sledi kakšen parameter in pritisnite `Enter` za izvajanje določenega dejanja. Pogosto bo prikazan izpis, ki potrdi, da je bilo dejanje uspešno dokončano, čeprav je to lahko odvisno od izvedenega ukaza. Na primer uporaba `cd` za spremembo trenutne mape (glejte spodaj) bo spremenila poziv, vendar ne bo prikazala izhoda.

Preostanek tega poglavja pokriva nekaj zelo pogostih uporab terminala. Vendar ne more nasloviti skoraj neskončnih možnosti, ki so vam na voljo, ko v Ubuntuju uporabljate vmesnik ukazne vrstice. V drugem delu tega vodnika se bomo še naprej sklicevali na ukazno vrstico, še posebno pri razpravljanju o korakih, ki so del odpravljanja težav in naprednejšega upravljanja vašega računalnika.

Parametri so dodatni odseki besedila, ki so običajno dodani na konec ukaza in spremenijo, kako je ukaz tolmačen. Ti imajo običajno obliko na primer **`-h`** ali **`--help`**. Večini ukazov je mogoče dodati **`--help`** za prikaz kratkega opisa ukaza kot tudi seznam drugih parametrov, ki jih je mogoče uporabiti s tem ukazom.

Struktura datotečnega sistema Ubuntu

Ubuntu uporablja datotečni sistem Linux, ki je osnovan na zaporedju map v korenski mapi. Vsaka od teh map vsebuje pomembne sistemske datoteke, ki jih ni mogoče spremeniti, razen če program izvajate kot skrbniški uporabnik ali uporabite *sudo*. Ta omejitev obstaja zaradi varnostnih vzrokov: računalniški virusi ne bodo mogli spremeniti sistemskih datotek jedra in običajni uporabniki ne bodo mogli po nesreči poškodovati ničesar nujnega.

Razlago o strukturi datotečnega sistema Ubuntu bomo začeli na vrhu, ki je znan tudi kot korenska mapa (kar nakazuje `/`. Korenska mapa vsebuje vse druge mape in datoteke na datotečnem sistemu. Pod korensko mapo so naslednje nujne mape.

`/bin` *in* `/sbin` Veliko nujnih sistemkih programov (podobno kot `C:\Windows`) na sistemu Microsoft Windows.

`/etc` Sistemske nastavitvene datoteke.

`/home` Vsak uporabnik ima podmapo za shranitev osebnih datotek (na primer `/home/vaše-uporabniško-ime`, podobno kot `C:\Uporabniki` ali `C:\Dokumenti in Nastavitve` v Microsoft Windows)

`/lib` Datoteke knjižnic, podobno datotekam `.dll` na sistemu Microsoft Windows.

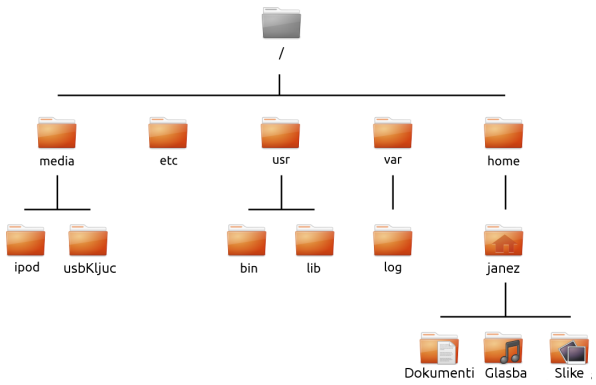

Slika 6.2: Nekatere najpomembnejše mape v korenu datotečnega sistema.

`/media` Odstranljivi mediji (CD-ROM-i in pogoni USB) bodo priklopljeni v tej mapi.
`/root` Vsebuje uporabniške datoteke skrbnika (ne zamenjajte s korensko mapo).
`/usr` Vsebuje večino datotek programov (ne zamešajte z domačo mapo uporabnika). To je podobno kot `C:\Programi` v sistemu Microsoft Windows
`/var/log` Vsebuje dnevniške datoteke, ki jih zapisujejo številni programi.

Vsaka mapa ima *pot*. Pot je polno ime mape, ki opisuje način za krmarjenje do mape od kjerkoli na sistemu.

Na primer, `/home/vaše-uporabniško-ime/Namizje` vsebuje vse datoteke, ki so na vašem namizju Ubuntu. Razdeliti jo je mogoče v več ključnih koščkov:

- `/`—nakazuje, da se pot začne v korenski mapi
- `home/`—iz korenske mape gre pot v mapo `home`
- `vaše-uporabniško-ime/`—iz domače mape gre pot v mapo `vaše-uporabniško-ime`
- `Namizje`—iz mape vaše-uporabniško-ime se pot konča v mapi `Namizje`.

Vsaka mapa v Ubuntuju ima celotno pot, ki se začne z `/` (korensko mapo) in se konča z imenom mape.

Mape in datoteke, ki se začnejo s piko, so skrite. Te so običajno vidne le s posebim ukazom ali z izbiro določene možnosti. V Nautilusu lahko skrite datoteke in mape prikažete z izbiro **Pogled ▸ Pokaži skrite datoteke** ali s pritiskom `Ctrl+H`. Če uporabljate terminal, morate za ogled skritih datotek in map vnesti **`ls -a`** in pritisniti `Enter`. V vaši domači mapi je veliko skritih map, ki se uporabljajo za shranitev možnosti programov. Na primer, `/home/vaše-uporabniško-ime/.evolution` shranjuje možnosti, ki jih uporablja poštni program Evolution.

Če ustvarjate datoteko ali mapo iz ukazne vrstice in jo želite skriti, enostavno začnite ime datoteke ali mape s piko (.). To datotečnemu sistemu sporoči, da bi morala biti datoteka/mapa skrita, razen če je izrecno ogledana skozi prikaz skritih datotek in map skozi grafični uporabniški vmesnik ali skozi ustrezno stikalo ukazne vrstice.

Priklapljanje in odklapljanje odstranljivih naprav

Vsakič ko dodate medij shrambe, kot je notranji ali zunanji trdi disk, ključek USB ali CD-ROM, ga je treba, preden lahko do njega dostopate, priklopiti. Priklop naprave pomeni povezava imena mape z napravo, kar vam omogoča krmarjenje do mape in dostop do datotek naprave.

Ko je naprava, kot je ključek USB ali predvajalnik predstavnosti priklopljen v Ubuntuju, je zanjo v mapi *media* samodejno ustvarjena mapa in dodeljena so vam dovoljenja za branje in pisanje na napravo.

Večina upravljalnikov datotek bo samodejno dodala bližnjico do priklopljene naprave v stransko vrstico vaše domače mape, kar naredi dostop

do naprave hiter in enostaven. Do mape *media* vam naj ne bi bilo treba krmariti, razen če to storite v ukazni vrstici.

Ko ste končali z uporabo naprave, jo lahko *odklopite*. Odklop naprave prekine povezavo naprave z njeno mapo, kar vam omogoča njeno odstranitev. Če prekinete povezavo z napravo shrambe ali pa napravo shrambe odstranite pred odklopom, lahko izgubite podatke.

Kako zavarovati Ubuntu

Sedaj, ko veste več o ukazni vrstici, jo lahko uporabite za zavarovanje svojega računalnika. V naslednjih odsekih so opisani različni varnostni koncepti, skupaj s postopki, s katerimi boste zagotovili, da bo Ubuntu še naprej deloval gladko in varno.

Zakaj je Ubuntu varen

Ubuntu je privzeto varen zaradi številnih vzrokov:

- Ubuntu jasno loči med običajnimi in skrbniškimi uporabniki.
- Programi za Ubuntu se nahajajo v varnem spletnem skladišču, ki ne vsebuje lažnih ali škodljivih programov.
- V odprtokodnih programih kot je Ubuntu, je mogoče varnostne pomanjkljivosti enostavno zaznati.
- Varnostni popravki za odprtokodne programe kot je Ubuntu, so pogosto hitro izdani.
- Veliko virusov je ciljno zasnovanih, da okužijo sisteme Windows in ne vplivajo na sisteme Ubuntu.

Čeprav Ubuntu privzeto podpira močno varnost, to ne pomeni, da so lahko uporabniki povsem neprevidni. Bodite pozorni pri prejemanju datotek, odpiranju e-pošte in brskanju po Internetu. Priporočena je uporaba dobrega protivirusnega programa.

Osnovni koncepti varnosti

V naslednjih odsekih so omenjeni osnovni varnostni koncepti, kot so dovoljenja datotek, gesla in uporabniški računi. Razumevanje teh konceptov vam bo pomagalo slediti preostalim postopkom za obvarovanje vašega računalnika.

Dovoljenja

V Ubuntuju je mogoče datoteke in mape nastaviti, da jih lahko pogledajo, spreminjajo ali zaženejo le določeni uporabniki. Morda boste na primer želeli pomembno datoteko deliti z drugimi uporabniki, vendar ne želite, da bi lahko datoteko tudi urejali. Ubuntu nadzira dostop do datotek na računalniku s sistemom "dovoljenj." Dovoljenja so nastavitve, ki natanko nadzirajo, kako je mogoče do datotek na računalniku dostopati in jih uporabiti.

Za več o spreminjanju dovoljenj obiščite https://help.ubuntu.com/community/FilePermissions.

Gesla

Da bi povečali varnost računalnika, uporabljajte močno geslo. Vaše geslo naj ne vsebuje imen, pogostih besed ali fraz. Privzeto je najmanjša dolžina gesla v Ubuntuju štiri znake. Priporočljivo je geslo z več kot najmanjšim številom znakov. Močno geslo vsebuje najmanj osem znakov in vključuje tako majhne in velike črke, števila in simbole.

Zaklepanje zaslona

Ko odidete od računalnika, boste morda želeli zakleniti zaslon. Zaklep vašega zaslona prepreči uporabo računalnika, dokler ni vneseno vaše geslo. Za zaklep zaslona:

- Kliknite na ikono menija seje v desnem kotu zgornjega pulta in nato izberite **Zakleni zaslon** ali
- pritisnite `Ctrl+Alt+L` za zaklep zaslona. To tipkovno bližnjico lahko spremenite v **Pregledna plošča ▸ Programi ▸ Tipkovne bližnjice**

Uporabniški računi

Uporabniki in skupine

Ko Ubuntu namestite, je samodejno nastavljen tako, da ga uporablja ena oseba. Če bo računalnik uporabila več kot ena oseba, bi morala vsaka od njih imeti svoj uporabniški račun. Na ta način ima lahko vsak uporabnik ločene nastavitve, dokumente in druge datoteke. Če je potrebno, lahko datoteke zaščitite pred ogledom ali spreminjanjem s strani uporabnikov brez skrbniških dovoljenj.

Kot večina operacijskih sistemov vam Ubuntu omogoča ustvarjanje ločenih uporabniških računov za vsako osebo. Ubuntu podpira uporabniške skupine, ki vam omogočajo spreminjanje dovoljenj za več uporabnikov hkrati.

Vsak uporabnik v Ubuntuju je član vsaj ene skupine, saj vsak uporabnik pripada skupini, ki ima isto ime kot uporabnik. Uporabnik je lahko tudi član dodatnih skupin. Nekatere datoteke in mape lahko nastavite, da lahko do njih dostopajo samo uporabnik in skupina. Privzeto lahko do uporabnikovih datotek dostopa le tisti uporabnik. Do sistemskih datotek lahko dostopa le skrbniški uporabnik.

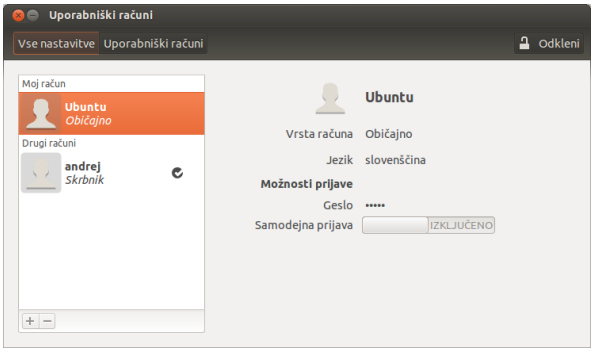

Slika 6.3: Dodajanje, odstranitev ali sprememba uporabniških računov.

Upravljanje uporabnikov

Uporabnike in skupine lahko upravljate s skrbniškim programom Uporabniki in skupine. Za ta program kliknite **Kazalnik seje ▸ Sistem in nastavitve ▸ Uporabniški računi**.

Za prilagoditev uporabniških nastavitev najprej kliknite na gumb **Odkleni** in vnesite svoje geslo za odklep uporabniških nastavitev. Nato s seznama izberite uporabnika, ki ga želite spremeniti. Nato kliknite na predmet, ki ga želite spremeniti.

Dodajanje uporabnika Kliknite na gumb +, ki se pojavi pod seznamom trenutnih uporabniških računov. Pojavilo se bo okno z dvema poljema.

Polje **Ime** vsebuje prijazno prikazno ime. Polje **Uporabniško ime** vsebuje dejansko uporabniško ime. Izpolnite zahtevane podatke in nato kliknite **V redu**. Pojavilo se bo novo pogovorno okno, ki vas bo pozvalo k vnosu gesla za pravkar ustvarjenega uporabnika. Izpolnite polja in kliknite **V redu**. Za ustvarjanje gesla lahko kliknete tudi na gumb **kolesa**. Dovoljenja, ki jih dodelite novemu uporabniku, lahko spremenite v oknu „Uporabniške nastavitve“.

Spreminjanje uporabnika Kliknite na ime uporabnika na seznamu uporabnikov in nato kliknite na besedilni vnos, ki se pojavi poleg vsake od naslednjih možnosti:

- Vrsta računa:
- Geslo:
- Samodejna prijava:

Izbris uporabnika Izberite uporabnika s seznama in kliknite -. Ubuntu bo onemogočil uporabnikov račun in izberete lahko tudi, ali želite uporabnikovo domačo mapo odstraniti ali jo pustiti na disku. Če uporabnika odstranite in njegove datoteke obdržite, bo lahko do njegovih datotek lahko dostopal le skrbnik (poznan tudi pod imenom superuporabnik) ali uporabnik, ki je v skupini datoteke.

Upravljanje skupin

Upravljanje skupin lahko dosežete preko ukazne vrstice (Terminal) ali z dodajanjem programov tretjih oseb (druga možnost je izven obsega tega vodnika). Več podrobnosti boste našli v odseku “Uporaba ukazne vrstice” spodaj.

Dodajanje skupine Za dodajanje skupine vnesite **`sudo addgroup imeskupine`** in pritisnite `Enter`, pri čemer *imeskupine* zamenjajte z imenom skupine, ki jo želite dodati.

Primer: **`sudo addgroup uporabnikiubuntuja`**

Spreminjanje skupine Za spremembo uporabnikov v obstoječi skupini vnesite **`sudo adduser uporabniškoime imeskupine`** (dodajanje uporabnika) ali **`sudo deluser uporabniškoime imeskupine`** (odstranitev uporabnika) in pritisnite `Enter`, pri čemer zamenjajte *uporabniškoime* in *imeskupine* z imenom uporabnika in skupine, s katerima delate.

Primer: **`sudo adduser jnovak uporabnikiubuntuja`**

Primer: **`sudo deluser jnovak uporabnikiubuntuja`**

Izbris skupine Za izbris skupine vnesite **`sudo delgroup imeskupine`** in pritisnite `Enter`, pri čemer zamenjajte *imeskupine* z imenom skupine, ki jo želite izbrisati.

Primer: **`sudo delgroup uporabnikiubuntuja`**

Uveljavitev skupin na datotekah in mapah

Za spremembo skupine, povezane z datoteko ali mapo, odprite upravljalnik datotek Nautilus in krmarite do ustrezne datoteke ali mape. Nato izberite mapo in v menijski vrstici izberite **Datoteka ▸ Lastnosti** ali desno kliknite na datoteko ali mapo in izberite **Lastnosti**. V pogovornem oknu Lastnosti kliknite na zavihek **Dovoljenja** in izberite želeno skupino iz spustnega seznama **Skupine**. Nato zaprite okno.

Uporaba ukazne vrstice

Nastavitve uporabnikov in skupin lahko spremenite tudi preko ukazne vrstice. Priporočamo vam uporabo grafičnega načina zgoraj, razen če imate dober razlog za uporabo ukazne vrstice. Za več podrobnosti o uporabi ukazne vrstice za spremembo uporabnikov in skupin si oglejte strežniški vodnik Ubuntu na https://help.ubuntu.com/12.04/serverguide/C/user-management.html

Posodobitve sistema

Za dobro varnost je zahtevan posodobljen sistem. Ubuntu zagotavlja brezplačne programske in varnostne posodobitve. Te posodobitve redno izvajajte. Oglejte si Posodobitve in nadgradnje za več o tem, kako posodobiti Ubuntu z najnovejšimi varnostnimi posodobitvami in popravki.

Zaupanje virom tretjih oseb

Običajno boste programe nameščali preko Programskega središča Ubuntu, ki programsko opremo prejme s skladišč Ubuntu, kot je opisano v Poglavje 5: Upravljanje s programi. Vendar je občasno treba namestiti programe iz drugih virov. Morda boste morali to storiti, ko program ni na voljo v skladiščih Ubuntu ali ko potrebujete novejšo različico kot tisto, ki je na voljo v skladiščih Ubuntu.

Dodatna skladišča so na voljo s spletišč, kot sta getdeb.net in PPA-ji Launchpad , ki jih je mogoče dodati, kot je opisano v Programski viri. Pakete DEB lahko za nekatere programe prejmete s spletišč njihovih projektov na spletu. Namesto tega lahko izgradite programe iz njihove izvorne kode (oglejte si opombo ob robu).

Izvorna koda je izraz, ki opisuje kodo v kateri je bil program napisan. Izvorno kodo lahko berejo ljudje, vendar je računalnik ne more uporabljati. Računalnik lahko uporabi le kodno prevedeno izvorno kodo.

Uporaba samo znanih virov, kot so spletišče projekta, PPA ali različna skladišča skupnosti (kot so getdeb.net) je bolj varna kot prejem programov iz poljubnega (in včasih manj zanesljivega) vira. Ko uporabite vir tretjih oseb, premislite o tem, ali je vreden zaupanja in se prepričajte, da veste, kaj nameščate na računalnik.

Požarni zid

Požarni zid je program, ki vaš računalnik zaščiti pred nepooblaščenim dostopom ljudi s spleta ali vašega krajevnega omrežja. Požarni zid blokira povezave do vašega računalnika iz neznanih virov. To pomaga preprečiti vlome.

Uncomplicated Firewall (UFW) je običajni program za nastavitev požarnega zidu v Ubuntuju. Izvajate ga v ukazni vrstici, vendar vam Gufw omogoča njegovo uporabo z grafičnim uporabniškim vmesnikom. Oglejte si Poglavje 5: Upravljanje s programi za več o namestitvi paketa Gufw.

Ko je Gufw nameščen, ga zaženite s klikom **Pregledna plošča** ▸ **Programi** ▸ **Nastavitev požarnega zidu**. Za omogočitev požarnega zidu izberite možnost **Omogoči**. Privzeto so vse dohodne povezave zavrnjene. Ta nastavitev je primerna za večino uporabnikov.

Če na svojem sistemu Ubuntu poganjate strežniške programe (kot je spletni strežnik ali strežnik FTP), boste morali odpreti vrata, ki jih te storitve uporabljajo. Če strežnikov ne uporabljate, vam verjetno dodatnih vrat ne bo treba odpirati.

Za odprtje vrat kliknite gumb **Dodaj**. Za večino namenov zadostuje zavihek **Prednastavljeno**. Izberite **Omogoči** iz prvega polja in nato izberite zahtevano storitev ali program.

Zavihek **Enostavno** lahko uporabite za omogočitev dostopa na enih vratih in zavihek **Napredno** lahko uporabite, da omogočite dostop do obsega vrat.

Šifriranje

Morda boste želeli občutljive osebne podatke, kot so na primer finančni zapisi, zaščititi s šifriranjem. Šifriranje datoteke ali mape v bistvu to mapo "zaklene" s kodiranjem z uporabo algoritma, ki jo obdrži premešano, dokler ni pravilo odkodirana z geslom. Šifriranje vaših osebnih podatkov zagotovi, da nihče drug ne more odpreti vaših osebnih map ali brati osebnih podatkov brez vašega dovoljenja preko uporabe zasebnega ključa.

Ubuntu vključuje številna orodja za šifriranje datotek in map. To poglavje bo razpravljajo o dveh takih orodjih. Za nadaljnje podatke o uporabi šifriranja za posamezne datoteke ali e-pošto si oglejte dokumente pomoči skupnosti Ubuntu na https://help.ubuntu.com/community.

Domača mapa

Med namestitvijo Ubuntu lahko šifrirate domačo mapo uporabnika. Oglejte si Poglavje 1: Namestitev za več o šifriranju domače mape.

Zasebna mapa

Če niste izbrali šifriranja uporabnikove domače mape, je mogoče šifrirati eno mapo, imenovano `Zasebno` v uporabnikovi domači mapi. Za to sledite naslednjim korakom:

1. S Programskim središčem Ubuntu namestite programski paket `ecryptfs-utils`. (Za več podrobnosti o Programskem središču si oglejte Uporaba Programskega središča Ubuntu.)
2. Uporabite terminal za zagon `ecryptfs-setup-private` za nastavitev zasebne mape.
3. Ob pozivu vnesite geslo svojega računa.
4. Izberite šifrirno frazo priklopa ali jo ustvarite.
5. Obe šifrirni frazi shranite na varno mesto. *Ti sta zahtevani, če boste kdaj morali ročno obnoviti podatke.*
6. Odjavite se in se ponovno prijavite za priklop šifrirane mape.

Ko ste nastaviti mapo `Zasebno`, bodo vse datoteke in mape v njej samodejno šifrirane.

Če morate šifrirane datoteke obnoviti ročno, si oglejte https://help.ubuntu.com/community/EncryptedPrivateDirectory.

7 Odpravljanje težav

Razreševanje težav

Včasih morda stvari ne bodo delovale, kot bi morale. Na srečo je mogoče težave, na katere naletite med delom z Ubuntujem, pogosto enostavno popraviti. Spodaj ponujamo vodnik za razrešitev osnovnih težav, na katere lahko uporabniki naletijo med uporabo Ubuntuja. Če potrebujete dodatno pomoč prek obsega tega poglavja, si oglejte druge možnosti podpore, ki so opisane v Iskanje dodatne pomoči in podpore kasneje v tej knjigi.

Vodnik odpravljanja težav

Ključ do učinkovitega odpravljanja težav je počasno delo, popolna izvedba vseh korakov odpravljanja težav in zapis sprememb, ki jih naredite s pripomočkom ali programom, ki ga uporablajte. Na ta način boste lahko svoje delo razveljavili, ali pa drugim uporabnikom podali podatke o svojih prejšnjih poskusih v primeru, da se morate za podporo obrniti k skupnosti.

Ubuntu se ne zažene potem, ko sem namestil/a Windows

Morda se bo zgodilo, da boste namestili Ubuntu in nato namestili še Microsoft Windows kot drugi operacijski sistem za izvajanje poleg Ubuntuja. To Ubuntu podpira, vendar boste morda ugotovili, da po namestitvi sistema Windows Ubuntuja ne boste mogli več zagnati.

Ko vklopite računalnik, mora "zagonski nalagalnik" začeti Ubuntu ali drug operacijski sistem. Ko ste namestili Ubuntu, ste namestili napredni zagonski nalagalnik *GRUB*, ki vam omogoča izbiro med različnimi operacijskimi sistemi na vašem računalniku kot so Ubuntu, Windows, Solaris ali Mac OS X. Ko ste namestili Windows, je Windows GRUB zamenjal s svojim zagonskim nalagalnikom in s tem odstranil zmožnost izbire, kateri operacijski sistem bi radi uporabili. GRUB lahko z uporabo DVD-ja, ki ste ga uporabili za namestitev Ubuntuja, obnovite in ponovno pridobite zmožnost izbire operacijskega sistema.

bootloader je začetna programska oprema, ki ob vklopu računalnika naloži operacijski sistem.

Najprej vstavite DVD Ubuntu v računalnik in ga ponovno zaženite ter se prepričajte, da se bo računalnik zagnal z DVD-ja (oglejte si Poglavje 1: Namestitev). Nato izberite jezik Slovenščina in izberite **Preizkusi Ubuntu**. Ko se Ubuntu zažene, kliknite na najvišjo ikono v zaganjalniku (ikono pregledne plošče). Nato z iskalnim poljem iščite **`Terminal`** in nato med rezultati iskanja izberite Terminal. Odpreti bi se moralo okno z utripajočo vrstico poziva. Vnesite naslednje in pritisnite tipko `Enter`:

```
$ sudo fdisk -l

Disk /dev/hda: 120.0 GB, 120034123776 bajtov
255 glav, 63 odsekov/sled, 14593 cilindrov
Enote = cilindri velikosti 16065 * 512 = 8225280 bajtov

   Device Boot      Start         End      Blocks   Id  System
/dev/sda1               1        1224       64228+  83  Linux
/dev/sda2   *        1225        2440     9767520   a5  Windows
/dev/sda3            2441       14593    97618972+   5  Extended
/dev/sda4           14532       14593      498015   82  Linux swap
```

```
Vnosi preglednice razdelkov niso v vrstnem redu diskov
```

Naprava (/dev/sda1, /dev/sda2, itd.), ki jo iščemo, v stolpcu Sistem vsebuje besedo "Linux". Po potrebi spremenite spodnja navodila tako, da /dev/sda1 zamenjate z imenom svoje naprave Linux.

Ta izpis pokaže, da je vaš sistem (Linux, na katerem je osnovan Ubuntu) nameščen na napravo /dev/sda1, vendar se vaš računalnik zaganja v /dev/sda2 (kjer se nahaja Windows). To je mogoče popraviti tako, da računalniku sporočimo, da naj se namesto tega zažene na napravi Linux.

Za to najprej ustvarite mesto za povezavo vaše obstoječe namestitve Ubuntu z začasno sejo odpravljanja težav:

```
$ sudo mkdir /media/root
```

Nato povežite namestitev Ubuntu in to novo mapo:

```
$ sudo mount /dev/sda1 /media/root
```

Če ste to storili pravilno, bi morali videti naslednje:

```
$ ls /media/root bin dev home lib mnt root srv usr boot
etc initrd lib64 opt sbin sys var cdrom initrd.img media proc
selinux tmp
vmlinuz
```

Sedaj lahko ponovno namestite GRUB:

```
$ sudo grub-install --root-directory=/media/root
/dev/sda Namestitev je končana.  Napaka ni bila poročana.
To je vsebina preslikave naprav /boot/grub/device.map.  Preverite,
če je to
pravilno ali ne.  Če je katera od vrstic nepravilna, jo popravite
in ponovno
zaženite skript grub-install.  (hd0) /dev/sda
```

Odstranite disk Ubuntu iz pogona DVD-ROM, ponovno zaženite računanik in ponovno začnite uživati v operacijskem sistemu Ubuntu.

Ta vodnik morda ne bo deloval za vse uporabnike Ubuntuja zaradi razlik med računalniškimi sistemi. Kljub temu je to priporočen in najbolj uspešen način za obnovitev zagonskega nalagalnika GRUB. Če ste sledili temu vodniku in GRUB-a niste uspeli obnoviti, poskusite druge načine odpravljanja težav, ki jih lahko najdete na https://help.ubuntu.com/community/RecoveringUbuntuAfterInstallingWindows.

Pozabil/a sem svoje geslo

Če ste pozabili svoje geslo Ubuntu, ga boste morali ponastaviti z "Obnovitvenim načinom."

Za začetek obnovitvenega načina ponovno zaženite računalnik. Medtem, ko se računalnik zaganja, pritisnite Shift. S smernimi tipkami na tipkovnici izberite možnost **Obnovitveni način**. Obnovitveni način bi moral biti drugi na seznamu.

Počakajte, da se Ubuntu zažene. To lahko traja nekaj minut. Ko je sistem zagnan, *ne* boste videli običajnega prijavnega zaslona. Namesto tega boste videli **Obnovitveni meni**. S smernimi tipkami izberite **root** in pritisnite Enter.

Sedaj boste v pozivu terminala:

```
root@ubuntu:~#
```

Za ponastavitev gesla vnesite:

```
# passwd uporabniško ime
```

Zamenjajte "uporabniško ime" zgoraj s svojim uporabniškim imenom. Potem vas bo Ubuntu pozval za novo geslo. Vnesite želeno geslo

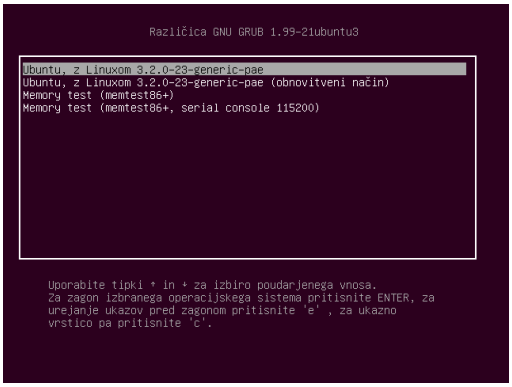

Slika 7.1: To je zaslon grub, kjer lahko izberete obnovitveni način.

in pritisnite tipko `Enter`, ponovno vnesite svoje geslo in pritisnite `Enter`. (Ubuntu vas za geslo vpraša dvakrat, da se prepriča, da niste med tipkanjem naredili napake). Ko ste svoje geslo obnovili, se vrnite v običajno sistemsko okolje z vnosom:

```
# init 2
```

Prijavite se kot običajno in nadaljujte z uživanjem v Ubuntuju.

Po nesreči sem izbrisal/a nekaj datotek, ki jih potrebujem.

Če ste datoteko izbrisali po nesreči, jo morda lahko obnovite iz Ubuntujeve mape Smeti. To je posebna mapa, kjer Ubuntu shranjuje izbrisane datoteke, preden so trajno odstranjene z vašega računalnika.

Za dostop do mape Smeti kliknite na ikono smeti na dnu zaganjalnika Unity.

Če želite obnoviti izbrisane predmete iz Smeti:

1. Odprite Smeti
2. Kliknite na predmet, ki ga želite obnoviti, za njegovo izbiro. Pritisnite in držite `Ctrl` za izbiro več predmetov.
3. Kliknite **Obnovi izbrane predmete** za premik izbrisanih predmetov nazaj na njihova izvirna mesta.

Kako počistim Ubuntu?

Čez čas lahko Ubuntujev sistem pakiranja programov nabere neuporabljene pakete in začasne datoteke. Te začasne datoteke, ki se pogosto imenujejo tudi predpomnilnik, vsebujejo datoteke iz vseh paketov, ki ste jih namestili. Čez čas lahko ta predpomnilnik postane precej velik. Čiščenje predpomnilnika vam omogoča spraznitev prostora na trdem disku računalnika za shranjevanje dokumentov, glasbe, fotografij ali drugih datotek.

Če želite počistit predpomnilnik lahko uporabite možnost `clean` ali `autoclean` v ukazni vrstici programa `apt-get`.

Za izvajanje `clean` odprite Terminal in vnesite:

Ukaz `clean` bo odstranil vse predpomnjenje predmete, ukaz `autoclean` odstrani le predpomnjenje predmete, ki jih ni več mogoče prejeti (ti predmeti pogosto niso potrebni).

```
$ sudo apt-get clean
```

Paketov morda čez čas ne boste več rabili. Če je bil paket nameščen za pomoč pri izvajanju z drugim programom in ste ta paket odstranili, podpornega paketa ne potrebujete več. Odstranite ga lahko z ukazom `apt-get autoremove`.

Odprite Terminal in vnesite:

```
$ sudo apt-get autoremove
```

Ne morem predvajati določenih zvočnih ali video datotek

Veliko vrst datotek za dostavljanje bogatih predstavih vsebin je *lastniških*, kar pomeni, da jih ni mogoče prosto uporabljati, spreminjati ali distribuirati z odprtokodnim sistemom, kot je Ubuntu. Zato Ubuntu privzeto zmožnosti za uporabo teh vrst datotek ne podpira. Vendar lahko Ubuntu enostavno nastavite, da uporablja te lastniške vrste datotek. Za več podrobnosti o razlikah med odprtokodniki in lastniškimi programi si oglejte Poglavje 8: Izvedite več.

Če ugotovite, da potrebujete lasntiški kodek, lahko zahtevane datoteke namestite iz Programskega središča Ubuntu. Pred nadaljevanjem se prepričajte, da imate omogočena vira Universe in Multiverse. Za navodila, kako to storiti, si oglejte Programski viri. Ko ste pripravljeni za nadaljevanje, namestite zahtevano programsko opremo:

1. Odprite Programsko središče Ubuntu tako, da ga poiščete v pregledni plošči (najvišjem vrhu v zaganjalniku).
2. Iščite `ubuntu-restricted-extras` z vnosom "Ubuntu restricted extras" v iskalno polje na desni strani glavnega okna Programskega središča Ubuntu. Ko Programsko središče najde ustrezen program, kliknite na puščico poleg njegovega imena.
3. Kliknite **Namesti** in počakajte, da Ubuntu konča z nameščanjem programa.

VLC je program, ki lahko predvaja številne vrste datotek. Namestite ga lahko iz Programskega središča Ubuntu. Ko Ubuntu ta program namesti, bi morala vaša predstavna vsebina pravilno delovati.

Kako lahko spremenim ločljivost zaslona?

Slika na zaslonu je sestavljena iz milijonov majhnih pik, ki se imenujejo točke. Sprememba števila točk, ki so prikazane na zaslonu, se imenuje "sprememba ločljivosti". Povečanje ločljivosti bo naredilo prikazane predmete ostrejše, vendar jih bo hkrati pomanjšalo. Ob zmanjšanju ločljivosti je učinek obraten. Večina zaslonov ima "lastno ločljivost", ki se najboljše ujema s številom točk na zaslonu. Vaš zaslon bo običajno najostrejši, če je ločljivost operacijskega sistema enaka lastni ločljivosti zaslona.

Nastavitveno orodje Zasloni vam omogoča spremembo ločljivosti. Odprite ga s klikom na **kazalnik seje** in nato na **Zasloni** …. Ločljivost lahko spremenite s spustnim seznamom v programu. Izbira možnosti višje na seznamu (na primer tiste z večjimi številkami) bo povečala ločljivost.

Različne ločljivosti lahko preizkusite s klikom na **Uveljavi** na dnu okna dokler ne najdete ločljivosti, ki vam ustreza. Običajno je najvišja ločljivost najprimernejša. Izbira ločljivosti in klik na **Uveljavi** bo začasno spremenil ločljivost zaslona na izbrano vrednost. Prikazano bo tudi pogovorno okno, ki vam omogoča povrnitev na predhodno nastavljeno ločljivost ali obdržanje nove ločljivosti. Če ne kliknete ničesar, bo pogovorno okno po 30 sekundah izginilo in obnovilo staro ločljivost.

Ta zmožnost obstaja, da bi preprečili zaklep uporabnika z računalnika z ločljivostjo, ki zaslon popači in ga naredi neuporabnega. Ko ste končali z nastavljanjem ločljivosti zaslona, kliknite **Zapri**.

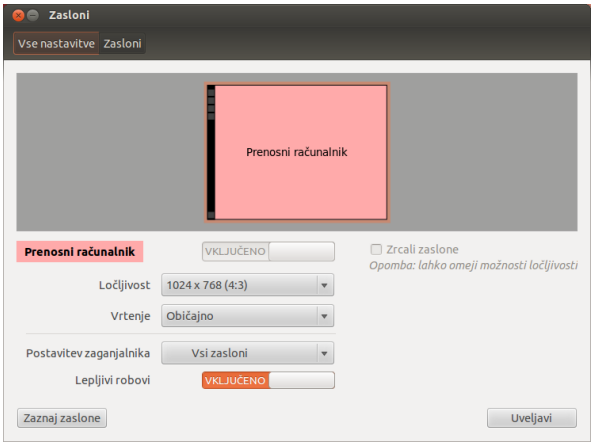

Slika 7.2: Nastavitve svojega zaslona lahko spremenite.

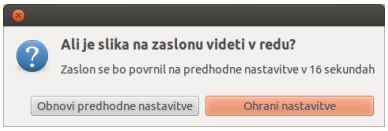

Slika 7.3: Svoje nastavitve lahko povrnete, če želite.

Ubuntu na mojem prenosniku Apple MacBook ali MacBook Pro ne deluje pravilno

Ko je nameščen na prenosnike podjetja Apple, kot je na primer MacBook ali MacBook Pro, Ubuntu vseh računalnikovih vgrajenih sestavnih delov, vključno s kamero iSight in brezžično kartico ne omogoči vedno. Skupnost Ubuntu zagotavlja dokumentacijo, kako omogočiti te sestavne dele in popraviti druge težave. Če imate težave z nameščanjem ali uporabo Ubuntuja na vašem prenosniku Apple, sledite navodilom na https://help.ubuntu.com/community/MacBook. Po določitvi številke modela vašega računalnika lahko izberete ustrezen vodnik.

Ubuntu na mojem računalniku Asus EeePC ne deluje pravilno

Ko je nameščen na prenosnike podjetja Asus, kot je na primer EeePC, Ubuntu vseh računalnikovih vgrajenih sestavnih delov, vključno s tipkami bližnjic tipkovnice in brezžično kartico ne omogoči vedno. Skupnost Ubuntu zagotavlja dokumentacijo, kako omogočiti te sestavne dele in popraviti druge težave. Če imate težave z nameščanjem ali uporabo Ubuntuja na vašem Asus EeePC, sledite navodilom na https://help.ubuntu.com/community/EeePC. Ta stran dokumentacije vsebuje informacije, ki se nanašajo posebej na prenosnike EeePC.

Za omogočitev veliko zmožnosti in funkcijskih tipk je hiter popravek dodajanje “acpi_osi=Linux” v vašo nastavitev grub. V terminalu vpišite

```
$ gksudo gedit /etc/default/grub
```

in zelo pozorno spremenite vrstico

```
GRUB_CMDLINE_LINUX_DEFAULT="quiet splash"
```

v

```
GRUB_CMDLINE_LINUX_DEFAULT="quiet splash acpi_osi=Linux"
```

Shranite in zaprite datoteko. Nato v terminalu:

```
sudo update-grub
```

Ko se ukaz konča in ponovno zaženete računalnik, boste lahko tipke Fn normalno uporabljali.

Moja strojna oprema ne deluje pravilno

Ubuntu ima občasno težave z izvajanjem na določenih računalnikih. To se ponavadi zgodi, ko proizvajalci strojne opreme uporabljajo nestandardne ali lastniške stavne dele. Skupnost Ubuntu zagotavlja dokumentacijo za pomoč pri odpravljanju veliko pogostih težav, vključno s težavami z brezžičnimi karticami, optičnimi bralniki, miškami in tiskalniki. Celoten vodnik odpravljanja težav s strojno opremo najdete na podpornem wikiju Ubuntu, ki je na voljo na https://wiki.ubuntu.com/HardwareSupport. Če se težave s strojno opremo nadaljujejo, obiščite Dobite več pomoči za več možnosti odpravljanja težav ali podatkov, kako dobiti podporo ali pomoč uporabnikov Ubuntuja.

Dobite več pomoči

Ta vodnik ne pokrije vseh mogočih načinov dela, nalog ali težav v Ubuntuju. Če potrebujete pomoč, ki je izven obsega tega vodnika, lahko na spletu najdete številne priložnosti podpore.

Več podrobnosti o številnih podpornih možnostih lahko najdete v Iskanje dodatne pomoči in podpore kasneje v tej knjigi.

8 Izvedite več

Kaj še lahko počnem z Ubuntujem?

Sedaj bi morali biti zmožni uporabljati Ubuntu za večino dnevnih dejavnosti kot so brskanje po spletu, pošiljanje e-pošte in ustvarjanje dokumentov. Vendar vas bodo morda zanimale druge različice Ubuntuja, ki jih lahko vključite v svoj digitalni življenjski slog. V tem poglavju vam bomo predstavili dodatne različice Ubuntuja, ki so specializirane za določene naloge. Omenili bomo tudi vire za odgovarjanje morebitnih preostalih vprašanj, ki jih imate, in kako se vključiti v svetovno skupnost uporabnikov Ubuntuja. Najprej pa bomo opisali tehnologije, ki naredijo Ubuntu zmogljivo zbirko programov.

Odprtokodni programi

Ubuntu je odprtokoden program. Odprtokodni programi se razlikujejo od lastniških programov—programov, katerih izvorna koda ni prosto dostopna za spreminjanje ali distribucijo za kogarkoli, razen za lastnika pravic. Primera lastniških programov sta Microsoft Windows in Adobe Photoshop.

Izvorna koda programa je zbirka datotek, ki so bile napisane v računalniškem jeziku in so potrebne za ustvarjanje programa.

Lastniški program je program, ki se ga ne sme kopirati, spreminjati ali prosto distribuirati.

Za razliko od lastniških programov so programi vključeni v Ubuntu licencirani z namenom, da bi spodbujali deljenje in sodelovanje z drugimi. Pravna pravila, ki upravljajo s proizvodnjo in distribucijo Ubuntuja zagotavljajo, da ga lahko kdorkoli dobi, požene ali deli z drugimi za katerikoli namen želi. Računalniški uporabniki lahko odprtokodne programe kot je Ubuntu spremenijo, da ustrezajo njihovim potrebam, jih delijo z drugimi, jih izboljšajo ali jih prevedejo v druge jezike, če izdajo izvorno kodo teh sprememb, da lahko drugi gradijo na njihovih spremembah. Pogoji veliko odprtokodnih licenc zapovedujejo izdajo spremenjene kode. Za več podrobnosti o običajnih licencah Ubuntujevih programov si oglejte http://www.ubuntu.com/project/about-ubuntu/licensing.

Ker odprtokodne programe razvijajo velike skupnosti programerjev, ki prihajajo z vsega sveta, imajo hitre razvojne cikle in hitre varnostne posodobitve (v primeru, da nekdo v programu najde hrošče oziroma napake). Z drugimi besedami, odprtokodne programe vsak dan posodablja, izboljšuje in jih dela varnejše skupnost programerjev s celega sveta.

Poleg tehničnih prednosti imajo odprtokodni programi tudi ekonomsko prednost. Čeprav morajo uporabniki pri nameščanju in uporabi Ubuntuja upoštevati pogoje odprtokodnega licenčnega dogovora, jim za to licenco ni treba plačati. Vsi odprtokodni niso brezplačni, vendar jih večina je.

Za več o odprtokodnih programih si oglejte defenicijo odprte kode Open Source Initiative, ki je na voljo na http://www.opensource.org/docs/definition.php.

Družine distribucij

Ubuntu je eden od več priljubljenih operacijskih sistemov osnovanih na Linuxu (odprtokodni operacijski sistem). Ti operacijski sistem osnovani na Linuxu se imenujejo distribucije Linux. Na prvi pogled so morda videti drugače kot Ubuntu, vendar si delijo podobne značilnosti zaradi skupnih korenin.

Distribucije Linuxa je mogoče razdeliti v dve veliki družini: družina Debian in družina Red Hat. Vsaka družina se imenuje po distribuciji na kateri so ostale distribucije osnovane. "Debian" se tako na primer nanaša tako na ime distribucije Linux kot tudi družine distribucij, ki so izpeljane iz Debiana. Ubuntu je del te družine. Ko razvijalci programov opisujejo razmerja med različnimi odprtokodnimi projekti, pogosto uporabljajo metaforo toka reke. Zato boste morda kdaj slišali, da se Ubuntu nahaja "dolrazvojno" od Debiana, ker spremembe Debiana tečejo v nove različice Ubuntuja. Tudi izboljšave Ubuntuja običajno potujejo "gorrazvojno", nazaj k Debianu in članom njegove družine, ki koristijo delo skupnosti Ubuntu. Druge distribucije v družini Debian vključujejo Linux Mint, Xandros in CrunchBang Linux. Distribuciji v družini Red Hat sta Fedora in Mandriva.

Najpomembnejša razlika med distribucijami osnovanimi na Debianu in Red Hatu je sistem, ki jih uporabljajo za nameščanje in posodabljanje programov. Ti sistemi se imenujejo "sistemi za upravljanje paketov." Programski paketi Debian so datoteke DEB, programski paketi Red Hat so datoteke RPM. Ta dva sistema sta v splošnem nezdružljiva. Za več podrobnosti o upravljanju paketov si oglejte Poglavje 5: Upravljanje s programi.

Sistemi za upravljanje paketov zagotavljajo način s katerim lahko uporabnik namesti, odstrani in organizira programe, ki so nameščeni na odprtokodnih operacijskih sistemih kot je Ubuntu.

Našli boste tudi distribucije Linuxa, ki so bile specializirane za določene naloge. Opisali bomo te različice Ubuntuja in uporabe za katere so bile razvite.

Izbira med Ubuntujem in njegovimi izpeljankami

Tako kot je Ubuntu osnovan na Debianu, je več distribucij osnovanih na Ubuntuju. Razlikujejo se v programih, ki so vključeni kot del distribucije. Nekatere so namenjene za splošno rabo, druge pa so zasnovane za ožji obseg nalog.

Drugi vmesniki

Ubuntu vsebuje grafični uporabniški vmesnik, ki je osnovan na odprtokodnem namizju GNOME. Kot je bilo razloženo v poglavju Poglavje 2: Namizje Ubuntu, je "uporabniški vmesnik" zbirka različnih predmetov kot so ikone, barve, okna, teme in meniji, ki določijo kako se lahko nekdo sporazumeva z računalnikom. Nekateri ljudje raje uporabljajo druga grafična okolja namesto GNOME, zato so ustvarili distribucije Ubuntu, ki vsebujejo druge uporabniške vmesnike. Te vključujejo:

- Kubuntu, ki namesto okolja GNOME v Ubuntuju uporablja grafično okolje KDE,
- Lubuntu, ki namesto okolja GNOME v Ubuntuju uporablja grafično okolje LXDE in
- Xubuntu, ki namesto okolja GNOME v Ubuntuju uporablja grafično okolje XFCE.

Poleg tega lahko vsaka od teh distribucij vsebuje privzete programe, ki se razlikujejo od tistih v Ubuntuju. Na primer, privzeti predvajalnik glasbe v Ubuntuju je Rhythmbox, v Lubuntuju je privzeti predvajalnik glasbe Aqualung, v Kubuntuju pa je privzeti predvajalnik Amarok. Če razmišljate o namestitvi distribucije Ubuntu z drugim namiznim okoljem, raziščite te razlike.

Za več podrobnosti o teh in drugih izpeljanih distribucijah si oglejte http://www.ubuntu.com/project/derivatives.

Za določene naloge namenjene distribucije

Druge distribucije Ubuntuja so bile ustvarjene za doseganje določenih nalog ali izvajanje v specializiranih primerih.

Ubuntu Server Edition

Ubuntu Server Edition je operacijski sistem optimiziran za izvajanje nalog več uporabnikov, ko je nameščen na strežnikih. Takšne naloge vključujejo souporabo datotek in gostovanje spletišč ali e-pošte. Če nameravate računalnik uporabljati za izvajanje takšnih nalog, boste morda želeli uporabiti to specializirano strežniško distribucijo skupaj s strežniško strojno opremo.

Ta priročnik ne razlaga opravila poganjanja varnega spletnega strežnika ali izvajanja drugih nalog, ki jih je mogoče izvesti z Ubuntu Server Edition. Za podrobnosti o Ubuntu Server Edition si oglejte priročnik na http://www.ubuntu.com/business/server/overview.

Edubuntu

Edubuntu je izpeljanka Ubuntuja prilagojena za uporabo v šolah in drugih izobraževalnih ustanovah. Vsebuje programe podobne tistim, ki jih ponuja Ubuntu, vendar vsebuje tudi dodatne programe kot so urejevalnik besedila s sodelovanjem in izobraževalne igre.

Za dodatne podrobnosti o Edubuntuju obiščite http://www.edubuntu.org/

Ubuntu Studio

Ta izpeljanka Ubuntuja je zasnovana posebno za ljudi, ki računalnike uporabljajo za ustvarjanje in urejanje predstavnih projektov. Vsebuje programe, ki uporabnikom pomagajo urejati slike, sestavljati glasbo in urejati video. Uporabniki lahko te programe namestijo na računalnike, ki poganjajo namizno različico Ubuntu, vendar so z Ubuntu Studio na voljo takoj po namestitvi.

Če bi se radi naučili več o Ubuntu Studio (ali dobili kopijo zase), obiščite http://ubuntustudio.org/home.

Mythbuntu

Mythbuntu uporabnikom omogoča pretvorbo računalnikov v sisteme za zabavo. Uporabnikom pomaga pri organizaciji in ogledu različnih vrst predstavnih vsebin kot so filmi, tv nadaljevanke in video podcasti. Uporabniki s tunerji TV v svojih računalnikih lahko Mythbuntu uporabijo tudi za snemanje živega videa in televizijskih oddaj.

Za več o Mythbuntu obiščite http://www.mythbuntu.org/.

Iskanje dodatne pomoči in podpore

Ta vodnik ne more pokriti vsega, kar boste kadarkoli morali vedeti o Ubuntuju. Spodbujamo vas, da pri iskanju dodatnih informacij, odpravljanju tehničnih težav ali postavljanju vprašanj o računalniku izkoristite širno Ubuntujevo skupnost. Opisanih bo nekaj teh virov, kjer se lahko naučite več o Ubuntuju ali drugih distribucijah Linuxa.

Klepet v živo

Če poznate IRC, lahko uporabite odjemalec kot je XChat ali Pidgin za pridružitev kanalu #ubuntu-si na strežniku irc.freenode.net, kjer lahko dobite podporo v slovenščini. Za podporo v angleščini se pridružite kanalu #ubuntu na strežniku irc.freenode.net. Tukaj lahko stotine prostovoljcev odgovori na vaša vprašanja ali ponudi podporo v realnem času. Za več o uporabi IRC-a za iskanje pomoči za Ubuntu obiščite https://help.ubuntu.com/community/InternetRelayChat.

Ekipe LoCo

V skupnosti Ubuntu je ducate krajevnih uporabniških skupin, ki se imenujejo "ekipe LoCo". Te ekipe so razširjene po vsem svetu in ponujajo podporo in nasvete, odgovarjajo na vprašanja in promovirajo Ubuntu v svojih skupostih z gostovanjem rednih dogodkov. Slovensko ekipo LoCo najdete na http://www.ubuntu.si/. Tam lahko najdete novice iz sveta Ubuntuja, forum za pomoč uporabnikom, kanal IRC in se nam pridružite pri izboljšanju in promociji ter pomoči novim uporabnikom Ubuntuja. Za iskanje drugih ekip LoCo obiščite http://loco.ubuntu.com/.

Knjige in revije

O Ubuntuju je bilo napisanih veliko knjig. Profesionalne revije pogosto vsebujejo novice in informacije povezane z Ubuntujem. Te vire boste pogosto našli v bližnji trgovini s knjigami ali kiosku. Veliko revij je na voljo za nakup tudi kot digitalni prejem v Programskem središču Ubuntu. Za te revije zaženite Programsko središče in nato v levem pladnju kliknite na "Knjige in revije".

Uradna dokumentacija Ubuntu

Dokumentacijska ekipa Ubuntu vzdržuje uradne strani wiki, ki so zasnovane za pomoč tako novim in izkušenim uporabnikom, ki se želijo naučiti več o Ubuntuju. Ti dokumenti služijo kot zanesljiva prva točka za uporabnike, ki iščejo pomoč na spletu in so prevedeni tudi v slovenščino. Do njih lahko dostopate na http://help.ubuntu.com. Za dostop do vgrajenega Namiznega vodnika Ubuntu pritisnite `F1` na namizju ali vnesite yelp v pregledno ploščo.

Poleg uradne pomoči Ubuntu in pomoči skupnosti boste na Internetu pogosto našli pomoč tretjih oseb. Ti dokumenti so pogosto videti kot odlični viri, vendar so lahko nekateri zavajajoči ali zastareli. Pred upoštevanjem nasveta tretjih oseb vedno preveriti informacije še iz drugih virov. Če je le mogoče, se za pomoč z Ubuntujem zanašajte na uradno dokumentacijo Ubuntu.

Forumi Ubuntu

Forumi Ubuntu so uradni forumi skupnosti Ubuntu. Milijoni uporabnikov Ubuntuja jih dnevno uporabljajo za medsebojno iskanje pomoči in podpore. Račun forumov Ubuntu lahko ustvarite v nekaj minutah. Za ustvarjanje računa obiščite http://ubuntuforums.org. Podoben forum v slovenščini lahko najdete na https://www.ubuntu.si/forum/.

Odgovori Launchpad

Launchpad, odprtokodno skladišče kode in uporabniška skupnost, zagotavlja storitev vprašanj in odgovorov, ki komurkoli omogoča zastavljanje vprašanj o katerikoli temi povezani z Ubuntujem. Ustvarjanje računa Launchpad vzame le nekaj minut. Vprašanje lahko zastavite z obiskom Launchpada na https://answers.launchpad.net/ubuntu/+addquestion.

Ask Ubuntu

Ask Ubuntu je brezplačno spletišče za uporabnike in razvijalce Ubuntuja, ki ga vodi skupnost. Kot forumi Ubuntu vam omogoča objavo vprašanj, ki jih lahko drugi člani skupnosti Ubuntu odgovorijo. Vendar Ask Ubuntu uporabnikom omogoča tudi "glasovanje" o uporabniških odgovorih, zato so najbolj uporabni ali koristni odzivi bolj vidni na spletišču. Ask ubuntu je del omrežja spletišč Stack Exchange in je en od najboljših brezplačnih virov podpore Ubuntu. Za začetek obiščite http://www.askubuntu.com.

Iskalniki

Ker je Ubuntu priljubljen odprtokodni operacijski sistem, je o njem veliko uporabnikov pisalo na spletu. Zato je uporaba iskalnikov za iskanje odgovorov na vprašanja pogosto učinkovit način. Ko uporabljate iskalnike za odgovore na vprašanja o Ubuntuju, se prepričajte, da so vaše iskalne poizvedbe kolikor je mogoče natančne. Iskanje za "Unity" bo vrnilo rezultate, ki so manj uporabni kot tisti, povezani s poizvedbo "kako uporabiti vmesnik Ubuntu Unity" ali "kako prilagoditi vmesnik Ubuntu Unity."

Podpora skupnosti

Če ste izčrpali vse te vire in še vedno ne morete najti odgovorov na svoja vprašanja, obiščite podporo skupnosti na http://www.ubuntu.com/support/community.

Skupnost Ubuntu

Ubuntu obkroža svetovna skupnost strastnih uporabnikov, ki želijo drugim pomagati pri sprejemanju, uporabi, razumevanju in celo spreminjanju ali izboljšanju Ubuntuja. Ko ste se odločili namestiti in pognati Ubuntu, ste postali del te skupnosti. Ko se boste naučili več o Ubuntuju, boste morda želeli sodelovati z drugimi in ga izboljšati, razpravljati o prihodnosti Ubuntuja, poročati o hroščih, ki jih odkrijete, promovirati Ubuntu novim uporabnikom ali odgovoriti na njihova vprašanja. V tem odseku bomo omenili nekaj projektov skupnosti, ki vas lahko povežejo z drugimi uporabniki Ubuntuja.

Full Circle Magazine

Full Circle Magazine je "neodvisna revija za skupnost Ubuntu Linux." Full Circle Magazine izide vsak mesec in vsebuje recenzije novih programov (vključno z igrami) za Ubuntu, vadnice korak za korakom za projekte, ki jih lahko izvršite z Ubuntujem, uredniške članke, ki razpravljajo o pomembnih temah v skupnosti Ubuntu in namige Ubuntu drugih uporabnikov. Full Circle Magazine lahko prejmete na http://fullcirclemagazine.org/.

Ubuntu UK Podcast

To je dvotedenski zvočni prenos (ali "podcast"), ki ga ustvarjajo člani britanske ekipe Ubuntu Loco. Vsebuje živahne razprave o Ubuntuju in pogosto vključuje intervjuje s člani skupnosti Ubuntu, ki delajo na izboljšavah Ubuntuja. Epizode so na voljo na http://podcast.ubuntu-uk.org/.

podcast je zvočno oddajanje v slogu radia, ki je na voljo kot zvočna datoteke za prejem na računalnike in prenosne predvajalnike predstavnosti.

OMG! Ubuntu!

OMG! Ubuntu! je spletni blog, ki poskuša skupnost Ubuntu pravočasno obvestiti o novicah, dogodkih, najavah in posodobitvah Ubuntuja. Uporabnikom Ubuntuja omogoča razpravo o načinih za promocijo ali deljenje Ubuntuja. Ta blog lahko preberete ali se nanj naročite na http://www.omgubuntu.co.uk/.

Prispevanje

Prispevanje k Ubuntuju

Kot smo omenili prej v tem poglavju, operacijski sistem Ubuntu vzdržuje skupnost. Skupnost je sestavljena iz tisoče posameznikov in ekip. Ubuntu lahko izboljšate na številne načine. Če želite prispevati k Ubuntuju ali slovenski skupnosti Ubuntuja, obiščite https://www.ubuntu.si/skupnost/. Za obširnejša navodila v angleščini obiščite https://wiki.ubuntu.com/ContributeToUbuntu.

V skupnosti Ubuntu lahko sodelujete tudi tako, da prispevate k temu vodniku. Lahko napišete novo vsebino zanj, uredite njegova poglavja, da jih novi uporabniki Ubuntuja lažje razumejo in uporabijo ali ga prevedete v svoj jezik. Prispevate lahko tudi zaslonske slike za vodnik. Za pridružitev projektu Ubuntu Manual obiščite http://ubuntu-manual.org/getinvolved.

A Dovoljenje

Kako začeti z Ubuntujem 12.10 je licenciran pod Licenco Creative Commons Priznanje avtorstva–Deljenje pod enakimi pogoji 3.0.

Lahko:

Delite Kopiranje, distribucijo in priobčevanje dela javnosti.
prilagodite prilagodite delo

Pod naslednjimi pogoji:

Priznanje avtorstva Delo morate priznati na način, kot ga je navedel avtor ali lastnik licence (toda ne na način, ki predlaga, da podirajo vas ali vašo uporabo dela).
Deljenje pod enakimi pogoji Če spremenite, preoblikujete ali gradite na tem delu, lahko nastalo delo distribuirate le pod enako ali tej podobno licenco.

Zaradi razlik v pravu v jurisdikcijah, kjer se ta vodnik razširja, trenutno ne moremo zagotoviti polno prevedene licence. Celotno prevedeno licenco si lahko preberete na spletu na http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/legalcode.

Creative Commons Attribution–ShareAlike 3.0 Legal Code

THE WORK (AS DEFINED BELOW) IS PROVIDED UNDER THE TERMS OF THIS CREATIVE COMMONS PUBLIC LICENSE ("CCPL" OR "LICENSE"). THE WORK IS PROTECTED BY COPYRIGHT AND/OR OTHER APPLICABLE LAW. ANY USE OF THE WORK OTHER THAN AS AUTHORIZED UNDER THIS LICENSE OR COPYRIGHT LAW IS PROHIBITED.

BY EXERCISING ANY RIGHTS TO THE WORK PROVIDED HERE, YOU ACCEPT AND AGREE TO BE BOUND BY THE TERMS OF THIS LICENSE. TO THE EXTENT THIS LICENSE MAY BE CONSIDERED TO BE A CONTRACT, THE LICENSOR GRANTS YOU THE RIGHTS CONTAINED HERE IN CONSIDERATION OF YOUR ACCEPTANCE OF SUCH TERMS AND CONDITIONS.

1. Definitions
   (a) "Adaptation" means a work based upon the Work, or upon the Work and other pre-existing works, such as a translation, adaptation, derivative work, arrangement of music or other alterations of a literary or artistic work, or phonogram or performance and includes cinematographic adaptations or any other form in which the Work may be recast, transformed, or adapted including in any form recognizably derived from the original, except that a work that constitutes a Collection will not be considered an Adaptation for the purpose of this License. For the avoidance of doubt, where the Work is a musical work, performance or phonogram, the synchronization of the Work in timed-relation with a moving image ("synching") will be considered an Adaptation for the purpose of this License.
   (b) "Collection" means a collection of literary or artistic works, such as encyclopedias and anthologies, or performances, phonograms or broadcasts, or other works or subject matter other than works listed in Section 1(f) below, which, by reason of the selection and

arrangement of their contents, constitute intellectual creations, in which the Work is included in its entirety in unmodified form along with one or more other contributions, each constituting separate and independent works in themselves, which together are assembled into a collective whole. A work that constitutes a Collection will not be considered an Adaptation (as defined below) for the purposes of this License.

(c) "Creative Commons Compatible License" means a license that is listed at http://creativecommons.org/compatiblelicenses that has been approved by Creative Commons as being essentially equivalent to this License, including, at a minimum, because that license: (i) contains terms that have the same purpose, meaning and effect as the License Elements of this License; and, (ii) explicitly permits the relicensing of adaptations of works made available under that license under this License or a Creative Commons jurisdiction license with the same License Elements as this License.

(d) "Distribute" means to make available to the public the original and copies of the Work or Adaptation, as appropriate, through sale or other transfer of ownership.

(e) "License Elements" means the following high-level license attributes as selected by Licensor and indicated in the title of this License: Attribution, ShareAlike.

(f) "Licensor" means the individual, individuals, entity or entities that offer(s) the Work under the terms of this License.

(g) "Original Author" means, in the case of a literary or artistic work, the individual, individuals, entity or entities who created the Work or if no individual or entity can be identified, the publisher; and in addition (i) in the case of a performance the actors, singers, musicians, dancers, and other persons who act, sing, deliver, declaim, play in, interpret or otherwise perform literary or artistic works or expressions of folklore; (ii) in the case of a phonogram the producer being the person or legal entity who first fixes the sounds of a performance or other sounds; and, (iii) in the case of broadcasts, the organization that transmits the broadcast.

(h) "Work" means the literary and/or artistic work offered under the terms of this License including without limitation any production in the literary, scientific and artistic domain, whatever may be the mode or form of its expression including digital form, such as a book, pamphlet and other writing; a lecture, address, sermon or other work of the same nature; a dramatic or dramatico-musical work; a choreographic work or entertainment in dumb show; a musical composition with or without words; a cinematographic work to which are assimilated works expressed by a process analogous to cinematography; a work of drawing, painting, architecture, sculpture, engraving or lithography; a photographic work to which are assimilated works expressed by a process analogous to photography; a work of applied art; an illustration, map, plan, sketch or three-dimensional work relative to geography, topography, architecture or science; a performance; a broadcast; a phonogram; a compilation of data to the extent it is protected as a copyrightable work; or a work performed by a variety or circus performer to the extent it is not otherwise considered a literary or artistic work.

(i) "You" means an individual or entity exercising rights under this License who has not previously violated the terms of this License with respect to the Work, or who has received express permission

from the Licensor to exercise rights under this License despite a previous violation.

(j) "Publicly Perform" means to perform public recitations of the Work and to communicate to the public those public recitations, by any means or process, including by wire or wireless means or public digital performances; to make available to the public Works in such a way that members of the public may access these Works from a place and at a place individually chosen by them; to perform the Work to the public by any means or process and the communication to the public of the performances of the Work, including by public digital performance; to broadcast and rebroadcast the Work by any means including signs, sounds or images.

(k) "Reproduce" means to make copies of the Work by any means including without limitation by sound or visual recordings and the right of fixation and reproducing fixations of the Work, including storage of a protected performance or phonogram in digital form or other electronic medium.

2. Fair Dealing Rights. Nothing in this License is intended to reduce, limit, or restrict any uses free from copyright or rights arising from limitations or exceptions that are provided for in connection with the copyright protection under copyright law or other applicable laws.
3. License Grant. Subject to the terms and conditions of this License, Licensor hereby grants You a worldwide, royalty-free, non-exclusive, perpetual (for the duration of the applicable copyright) license to exercise the rights in the Work as stated below:

(a) to Reproduce the Work, to incorporate the Work into one or more Collections, and to Reproduce the Work as incorporated in the Collections;

(b) to create and Reproduce Adaptations provided that any such Adaptation, including any translation in any medium, takes reasonable steps to clearly label, demarcate or otherwise identify that changes were made to the original Work. For example, a translation could be marked "The original work was translated from English to Spanish," or a modification could indicate "The original work has been modified.";

(c) to Distribute and Publicly Perform the Work including as incorporated in Collections; and,

(d) to Distribute and Publicly Perform Adaptations.

(e) For the avoidance of doubt:

i. Non-waivable Compulsory License Schemes. In those jurisdictions in which the right to collect royalties through any statutory or compulsory licensing scheme cannot be waived, the Licensor reserves the exclusive right to collect such royalties for any exercise by You of the rights granted under this License;

ii. Waivable Compulsory License Schemes. In those jurisdictions in which the right to collect royalties through any statutory or compulsory licensing scheme can be waived, the Licensor waives the exclusive right to collect such royalties for any exercise by You of the rights granted under this License; and,

iii. Voluntary License Schemes. The Licensor waives the right to collect royalties, whether individually or, in the event that the Licensor is a member of a collecting society that administers voluntary licensing schemes, via that society, from any exercise by You of the rights granted under this License.

The above rights may be exercised in all media and formats whether

now known or hereafter devised. The above rights include the right to make such modifications as are technically necessary to exercise the rights in other media and formats. Subject to Section 8(f), all rights not expressly granted by Licensor are hereby reserved.

4. Restrictions. The license granted in Section 3 above is expressly made subject to and limited by the following restrictions:
   (a) You may Distribute or Publicly Perform the Work only under the terms of this License. You must include a copy of, or the Uniform Resource Identifier (URI) for, this License with every copy of the Work You Distribute or Publicly Perform. You may not offer or impose any terms on the Work that restrict the terms of this License or the ability of the recipient of the Work to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the License. You may not sublicense the Work. You must keep intact all notices that refer to this License and to the disclaimer of warranties with every copy of the Work You Distribute or Publicly Perform. When You Distribute or Publicly Perform the Work, You may not impose any effective technological measures on the Work that restrict the ability of a recipient of the Work from You to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the License. This Section 4(a) applies to the Work as incorporated in a Collection, but this does not require the Collection apart from the Work itself to be made subject to the terms of this License. If You create a Collection, upon notice from any Licensor You must, to the extent practicable, remove from the Collection any credit as required by Section 4(c), as requested. If You create an Adaptation, upon notice from any Licensor You must, to the extent practicable, remove from the Adaptation any credit as required by Section 4(c), as requested.
   (b) You may Distribute or Publicly Perform an Adaptation only under the terms of: (i) this License; (ii) a later version of this License with the same License Elements as this License; (iii) a Creative Commons jurisdiction license (either this or a later license version) that contains the same License Elements as this License (*e.g.*, Attribution-ShareAlike 3.0 US)); (iv) a Creative Commons Compatible License. If you license the Adaptation under one of the licenses mentioned in (iv), you must comply with the terms of that license. If you license the Adaptation under the terms of any of the licenses mentioned in (i), (ii) or (iii) (the "Applicable License"), you must comply with the terms of the Applicable License generally and the following provisions: (I) You must include a copy of, or the URI for, the Applicable License with every copy of each Adaptation You Distribute or Publicly Perform; (II) You may not offer or impose any terms on the Adaptation that restrict the terms of the Applicable License or the ability of the recipient of the Adaptation to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the Applicable License; (III) You must keep intact all notices that refer to the Applicable License and to the disclaimer of warranties with every copy of the Work as included in the Adaptation You Distribute or Publicly Perform; (IV) when You Distribute or Publicly Perform the Adaptation, You may not impose any effective technological measures on the Adaptation that restrict the ability of a recipient of the Adaptation from You to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the Applicable License. This Section 4(b) applies to the Adaptation as incorporated in a Collection, but this does not require

the Collection apart from the Adaptation itself to be made subject to the terms of the Applicable License.

(c) If You Distribute, or Publicly Perform the Work or any Adaptations or Collections, You must, unless a request has been made pursuant to Section 4(a), keep intact all copyright notices for the Work and provide, reasonable to the medium or means You are utilizing: (i) the name of the Original Author (or pseudonym, if applicable) if supplied, and/or if the Original Author and/or Licensor designate another party or parties (*e.g.*, a sponsor institute, publishing entity, journal) for attribution ("Attribution Parties") in Licensor's copyright notice, terms of service or by other reasonable means, the name of such party or parties; (ii) the title of the Work if supplied; (iii) to the extent reasonably practicable, the URI, if any, that Licensor specifies to be associated with the Work, unless such URI does not refer to the copyright notice or licensing information for the Work; and (iv) , consistent with Ssection 3(b), in the case of an Adaptation, a credit identifying the use of the Work in the Adaptation (*e.g.*, "French translation of the Work by Original Author," or "Screenplay based on original Work by Original Author"). The credit required by this Section 4(c) may be implemented in any reasonable manner; provided, however, that in the case of a Adaptation or Collection, at a minimum such credit will appear, if a credit for all contributing authors of the Adaptation or Collection appears, then as part of these credits and in a manner at least as prominent as the credits for the other contributing authors. For the avoidance of doubt, You may only use the credit required by this Section for the purpose of attribution in the manner set out above and, by exercising Your rights under this License, You may not implicitly or explicitly assert or imply any connection with, sponsorship or endorsement by the Original Author, Licensor and/or Attribution Parties, as appropriate, of You or Your use of the Work, without the separate, express prior written permission of the Original Author, Licensor and/or Attribution Parties.

(d) Except as otherwise agreed in writing by the Licensor or as may be otherwise permitted by applicable law, if You Reproduce, Distribute or Publicly Perform the Work either by itself or as part of any Adaptations or Collections, You must not distort, mutilate, modify or take other derogatory action in relation to the Work which would be prejudicial to the Original Author's honor or reputation. Licensor agrees that in those jurisdictions (*e.g.* Japan), in which any exercise of the right granted in Section 3(b) of this License (the right to make Adaptations) would be deemed to be a distortion, mutilation, modification or other derogatory action prejudicial to the Original Author's honor and reputation, the Licensor will waive or not assert, as appropriate, this Section, to the fullest extent permitted by the applicable national law, to enable You to reasonably exercise Your right under Section 3(b) of this License (right to make Adaptations) but not otherwise.

5. Representations, Warranties and Disclaimer

UNLESS OTHERWISE MUTUALLY AGREED TO BY THE PARTIES IN WRITING, LICENSOR OFFERS THE WORK AS-IS AND MAKES NO REPRESENTATIONS OR WARRANTIES OF ANY KIND CONCERNING THE WORK, EXPRESS, IMPLIED, STATUTORY OR OTHERWISE, INCLUDING, WITHOUT LIMITATION, WARRANTIES OF TITLE, MERCHANTIBILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE, NONINFRINGEMENT, OR THE ABSENCE OF LATENT OR OTHER DE-

FECTS, ACCURACY, OR THE PRESENCE OF ABSENCE OF ERRORS, WHETHER OR NOT DISCOVERABLE. SOME JURISDICTIONS DO NOT ALLOW THE EXCLUSION OF IMPLIED WARRANTIES, SO SUCH EXCLUSION MAY NOT APPLY TO YOU.

6. Limitation on Liability. EXCEPT TO THE EXTENT REQUIRED BY APPLICABLE LAW, IN NO EVENT WILL LICENSOR BE LIABLE TO YOU ON ANY LEGAL THEORY FOR ANY SPECIAL, INCIDENTAL, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR EXEMPLARY DAMAGES ARISING OUT OF THIS LICENSE OR THE USE OF THE WORK, EVEN IF LICENSOR HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.
7. Termination
   (a) This License and the rights granted hereunder will terminate automatically upon any breach by You of the terms of this License. Individuals or entities who have received Adaptations or Collections from You under this License, however, will not have their licenses terminated provided such individuals or entities remain in full compliance with those licenses. Sections 1, 2, 5, 6, 7, and 8 will survive any termination of this License.
   (b) Subject to the above terms and conditions, the license granted here is perpetual (for the duration of the applicable copyright in the Work). Notwithstanding the above, Licensor reserves the right to release the Work under different license terms or to stop distributing the Work at any time; provided, however that any such election will not serve to withdraw this License (or any other license that has been, or is required to be, granted under the terms of this License), and this License will continue in full force and effect unless terminated as stated above.
8. Miscellaneous
   (a) Each time You Distribute or Publicly Perform the Work or a Collection, the Licensor offers to the recipient a license to the Work on the same terms and conditions as the license granted to You under this License.
   (b) Each time You Distribute or Publicly Perform an Adaptation, Licensor offers to the recipient a license to the original Work on the same terms and conditions as the license granted to You under this License.
   (c) If any provision of this License is invalid or unenforceable under applicable law, it shall not affect the validity or enforceability of the remainder of the terms of this License, and without further action by the parties to this agreement, such provision shall be reformed to the minimum extent necessary to make such provision valid and enforceable.
   (d) No term or provision of this License shall be deemed waived and no breach consented to unless such waiver or consent shall be in writing and signed by the party to be charged with such waiver or consent.
   (e) This License constitutes the entire agreement between the parties with respect to the Work licensed here. There are no understandings, agreements or representations with respect to the Work not specified here. Licensor shall not be bound by any additional provisions that may appear in any communication from You. This License may not be modified without the mutual written agreement of the Licensor and You.
   (f) The rights granted under, and the subject matter referenced, in this License were drafted utilizing the terminology of the Berne Conven-

tion for the Protection of Literary and Artistic Works (as amended on September 28, 1979), the Rome Convention of 1961, the WIPO Copyright Treaty of 1996, the WIPO Performances and Phonograms Treaty of 1996 and the Universal Copyright Convention (as revised on July 24, 1971). These rights and subject matter take effect in the relevant jurisdiction in which the License terms are sought to be enforced according to the corresponding provisions of the implementation of those treaty provisions in the applicable national law. If the standard suite of rights granted under applicable copyright law includes additional rights not granted under this License, such additional rights are deemed to be included in the License; this License is not intended to restrict the license of any rights under applicable law.

Creative Commons Notice

Creative Commons is not a party to this License, and makes no warranty whatsoever in connection with the Work. Creative Commons will not be liable to You or any party on any legal theory for any damages whatsoever, including without limitation any general, special, incidental or consequential damages arising in connection to this license. Notwithstanding the foregoing two (2) sentences, if Creative Commons has expressly identified itself as the Licensor hereunder, it shall have all rights and obligations of Licensor.

Except for the limited purpose of indicating to the public that the Work is licensed under the CCPL, Creative Commons does not authorize the use by either party of the trademark "Creative Commons" or any related trademark or logo of Creative Commons without the prior written consent of Creative Commons. Any permitted use will be in compliance with Creative Commons' then-current trademark usage guidelines, as may be published on its website or otherwise made available upon request from time to time. For the avoidance of doubt, this trademark restriction does not form part of the License.

Creative Commons may be contacted at http://creativecommons.org/.

Glosar

brezžična povezava Brezžična povezava za sporazumevanje z usmerjevalnik, dostopno točko ali računalnikom uporablja brezžični signal.

Canonical Canonical, finančni podpornik operacijskega sistema Ubuntu, ponuja podporo za sistem Ubuntu. Za tekoče razvijanje sistema Ubuntu in preverjanje vseh prostovoljnih prispevkov je zadolženih preko 500 plačanih uslužbencev po celem svetu. Če želite izvedeti več o Canonicalu, obiščite http://www.canonical.com.

CLI CLI ali vmesnik ukazne vrstice je drugo ime za terminal.

DHCP DHCP pomeni *Dinamičen protokol nastavitve gostitelja*, ki ga strežnik DHCP uporablja za samodejno dodeljevanje naslova IP.

distribucija Distribucija je zbirka programov, ki so že kodno prevedeni in pripravljeni na namestitev. Primer distribucije je Ubuntu.

dvojni zagon Dvojni zagon pomeni, da lahko uporabnik iz zagonskega menija izbere enega od dveh trenutno nameščenih operacijskih sistemov. Računalnik se bo po izbiri zagnal v operacijski sistem, izbran v zagonskem meniju. Dvojni zagon se pogosto uporablja splošno in se lahko nanaša na izbiro med zagonom več kot dveh operacijskih sistemov.

GUI GUI (kar pomeni Graphical User Interface oz. grafični uporabniški vmesnik) je vmesnik, ki ljudem poleg besedila omogoča uporabo računalnika tudi z grafiko in slikami.

izpis Izpis ukaza je besedilo, ki se prikaže na naslednji vrstici po vnosu ukaza in pritisku na tipko enter. Če v terminal na primer vnesete `pwd` in pritisnete `Enter`, bo izpis, prikazan v naslednji vrstici, ime mape.

jedro Jedro je osrednji del na Unixu temelječih operacijskih sistemov in je odgovorno za zagon programov, opravilo ter zagotavljanje varnosti glavnih sestavnih delov.

klicna povezava O klicni povezavi govorimo, če se vaš računalnik z modemom poveže s ponudnikom Internetnih storitev preko telefonske linije.

lastniški programi Programi, ki so jih napisala podjetja, ki izvorne kode programa ne izdajo pod odprtokodno licenco.

lupina terminal vam da dostop do lupine. Ko v terminal vnesete ukaz in pritisnite enter, lupina prevzame ukaz in izvede ustrezno dejanje.

namizno okolje Splošen izraz za opis vmesnika GUI, preko katerega se ljudje sporazumevajo z računalnikom. Obstaja več različnih namiznih okolij, kot so na primer GNOME, KDE, XFCE in LXDE.

paket Paketi vsebujejo programe v obliki, pripravljeni na namestitev. Večinoma lahko namesto ročne namestitve uporabite Programsko središče. Paketi v Ubuntuju imajo pripono .deb.

parameter Parameteri so posebne možnosti, ki jih lahko v terminalu

uporabite, da se ukaz obnaša drugače. To lahko naredi ukaze veliko bolj koristne.

poziv Poziv prikaže nekatere uporabne podatke o računalniku. Lahko ga prilagodite, da je prikazan v različnih barvah, da prikaže čas, datum in trenutno mapo kot tudi skoraj karkoli drugega želite.

Programsko središče V Programskem središču lahko enostavno upravljate z namestitvami in odstranitvami programov kot tudi s programi, ki so nameščeni preko osebnih arhivov paketov (PPA-jev).

razdelek Razdelek je področje dodeljenega prostora na trdem disku, kamor lahko shranite podatke.

razdeljevanje razdeljevanje je opravilo ustvarjanja razdelkov.

razpenjanje Ko razpnete program v Ubuntuju, bo zapolnil ves prostor, razen pultov.

skrčitev Ko skrčite odprto okno, ne bo več prikazano. Če kliknete na gumb skrčenega programa v pultu, bo obnovljen na svojo običajno velikost.

strežnik Strežnik je računalnik, ki poganja poseben operacijski sistem in zagotavlja storitve računalnikom, ki se z njim povežejo in podajo zahtevek.

šifriranje Šifriranje je varnostna zmožnost, ki drugim preprečuje ogled vsebine vaših datotek in/ali trdih diskov. Pred ogledom je treba datoteke odšifrirati z vašim geslom.

terminal Terminal je Ubuntujev besedilni vmesnik in način za nadzor operacijskega sistema samo s tipkovnico. Drug način za nadzor Ubuntuja je uporaba grafičnega uporabniškega vmesnika kot je Unity.

USB USB je standardno določilo vmesnika za povezavo dodatne strojne opreme z računalniki. Naprave USB obsegajo na primer zunanje trde diske in optične bralnike in tiskalnike.

usmerjevalnik Usmerjevalnik je posebno zasnovan računalnik, ki usmeri podatke z Interneta na omrežje. Včasih se imenuje tudi prehod.

Vrata Ethernet V vrata Eternet se priklopi kabel Eternet ob uporabi žične povezave.

vrivnik (Običajno) utripajoč kvadrat ali navpična črta, ki vam pove, kje se bo pojavilo besedilo, ko začnete tipkati. Premaknete ga lahko s smernimi tipkami na poziv tipkovnice v programu terminal ali drugemu programu za vnos besedila.

žična povezava Žična povezava je vzpostavljena, ko je vaš računalnik povezan z usmerjevalnik ali Vrata Ethernet s kablom. To je najbolj pogost način za povezavo z Internetom in krajevnim omrežjem za namizne računalnike.

Zasluge

Tega vodnika ne bi bilo brez truda in prispevkov naslednjih ljudi:

Vodje ekipe

Kevin Godby—Glavni TEXnik
John Xygonakis—Koordinator avtorjev & Vzdrževalec prevodov
Hannie Dumoleyn—Koordinator urednikov & Vzdrževalec prevodov
Thorsten Wilms—Oblikovanje
Adnane Belmadiaf—Spletni razvoj

Avtorji

Mario Burgos
John Cave
Jim Connett
Sayantan Das
Patrick Dickey
Herat Gandhi Amrish
Andrew Montag
Tony Pursell
Mike Romard

Uredniki

Mario Burgos
Jim Connett
Hannie Dumoleyn
Carsten Gerlach
Kevin Godby
Paddy Landau
Tony Pursell

Zaslonske slike

Patrick Dickey
Carsten Gerlach

Oblikovalci

Thorsten Wilms

Razvijalci

Adnane Belmadiaf
Kevin Godby

Uredniki prevodov

Fran Diéguez (galicijščina)
Hannie Dumoleyn (nizozemščina)
Shazedur Rahim Joardar (bengalščina)
Xuacu Saturio (asturijščina)
Daniel Schury (nemščina)
Shrinivasan (tamilščina)
Chris Woollard (britanska angleščina)
John Xygonakis (grščina)
Andrej Žnidaršič (slovenščina)

Prevajalci

Andrej Mernik
Andrej Znidarsic
Damir Jerovsek
Dražen Matešić
Klemen Košir
Martin Božič
Martin Srebotnjak
Miha Merkun
Sasa Batistic
Sir Drinksalot
Zan Dobersek
grofaty

Pretekli sodelavci

Bryan Behrenshausen (Avtor)
Senthil Velan Bhooplan (Avtor)
Che Dean (Avtor)
Rick Fosburgh (Vodja urednikov)
Benjamin Humphrey (Ustanovitelj projekta)
Will Kromer (Avtor)
Simon Lewis (Avtor)
Ryan Macnish (Avtor)
Mez Pahlan (Avtor)
Vibhav Pant (Urednik)
Brian Peredo (Avtor)
Joel Pickett (Avtor)
Kev Quirk (Avtor)
Kartik Sulakhe (Avtor)
Tom Swartz (Avtor)
David Wales (Avtor)
Chris Woollard (Urednik)

Stvarno kazalo

32-bitni ali 64-bitni Ubuntu,

Bluetooth,

Canonical, 6
CD-ji in DVD-ji
  brisanje, 71
  kodeki, 64
  kopiranje, 72
  predvajanje, 65, 66
  zajemanje, 66
  zapisovanje,

datoteke
  brskanje, 25
  Nautilus
    odpiranje datotek, 27
  obnavljanje, 111
datoteke in mape
  iskanje,
  kopiranje, 27
  premikanje, 27
  prikaz skritega, 27
  ustvarjanje, 27
Debian, 6
delovne površine, 23
Distribucije Linuxa,
domača mapa, 26
dostopnost, 30
  bralnik zaslona, 30
dvojni zagon,

EeePC
  odpravljanje težav, 113
Empathy,
  dodajanje računov, 54
  klepetanje,
  nastavitev, 54
  souporaba namizja, 57

Firefox,
fotoaparat, uvoz fotografij, 61
fotografije
  ogled, 61
  urejanje, 63
  uvažanje, 61

glasba
  prejem, 69
gonilnik,
gonilniki,
Gwibber,

IEEE 1394, 88
Internet
  brezžično, 38
  brskanje,
  povezovanje,
Internetni radio, 66
izklapljanje, 31

Jedro, 6

kodeki
  video, 64
  zvok, 69

LibreOffice,
Linux,

MacBook
  odpravljanje težav, 113
možnosti prijave,

nameščanje Ubuntuja v sistemu Windows,
namizje
  menijska vrstica, 20
  ozadje, 20
  pojdi, 26
  prilagoditev, 29
    ozadje, 30
    tema, 29
    videz, 29
  souporaba, 57
Nautilus, 26
  krmarjenje, 27
  okno, 26
  več oken, 28
  več zavihkov, 28

Obljuba Ubuntu, 5
odjava, 31
odklapljanje naprav, 103
odprtokodni programi,
okna, 24
  obnovitev, 24
  preklapljanje, 25
  premikanje, 25
  premikanje med, 25
  prisili na vrhu, 25
  skrčitev, 24
  spreminjanje velikosti, 25
  zapiranje, 24
optični bralnik, 87
  odpravljanje težav, 87

Podcasti, 67
pomoč
  Ask Ubuntu, 119
  dokumentacija, 118
  forumi, 118
  Full Circle Magazine, 119
  Iskalni meni (HUD), 31
  klepet v živo, 118
  Odgovori Launchpad, 118
  splet, 32
  splošna pomoč, 31
ponovno zaganjanje, 31
posodobitve
  nadgranje izdaje,
  o,
  samodejne, 99
Požarni zid
  uporaba, 107
požarni zid
  namestitev, 107
Predvajalnik filmov, 64
Pregledna plošča, 21
preglednica, 73
prehod računalnika v pripravljenost, 31
priklapljanje naprav, 103
printer
  dodajanje preko USB, 85
program predstavitev, 73
programi
  bralniki podcastov, 34
  dodajanje in odstranjevanje, 21
  dodajanje skladišča,
  e-pošta, 33
  glasbeni predvajalnik, 34
  iskanje, 23
  iskanje programov,
  izvajanje, 21
  nameščanje,
  odstranjevanje,
  pisarniške zbirke, 33
  predstavitve, 33
  predvajalniki filmov, 34
  predvajalniki predstavnosti, 34
  predvajalniki videa, 34
  preglednice, 33
  priporočila,
  ročna namestitev,
  skladišča, 95
  spletni brskalnik, 33
  strežniki,
  upravljanje,
  urejevalnik besedila, 33
  zgodovina namestitev,
Programsko središče, 91
Programsko središče Ubuntu, 91

Rhythmbox,
  Internetni radio, 66

podcasti, 67
predvajanje glasbe, 66

Shotwell,
Shuttleworth, Mark, 6
sistemske zahteve,
skupine
brisanje, 106
datoteke in mape, 106
dodajanje, 106
spreminjanje, 106
upravljanje, 106
spletna kamera, 87
strojna oprema
odpravljanje težav, 114
struktura datotečnega sistema,

terminal
o, 101
uporaba,
Thunderbird,
nastavitev, 50
tiskalnik, 84, 85
dodajanje preko omrežja, 85
torrent
odtis Ubuntu,
Ubuntu odtis,

Ubuntu
definicija, 5
drugi vmesniki,
Edubuntu, 117
filozofija,
izpeljanke, 116
Mythbuntu, 117
namestitev,
nameščanje,
prejem,
prejemanje,
Server Edition, 117
Ubuntu Studio, 117
zagonljiv pogon USB,
zgodovina,
zgonljiv pogon USB,
Ubuntu One,
Ubuntu Živi DVD,
Unity, 19
Unix, 6, 7
uporabniki
brisanje, 106
dodajanje, 105
spreminjanje, 106
upravljanje, 105
ustvarjanje med namestitvijo,
Upravljalnik omrežja, 36
urejevalnik besedila, 72
USB, 88

varnost
dovoljenja, 104
gesla, 104
ponastavljanje gesel, 110
posodobitve sistema, 107
šifriranje,
uvod,
zaklep zaslona, 105
video
kodeki, 64
odpravljanje težav, 112
predvajanje, 64

Wi-Fi, 38

Zaganjalnik, 20
izvajanje programov, 21
zagon
odpravljanje težav, 109
zaklep zaslona, 31
zaslon
dodajanje drugega,
dodajanje drugega zaslona,
odpravljanje težv, 112
sprememba ločljivosti,
zvočni učinki, 86
zvok
glasnost, 86
izhod, 86
odpravljanje težav, 112
snemanje, 86
vhod, 86

Živi DVD Ubuntu,

KOLOFON

Ta knjiga je bila stavljena s XeLaTeX.

Zasnova knjige je osnovana na razredih dokumenta Tufte-LaTeX, ki so na voljo na http://code.google.com/p/tufte-latex/.

Pisava besedila je Linux Libertine, ki jo je zasnoval Philipp H. Poll. Je odprta pisava, ki je na voljo na http://linuxlibertine.sf.net/.

Napisi in obrobne opombe so v pisavi Ubuntu, pisavi, ki jo je razvil Canonical in zasnoval Dalton Maag. Brezplačno jo lahko prejmete na http://font.ubuntu.com/.

Besedilo terminala in pritiski tipk so v pisavi DejaVu Sans Mono (na voljo na http://dejavu-fonts.org/), izvirno jo je razvilo podjetje Bitstream, Inc. kot Bitstream Vera.

Naslovnica vsebuje oblike iz zbirke ikon Humanity ki je na voljo na https://launchpad.net/humanity.

Naslovnico in ovitek smo ustvarili s programom Inkscape, ki ga najdete na http://inkscape.org/.